

Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015

Siikalatva

MAAKUNNALLISESTI JA VALTAKUNNALLISESTI (RKY 2009) ARVOKKAAT ALUEET SEKÄ NIIDEN SISÄLTÄMÄT KOHTEET

KESTILÄ

Kestilän raitti

Apteekki
Kestilän kirkko
Kestilän kirkkopuisto
Kisa-Pirtti
Kivelä
Lottala
Mannermaan kaupparakennus
Manttaalikunnan viljamakasiinit
Pappila ja vanha seurakuntakoti
Ritola
Tapiola

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

KÄRSÄMÄ

Kärsämän kylä (RKY 2009)

Ala-Kärsämä
Ala-Mikkola, Nalkki
Eskola
Hevoskiertomeijeri
Hirviniemi
Iikka-Mikkola
Kajula
Keskitalo (Hermo)
Kopsa
Koskikärsämä
Kärsämän nuorisoseurantalo
Maikkola
Oppila
Pikku-Hyväri
Pikku-Mikkola
Porola
Raitamaa-Riikola
Rukoushuone
Savela
Syrjälä
Yli-Mikkola
Ylä-Kärsämä

valtakunnallisesti arvokas

paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

PIIPPOLA

Lamujokivarsi Piippolan kirkokylässä

Alijarva ja Ylijarva
Anttila
Ikola
Jukolan luhti
Lamujoen saha ja mylly
Lassila
Piippo
Piippolan Kirkko ja tapuli
Piippolan pappila
Tuomaala

valtakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

Manninkangas

Hankonen

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas

Kotila
Manninmaa
Sipparinaho
Spetsin sotilastorppa
Vanhatalo

maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas

Saviselkä-Piippola -maantie (RKY 2009)

valtakunnallisesti arvokas

PULKKILA

Koskenranta

Anttonen
Flinkki
Haapala
Haapavedentie 156
Haapavedentie 160
Junnonaho
Junttola
Kivikankaan aitta
Koivisto
Kotiranta
Kyöstilä
Kärenahon aitat
Käytävän talli-aitta
Launosentie 4
Launosentien silta Lamujoen yli
Niemi
Pulkkilan pappila
Väinölä

maakunnallisesti arvokas

paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

PULKKILA KIRKONKYLÄ

Pulkkilan raitti

Entinen Apteekki
Entinen Kunnantalo
Entinen Poliisiasema
Koposen kauppakartano
Miettinen
Näsi
Orava
Osuusliikkeen myymälän vanha puoli
Paloasema
Pulkkilan kirkko ja tapuli
Pulkkilan kirkkopuisto
Pulkkilan kirkonkylän kansakoulu
Pulkkilan kirkonkylän seurantalo
Puunhankintakonttori
Rinne
Seppola
Simojoki
Terveystalo
Vanha hautausmaa

maakunnallisesti arvokas

paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

RANTSILA

Kurikkakangas ja Nivat

Hautalan paja
Jaakonniiva
Koski-Niva
Kurikka
Naamanka-Ylitähti
Ollila
Ranta-Niva
Vares-Niva

maakunnallisesti arvokas

paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas

Rantsilan kirkko ja vanha raitti (RKY 2009)

valtakunnallisesti arvokas

Ahinko/Kiusala
Aleksanterin kansakoulu
Aleksanterin koulu
Entinen Kunnanvirasto ja Lääkärintalo
Entinen Rantsilan Vesihuolto Oy
Ganander-talo
Haapala
Iso-Toppila, Rinne
Jokela
Junden
Jylhä
Keskus
Kirkko, tapuli ja ruumishuone
Kirkko-Toppila
Koukkari
Lahti
Leinonen
Manttaalikunnan lainajyvämakasiini
Mäkelä
Mällinen
Niku
Pukki
Rantsilan Osuusmeijeri
Rauhala
Savalaja
Seurakuntatalo
Siimes
Similä
Söderbergin talo
Terveystalo
Tommila

maakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

Vareksen tila (RKY 2009)

Vares

valtakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas

MAAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT KOHTEET, JOTKA EIVÄT SISÄLLY ALUEISIIN

Kohteet on merkitty luetteloon maarekisterikylittäin

KERÄLÄ

Aliheikkilä/Marttila
Kerälän koulu
Kerälänkylän seurantal, Veikkola
Venäläissaari
Yli-Heikkilän/Hirvelän aitta

KESTILÄ

Ali-Keränen
Alipihkalan luhti
Hyvölän koulu
Kilkakallio
Martti
Myllylän navetta ja aitat
Mäläskä
Nivalan vilja-aitta
Rinne
Rivinperän kansakoulu
Ruottala
Selkälän koulu
Säkkinen
Tolppa

KESTILÄ KESKUSTA

Kangas-Kestilä ja Kesti
Lahti
Toivo-meijeri
Tolppa

LAMU

Riskola

LAUNOLA

Erkkilän aitta
Isojunno
Laakkolan koulu
Laakkolan rukoushuone
Mäntyoja
Paakkilan luhti
Pulkka

LESKELÄ

Antintalon puoji
Hätämaa
Leskelän nuorisoseurantalo
Rantala
Tiitto

MANKILA

Laurila
Limon luhti
Mankila
Mankilan Osuusmeijeri
Mankilan rukoushuone
Mankisenmaa
Seppä ja Vainio
Uusi-Ikkalan puoji
Vanha tykkitie
Yliviita ja Isoviidan aitta

MULKUA

Alatalo
Saari

PIIPPOLA

Ahola
Hankosen karjamaja
Hassila
Marttila
Peltolan paja
Piippolan nuorisoseurantalo
Sandelsin sotatie
TVH:n varikko
Viitainahon kotiseutumuseo

PULKKILA

Hellinnurkka
Lautaoja-Ojaniemi
Lusikkala
Turula
Viio

PULKKILA KIRKONKYLÄ

Kytölä
Laukka
Ojantakanen
Pulkkilan kotiseutumuseo

RANTSILA

Isokiljo
Leskisen luhti ja aitat
Mortin aitta
Rahko
Rantsilan Raikas
Vanhan kirkon paikka ja hautausmaa

SAVALOJA

Harju
Hautapellon aitta
Näsälä
Onnela
Pelkoperän koulu
Perukka
Rauhalan puojit
Savalojan maakellarit
Wilppola

SIPOLA

Hyttikosken silta
Karhu
Kivelä
Kortekangas
Koskenrannan koulu
Ojala
Punkerinkankaan kirkonpaikka
Sipolan aitta ja luhti
Sipolan koulurakennukset
Sipolan meijeri
Tenhu

VORNA

Hyväoja
Makkonen ja Viitanen
Navettakangas
Vanhatalo

alueen nimi: **Kestilän raitti**
 pääas. kunta: Siikalatva
 pääas. kylä/k.osa: Kestilä
 tyyppi: taajamaympäristö
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Apteekki
 Kestilän kirkko
 Kestilän kirkkopuisto
 Kisa-Pirtti
 Kivelä
 Lottala
 Mannermaan kaupparakennus
 Manttaalikunnan viljamakasiinit
 Pappila ja vanha seurakuntakoti
 Ritola
 Tapiola

kuvaus:

Kestilän raitti on edustava esimerkki perinteisestä kirkonkylänraitista. Kirkonkylän keskusta hahmottuu raittiin tukeutuvana tihtymänä. Eri-ikäiset asuinrakennukset ja liikerakennukset rajaavat raittia lähes yhtenäisenä nauhana. Rakennetulle kulttuuriympäristölle on ominaista kerroksellisuus: vanhimmat raitin varressa sijaitsevista rakennuksista ovat 1800-luvun lopulta, nuorimmat 1900-luvun lopulta. Raitin varrella on säilynyt vanhoja eri-ikäisiä liikerakennuksia, jotka havainnollistavat elinkeinotoiminnan kehittymistä ja eri aikakausille tyypillistä liikerakentamista. Kohokohtana raitilla erottuu kirkkopuiston ympäröimä, vuonna 1855 valmistunut Kestilän kirkko.

Raitin varrella on paljon kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia. Maakunnallisesti arvokkaita kohteita ovat Mannermaan suvun rakennuttamat rakennukset, vuonna 1879 valmistunut myymälä- ja konttorirakennus Rinne sekä jugend-tyylinen, vuonna 1912 valmistunut asuinrakennus Kivelä. Rinne ja Kivelä ovat poikkeuksellisen edustavia esimerkkejä maaseutukirkonkylään 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa rakennetuista liike- ja asuinrakennuksista. Kumpikin rakennuksista ilmentää hienosti omalle ajalleen tyypillisiä tyylipiirteitä. Nykyään museokäytössä olevat manttaalikunnan viljamakasiinit kertovat kirkonkylän pitkästä historiasta. Vanha seurakuntakoti ja pappilan pihapiiri muodostavat yhdessä kirkon kanssa seurakuntarakennusten miljöökokonaisuuden. Raitin alkupäässä sijaitseva apteekki on hyvin säilynyt esimerkki 1960-luvun asuin- ja liikerakentamisesta, apteekkia vastapäätä sijaitseva Tapiola taas edustaa 1960–70-lukujen eleettömästi detaljoitua arkkitehtuuria. Tiiviisti raitin varrella sijaitseva kaksikerroksinen Lottalan rakennus edustaa sekin raitin kerroksellista arkkitehtuuria ja kirkonkylän historiaa. Rakennus on toiminut lottakahvilana ja matkustajakotina.

Myös itsessään vaatimattomilla rakennuksilla on arvoa osana kirkonkylän historiasta havainnollisesti kertovaa raittikokonaisuutta.

Kestilän raitti kuuluu maakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen Pihkalanrannan - Mäläskän kulttuurimaisemat Siika- ja Neittävänjokivarsilla.

kohteen nimi: **Apteekki**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-401-72-6
kylä/k.osa: Kestilä keskusta
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: apteekki on oletettavasti 1960-luvun alkupuolelta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 apteekki (apteekki ja asuinrakennus); 2 varasto;

kuvaus:

Keskeisellä paikalla Kestilän kirkonkylän raitin varrella sijaitseva 1960-luvun apteekki on hyvin säilynyt esimerkki 1960-luvun asuin- ja liikerakentamisesta. Rakennus on edelleen alkuperäisessä käytössään. Rakennus on osa raitin kerroksellista arkkitehtuuriperintöä.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

suullisia tietoja antaneet:
Kai Käsänen (rakennuksessa vuokralla oleva apteekkari 2005)

kohteen nimi: **Kestilän kirkko**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-401-16-107
kylä/k.osa: Kestilä keskusta
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: kirkko on rakennettu v. 1854-1855
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Klassistishenkinen, uusgottilaisia tyyliaineiksia sisältävä kirkko on rakennettu v. 1854-1855 Suomen Intendentinkonttorin (Ernst Bernhard Lohrmann) v. 1853 vahvistamien piirustusten mukaan. Rakennus on ristikirkko, johon on liitetty kuorin puolelle matala sakastiosa ja tämän vastaiseen ristisakaraan kellotorni.

Kirkon eteisessä on vaivaisukko vuodelta 1895.

historia:

Kestilän kirkko rakennettiin vuosina 1854-1855. Kylään alettiin suunnitella omaa kirkkoa pian kappeliseurakunnan perustamisen jälkeen vuonna 1845. Rakennuspaikaksi valittiin kuiva mäntykangas Siikajoen pohjoispuolelta Taipaleenmäen tilalta. Senaatti hyväksyi Suomen Intendenttikonttorin arkkitehti Ernst Lohrmanin laatimat piirustukset ja kustannusarvion 8.1.1853.

Kirkon ensimmäiset peruskivet laskettiin 8.2.1854. Kirkko oli pääpiirteissään valmis syksyllä 1855. Hirsistä rakennettu kirkko laudoitettiin syksyllä 1859. Vuonna 1872 kirkko maalattiin ulkoa kellertäväksi. Malliltaan kirkko on erivartinen ristikirkko, johon liittyy kuorin puolella matala sakaristo ja länsipäässä korkea kellotorni. Inventaariokirjan mukaan "Kestilän kirkko on ristikirkko, tapuli länsiristeyksessä; 35,40 m pitkä, 18,88 m leveä ja räystäääseen 8,85 m korkea, varustettu pärekatolla, 10 ikkunalla, 4,415 m korkuisilla ja 1,474 m levyisillä, kussakin risteyksessä on ulosvievä ovi, etelä- ja pohjois- ja länsiristeyksessä on lehterit puupilarein kattamana. Kirkon sisusta, paitsi seinät ja katto ovat maalatut öljymaalilla. Sakaristo Itäristeyksessä on varustettu erityisellä porstualla, josta myös kuin sakaristosta vie ovi kirkkoon. Tapuli, jonka alakerros on läpi käytävä kirkon länsiristeykseen, on 35,40 m korkea ja varustettu kahdella kirkonkellon sijalla, mutta vielä ainoastaan yhdellä kellolla, jonka paino on 425kg ja valettu Pietarissa v.1854 maksaen 355 ruplaa."

Seurakunta oli köyhä eikä suuriin korjauksiin ollut varaa. Lahovikoja korjailtiin vuosina 1872, 1878 ja 1928. Vuonna 1928 kirkko myös maalattiin ulkoa, tällä kertaa kuitenkin valkoiseksi. Vuonna 1913 kirkon torni katettiin galvanoidulla pellillä.

Kestilän kirkon ongelmana oli sen kylmyys: talvisin jumalanpalvelukset jouduttiin pitämään pappilassa. Vuonna 1906 kirkkoon asennettiin pienet kamiinat. niiden teho jäi kuitenkin odotettua heikommaksi ja kylmimpinä talvipyhinä oli jumalanpalvelukset edelleen pidettävä pappilassa ja vasta valmistuneessa seurakuntatalossa.

Kirkko korjattiin perusteellisesti vuosina 1954-55. Korjauspiirustukset, työselitykset ja kustannusarvion laati rakennusmestari J.Karvonen Oulusta. Korjauksessa kiinnitettiin huomiota erityisesti lämpönsäilyvyyteen: lattiat ja välikatto tiivistettiin ja niihin lisättiin eristettä, hirsipintaiset seinät tilkittiin, sisäpuolelle laitettiin toiset ikkunat, pohjois- ja eteläoville tehtiin tuulikaapit ja kirkkoon asennettiin höyrykeskuslämmitys. Kirkon penkit sekä valaistusjärjestelmä uusittiin ja urkulehteriä laajennettiin. Vanha pärekatto korvattiin uudella peltikatolla. Kirkko maalattiin sekä ulkoa että sisältä: ulkovaariksi valittiin alkuperäisen kaltainen kellertävä väri, katto ja uusittu kivijalka maalattiin mustiksi.

Vuonna 189 kirkosta löydettiin lattiasienivaurio ja lattiarakenne jouduttin uusimaan. Vanhat alkuperäiset lattialaudat on kuitenkin säilytetty. Kirkko maalattiin sisältä kesällä 1999. Samalla kuoriosa muutettiin uutta jumalanpalveluskäytäntöä vastaavaksi: alttari siirrettiin irti seinästä ja kuorin etuosaan lisättiin kaksi puhujakoroketta. Kirkko on maalattu ulkoa öljymaalilla vuonna 1990.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M, Y, S, T, I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Mäkinieni Kaisa 2002. Kestilän kirkonkylä ja raitti –miljöön erityispiirteitä tukeva kehittämissuunnitelma. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Kestilän kirkkokuisto**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus:

kylä/k.osa: Kestilä keskusta

tyyppi: puistot

ajotus: 1809-1863

ajoitusselite: Kirkko on rakennettu vuonna 1855, jonka ympärille kirkkokuisto on muotoutunut vaiheittain.

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Lähiympäristö

Kirkkokuisto sijaitsee keskeisellä paikalla Kestilän kirkonkylää Siikajoen Pohjoispuolella. Suomen historian muistomerkit ja sankarihaudat sekä itse kirkko hallitsevat kirkkokuistoa. Piha on voimakkaasti rajattu puuaidalla ja kivimuurilla sekä suurilla kuusilla. Muuten piha on melko avoin, sillä siellä ei ole pensaita eikä muita tilaa jakavia elementtejä. Puiston kulku on ohjattu luonnonkivi- sekä sorapäälystein. Hautausmaa otettiin käyttöön yhtäaikaan kirkon kanssa. Kaikki ennen vuotta 1917 valmistuneet puukirkot rakennuksineen ja rakennelmineen ovat automaattisesti suojeltuja.

Kasvillisuus

Puiston eteläpuolella oleva kuusiaidanne rajaa puistoa voimakkaasti. Kuusiaidan istuttivat torpparit vuonna 1883. Harva koivuaidanne rajaa aluetta sen länsi- ja pohjoispuolella. Kesäisin henkilökohtaisille sankarihaudoille sekä vapauspatsaan juurelle istutetaan hopealehteä sekä pelargonioita. Kesäisin kirkon sisäänkäyntien edustoille tuodaan kesäkukkia istutusastioissa, joiden lajit vaihtelevat vuosittain. Kirkkokuiston henkilökohtaisten sankarihauta-alueiden ympäristö on nurmipinnalla.

Puiston rakennetut elementit

- Sankarihautojen yhteinen luonnonkivinen muistomerkki v. 1971, suunnittelija arkkitehti Niilo Mattila.
- Sankarihautojen hautakohtaiset muistomerkit punaista graniittia olevia makaavia laattoja.
- Graniittinen vapauspatsaan sankaripatsas, paljastettu v. 1926.
- Graniittinen muistomerkki Kestilän kirkkomajaan evakkoaikana haudattujen Taivalkoskelaisten muistolle.
- Puiston valurautaiset portit ja puuaidan on suunnitellut arkkitehti Esko Laitinen.
- Puiston ympärille ensimmäinen puuaita rakennettiin vuonna 1894.
- Ensimmäinen vaivaisukko valmistui vuonna 1895. Vaivaisukko vietiin ilkeiden kirkon sisätiloihin 1920-luvun alussa, mutta tuotiin takaisin kirkon pihalle vuonna 1956. Tällä hetkellä vaivaisukko on jälleen kirkon sisätiloissa.

historia:

Kirkko rakennettiin v. 1855, mutta tällöin kirkkokuiston rakentamiseen ei varoja riittänyt. Vasta vuonna 1970 hortonomi Veikko Suutari laati hautausmaan ja kirkkokuiston alueelle asemakaavan ja vuotta myöhemmin arkkitehti Esko Laitinen laati tarkemman suunnitelman kirkkokuistolle. Kuitenkin vuoden 1918 valokuvasta näkyy, että jo tuolloin puiston kuuset ovat useamman vuosikymmenen ikäisiä ja että puuaita rajaa osittain puistoa. Puiston kivimuurin tarkasta iästä ei ole tietoa, mutta muuri on olemassa jo edellämmainitussa valokuvassa. Kirkkoa on korjattu lahoavioilta vuosina 1872, 1878 ja 1928, jolloin se sai valkean värinsä.

lähteet:

Kirjalliset lähteet

- Kestilän entistä elämää valokuvien kertomana, T.Leinonen, Jyväskylä 1992.
- Perinnealbumi, Pohjois-Pohjanmaa I, toim. O.Antila, S.Hämäläinen, R.Koivisto, T.Koponen, Mikkeli 1983.

Suulliset lähteet

- Kestilän seurakunta, kirkkoherranvirasto, E.Holappa.

kohteen nimi: **Kisa-Pirtti**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-401-79-1
 kylä/k.osa: Kestilä keskusta
 tyyppi: urheilu ja liikunta
 ajoitus: moniperiodinen
 arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Kisa-Pirtti sijaitsee kirkonkylänraitin varrella raitin länsipäässä. Nuoriseseuran, suojeluskunnan ja urheiluseuran käytössä ollut rakennus on osa kirkonkylän yhteisöllisten toimintojen historiaa. Käyttötarkoituksen muutokset on nähtävissä rakennuksessa historiallisena kerrostumana: vanhin osa on vuodelta 1904, itäpäädyn jugend-osa 1930-luvun alusta sekä länsipäädyn laajennusosa 1970-80-luvulta.

historia:

Kestilän vuonna 1896 perustettu nuorisoseura sai oman toimitalon, Koittolan, vuonna 1904. Tässä hirsipintaaisessa rakennuksessa oli suuri 2-kerroksinen valkoiseksi maalattu kuisti, jossa oli kaksi sisäänkäyntiä. Ikkunoiden ympärillä on koristeelliset vuorilaudat, jotka ovat rakennuksen vanhassa osassa yhä tallella.

1920-luvulla Koittolan toiseksi omistajaksi tuli suojeluskunta. Rakennusta laajennettiin talkoilla 1930-luvun alussa. Vanhan rakennuksen itäpäätyyn rakennettiin poikittainen laajennusosa, jossa on jyrkkälappeinen, päätyräystäiltä taitettu satulakatto. Laajennusosan arkkitehtuurissa on jugendin piirteitä, mm. päätyräystäiden koristeaiheet. Rakennuksessa oli tuolloin pärekatto.

Suojeluskuntien lakkauttamisen jälkeen rakennus palasi nuorisoseuran haltuun. Urheiluseura Kestilän Kisa-Veikot osti rakennuksen 1970-luvulla. Nykyisin rakennus tunnetaan Kisa-Pirttinä.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Mäkinen Kaisa 2002. Kestilän kirkonkylä ja raitti –miljööön erityispiirteitä tukeva kehittämissuunnitelma. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Kivelä**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-401-72-5
 kylä/k.osa: Kestilä keskusta
 tyyppi: asuinrakentaminen
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituselitte: asuinrakennus 1912, porttiluhti, kammiaitta 1755
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kivelän 1910-luvulta oleva jugendhenkinen asuinrakennus sijaitsee keskeisellä paikalla Kestilän raitin varrella. Tontin maanpinta on noin metrin nykyistä tienpintaa alempana. Pihaa ympäröi joukko vanhoja mäntyjä.

Pihan perällä on kolme vanhaa aittarakennusta, joista luhtiaitaan on kerätty vanhaa esineistöä, saunarakennus ja päärakennuksen tyyliä noudattava leikkimökki. Kivelän aitat on siirretty paikalle muualta. Museona toimiva luhtiaitta on alunperin ollut Järvikylän Sipon nk. porttiluhti. Pieni kammiaitta vuodelta 1755 on tuotu Järvikylän Rantalasta.

historia:

Kauppias Mannermaan perheen asuinrakennuksen on suunnitellut rakennusmestari Halonen vuonna 1912.

Kauniisti detaljoitu rakennus edustaa tyyliään jugendia. Valokuvassa vuodelta 1927 näkyy Kivelän vanha lautarakenteinen kuisti, jossa on jyrkkä lapekatto ja kaksi sisäänkäyntiä. Rakennus oli ennen vuoraamista hirsirakenteen painumisen ajan pitkään hirsipinnalla, mikä näkyy useissa vanhoissa valokuvissa.

Vuonna 1964 purku-uhan alaisena olleeseen rakennukseen tehtiin lämpöremontti ja peruskorjaus. Rakennuksen yläkerta on peruskorjattu myös 1980-luvulla. 1960-luvun remontissa rakennettu laajennussiipi, jossa sijaitivat märkätilat, kattilahuone ja halkoliiterinä toiminut autotalli, purettiin 2000-luvun restauroinnin yhteydessä. Restauroinnissa rakennuksen värit on pyritty palauttamaan mahdollisimman lähelle vanhaa vuorilautoista löytynyttä väritystä.

Kivelän aitat on siirretty paikalle muualta. Museona toimiva luhtiaitta on alunperin ollut Järvikylän Sipon nk. porttiluhti. Pieni kammiaitta vuodelta 1755 on tuotu Järvikylän Rantalasta.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M, T

lähteet:

Mäkinen Kaisa 2002. Kestilän kirkonkylä ja raitti –miljööön erityispiirteitä tukeva kehittämissuunnitelma. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Lottala**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-406-94-6
 kylä/k.osa: Kestilä keskusta
 tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
 ajoitus: 1918-1944
 ajoituslute: 1900-luvun alkupuoli
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Lottala sijaitsee kirkonkylänraitin varrella, Hallintokadun ja Keskustien risteyksessä. Rakennus on saanut nykyisen muotonsa sotien jälkeen, kun 1-kerroksinen postitoimisto ja sen jälkeen lottakahvilana toiminut rakennus laajennettiin matkustajakodiksi ja kahvilaksi.

Lottalan rakennus edustaa pienille kirkonkylille ja niiden ydinkeskustoille tyypillistä rakennustapaa: pienehkön kaksikerroksisen rakennuksen alakerrassa on liikehuoneisto, yläkerrassa asuinkäyttöön sopivia tiloja.

historia:

Sota-aikana paikalla sijaitsi nykyistä pienempi 1-kerroksinen rakennus, jossa toimi lottakahvila. Tätä ennen rakennuksessa oli toiminut Kestilän postitoimisto. Rakennus laajennettiin Lottalaksi, jossa kahvilan ohella oli myös matkustajakoti.

Kun suojeluskunta- ja lottajärjestöt sotien jälkeen lakkautettiin, Lottalassa toimi matkustajakoti ja kahvila. 1950-luvulla rakennus siirtyi Osuuskauppa Siikalatvan omistukseen. Kahvila lopetti toimintansa 1960 -70 -lukujen vaihteessa. 1960-luvulla rakennuksessa toimi mm. autokoulu ja 1970-luvun puolivälin jälkeen kansalaisopisto, joka muutti pois 1970-luvun lopussa. Rakennus toimi tämän jälkeen Kestilän Osuuskaupan varastona.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Mäkinen Kaisa 2002. Kestilän kirkonkylä ja raitti –miljöön erityispiirteitä tukeva kehittämissuunnitelma. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Mannermaan kaupparakennus**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-401-72-9 ja -72-8

kylä/k.osa: Kestilä keskusta

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: kaupparakennus 1879

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Suurikokoinen, kauniisti detaljoitu Mannermaan vanha kaupparakennus (Rinne) on edustava esimerkki maaseutukirkonkylien vanhoista liiketaloista, joissa yhdistyvät kaupapuoti, konttori ja kauppiasperheen asuintilat. Rakennus on esimerkki siitä korkeasta arkkitehtonisesta tasosta, jota pientenkin kirkonkylien keskustojen rakennukset ovat joskus edustaneet. Rakennus sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla Kestilänraitin varrella ja se on myös miljöön kannalta arvokas.

Mannermaan kaupparakennus on rakennettu luultavasti v. 1879 ja sitä on laajennettu myöhemmin useita kertoja. Matala pulpettikattoinen laajennussiipi on rakennettu 1960-luvulla. Osa rakennuksesta on sisustettu ravintolakäyttöön. (C)

Tien toisella puolen on kauppias Mannermaan perheelle rakennettu jugendtyylinen asuinrakennus Kivelä.

historia:

Mannermaan kauppiassuku on ollut keskeinen vaikuttaja Kestilän liike-elämässä. Henrik Mennander, myöhemmin Heikki Mannermaa, perusti Kestilään oman kauppaliikkeen vuonna 1879. Kauppias Mannermaa perusti Kestilään myös höyrymeijerin ja -sahan. Hän osallistui aktiivisesti kunnalliselämään ja oli mukana seurakunnan asioissa sekä kansakoulun, lainakirjaston, nuorisoseuran ja säästöpankin perustamisessa.

Keskustien varrella sijaitseva Mannermaan kaupparakennus jota kutsuttiin myös "palatsiksi" on rakennettu useassa vaiheessa. Vuonna 1880 rakennettiin vasen pääty, jossa oli 22m²:n kokoinen myymälä ja pieni konttorihuone sekä solan erottama pieni keittiö ja kamari asunnoksi. Rakennusta jatkettiin ennen vuosisadan vaihdetta kolmella huoneella ja entinen asunto liitettiin myymälään. Rakennus lautavuorattiin 1900-luvun alkupuolella. Taipaleentien varrelle sijoittuva matala laajennusosa on rakennettu 1960-luvulla.

Rakennuksen länsipäädyssä vanhan kaupan tiloissa toimi 1980-luvun alussa rautakauppa ja saman vuosikymmenen lopulla pubi.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Hämeenaho Anna 2014. Yli satavuotias talo sai uuden elämän. Siikalatva 1.7.2014

Mäkinie mi Kaisa 2002. Kestilän kirkonkylä ja raitti –miljöön erityispiirteitä tukeva kehittämissuunnitelma. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Manttaalikunnan viljamakasiinit**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-401-132-0
kylä/k.osa: Kestilä keskusta
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: vanhempi makasiineista rakennettu v.1863-64, uudempi 1870-luvulla
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Manttaalikunnan viljamakasiinit sijaitsevat Kestilänraitin varrella hautausmaata ympäröivän kiviaidan vieressä. Makasiinit ovat kaksikerroksisia, hirsirakenteisia lautavuorattuja. Pienemmässä makasiinissa on peltinen harjakatto ja suuremmissa aumakatto, jonka keskellä on pieni tornirakennelma. Suurempi makasiineista on rakennettu vuosina 1863-64, pienempi, Elekkolaksi kutsuttu, rakennettiin hieman myöhemmin n.1870-luvulla. Pienempi makasiini on toiminut myös putkana. Makasiinit on peruskorjattu 1994 ja suurempi makasiineista toimii museona.

historia:

Suurempi makasiineista, Kestilän kunnan lainajvästön makasiini rakennettiin pappilan pajan paikalle vuosina 1863-64. Talolliset ja torpparit hankkivat työhön tarvittavat rakennuspuut. Rakennustöitä johti rakennusmestari Johan Wikman. Jo valmistumisvuonna makasiini vuokrattiin kruunulle. Vuonna 1990 makasiini siirtyi jälleen Kestilän kunnan omistukseen.

Makasiinista lainattiin siemenjyviä varsinkin katovuosina tarvitseville. Korko oli esim. 1860-luvulla kaksi kappaa tynnyriltä eli 6,6%. Laissa jyvistä ja siemenrahastoista vuodelta 1934 määrätään mm: "lainajvästöllä tulee olla joko niitä lajeja ja vähintään niin paljon kuin säännöissä on määrätty, tahi syömäviljaa sellainen määrä kuin kunnanvaltuusto, manttaaliin pannun maanomistajain ja haltijain kuntakokous tai osakaskokous päättää, taikka siemen- että syömäviljaa. Lainajvästö antaa etupäässä kadon tai muun poikkeuksellisen tilanteen aiheuttaman pulan vallitessa velaksi siemen- ja syömäviljaa velkakirjaa ja varmaa vakuutta vastaan. Jos varastoitu vilja ei riitä tyydyttämään tarvetta, käyttää lainajvästö rahavarojaan viljan hankkimiseen. Lainajvästö ottaa velan maksuna sekä viljaa että rahaa. ...Lainajvästöllä ja siemenrahastolla on oikeus saada ilman tuomiota tai päätöstä ulosmittaus sellaisten saamisiensa suoritukseksi jotka on annettu joko siemen- tai syömäviljana tai rahalainoina sellaisten hankkimiseksi."

Makasiini jäi tyhjilleen sodan jälkeen 1940-luvulla. Sisärakenteet purettiin vuonna 1957, minkä jälkeen makasiini toimi osuuskaupan varastona 1970-luvulle saakka.

Pienempi jyvämakasiini Elekkola, rakennettiin hieman suuren makasiinin jälkeen, mahdollisesti 1870-luvulla. Se on toiminut myös putkana. Makasiini on nimetty putkan ensimmäisen asukkaan Elekko Leiviskän mukaan. Elekkola oli ns. köyhemmän väen lainamakasiini, josta kunnan jauhot jauhettiin.

1980-luvun puolivälistä lähtien makasiinit ovat olleet tyhjiillään ja huonossa kunnossa, osittain jopa katottomina. Makasiinit kunnostettiin talkoilla vuonna 1994. Perustukset kunnostettiin (Elekkolan perustukset uusittiin), ulkoseinien lautaverhokset purettiin pois, nurkka- ja vuorilaudat sekä räystäslaudat uusittiin, hirsipinnalle jätetyt seinät maalattiin ja makasiineihin tehtiin uudet kolminkertaiset pärekatot.

Suurempi makasiini on nykyään museokäytössä. Yläkerrassa on näyttelytila, alakerrassa toimii kesäkahvila. Makasiinin sisärakenteet on täysin uusittu. Piempi makasiini, Elekkola, on tyhjiillään.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Mäkinieni Kaisa 2002. Kestilän kirkonkylä ja raitti –miljööön erityispiirteitä tukeva kehittämissuunnitelma.
Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Pappila ja vanha seurakuntakoti**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-401-16-1
kylä/k.osa: Kestilä keskusta
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: pappila 1868, seurakuntakoti 1938: laajennus 1960-luvulta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pappila sijaitsee Kestilän-raitin ja Siikajoen välissä maisemallisesti merkittävällä paikalla viistosti kirkkoa vastapäätä. Uusi 1994 valmistunut seurakuntakoti sijaitsee rannassa Pappilan eteläpuolella. Vanha seurakuntakoti on Kestilänraitin varressa, pappilan pohjoispuolella.

Pappilan pihapiiriin kuuluu talli, aitta vuodelta 1870, betoniperustainen saunarakennus 1960-luvulta ja hyvin pieni neliöpohjainen hirsirakennus. Vanhasta pirttirakennuksesta on jäljellä maakumpareen peittämä kellari. Pappila on rakennettu lohkokiviperustukselle. Julkisivussa on vaakaverhous ja peltikate. Laajennuksia ja uudistuksia on tehty lukuisia. Vuonna 1884 pappilaan tehtiin ullakkohuoneet. 1900-luvun vaihteessa rakennusta korotettiin kahdella hirsikerralla ja ikkunoita suurennettiin. Laajennukset sopeutuvat luontevasti perinteeseen. Pihan puolelle 1970-luvun puolivälin jälkeen rakennettu laajennuksessa, jossa on saunaosasto, edustaa selvästi oman aikansa tyyliä ja poikkeaa jyrkästi vanhasta hirsipappilan arkkitehtuurista.

Vanhassa seurakuntakodissa vanhempi ja uudempi osa erottuvat selvästi toisistaan niin mittasuhteiltaan kuin rakentamistavaltaankin. Sali rakennettiin 1938 pappilan vaunuvajan hirsistä. Matala laajennusosa on rakennettu 1960-luvun alussa Viljo Suvilahden suunnitelmien mukaan. Vanha seurakuntakoti on historiallisesti merkittävä seurakuntalaisten yhteisenä kokoontumispaikkana. Rakennus sijaitsee merkittävällä ja näkyvällä paikalla Kestilänraitin varrella, kirkon ja pappilan välittömässä läheisyydessä.

historia:

Pappila:

Vuonna 1856 Kestilän seurakunta osti kappalaisen puustelliksi Taipaleenmäen tilan. Tila sai virkatalon oikeudet 31.10.1856. Virkatalon maista erotettiin mm. kirkon, hautausmaan ja lainamakasiinin tontit.

Tilalla ostettaessa valmiina ollut huonokuntoinen nk. uusi rakennus korjattiin pappilan päärakennukseksi vuonna 1858. Seuraavana vuonna aloitettiin uuden pirttirakennuksen ja ruoka-aitan rakentaminen. Vastikään korjattu päärakennus tuhoutui kuitenkin tulipalossa vuoden 1860-alussa. Pappilan "uuspytinki" valmistui vuoden 1862 alussa. Huonoon kuntoon pääsystä pyntäjä korjailtiin vuosina 1874-75. Kun Kestilä vuonna 1880 sai oman kirkkoherran, veloitettiin seurakuntalaiset tekemään pappilassa tuntuja korjauksia ja uudistuksia. Päärakennusta mm. jatkettiin kamariparilla. Uusi puinen navetta rakennettiin vuonna 1882. Vuonna 1884 pappilaan tehtiin ullakkohuoneet. Vuosina 1869-1900 puustellissa tehtiin ensimmäinen suurremontti: lahoviat korjattiin, päärakennusta korotettiin kahdella hirsikerralla, ikkunoita laajennettiin ja huoneisiin laitettiin panelikatot.

1900-luvun alkupuolella päärakennuksessa oli kaksi viisikulmaista ns. mutterikuistia. Sekä kuisteissa että itse rakennuksessa oli pärekatto. Julkisivut olivat vaaleaksi maalatut, listoitukset tummat. T-karnisissa ikkunoissa oli kauniit koristeelliset vuorilaudat.

Vuonna 1959 pappila peruskorjattiin rakennusmestari Reino Leinon suunnitelmien mukaan. Pappilan länsipäätyyn rakennettiin kivirakenteinen arkistosiipi, ikkunat uusittiin ja sisätilat peruskorjattiin "nykyajan vaatimuksia vastaaviksi". Rakennukseen tehtiin kellarikerros, jonne sijoitettiin kattilahuone, polttoainetarasto ja autotalli. Saunasiipi on rakennettu 1970-luvun puolivälin jälkeen. Vuonna 1997 ulkoseinistä hiekkapuhallettiin pois vanha lateksimaali ja seinät maalattiin uudelleen öljymaalilla. Pihan länsipuolella sijainneessa pirttirakennuksessa asui aikoinaan lukkari. Rakennuksen paikalla on nykyään jäljellä enää kellari ja maakumpare.

Seurakuntakoti:

Vanha seurakuntakoti on rakennettu vuonna 1938 pappilan puretun vaunuliiterin hirsistä. Rakennusta laajennettiin 1960-luvun alussa rakennusmestari Viljo Suvilahden piirtämien suunnitelmien mukaan salia matalammalla siipiosalla. 1960-luvun lopussa rakennettiin laajennussiiven jatkoksi vielä wc-tilat.

Seurakuntakoti oli aikoinaan merkittävä kokoontumispaikka, jossa pidettiin mm. rippikoulua ja jumalanpalveluksia

kylminä talvipäivinä, jolloin kirkossa oli siihen liian kylmä. Myös kunnanvaltuuston kokoukset pidettiin seurakuntakodissa ennen kunnantalon valmistumista.

Vanha seurakuntakoti maalatiin talkoilla 1990-luvun alussa. Uuden seurakuntakodin valmistumisen jälkeen vanha seurakuntakoti siirtyi Kestilän kunnan omistukseen. Nykyään rakennuksessa järjestetään kerhotoimintaa mm. lapsille ja eläkeläisille.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Mäkinieniemi Kaisa 2002. Kestilän kirkonkylä ja raitti –miljöön erityispiirteitä tukeva kehittämissuunnitelma. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ritola**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-401-76-1
kylä/k.osa: Kestilä
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: ei määritelty
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Keskeisellä paikalla Kestilän raitin varrella sijaitseva vanha SOK:n liikerakennus Ritola on arvokas osa raittimiljöötä.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

kohteen nimi: **Tapiola**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-401-50-0
kylä/k.osa: Kestilä keskusta
tyyppi: asuin-, liike- ja toimistorakentaminen
ajoitus: 1945-1974
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vastapäätä 1960-luvun apteekkia sijaitseva Tapiola edustaa 1960–70-lukujen eleettömästi detaljoitua arkkitehtuuria. Rakennustyyppinä se jatkaa maaseututajamien asuin- ja liikerakennusten perinnettä: rakennuksen yläkerrassa on asuntoja, alakerrassa liiketiloja. Rakennus on säilynyt alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan.

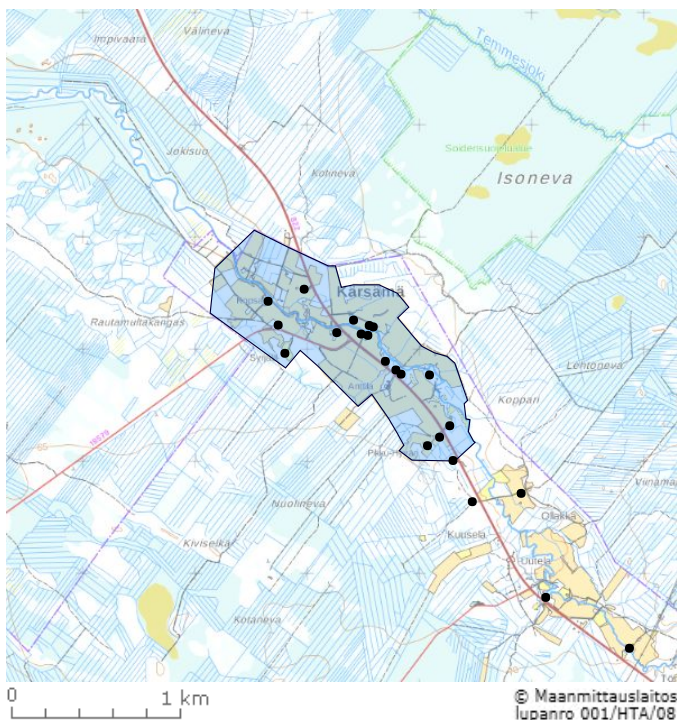
Vaikka rakennuksen arkkitehtuuri poikkeaa jyrkästi taajaman vanhasta rakennuskannasta, se sopeutuu mittasuhteiltaan ympäristöönsä ja on osa Kestilän raittimiljöön kerroksellista arkkitehtuuriperintöä.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Mäkinen Kaisa 2002. Kestilän kirkonkylä ja raitti –miljöön erityispiirteitä tukeva kehittämissuunnitelma. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

alueen nimi: **Kärämä kylä (RKY 2009)**

pääas. kunta: Siikalatva

pääas. kylä/k.osa: Kärämä

tyyppi: kyläympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Ala-Kärämä
Ala-Mikkola, Nalkki
Eskola
Hevoskiertomeijeri
Hirviniemi
Iikka-Mikkola
Kajula
Keskitalo (Hermo)
Kopsa
Koskikärämä
Kärämä nuorisoseuratalo
Maikkola
Oppila
Pikku-Hyväri
Pikku-Mikkola
Porola
Raitamaa-Riikola
Rukoushuone
Savela
Syrjälä
Yli-Mikkola
Ylä-Kärämä

kuvaus:

Kärämä kylä on esimerkki Pohjois-Pohjanmaan jokivarsikyläjen takamaille syntyneestä asutuksesta.

Kärämä kylä sijaitsee soisen maaston keskellä avautuvalla kapealla peltoaukealla, jonka halki virtaa pieni mutkitteleva Kärämäjoki. Kylä koostuu useasta itsenäisestä, umpipihan muotoon rakennetusta pihapiiristä, joissa on runsaasti historiallisesti arvokasta rakennuskantaa, niin päärakennuksia kuin harmaita talousrakennuksia. Kylällä ja rakennusryhmillä on voimakas historiallinen leima.

Tie Temmekselä Kärämä kylään ja edelleen Kestilään saatiin vasta 1960-luvun lopulla. Sitä ennen oli kylään kuljettu Savontieltä Nakkulasta lähtevää kärrypolkua pitkin ja sittemmin Rantsilasta 1933 valmistunutta tietä käyttäen.

Maakunnalliset arvot:

Kolmesta Kärsämä-nimisestä perintötilasta muodostuneet vanhat talouskeskukset muodostavat kylämiljööseen Kärsämänojan varteen maisemallisesti merkittävän talouskeskusten tihentymän. Maakunnallisesti merkittäviä pihapiirejä ovat Ylä-Kärsämä, Pikku-Mikkola, Yli-Mikkola sekä hieman kauempana sijaitseva Ala-Mikkola. Kärsämän kylän vanhinta säilynyttä asutusta edustaa Maikkolan pihapiiri kauempana varsinaisesta kylästä. Myös Kajulan ja Kopsan pihapiireissä on säilynyt rakennuskantaa 1700-luvulta. Kylähistorian kannalta merkittäviä rakennuksia ovat Hevoskiertomeijeri, vanha kansakoulu Oppila, Rukoushuone, Nuorisoseurantalo ja Raitamaa-Riikolan pihapiirin rakennukset.

Myös itsessään vaatimattomilla pihapiireillä on arvoa kylän historiasta havainnollisesti kertovana osana miljöökokonaisuutta.

historia:

Temmes kuului aluksi Saloisten seurakuntaan ja siitä erotettuun Liminkaan. Asutusta tuli muun muassa Limingan rannikolta ja Siika-Savosta. Etupäässä Temmekseen ja myöhemmin Tynävään kuulunut Kärsämän kylä liitettiin 2001 Rantsilaan, joka puolestaan yhdistyi Siikalatvaan 2009.

Kärsämän kylän asutus sai alkunsa 1500-luvun lopulta alkaen, ensimmäisiä taloja olivat Kärsämä, Nalkki, Keränen ja Hirviniemi. Vuonna 1847 Kärsämän kylän kantatilat olivat: 1 Hyväri, 2 Kärsämä, 3 Alamikkola, 4 Ylimikkola, 5 Nalkki, 6 Maikkola, 7 Keränen ja 8 Hirviniemi. Nykyiset talot ovat näistä jakautuneita, lisäksi kylällä on entisiä Limingan ja Lumijoen ulkotiloja ja torppia.

Kärsämän kylään perustettiin 1900-luvun alussa Suomen viimeinen käytössä ollut hevoskiertoinen meijeri sekä seurantalo.

lähteet:

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4549 (4.3.2015)

Kautta sukupolvien. Tosiasioita ja tarinoita Temmeksestä ja temmesläisistä. Temmeksen Kotiseutuyhdistys, Tynävä 2004.

Marja Kuipers, Frantsilasta Rantsilaan –kulttuuriympäristöohjelma. Diplomityö, Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto 10.5.2007.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

kohteen nimi: **Ala-Kärsämä**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-465-2-22
 kylä/k.osa: Kärsämä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 ajoitusselite: 1800-luku
 arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Ala-Kärsämä on yksi Kärsämänojan varteen syntyneistä talouskeskuksista. Tila sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla peltomaiseman reunalla yhdessä Ylä-Kärsämän pihapiirin kanssa. Kärsämänoja virtaa pihapiirin takana.

Yhtenäiseen pihapiiriin kuuluu päärakennus 1800-luvulta, tallipuoji, nukkumapuoji, aittoja ja hirsirakenteinen käymälä.

historia:

Kärsämä-nimiset perintötilat n:o 35 ja n:o 36 nimettiin 1750-luvulla Ylimikkolaksi ja Alamikkolaksi. Kolmas kärsämä n:o 32 säilyi edelleen Kärsämänä. Sittemmin tilat ovat pilkkoutuneet niin, että Kärsämänjoen molemmin puolin lähelle Kärsämänkyläntien ja Temmestien risteystä on syntynyt viisi talouskeskusta. Pohjoispuolella ovat Yli-Mikkola, Pikku-Mikkola ja Iikka-Mikkola ja eteläpuolella Yli-Kärsämä ja Ala-Kärsämä ja Koskikärsämä.

Kärsämä n:o 32 jakaantui 1840-luvulla kolmeen osaan: Yli-Kärsämään, Ala-Kärsämään ja Koskikärsämään.

lähteet:

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Ala-Mikkola, Nalkki**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-465-13-1
 kylä/k.osa: Käsämä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1722-1808
 ajoituselike: luhti mahdollisesti 1700-luvulta
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Nalkki (kutsuttu myös nimillä Hannala tai Ala-Mikkola) on vanha kantatila 1500-luvun loppupuolelta. Vanhaa rakennuskantaa pihapiirissä on 1860-luvulta peräisin oleva asuinrakennus ja mahdollisesti 1700-luvulta oleva luhti. Samassa pihapiirissä viereisen Naapuri-nimisen tilan puolella on puoji, joka on kiinni Nalkin luhdissa, vuonna 2014 siirretty entisen Tenhulan päärakennuksen kamaripuoli sekä tämän taakse vuonna 2015 rakenteilla oleva uudisrakennus. Ympäristössä myös joitakin talousrakennuksia ja latoja. Tiedetään että Nalkissa on aikoinaan ollut vesimylly.

Nalkin tilalla pitkä historia ja sen maaseudun rakennusperinnettä edustavat rakennukset sijaotsevat näkyvällä paikalla Käsämän kylämiljöössä.

historia:

Nalkki on vanha kantatila, jonka perustajat Lasse ja Tuomas Pehkoinen mainitaan kymmenysluettelossa ensimmäisen kerran vuonna 1598.

Käsämä-nimiset perintötilat n:o 35 ja n:o 36 nimettiin 1750-luvulla Yli-Mikkolaksi ja Ala-Mikkolaksi. Ala-Mikkolan tila jaettiin kahtia 1810-luvulla.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomitö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

Kirjastovirma: Temmeksen pitäjännumero: Asutushistoriaa
 (<http://www.kirjastovirma.fi/temmes/pitajanumero/asutushistoria> haettu 7.8.2015)

kohteen nimi: **Eskola**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-465-55-19
kylä/k.osa: Kärsämä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Eskolan pihapiiri sijaitsee kylämiljöön reunalla Temmestien varressa. Pieneen tiiviiseen pihapiiriin kuuluu asuinrakennus, aitta, puoji ja sauna. Rakennukset edustavat 1920-30 –luvun maaseudun rakennusperinnettä. Tila on osa Kärsämän kylämiljöötä ja entisenä kauppana osa kylän elinkeinohistoriaa.

historia:

Eskola (Penttilä) on lohkaistu Liminkaan kuuluneesta Krankalan tilasta 1900-luvun alussa. Tilalla on ollut vuosien 1939-1940 tienoilla Oulun Osuuskaupan niin sanottu Pussikauppa ja 1960-1970-lukujen vaihteessa Toiminimi Miettisen kauppa.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Hevoskiertomeijeri**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-465-5-52

kylä/k.osa: Kärsämä

tyyppi: teollisuus

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: meijeri vuodelta 1892

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pohjois-Suomen Meijeriliiton omistama pieni, v. 1892 rakennettu hirsirakennus, jossa on kohtalaisessa kunnossa oleva vanha meijerikalusto. Kimun käyttövoimana on ollut hevonen, muilta osin meijeri on ollut käsikäyttöinen. Rakennustyyppiltään harvinainen meijeri on ollut toiminnassa vielä 1950-luvulla ja se on Suomen viimeinen käytössä ollut hevoskiertomeijeri.

Pihapiirissä on lisäksi maakellari ja pieni aitta.

historia:

Hevoskiertomeijeri, pieni voiaitta ja jääkellari rakennettiin vuonna 1892 maanviljelijä Antti Riikolalta ostetulle maalle. Meijeri oli aluksi yhtiömeijeri, ja se muutettiin osuusmeijeriksi vuonna 1914. Meijerin osakkaina oli parikymmentä tuottajaa, joiden hevoset olivat meijerillä vuoropäivinä työssä. Meijerillä valmistettu voi oli aikanaan suosittua Oulussakin, ja sitä jonotettiin Heinäpään osuuskaupassa. Toiminta päättyi maidon pastörointilain myötä vuonna 1959. Osuusmeijeri lahjoitti rakennuksen vuonna 1961 Meijeriliitolle museoksi, ja liiton purkauduttua 1993 lahjoitettiin se edelleen Temmeksen kotiseutuyhdistykselle. Kärsämän kylän meijeri oli Suomen viimeinen toiminnassa ollut hevoskiertomeijeri, ja Meijeriliiton mukaan vastaavanlainen meijeri on säilynyt Suomessa ainoastaan Parikkalassa.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Hirviniemi**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-465-8-5
kylä/k.osa: Kärsämä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: ei määritelty
ajoitusselite: 1800-luku
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Hirviniemen talouskeskus sijaitsee peltomaiseman keskellä Temmestien varrella varsinaisesta Kärsämän kylämiljööstä hieman kauempana. Pihaan kuljetaan Kärsämänojan yli puista siltaa pitkin. Hirviniemi on vanha manttaalitila, jonka vanhasta rakennuskannasta on säilynyt asuinrakennus, pitkä tallirakennus, aitta, savusauna ja latoja. Asuinrakennusta on vuosien saatossa muutettu alkuperäisestä.

Hirviniemen tilan rakennukset edustavat maaseudun rakennusperinnettä ja tilan paikka on historiallinen.

historia:

Hirviniemi on vanha kantatila, joka on säilynyt pitkälti jakamattomana. Tila on myös Kärsämän vanhimpia, ja se on ollut verotalo jo 1600-luvulla.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Iikka-Mikkola**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-465-3-19
 kylä/k.osa: Kärämä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: moniperiodinen
 ajoituselike: asuinrakennus n.1950
 arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Iikka-Mikkola on lohkaistu Pikku-Mikkolasta vuonna 1933. Hirsirakenteinen päärakennus on osa entistä Alamikkolan perintötaloa, joka on tuotu pihaan kehänä noin 1940-luvulla. Pihapiiriin kuuluu lisäksi tuulimyllystä tehty aitta, navetta ja varistorakennus. Pellolla on pärekattoisia latoja.

Iikka-Mikkolan päärakennus on 1900-luvun puolivälin jälkeisessä asussa, navetta ja varasto melko alkuperäisessä 1900-luvun asussaan. Tuulimyllystä tehty korkea aitta on maalamattomalla hirsipinnalla, ja se on mahdollisesti jopa 1700-luvulta.

Iikka-Mikkola kuuluu keskeisesti Kärämän kyläilijööseen osana talouskeskusten tihentymää Kärämänojan varrella. Vanhat rakennukset edustavat maaseudun rakennusperinnettä.

historia:

Kärämä-nimiset perintötilat n:o 35 ja n:o 36 nimettiin 1750-luvulla Ylimikkolaksi ja Alamikkolaksi. Kolmas kärämä n:o 32 säilyi edelleen Kärämänä. Sittenmin tilat ovat pilkkoutuneet niin, että Kärämänjoen molemmin puolin lähelle Kärämänkyläntien ja Temmestien risteystä on syntynyt viisi talouskeskusta. Pohjoispuolella ovat Yli-Mikkola, Pikku-Mikkola ja Iikka-Mikkola ja eteläpuolella Yli-Kärämä ja Ala-Kärämä ja Koskikärämä. Iikka-Mikkola on lohkaistu Pikku-Mikkolasta vuonna 1933.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Kajula**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-465-7-29
kylä/k.osa: Kärämä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: moniperiodinen
ajoitusselite: mm. savupirtti vuodelta 1733
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Varsinaisesta Kärämäen kylämiljööstä hieman kauempana sijaitsevassa Kajulassa on säilynyt kylän vanhinta rakennuskantaa. Kajula on lohkaistu Keräsen kantatilasta. Vanha päärakennus on ulkoa vuorattu entinen savupirtti vuodelta 1733. Rakennuksen sisätilat ovat vanhassa asussaan.

Pihapiirin vanhaan rakennuskantaan kuuluu lisäksi vanhoja ulkorakennuksia, muun muassa pieni otsa-aitta, tallipuoli sekä aitta, riipi ja lato Kestiläntien toisella puolen.

historia:

"Keräsellä oli Isonvihan jälkeen kaksi veljestä Jaako ja Pekka, jotka päättivät rakentaa yhdestä kumpaisellekin talon. Miehet olivat jättiläisiä voimiltaan ja metsät Keräsen ympärillä mainiot. Olivat esim. Isonvihan aikana pakoon lähdettäessä unehtuneet turkit kuusikkoon talon viereen kuusen oksalle, ja kun kolmen vuoden perästä pakolaiset tulivat kotia, olivat turkit kuusen oksalla aivan pilautumatta, niin olivat puut tuuheita. No, tuumasta toimeen ja veljekset veistelemään hirsä. Pirtit salvettiin yhdelletoista tuumalle, mutta niinpä ne ovatkin seisoneet paikoillaan aivan viime vuosiin saakka. Eteläpuolelle ojaa salvettavan talon salvokselta olivat kirveeniskut kajahdelleet Keräselä hyvin komeasti ja uudelle talolle pantiin Kajula nimeksi. Pöytä rupesivat veljekset tekemään. Aarniokuusta ruvettiin kaatamaan, toinen löi toiselta puolen ja toinen toiselta ja määrä oli, että se, joka ensin pääsee sydämeen, saa tyvipuolen pöydäkseen. Pekka voitti, mutta komea on Jaakonkin pöytä. Ne ovat nim. käytännössä vielä kummassakin talossa, reunat ovat kuluneet ohuiksi, joten näkee, että vanhoja ne ovat. Kajulassa on sama suku vielä omistajina."

Kirjastovirma: Temmeksen pitäjännumero: Asutushistoriaa

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

Kirjastovirma: Temmeksen pitäjännumero: Asutushistoriaa
(<http://www.kirjastovirma.fi/temmes/pitajanumero/asutushistoria> haettu 7.8.2015)

kohteen nimi: **Keskitalo (Hermo)**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-465-11-2
kylä/k.osa: Kärämä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: moniperiodinen
ajoitusselite: vanha asuinrakennus 1916
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Kärämänojan varressa, sillan kupessa sijaitsevassa Keskitalon pihapiirissä on säilynyt vanhaa maaseudun rakennuskantaa 1900-luvun alusta. Pihapiiriin kuuluu vanha asuinrakennus vuodelta 1916, aitta sekä entisen navetan paikalle siirretyistä tallista ja aittarakennuksesta yhdistetty talousrakennus. Pihassa on lisäksi asuinrakennus vuodelta 1990 ja 1900-luvun lopulla rakennettuja maatalousrakennuksia.

Maisemallisesti tärkeällä paikalla sijaitseva Keskitalo on osa valtakunnallisesti arvokasta Kärämän kyläilijöötä. Vanhat rakennukset edustavat maaseudun rakennusperinnettä.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

kohteen nimi: **Kopsa**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-465-1-26
 kylä/k.osa: Kärsämä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: moniperiodinen
 ajoitusselite: 1700-luvulta nykypäiviin
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Uusiutuva talouskeskus, johon kuuluu eri-ikäistä rakennuskantaa, mm. vanha asuinrakennus 1800-luvulta, luhti vuodelta 1924, suola-aitta vuodelta 1774 sekä entinen savupirtti, jonka päädyssä lammaskömmänä. Kujan varrella vilja-aitta 1930-luvulta.

Viereisellä Pikkuhaankankaan tilalla on riihi vuodelta 1889, parilato ja talli. Pellolla on paja vuodelta 1907 sekä heinälatoja.

Kopsan tila ja sen maaseudun rakennusperinnettä edustavat rakennukset kuuluvat arvokkaaseen Kärsämän kylämiljööseen.

historia:

Kopsan tila on syntynyt 1700-luvulla Hyvärin kantatilan jaossa. Pihapiirissä on entinen savupirtti, joka on perimätiedon mukaan 300 vuotta vanha. Pirtti toimii varastona, ja sen päädyssä on lammaskömmänä. Kopsan pihassa on vanha asuinrakennus 1800-luvulta ja läpiajettava luhti vuodelta 1924. Tilan suola-aitassa on vuosiluku 1774. Kujan varrella on vilja-aitta 1930-luvulta ja viereisellä Pikkuhaankankaalla riihi vuodelta 1889, parilato ja talli. Pellolla on paja vuodelta 1907 ja heinälatoja. Mannerheimristin ritari ja Mannerheimin hautaankantaja Johan Kustaa Similä (1906-2002) syntyi Kopsan talossa.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Koskikärsämä**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-465-2-25
 kylä/k.osa: Kärsämä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Kärsämänojaassa olevan kosken rannalla sijaitseva Koskikärsämä on osa Kärsämän perintötilaa. Asuinrakennus on rakennettu luultavasti 1850-luvun tienoilla, mutta rakennus ei ole enää alkuperäisessä asussaan. Pihapiirissä on lisäksi tallipuoji, asuinrakennuksen takana otsa-aitta ja pelloille vievän kujan varressa elosuoja ja lato.

Koskikärsämän pihapiiri vanhoine rakennuksineen on osa valtakunnallisesti arvokasta Kärsämän kylämiljöötä.

historia:

Kärsämä-nimiset perintötilat n:o 35 ja n:o 36 nimettiin 1750-luvulla Ylimikkolaksi ja Alamikkolaksi. Kärsämä n:o 32 jakaantui 1840-luvulla kolmeen osaan: Yli-Kärsämään, Ala-Kärsämään ja Koskikärsämään. Kärsämänjoen pohjoispuolella ovat Yli-Mikkola, Pikku-Mikkola ja Iikka-Mikkola ja eteläpuolella Yli-Kärsämä ja Ala-Kärsämä ja Koskikärsämä.

Asuinrakennuksessa on toiminut Kärsämän nuorisoseura 1907-1908, kylän ensimmäinen koulu 1910-1912 ja Limingan osuuskaupan Kärsämän myymälä 1915-1916.

lähteet:

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Kärsämän nuorisoseurantalo**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-465-6-48

kylä/k.osa: Kärsämä

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1911-12

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Temmestien varrella sijaitseva, Kärsämän kylämiljööseen kuuluva, vuonna 1911 valmistunut seurantalo, joka koostuu saliosasta, kahvilasiivestä ja eteisestä. Rakennus on säilynyt uusittuja ikkunoita ja pientä sisääntulokatosta lukuunottamatta alkuperäisen näköisenä.

Talon takana on uudempi huussirakennus.

Seurantalonsa viereisellä kankaalla on useita maakellareiden jäänteitä.

Nuorisoseurantalo on osa kylän historiaa ja kuuluu arvokkaaseen Kärsämän kylämiljööseen.

historia:

Kärsämän kylän nuorisoseurantalo rakennettiin vuosina 1910-1911. Seura oli perustettu jo vuonna 1907, ja aluksi se vuokrasi tilat Kosken talosta. Vuonna 1914 seurantalonsa yhteyteen perustettiin myös kirjasto. Näytelmät olivat keskeinen osa seuran toimintaa, ja vuoteen 1950 mennessä oli harjoitettu ja esitetty noin 70 näytelmäkappaletta. Sotien jälkeen toiminta hiljeni, ja talo alkoi rapistua. Korjaustöitä tehtiin 1980-luvun lopulla ja 1990-luvun alkupuolella katto ja ikkunat uusittiin ja maalattiin. Toiminta on 2000-luvun puolella virinnyt uudestaan muun muassa kesätanssien muodossa. Rakennukseen on vaihdettu ikkunat toisen kerran ja siihen on rakennettu sisääntulokatos.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Maikkola**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-465-6-27
kylä/k.osa: Kärsämä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: vanhimmat rakennukset 1700-luvulta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Maikkola on Kärsämän vanhin säilynyt tila. Lähes alkuperäisinä säilyneet hirsipintaiset rakennukset (asuinrakennus, tallipuoji, navetta ja varastorakennus) muodostavat Kärsämänojan itäpuolella olevan selänteen reunaan tiiviin pihapiiriin.

Lähes alkuperäisinä säilyneet hirsipintaiset rakennukset edustavat 1700-luvun maaseudun rakennusperinnettä. Maikkolan tila kuuluu Kärsämän kylämiljööseen ja edustaa kylän vanhinta rakennuskantaa.

historia:

Maikkola oli alunperin Kärsämän kruunutila n:o 48, jonka Antti Kärsämä perusti. Se nimettiin 1750-luvulla Maikkolaksi ja jaettiin kahtia 1770-luvulla.

"Maikkola on ollut kuuluisa rikas talo. Isonvihan eli sarkasodan aikana oli isäntä käynyt kätkemässä rahansa eteläpuolelle Kärsämänojaa kankaaseen, mutta venäläiset hukuttivat hänet paluumatkalla Kärsämänojaan. Rahoja ei ole löydetty; kangasta, jolla nyt kasvaa kauniita koivuja, sanotaan Rahakankaaksi." (Kirjastovirma: Temmeksen pitäjännumero: Asutushistoriaa)

arviointi:

MRKY 2015: R, S, H

lähteet:

Kirjastovirma: Temmeksen pitäjännumero: Asutushistoriaa
(<http://www.kirjastovirma.fi/temmes/pitajanumero/asutushistoria> haettu 7.8.2015)

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: Oppila
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-465-5-15
kylä/k.osa: Kärsämä
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1912-14
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Näkyvällä paikalla Temmestien varrella sijaitsee entinen Kärsämän koulu, joka on rakennettu vuosina 1912-14. Pihassa samaan aikaan rakennettu kivikellari sekä ulkorakennus. Rakennus oli koulukäytössä vuoteen 1966 saakka.

Rakennus liittyy alueen sivistyshistoriaan ja sijaitsee näkyvällä paikalla Kärsämän kylämiljöössä, hevostierakennuksen lähetyvillä.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Pikku-Hyväri**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-465-5-47
kylä/k.osa: Kärsämä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Rukoushuoneen vierestä kulkevan kapean tien päässä sijaitseva Pikku-Hyvärin pihapiiri edustaa 1800- ja 1900-luvun vaihteen maatalousrakentamista. Pienimittakaavaiseen tiiviiseen pihapiiriin kuuluu asuinrakennus, puoji, eläinsuoja ja aitta.

Pihapiiri on osa valtakunnallisesti arvokasta Kärsämän kylämiljöötä.

historia:

Pikku-Hyväri (Kelhä) on pilkottu Liminkaan kuuluneesta Kankaan tilasta 1800-luvun lopussa.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Pikku-Mikkola**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-465-3-11
 kylä/k.osa: Käsämä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1722-1808
 ajoituslomite: luhti vuodelta 1751, pirtti vuodelta 1765
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Käsämänjoen rannalla sijaitseva Pikku-Mikkola (kutsuttu myös nimellä Keski-Mikkola) on ollut alun perin Ala-Mikkolan perintötila. Päärakennuksen pirtti on vuodelta 1765 ja luhti vuodelta 1751. Pihapiirissä on lisäksi talli, sauna ja vilja-aitta, jossa on kaksinkertaiset seinät.

Pikku-Mikkolan kuuluu Käsämän kylän vanhimpiin säilyneisiin rakennuksiin ja on osa valtakunnallisesti arvokasta Käsämän kylämiljöötä.

historia:

Ylimikkola ja Alamikkola nimettiin 1750-luvulla Käsämä-nimisistä perintötiloista n:o 35 ja n:o 36. Kolmas käsämä n:o 32 säilyi edelleen Käsämänä. Vanhoista tiloista syntyi vähitellen viisi talouskeskusta Käsämänjoen molemmiin puoliin lähelle Käsämäntylän ja Temmestien risteystä. Pohjoispuolella ovat Yli-Mikkola, Pikku-Mikkola ja Iikka-Mikkola ja eteläpuolella Yli-Käsämä ja Ala-Käsämä ja Koskikäsämä. Yhdessä pihapiirit muodostavat maisemallisesti erottuvan talouskeskusten tiheyden Käsämän kylämiljööseen.

Pikku-Mikkolan tila on lohkaistu Alamikkolan tilasta. Iikka-Mikkola on lohkaistu Pikku-Mikkolasta vuonna 1933.

arviointi:

MRKT 2015: R, S, M

lähteet:

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Porola**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-465-1-17
kylä/k.osa: Kärsämä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Temmestien varressa Kärsämän kylän pohjoispuolella sijaitseva Porola on sopusuhtainen 1800-luvun pihapiiri harmaine pitkänurkkaisine hirsirakennuksineen. Pihapiiriä rajaa asuinrakennus, tallipuoji, navetta ja kaksi aittaa. Navetan ja tallipuojin välissä on vinttikaivo. Pihaan johtavan kujan varrella on sauna ja lato, pellolla, kauempana pihasta, on tilan riihi.

Maaseudun rakennusperinnettä edustava Porolan tila on osa valtakunnallisesti arvokasta Kärsämän kylämiljöötä.

historia:

Porola on syntynyt useamman jaon kautta Hyvärin kantatilasta.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Raitamaa-Riikola**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-465-5-48 ja 5-51
kylä/k.osa: Kärämä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vastapäätä Rukoushuonetta sijatseva kahden itsenäisen talouskeskuksen muodostama umpipiha, jonka vanhimmat rakennukset ovat 1700-luvulta. Rakennusryhmä sijaitsee keskeisellä paikalla arvokkaassa Kärämän kylämiljöössä.

Raitamaa on pilkottu Nalkin kantatilasta ja Riikola Raitamaasta 1880-luvulla. Umpipihan muodostavat molempien talouskeskusten rakennukset yhdessä. Raitamaalle kuuluvat asuinrakennus vuodelta 1885, talli-lato, vilja-aitta, liiteri sekä navetta vuodelta 1907. Toinen asuinrakennus ja nukkumapuojit ovat Riikolan tilan.

Raitamaa-Riikola edustaa vanhaa maaseudun rakennusperinnettä ja valtakunnallisesti arvokkaan Kärämän kylämiljöön vanhinta rakennuskantaa. Pihapiirillä on myös historiallista arvoa liittyen kylän uskonnolliseen toimintaan.

historia:

Rukoushuoneeseen ei rakennettu aikoinaan keittiötä ja "puhvettia" vaan kahvitus tapahtui usein Raitamaan talossa. Raitamaan pirtissä on järjestetty myös jumalanpalveluksia.

Riikolan nimi on jaossa muutettu Raitapajuksi, Raitamaan ja Raitapajun tilojen rajaa on siirretty niin, että pihapiirin rakennuksista navetta ja talli-lato ovat siirtyneet Raitapajun puolelle.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Rukoushuone**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-465-5-47
kylä/k.osa: Kärsämä
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: valmistunut vuonna 1937
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Temmestien varressa, näkyvällä ja keskeisellä paikalla, Kärsämän kylämiljöössä sijaitsee rukoushuone, joka on rakennettu vuosien 1928-1937 välisenä aikana. Pihapiirissä on myös pieni huussi sekä kota.

Rukoushuone sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla valtakunnallisesti arvokkaassa Kärsämän kylämiljöössä. Alkuperäisessä asussaan ja käyttötarkoituksessaan säilynyt rakennus on osa kylän uskonnollista historiaa.

historia:

Vuonna 1922 opettaja Lyyli Leinosen koolle kutumassa kyläkokouksessa syntyi päätös Kärsämän rukoushuoneen rakentamisesta. Juho Taskila lahjoitti rakennukselle tontin, ja rahaa hankkeeseen kerättiin listoilla ja myyjäisillä. Rakennuspiirustukset hyväksyttiin keväällä 1928 ja salvostyö annettiin Antti Järvitälon ja Iisak Rauhion tehtäväksi. Talo rakennettiin väkiriikkailla talkoilla, ja kerrotaan, että koululaisetkin vietiin metsään keräämään sammalia seinien riiveiksi. Ensimmäinen tilaisuus pidettiin muistitiedon mukaan vasta 1937. Rakennuksessa järjestettiin vaihtelevasti jumalanpalveluksia ja muita hengellisiä tilaisuuksia. Taloa käyttivät Temmeksen seurakunnan lisäksi myös kirkolliset herätysliikkeet ja niin sanotut vapaat suunnat. Antti Kärsämä teki 1950-luvulla talon seinällä olevan ristin. Rakennus alkoi vähitellen mennä huonoon kuntoon, ja 1960-luvulla sen seinät tuettiin. Vuosien varrella myös katto uusittiin, ikkunoihin laitettiin vuorilaudat ja ulkoseinät maalattiin.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomitö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Savela**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-465-1-23
kylä/k.osa: Kärsämä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: moniperiodinen
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Savelan pihapiiri sijaitsee peltoaukean reunalla näköetäisyyden päässä Ala- ja Ylä-Kärsämästä. Maaseudun rakennusperinnettä edustavassa tiiviissä pihapiirissä on asuinrakennuksen lisäksi navetta, tallipuoji ja luhti. Navetan takana metsikössä on aitta.

Savelan vanhat rakennukset edustavat maaseudun rakennusperinnettä ja tila on osa valtakunnallisesti arvokasta Kärsämän kylämiljöötä.

historia:

Savela on jaettu 1770-luvulla Kärsämä-Hyvärin tilasta. Talossa on toiminut Rantsilan osuuskaupan myymälä 1950-luvulla. Asuinrakennukseen on tehty muutoksia 1950-luvulla ja laajennusosa 1900-luvun lopulla.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

kohteen nimi: **Syrjälä**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-465-1-9
kylä/k.osa: Kärsämä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: ei määritelty
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Syrjälän pienimittakaavainen pihapiiri sijaitsee metsikön keskellä Kärsämän kylämiljöön reunalla. Pihapiiriä rajaa hirsirakenteiset asuinrakennus, navetta ja sauna. Hieman pihasta sivummalla on matala liiterirakennus.

Maaseudun rakennusperinnettä edustava Syrjälä on osa valtakunnallisesti arvokasta Kärsämän kylämiljöötä.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

kohteen nimi: **Yli-Mikkola**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-465-4-13
 kylä/k.osa: Käsämä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituselike: luhti 1779, asuinrakennus 1914
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Yli-Mikkola on vanha Käsämänkylän kantatila. Pihapiiriä rajaa asuinrakennus vuodelta 1914; vuodelta 1779 oleva luhti, jonka toisessa päädyssä on asuinosa 1900-luvun alusta ja toisessa liiteri; vanha aitta, maakellari ja elosuoja.

Yli-Mikkolan tila edustaa kerroksellista maaseudun rakennusperinnettä osana Käsämänojan varteen syntyneitä talouskeskusten tihentymää valtakunnallisesti arvokkaassa Käsämän kylämiljöössä.

historia:

Käsämä-nimiset perintötilat n:o 35 ja n:o 36 nimettiin 1750-luvulla Ylimikkolaksi ja Alamikkolaksi. Kolmas käsämä n:o 32 säilyi edelleen Käsämänä. Sittemmin tilat ovat pilkkoutuneet niin, että Käsämänjoen molemmien puolin lähelle Käsämänkyläntien ja Temmestien risteystä on syntynyt viisi talouskeskusta. Pohjoispuolella ovat Yli-Mikkola, Pikku-Mikkola ja Iikka-Mikkola ja eteläpuolella Yli-Käsämä ja Ala-Käsämä ja Koskikäsämä. Yhdessä pihapiirit muodostavat maisemallisesti merkittävän talouskeskusten tihentymän Käsämän kylämiljööseen.

Yli-Mikkolan tilalla on aikoinaan ollut vesimylly. Vuosina 1970-1980 pirtissä toimi Käsämän Leipomo, jonka käsinleivottu ja leivinuunissa paistettu leipä oli hyvin suosittua.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Ylä-Kärsämä**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-465-3-11
 kylä/k.osa: Kärsämä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1809-1863
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hyvin alkuperäisenä säilynyt hirsipintainen tiivis pihapiiri Kärsämänojan varrella toisen vanhan pihapiirin, Ala-Kärsämän, vieressä. Pihapiiriä rajaa vanha asuinrakennus, liiteri, tallipuoji ja kaksi otsa-aittaa.

Ylä-Kärsämän rakennukset edustavat maaseudun rakennusperinnettä ja sijaitsevat näkyvällä ja tärkeällä paikalla valtakunnallisesti arvokkaassa Kärsämän kylämiljöössä. Tila on osa Kärsämänojan varteen syntynyttä talouskeskusten tihentymää.

historia:

Kärsämä-nimiset perintötilat n:o 35 ja n:o 36 nimettiin 1750-luvulla Ylimikkolaksi ja Alamikkolaksi. Kolmas kärsämä n:o 32 säilyi edelleen Kärsämänä. Sitten tilat ovat pilkkoutuneet niin, että Kärsämänjoen molemmin puolin lähelle Kärsämänkyläntien ja Temmestien risteystä on syntynyt viisi talouskeskusta. Pohjoispuolella ovat Yli-Mikkola, Pikku-Mikkola ja Iikka-Mikkola ja eteläpuolella Yli-Kärsämä ja Ala-Kärsämä ja Koskikärsämä. Yhdessä pihapiirit muodostavat maisemallisesti erottuvan, arvokkaan asutustihentymän Kärsämän kylämiljööseen.

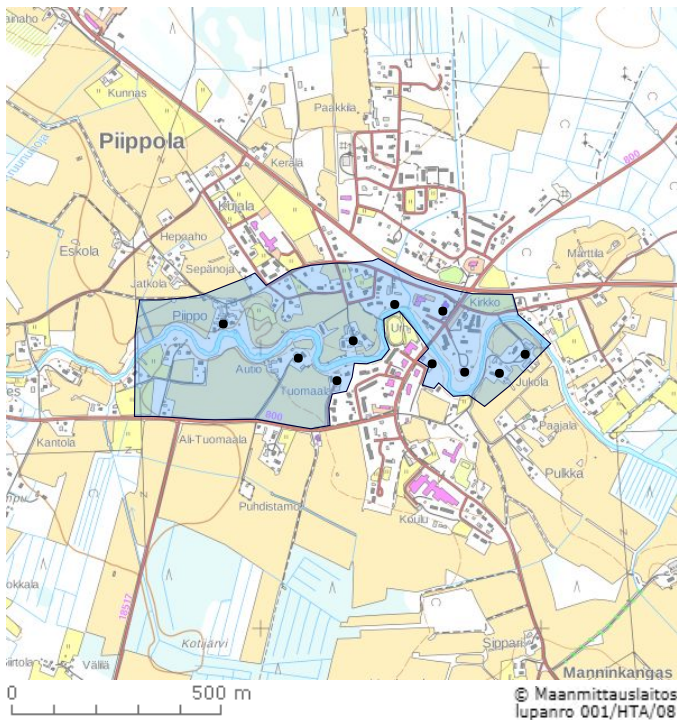
Kärsämä n:o 32 jakaantui 1840-luvulla kolmeen osaan: Yli-Kärsämään, Ala-Kärsämään ja Koskikärsämään.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

alueen nimi: **Lamujokivarsi Piippolan kirkokylässä**

pääas. kunta: Siikalatva

pääas. kylä/k.osa: Piippola

tyyppi: kyläympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Alijarva ja Ylijarva

Anttila

Ikola

Jukolan luhti

Lamujoen saha ja mylly

Lassila

Piippo

Piippolan Kirkko ja tapuli

Piippolan pappila

Tuomaala

kuvaus:

Piippolan kirkonkylässä muodostavat kirkko, pappila ja kantatalojen pihapiirit polveilevassa Lamujokivarressa tärkeän, pääosaltaan 1800-luvun rakennusperinnettä edustavan historiallisen ulottuvuuden muuten uudisrakennetussa taajamassa. Piippolan kirkonkylän kautta kulkeva maantie on osa vanhaa maantieyhteyttä Oulusta Savoan.

Lamujoki mutkittelee Piippolan kirkonkylän kohdalla itä-länsi -suuntaisena yhtenäisen peltoviljelysaukean halki. Piippolan kirkonkylä on kasvanut jokivarteen Simon Jylkän rakentaman, 1770 valmistuneen puukirkon ympärille. Joen mutkassa on Pappila aittoineen, toisella puolen jokea sijaitsee Jukolan näyttävä luhti sekä Ikolan vanha asuinrakennus, jossa hallitsijan kerrotaan vierailullaan yöpyneen. Jokivarteen ryhmittyy kirkonkylän vanhoja talouskeskuksia, joista merkittävimpiä ovat kirkonkylän kantatilat, Anttila, Lassila, Tuomaala ja Piippo. Myös Alijarvan ja Ylijarvan pihapiirit sijoittuvat miljöön kannalta keskeiselle paikalle jokivarteen. Maakunnallisesti arvokkaaseen kokonaisuuteen lukeutuu myös Lamujoen saha ja mylly, joka sijaitsee keskeisellä paikalla kirkonkylässä.

historia:

Lamujokivarren pysyvä asutus syntyi 1500-luvun puolivälissä. Piippola kuului Saloisten seurakuntaan ja vuodesta 1769 se oli Pulkkilan kappelin saarnahuonekunta. Piippolan kylä oli taloluvun mukaan pitäjän suurin kylä. Seurakunnallisesti Piippola itsenäistyi 1845. Piippolan 1865 perustettu kunta yhdistyi Siikalatvaan 2009.

lähteet:

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt – Pohjois-Pohjanmaa – Siikalatva – Lamujokivarsi Piippolan kirkonkylässä (http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2068 haettu 4.3.2015)

Risto Vilmusenaho, Siikajokilaakson historia II. 1984.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Mauno Hiltunen et al., Siikajokilaakson historia I. 1996.

kohteen nimi: **Alijarva ja Ylijarva**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-412-16-80 ja 16-94
kylä/k.osa: Piippola
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Lamujokivarressa Piippolan kirkonkylällä sijaitseva kahden talouskeskuksen muodostama yhtenäinen rakennusryhmä, jossa on säilynyt paljon maaseudun perinteistä rakennuskantaa. Tilat ovat myös miljöönn kannalta arvokkaita ja maisemallisesti tärkeällä paikalla jokivarressa peltojen keskellä.

Alijarvan asuinrakennus on vuodelta 1890, Ylijarvan asuinrakennus on luultavasti yli 200-vuotias. Asuinrakennukset ovat ulkoa vuorattuja ja vaaleaksi maalattuja. Alijarvan pihapiiriin kuuluu lisäksi puoji ja varasto, pihoiille johtavaa kujaa reunustavat aitta- ja liiterirakennukset.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Anttila**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-412-17-47
kylä/k.osa: Piippola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Lamujokivarressa keskeisellä paikalla Piippolan kirkonkylässä sijaitsevaan Anttilan tila on Piippolan vanhimpia ja sen ensimmäinen asukas oli Olli Piippoi. Talo on toiminut myös keskikievarina.

Talouskeskukseen kuuluu mm. kaksikuistinen punaiseksi maalattu hirsinen asuinrakennus, jota on korjattu 1970- ja 1980 -luvuilla; sitä vastapäätä oleva luhtipuoji sekä taloon johtavan tien varrella liiteri ja kaksi aittaa, joista toisessa on vuosiluku 1818.

Tila sijaitsee kirkonkylän miljöön kannalta merkittävällä ja näkyvällä paikalla ja on osa Piippolan syntyhistoriaa. Vanaht hyvin säilyneet rakennukset ovat edustava esimerkki kirkonkylän keskustassa säilyneestä maaseudun rakennusperinteestä.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M, Y

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ikola**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-412-4-41
kylä/k.osa: Piippola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: 1804
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ikola edustaa Lamujokivarren vanhaa rakennuskantaa Piippolan kirkonkylällä. Tilan vanhaan rakennuskantaan kuuluu vanha hyvin alkuperäisenä säilynyt asuinrakennus, sen takana aitta sekä pihapiirin reunalla Ikolankujan varrella maakellari.

Hirsipintainen punamullattu asuinrakennus on vuodelta 1804. Perimätieto kertoo "hallitsijan" vierailleen siellä. Talon oven päällä on koristeellinen liljoin somistettu peitelauta, jossa on vuosiluku 1806.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Jukolan luhti**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-412-95-0
kylä/k.osa: Piippola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Lamujokivarressa Piippolan kirkonkylällä Jukolan pihapiirissä sijaitseva hyvin säilynyt erityisen näyttävä luhtiaitta on vuodelta 1782. Luhtin vieressä on vanha aitta. Luhti ja aitta edustavat Lamujokivarren vanhaa rakennuskantaa. Lähellä sijaitsee Ikolan vanha asuinrakennus.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Lamujoen saha ja mylly**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-412-12-12

kylä/k.osa: Piippola

tyyppi: teollisuuskohteet

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: Myllyosa 1900-luvun alusta

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 varasto (saha ja mylly);

kuvaus:

Keskeisellä paikalla Piippolan keskustassa sijaitseva saha ja mylly -kokonaisuus on tärkeä osa Piippolan ja Lamujoen varren historiaa. Rakennus on säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan. Sisätiloissa säilyneet vanhat koneet ja laitteet lisäävät rakennuksen historiallista, kertovaa arvoa. Rakennuksesta on käytetty myös nimeä Hankosen mylly ja saha.

historia:

Keskeisellä paikalla Piippolan keskustassa sijaitseva saha-mylly -rakennus on tärkeä osa Piippolan ja Lamujoen varren historiaa. Rakennus on nykyisin lähes alkuperäisessä asussaan. Sisätiloissa säilyneet vanhat koneet ja laitteet lisäävät rakennuksen historiallista, kertovaa arvoa. Rakennuksesta on käytetty myös nimeä Hankosen mylly ja saha.

Rakennuksen myllyosa rakennettiin 1900-luvun alussa ja vähän sen jälkeen rakennettiin saha. Sahan ja myllyn rakennuttivat perimätiedon mukaan "seitsemän veljestä", jotka olivat Piippolan isäntiä. Saha toimi vuoteen 1959 saakka nimellä "Piippolan saha". Rakennusten vieressä ollut, samoihin aikoihin rakennettu meijeri purettiin 1950-luvulla.

Rakennus on säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan. Sahan koneita on uudistettu ja nykyaikaistettu siten, että nykyiset raamisahat ja höylä hankittiin 1970-luvulla. Samoihin aikoihin rakennettiin hakkurihuone sahaosan jatkeeksi. Rakennus sai toimintaan tarvittavan energiansa aluksi höyrykoneesta, myöhemmin dieselmoottorista ja viimein sähköverkosta samaan aikaan kuin muukin Piippolan kirkonkylän alue.

Sahan yhteydessä olleen Pellin talon hirsikehä on tiettävästi siirretty 1940-luvulla lähellä sijaitsevan asuinrakennuksen materiaaliksi.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, Ht, M, Y

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutu-kunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993

Soikkeli Anu, Isola Annaelina, Mäkinen Kaisa. Taajamien vetovoimaisuus – Selvitys Pohjois-Pohjanmaan tavoite 1 –alueen kuntien keskustaajamien tilasta. Pohjois-Pohjanmaan liitto, Kirjapaino Kaleva, Oulu, 2001

suullisia tietoja: Hannu Hankonen, Vesterintie 2, 92620 Piippola

kohteen nimi: **Lassila**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-412-3-55
 kylä/k. osa: Piippola
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituselitte: päärakennus rakennettu noin v.1900
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 2 sauna, varasto, autotalli (puoji); 3 varasto (navetta ja lato); 4 maakellari;

kuvaus:

Komealla ja näkyvällä paikalla niemen kärjessä sijaitseva Lassilan tila on yksi Lamujoen varren vanhoista talouskeskuksista. Ympäriällä on viljelysmaisemaa. Tila on Piippolan ensimmäisiä verollepantuja tiloja.

Pihapiirin vanhaa rakennuskantaa edustaa noin vuonna 1900 rakennettu päärakennus sekä lautaverhottu ja takaosastaan jatkettu puoji.

Tila muodostaa kokonaisuuden viereisen Aution tilan kanssa. Paikallisesti merkittävässä Aution pihapiirissä on vanha päärakennus, navetta, puoji, aitta ja maakellari.

historia:

Lassilan tila on entiseltä nimeltään Piippo. Se on Piippolan vanhimpia tiloja Lamujoen toisella puolella olevan Anttilan kanssa. Tila on pantu verolle vuonna 1562. Entisiä tilan omistajia ja asukkaita ovat olleet ainakin Jakob Ervasti (1800-luvun loppupuoliskolla) sekä Arvid Lassila. Nykyisin tilaa asuvat omistaja Hannu Hyvärinen perheineen.

Asuinrakennuksen pirtinpää on tehty perimätiedon mukaan Mattilan riihen hirsikehästä. Rakennuksen hirrestä on löytynyt merkinnät "AT" ja "1900", edellisen viitatessa todennäköisesti Mattilan isäntään Aatu Tervoseen, jälkimmäisen viitatessa rakentamivuoteen.

Rakennus on ollut alun perin hirsipintainen, luonnonkiviperustainen ja pärekattoinen. Pirtissä oli rossipohja, lankkulattia, kolmilappeinen laipio ja hirsipintaist seinät. 1940-luvulla rakennukseen laitettiin ulkovuorilaudoitus, pirtin lattia uusittiin ja laipiota laskettiin. Tiilikate taloon laitettiin tiilikate ja kamaripuolen kuisti purettiin. Vuonna 1998 laitettiin huopakate, uusi ulkovuorilaudoitus ja ullakolle tehtiin kattoikkunoita. Vuoden 2002 aikana on tarkoitus uusia pirtin uuni. Muurarina toimii todennäköisesti Veikko Haapala. Edellisen uunin muurasi Vilho Juutistenaho vuonna 1953.

Puojii on siirretty ja käännetty nykyiselle paikalleen pihan toiselta puolelta 1940-luvulla. 1950-luvulla riihilato ja rannassa ollut pyykkihuone purettiin. Tallirakennus ja elosuoja purettiin 1960-luvulla. Riichi ja rantasauna purettiin 70-luvulla, karjakeittiö 90-luvulla.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutu-kunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993

Soikkeli Anu, Isola Annaelina, Mäkinen Kaisa. Taajamien vetovoimaisuus – Selvitys Pohjois-Pohjanmaan tavoite 1 –alueen kuntien keskustaajamien tilasta. Pohjois-Pohjanmaan liitto, Kirjapaino Kaleva, Oulu, 2001

Suullisia tietoja vuonna 2005: Hannu Hyvärinen, Lassilankuja 25, 92620 Piippola

kohteen nimi: **Piippo**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-412-2-46 ja 2-78
kylä/k.osa: Piippola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: asuinrakennus 187
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Jatkolankujan varrelle, peltomaiseman keskelle sijoittuvaan Piipon tilaan kuuluu paljon maaseudun rakennusperinnettä edustavia rakennuksia useilta eri vuosikymmeniltä 1800-luvulta 1900-luvun loppupuolelle saakka. Tilan talousrakennukset muodostavat Jatkolankujalle porttiaiheen. Tila on nykyään jaettuna eri kiinteistöihin.

Vanhaan pihapiiriin kuuluu asuinrakennus vuodelta 1870, kolmiosainen puoji, luhtitali sekä uudehko navetta. Viereisessä pihapiirissä on mm. erikoinen hirsipintainen puoji.

Piipon tila on alueen vanhin, ja Piippola on saanut nimensä Piipon tilan ja sen suuren suvun mukaan. Tilalla on tärkeä historiallinen merkitys Piippolan syntyhistoriassa. Tila on myös maisemallinen osa Lamujoen varren vanhaa asutusta.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M, Y

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Piippolan Kirkko ja tapuli**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-881-1-1
 kylä/k.osa: Piippola
 tyyppi: uskonnon harjoittaminen
 ajoitus: 1722-1808
 ajoituslause: kirkko vihitty käyttöön vuonna 1770 tai 1771
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Puinen ristikirkko, jossa on viistekulmaiset sakarat. Kirkon pohja on tasavartinen risti. Ristikeskuksessa on torni, joka on alunperin ollut kaksinivelin ja viirihuippuinen. Katolla ristikeskuksessa on lyhtylaita. Kirkon rakentajana oli todennäköisesti Simon Jylkkä-Silven. Kuorisakaran alttariseinä on rakennettu vuoden 1849 uudistuksessa. Alttariseinän taakse sijoittuu sakaristo. Alttariseinässä on Mikael Toppeliuksen maalauksia 1700-luvun loppupuolelta. Vuonna 1888 kirkon yksityiskohtia muutettiin aikakauden tyyli-ihanteita vastaaviksi, sakaroihin lisättiin päädyt ja torni uudistettiin. Myös alunperin pohjalaistyylinen tapuli uusittiin ulkoasultaan vuonna 1888. Myös vuonna 1907 kirkossa on tehty perusteellinen korjaus Josef Stenbäckin suunnitelmien mukaan. Tällöin mm. ulkovuorausta ja ikkunan yksityiskohtia on muutettu. Kirkko on peruskorjattu v.1957 ja maalattu yleisväriltään keltaiseksi v.1975.

Kirkon ympärillä on Piippolan ensimmäinen hautausmaa, jonne on haudattu myös kirjailija Pentti Haanpää.

historia:

Piippolan kirkko on puinen ristikirkko. Sen rakentaminen alkoi jo ennen saarnahuonekunnan perustamista. Useiden vuosien työn jälkeen kirkko valmistui Simo Jylkän johdolla 1769. Kirkko vihittiin käyttöön uudenvuodenpäivänä 1770, jolloin kirkko sai nimekseen Magdalenan kirkko silloisen kruununprinsessan mukaan.

Alun perin kirkko rakennettiin niin suureksi, että seurakuntalaiset mahtuisivat kerralla kirkkoon – istumapaikkoja on 600. Piippolan kirkossa on tehty suuria korjauksia toistakymmentä.

Vuonna 1888 kirkon loivakaariset ovet ja ikkunat saivat goottilaisen muodon. Myös ulkoasu muuttui ratkaisevasti, minkä vuoksi kirkkoa ei aina uskota Simo Jylkän työksi.

Vuosien 1999–2000 korjausten yhteydessä saarnastuolissa olleet Mikael Toppeliuksen maalaukset restauroitiin alkuperäiseen vuoden 1779 asuun. Vuonna 2004 saarnastuolin yhteyteen saatiin kaikukatoksen koristeet: kahdeksankulmainen koristeosa, jossa karitsa lippuineen. Lisäksi tiimalasi telineineen ja puinen kukko.

Kirkon tapulissa, joka on kirkon ikäinen, on kirkkomuseo.

Pohjalainen kolmiosisainen tapuli on kirkkoa vanhempi. Korjauksia v. 1876. Ympärillä vanha hautausmaa.

(Lähde: Siikalatvan seurakunta: seurakunnan kirkot: Piippolan kirkko: <http://www.siikalatvanseurakunta.fi/kirkot.html> haettu 16.6.2015)

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M, Y, I

lähteet:

Siikalatvan seurakunta: seurakunnan kirkot: Piippolan kirkko: <http://www.siikalatvanseurakunta.fi/kirkot.html> haettu 16.6.2015

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Piippolan pappila**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-412-13-30
 kylä/k.osa: Piippola
 tyyppi: uskonnon harjoittaminen
 ajoitus: 1809-1863
 ajoituselite: Pappila rakennettu n.1850
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Piippolan pappila on vuonna v.1850 rakennettu suuri hirsirakennus, joka on muutettu seurakuntakodiksi 1973. Rakennus on entinen Kaupplan tilan päärakennus. Pihamiljööseen kuuluu lisäksi puoji ja kaksi aittaa. Pappilanniemellä Lamujoen mutkassa on rakennusten ympärillä hoidettu puistometsikkö.

Pappila sijaitsee keskeisellä paikalla kirkonkylässä lähellä kirkkoa ja kirkonkylän halki virtaavaa Lamujokea. Pappila on myös tärkeä osa Piipolan historiaa.

historia:

Pappilan takana olevaan puistikkoon aikanaan siirretty Snellmannin pappilaksi kutsuttu pieni hirsirakennus vuodelta 1770 on poltettu palokunnan harjoituksena. Piippolan ensimmäinen pappi Gerhard Snellman asui rakennuksessa vuosina 1771-77.

Pappilaan johtavan kujan verrella sijainnut vanhasta pirttirakennuksesta tehty entinen seurakuntakoti on siirretty Rantsilan Sipolaan Rosenbergin maatilamatkailutilan yhteyteen.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Tuomaala**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-412-7-96
kylä/k.osa: Piippola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: tallirakennus on vuodelta 1765
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Maisemallisesti tärkeällä paikalla Leskeläntien ja Lamujoen välisen viljelysalueen reunalla sijaitseva Tuomaalan tila kuuluu Lamujokivarren vanhoihin talouskeskuksiin. Vastapäätä joen toisella puolella sijaitse Alijarvan ja Ylijarvan pihapiirit.

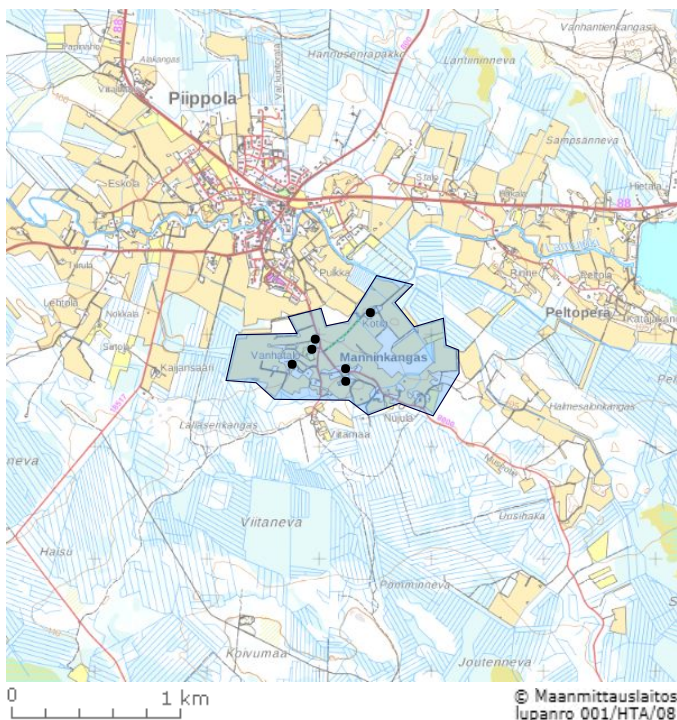
Talon tallirakennus on vuodelta 1765, se on korjattu v. 1896 ja siirretty nykyiselle paikalleen v. 1940. Rakennukseen on liitetty myöhemmin lautarakenteisia osia. Päärakennus on vuodelta 1874, ja se on korjattu 1970-luvulla. Pihapiirissä on myös kaksi aittaa sekä kaksi rankorakenteista maatalousrakennusta.

arviointi:

MRKY: R, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

alueen nimi: **Manninkangas**
 pääas. kunta: Siikalatva
 pääas. kylä/k.osa: Piippola
 tyyppi: agraarimaisema
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Hankonen
 Kotila
 Manninmaa
 Sipparinaho
 Spetsin sotilastorppa
 Vanhatalo

kuvaus:

Piippolan kirkonkylästä etelään museotien varrelle sijoittuva Manninkangas on edustava esimerkki maaseudun talonpoikaisesta rakennusperinteestä. Aluekokonaisuuteen kuuluvat myös pihapiirejä ympäröivät viljelysalueet.

Maatilojen pihapiirit sijaitsivat pieninä rykelminä kylän halki kulkevien teiden varsilla. Kylässä on paljon kulttuurihistoriallisesti arvokasta rakennuskantaa. Tiiviisti tien molemmiin puolin sijaitsivat Hankosen aittarakennukset erottuvat porttikohtana. Kylässä on myös uutta rakentamista, vanhoissa pihapiireissä on paikoin uudet päärakennukset.

kohteen nimi: **Hankonen**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-412-102-34
kylä/k. osa: Piippola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitussele: luhtiaitat 1760 ja 1796, aitta 1870-luku, pirtinpuoli 1891
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 2 varasto (puoji); 3 tyhjä rakennus (navetta); 4 tyhjä rakennus (luhtiaitta); 5 tyhjä rakennus (luhtiaitta); 6 tyhjä rakennus / varasto (riihi); 7 vilja-aitta; 8 aitta (aitta, masinahuone); 9 tyhjä rakennus (tuulimylly - varvasmylly);

kuvaus:

Hankosen idyllinen, rakennusten tiiviisti rajaama pihapiiri sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla Piippola-Saviselkä välisen Museotien varrella. Ympärillä avautuvat pellot ja niityt. Pihapiirin ulkopuolelle sijoittuvat talusrakennukset ryhmittäytyvät porttiaiheeksi tien varrelle korkeiden kuusten sekaan.

Hankonen on Manninkankaan vanha talouskeskus, jonka laaja rakennuskanta ja pihapiiri on vanha ja edustava. Rakennukset edustavat 1700- ja 1800-lukujen maaseudun rakennusperinnettä. Tila on merkittävällä paikalla Piippolan kirkonkylästä Saviselälle johtavan museotien varrella.

historia:

Hankonen on vanha kantatila, jolla oli kaksi asuinrakennusta ja tiettävästi ainakin yksi Nujula-niminen torppa. Hankosen nimi on otettu 1800-luvun lopulla, kun tilan ostaneet Mäkäriäiset vaihtoivat nimensä Hankoseen. Tila on säilynyt samalla suvulla.

Päärakennuksen kamaripuoli on rakennuksen vanhempi pääty. Pirtinpuoli on rakennettu vuonna 1891 ja rakennuttajana on ollut todennäköisesti Kaaperi Hankonen. Rakennuksessa oli hirsipintaiset, punamullatut seinät sekä pärekatto. Pirtti ja keittiö olivat multapenkkiperusteisia ja kamarit olivat rossipohjaisia. Rakennuksessa oli T-karmiset ikkunat. Pirtissä oli hirsipintaiset sisäseinät, lankkulattiat, kolmilappeinen laipio ja pelkkakiviuni. Sodan jälkeen uuden uunin muurasi Haapalainen. Uusin uuni on muurattu vuonna 1967 tai 1968. Päärakennukseen tehtiin suuri muutos jo vuonna 1891, kun pirtinpuolta aiottiin kengittää, mutta se uusittiinkin lahon takia kokonaan. 1940-luvulla Frederik Hankonen teki ja vaihtoi uudet ikkunat, tosin kamaripuolelle jätettiin kolme alkuperäistä ikkunaa. 50-luvulla rakennukseen saatiin sähköt, kamarien laipiota nostettiin 40 cm ja rakennus katettiin tiilillä. Vuosi-en 1967 ja 1968 aikana rakennukseen asennettiin keskuslämmitys, viemärit ja WC.

Pihapiirissä on tallipuoji, johon laitettiin tiilikate hieman myöhemmin kuin päärakennukseen. Pihapiiristä purettiin 20-luvulla navetta ja uusi rakennettiin tilalle pihaa suurentaen. Navettaan laitettiin peltikate vuonna 1998. Toinen asuinrakennuksista siirrettiin pois 40-luvulla. Vanhaa rakennuskantaa edustavat lisäksi kaksi luhtiaittaa (vuosiluvut 1760 ja 1796), kaksi muuta aittaa, joista toinen on 1870-luvulta, rihi, maakellari sekä Paajalasta vuonna 1850 tuotu tuulimylly, joka oli käytössä vuoteen 1958 saakka ja jossa ei enää ole siipiä.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.2.Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

suullisia tietoja: Helli Hankonen, Pekka Hankonen, Museotie 194, 92620 Siikalatva

kohteen nimi: **Kotila**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-412-25-14
 kylä/k. osa: Piippola
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1722-1808
 ajoituselie: kärryliiteri 1700-luvulta
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 2 varasto (puoji); 3 navetta; 4 vilja-aitta; 5 varasto (aitta); 6 autosuoja (savusauna); 7 riihi; 8 varasto (talli);

kuvaus:

Kotila on Hankosen ohella merkittävä Manninkankaan talouskeskus, jossa on jäljellä runsaasti vanhaa rakennusperintöä eri aikakausilta. Rikkaan rakennuskannan lisäksi Kotila on maisemallisesti tärkeällä paikalla Manninkankaan viljelyalueella.

Pihaan johtaa Museotieltä pitkä koivukuja, jonka varrella on hevoshaka ja lähellä pihapiiriä toisiinsa kiinni rakennettu aittaryhmä. Aittaryhmän reunimmaisena on tilan vanhin rakennus, 1700-luvun lopulla rakennettu kärryliiteri, joka on mahdollisesti ollut luhtiaittana.

Pihapiirin muuta vanhaa rakennuskantaa on 1870-luvulla rakennettu päärakennus ja sitä vastapäätä oleva puoji. Myös maakellari ja noin vuodelta 1917 oleva hirsinavetta edustavat maaseudun vanhaa rakennusperinnettä.

historia:

Nykyisen Kotilan tilan alueella on mahdollisesti asunut yksi Piippoin veljeksistä, joiden mukaan Piippola on saanut nimensä. Tilan entinen nimi on Kotisaari ja Kotisaaret asuivat tilaa 1900-luvun alussa. Kotisaaria ennen paikalla olleen maatilan päärakennuksen hirsistä käytettiin uuteen navettarakennukseen. Kotisaarten jälkeen tila ei ollut vuosiin asuttuna vaan se toimi mm. nuorisoseura- ja työväentalona. Hankosen suku on omistanut tilan vuodesta 1926 lähtien.

Tilan päärakennuksen rakennuttivat Kotisaaret vuonna 1870. Se oli hirsipintainen, punamullattu, pärekattoinen ja perustuksena oli "kiviraunio" eli koko rakennusrungon alle tehty ryömintätalon kiviladelmä. Ikkunat olivat huomattavasti nykyisiä pienemmät ja alhaalla oli jakopuie. Pirtissä oli hirsipintaiset seinät, lankkulattia ja laudoitettu laipio. Rakennusta on myöhemmin muutettu paljon: 1900-luvun alussa laudoitettu ja lasiveranta muutettu kuistiksi; vuonna 1979 on uusittu ikkunoita ja tehty sisätiloissa suuria muutoksia. Nykyinen harjakattoinen kuisti on vuodelta 1990, ja rakennuksen toiselle puolel on rakennettu lasiveranta 2010-luvulla. Lasiverantaan on käytetty vanhan kuistin ikkunoita. Pirttipuolta on ennallistettu 2010-luvulla.

Puojii on päärakennuksen ikäinen. 1950-luvulla sen pärekaton päälle laitettiin tiilikate. Navetta on rakennettu noin vuonna 1917, jolloin sen sisäseinät olivat tuohesta. Myöhemmin seinät on vuorattu sementtitiilillä ja 90-luvulla säänkestävällä vanerilla. 50-luvulla pärekaton päälle laitettiin huopa ja 80-luvulla pelti. Todennäköisesti navetan rakentamisen yhteydessä talli siirrettiin nykyiselle paikalleen.

Tilan muuta vanhaa rakennuskantaa ovat mm. 1700-luvun lopulla rakennettu kärryliiteri (mahdollisesti ollut luhtiaittana), riihi, aitta vuodelta 1870 sekä 1930-luvun elosuoja. Tilalta on palanut pajarakennus koivukujan varrelta ja pelloilta on purettu tuulimylly.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

suullisia tietoja antaneet: Lauri Hankonen, Museotie 25, 92620 Piippola

kohteen nimi: **Manninmaa**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-412-102-37
 kylä/k.osa: Piippola
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1722-1808
 arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus; pikkuaitta; vilja-aitta;

kuvaus:

Manninmaan pihapiiri on Piippola-Saviselkä – museotien varressa Manninkankaalla. Museotien toisella puolen on Hankosen vanha pihapiiri ja Manninmaan taloon tulevan kujan varressa naapuritaloille kuuluvia aittoja ja talousrakennuksia, jotka muodostavat perinteistä rakennuskantaa sisältävän ympäristökokonaisuuden.

Hirsirakenteinen päärakennus on Kotiseutuni Pohjois-Pohjanmaa -kirjan mukaan vuodelta 1750. Rakennuksen ulkomuoto on vuosien saatossa muuttunut alkuperäisestä. Asuinrakennuksen lisäksi pihapiirissä on mm. kaksi vanhaa aittaa, osittain hirsinen navettarakennus ja kivihoivikellari.

historia:

Manninmaan tilaa on alun perin viljelty yhdessä Hankosen tilan kanssa, mutta viimeistään vuonna 1795 on Manninmaa ollut erillisenä tilana ja talouskeskuksena. Kiinteistöt yhdistettiin 1821, minkä jälkeen ne on jaettu Mannilan, Hankosen ja Manninmaan tiloiksi. Nykyisellä omistajasuvulla tila on ollut vuodesta 1916 lähtien, sitä ennen mm. Karhusen ja Mennander-Mannermaan suvuilla.

Päärakennus käsitti aiemmin kaksi asuntoa; toisessa asuivat Hankokset ja toisessa Takkiset, molemmilla omat sisäänkäyntikuistinsa. Takkisten pääty on purettu pois ja tilalle rakennettu erillinen uusi asuinrakennus etäämmälle.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Keskipisteenä Piippola. Kotiseutukirja. Toim. Pentti Anttila. ProPrint Raahen kirjapaino 2000.
 Kotiseutuni Pohjois-Pohjanmaa. Suomen maakuntajulkaisu Oy, Malmö 1970.
 Dahlbacka Carol , Ahola Kirsi. Kotiseutumme Kestilä-Piippola-Pulkila-Pyhäntä-Rantsila-Ruukki-Siikajoki 2001-2002. Oy Botnia-Foto Ab, Oy Arkmedia Ab, Vaasa, 2002.

Suullinen tieto; Timo Hankonen 27.6.2007

kohteen nimi: **Sipparinaho**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-412-27-15
kylä/k.osa: Piippola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: puoji 1788, asuinrakennus 1934
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: tallipuoji; vanha asuinrakennus;

kuvaus:

Sipparinaho (Sippari) on vanha asuinpaikka Piippolan Museotien varressa. Vanhimma rakennuskannasta on jäljellä vuodelta 1788 oleva tallipuoji, joka on palautettu läpiajettavaksi 2000-luvulla. Tallin oven yläpuolelle on veistetty vuosiluku 1788 sekä puumerkkejä. Rakennuksen toisessa päädyssä on ollut vilja-aitta.

Tilan vuodelta 1934 oleva vanhempi hyvin alkuperäisenä säilynyt asuinrakennus edustaa 1930-luvun maaseudun rakennusperinnettä. Lisäksi pihapiirissä on uusi asuinrakennus vuodelta 1987 sekä navetta ja muita talousrakennuksia.

Sipparinaho sijaitsee maisemallisesti tärkeällä paikalla Museotien varrella ja rakennukset ovat osa Manninkankaan viljelysmaisemaa.

arviointi:

MRKY 2015: R, M, S

kohteen nimi: **Spetsin sotilastorppa**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-412-83-6
kylä/k.osa: Piippola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: rakennettu kahdessa osassa 1800-luvulla
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 2 varasto, liiteri (navetta, lato);

kuvaus:

Maisemallisesti merkittävällä paikalla Museotien ja Viitamaantien risteyksessä oleva Spetsin sotilastorppa kuuluu Manninkankaan viljelysaluekokonaisuuteen, jossa on säilynyt vanhaa maaseudun rakennuskantaa. Rakennuksella on myös aluehistoriallista merkitystä.

Pihapiiriin johtaa Peltojen halki kulkeva koivujen reunustama kuja. Pihaa ympäröi tasainen viljelysmaisema. Sotilastorpan ja sitä vastapäätä sijaitsevan hirsirakenteisen talousrakennuksen lisäksi pihaa rajaa vuonna 1980 rakennettu, perinteisestä rakennuskannasta poikkeava punatiilinen asuinrakennus.

historia:

Spetsin (muita nimityksiä ovat Petsi, Pätsi, Pälkki ja Takalo) sotilastorpan entinen nimi on Lukkari ja se on toiminut torpan lisäksi lukkarin puustellina. Rakennuksen omisti 50-luvulle saakka Piippolan seurakunta.

Sotilastorppana toiminut pirtinpuoli on rakennuksen vanhempi osa, joskin molemmat puolet on rakennettu todennäköisesti 1800-luvulla. Rakennus oli hirsipintainen, pärekattoinen ja rossipohjainen. Sen sivuilla oli kuusiruutuiset ja päädyissä yhdeksänruutuiset ikkunat. Sisällä oli hirsipintaiset seinät ja lautalattia. Pirtin uunin muurari saatiin Saviselän Pajalan tilalta ja hänen nimensä oli luultavasti Laukka-nen. Toisen maailmansodan aikana seurakunta teetti rakennukseen kellarin. 1960-luvulla laitettiin huopakate. Myös kuistin katto on uudistettu siten, että se on muutettu harjamuotoisesta rakennuksen katon lappeen suuntaiseksi.

Pihapiiriin toinen rakennus on navetta, johon on laitettu huopakate 1990-luvun alussa. Tilan rakennuskantaan kuulunut puoji purettiin 70-luvulla ja savusauna on siirretty muualle. Piippolan seurakunta myi tilalle kuuluneen riihen.

Pihapiiriä rajaa myös perinteisestä rakennuskannasta poikkeava punatiilinen asuinrakennus.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutu-kunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

suullisia tietoja vuonna 2005: Lauri Takalo, Viitamaantie 1, 92620 Piippola

kohteen nimi: **Vanhatalo**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-412-29-35
kylä/k.osa: Piippola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: ei määritelty
arvottaminen: paikallisesti arvokas

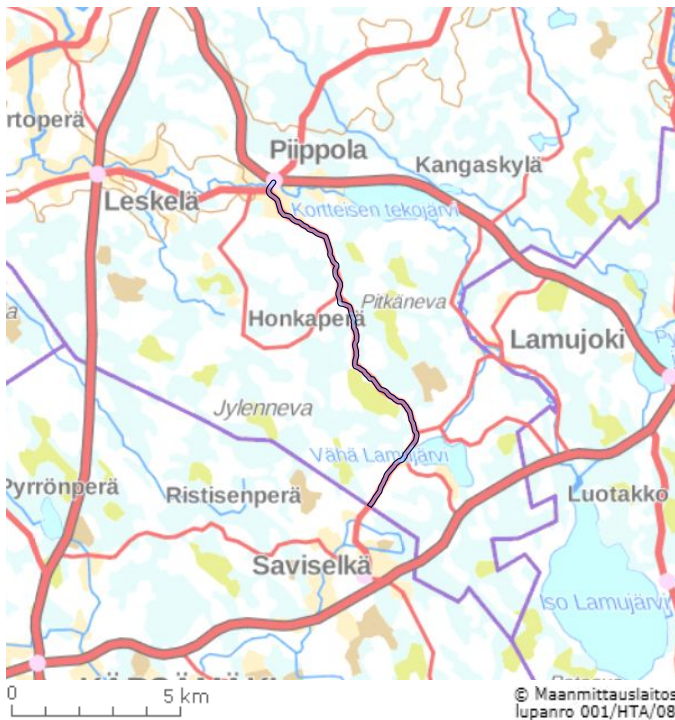
kuvaus:

Vanhatalo on Viitamaantieltä lähtevän kapean kujan päässä sijaitseva vanha talouskeskus. Maalaamaton hirsipintainen asuinrakennus ja puoji ovat uudempien rakennusten ympäröimiä. Pihapiiristä hieman sivussa kujan varrella on myös vanha kookas aitta.

Hyvin alkuperäisenä säilyneet Vanhatalon perinteistä maaseudun rakennuskantaa edustavat rakennukset kuuluvat Manninkankaan viljelysaluekokonaisuuteen.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

alueen nimi: **Saviselkä-Piippola -maantie (RKY 2009)**

pääas. kunta: Siikalatva

pääas. kylä/k.osa: Piippola

tyyppi: liikenneympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Saviselkä-Piippola -maantie on yksi museoteistä, jotka tiehallinto on valinnut kuvastamaan tienpidon historiaa Suomessa.

Maantie Kärsämäen Saviselästä Piippolaan on osa Oulun ja Savon välistä vanhaa maantieyhteyttä. Sorapäällysteisestä vanhasta maantiestä on museotietä 23 kilometrin osuus. Tie kulkee halki osittain asumattomien metsätaipaleitten ja polveilee maastossa noudattaen vanhojen talviteiden ja kyläteiden linjauksia.

historia:

Historia

Saviselkä-Piippola -maantien rakentaminen alkoi, kun Oulun läänin maaherra Jägerhorn esitti 1775 maatieyhteyden rakentamista Oulusta Nissilään. Lopullinen päätös tien rakentamisesta tehtiin 1825.

Tie paransi Savon ja Karjalan yhteyksiä Pohjanlahden satamiin. Piippolan ja Oulun välillä vanha talvitie seurasi kesätien linjausta, etelämpänä reitit erosivat. Tie rakennettiin hyväksikäyttäen talvitietä ja kyläteitä.

Piippolaan oli merkitty kestikievareiksi vuoden 1806 tiekartassa Kankaan ja Piipon talot.

1930-luvulla suunniteltiin maamme valtatieverkko ja tuolloin Kärsämäki-Piippola -tiestä tuli osa valtatietä n:o 4.

lähteet:

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1411 (4.3.2015)

Leena Sälejoki-Hiekkanen (toim.), Tie yhdistää. Tiemuseo 1986.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osat 2 ja 3. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Mauno Hiltunen et al., Siikajokilaakson historia I. Siikajokilaakson kunnat ja seurakunnat. Oulu 1996.

Tapani Mauranen (toim.), Maata, jäätä, kulkijoita. Tielaitos. Helsinki 1999.

Taimi Mahosenaho, Maarit Översti, Siikajokilaakson perinnemaisemia. Pro Agria Oulun Maaseutukeskus, Oulun Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskus, Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus. 2003.

alueen nimi: **Koskenranta**
 pääas. kunta: Siikalatva
 pääas. kylä/k.osa: Pulkila
 tyyppi: agraarimaisema
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Anttonen
 Flinkki
 Haapala
 Haapavedentie 156
 Haapavedentie 160
 Junnonaho
 Junttola
 Kivikankaan aitta
 Koivisto
 Kotiranta
 Kyöstilä
 Kärenahon aitat
 Käytävän talli-aitta
 Launosentie 4
 Launosentien silta Lamujoen yli
 Niemi
 Pulkkilan pappila
 Väinölä

kuvaus:

Koskenrannan alue sijaitsee Lamujoen varressa Pulkilan kirkonkylästä lounaaseen. Joki kulkureittinä on määrittänyt vanhojen pihapiirien ja peltojen rytmittymistä. Avoimet peltoaukeat ja Lamujoen molemmin puolin kulkevilta teiltä aukeavat joki- ja viljelysmaisemanäkymät ovat tärkeä osa Koskenrannan alueen luonnetta. Koskipaikat ja sillat ovat maisemallisesti erittäin kauniita viljelysmaiseman keskellä.

Vanhat yhtenäiset pihapiirit: Junnonaho, Väinölä, Koivisto, Junttola, Kyöstilä ja Niemi, ryhmittyvät jokivarteen nauhamaisena jatkumona. Lähimpänä kirkonkylää jokivarressa sijaitsee myös Pulkkilan pappila. Vanhaa rakennuskantaa on myös monissa muissa Koskenrannan alueen ajallisesti kerroksellisissa pihapiireissä. Osa sijaitsee viljelysmaiden keskellä, hieman etäämmällä jokirannasta.

Koskenranta kuuluu maakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen Junnonojan – Koskenrannan kulttuurimaisema Lamujokivarressa.

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta.
Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993

Pohjois-Pohjanmaan arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Ehdotus valtakunnallisesti ja
maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi 11.12.2014. Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2014

kohteen nimi: **Anttonen**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-420-2-117
 kylä/k. osa: Launola
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituselike: 1900-luvun alku
 arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 2 navetta ja lato; 3 puoji (luhtiaitta ja lato); 4 paja; 5 sauna;

kuvaus:

Anttosen rakennusryhmä sijaitsee mäellä Koskenrannantien varrella, lähellä Raahentietä. Ympärillä on peltoja ja muita maatiloja. Rakennukset rajaavat tilan kahteen pihapiiriin. Rakennusryhmään kuuluu vanha 1800- ja 1900-lukujen taitteen rakennusperinnettä edustava päärakennus, 1950 ja 60-luvulla pihapiiriin siirrettyjä hirsisiä talousrakennuksia sekä 1970-luvulla pihapiiriin siirretty entinen koulurakennus sekä 1900-luvun puolivälissä tehty navetta. Uusi asuinrakennus on 1980-luvun lopulta.

Rakennukset ja niiden muodostama pihapiiri edustavat maaseudun rakennusperinnettä ja kuuluvat Lamujokivarren viljelysmaisemaan.

historia:

Anttonen on alueen vanha kantatila. Sen entinen nimi on Iso Anttonen ja se on kuulunut noin sadan vuoden ajan Karppisen suvulle siitä lähtien, kun Arvid Karppisen vanhemmat ostivat tilan konkurssipesästä 1800-luvun lopulla. 1900-luvun alkupuolella tila on ollut myös Hypoteekkiyhdistyksen omistamana. Tilan torppina ovat olleet tiittävästi ainakin Maanpaikka ja Väilä. Nykyinen Väinölä on entinen Anttosen alueella toiminut sotilastorppa.

Päärakennuksen pirtinpuoli on tuotu Lamujen toiselta puolelta Halmuniemestä 1800-luvulla ja kamarinpuoli on rakennettu 1900-luvun alussa. Rakennuttajana toimi Arvid Karppinen. Rakennuksessa oli maalaamattomat hirsipintaiset seinät, pärekatto, rossipohja ja keskikarmi-ikkunat. Pirtissä oli hirsiseinät, lankkulattia ja tiiliuuni. 1960-luvulla pärekaton päälle laitettiin huopa ja 80-luvun lopulla rakennukseen tehtiin kiinni autokatos.

Anttosen tilan muukin vanha rakennuskanta on pääosin siirretty muualta. 1950- ja 60-luvun vaihteessa vaja siirrettiin pihapiiriin. Pajarakennus tuotiin 50-luvulla Laakkolasta ja se on tiittävästi ollut Junnon sahan pirttinä. Ojantakasen vanha vija-aitta on tuotu Anttoseen ja muutettu kuivaamoksi. 60-luvulla sauna ja luhdillinen puoji siirrettiin pihapiiriin pois Uljuan tekoaltaan tieltä. 70-luvulla Lumperin (tai Lumbergin) koulurakennus siirrettiin pihapiiriin. Hirsiliiteri on myös todennäköisesti tuotu toiselta tilalta. Vuonna 1987 savusauna purettiin uudisrakennuksen tieltä, mutta sen hirsikehä on yhä tallella.

Vanhaan pihapiiriin kuuluu myös rakennus, jossa on talli ja navetta. Vanha navetta purettiin toisen maailmansodan jälkeen ja paikalle rakennettiin nykyinen navettarakennus latoineen.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

suullisia tietoja vuonna 2005: Eero Halmetoja, Koskenrannantie 157, 92600 Pulkila

kohteen nimi: **Flinkki**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-420-2-96
kylä/k.osa: Launola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus; kaksiovinen talousrakennus; kolmiovinen talousrakennus;

kuvaus:

Flinkki (tai Linkki) sijaitsee Lamujoen pohjoisrannalla. Pihaan käännetään Koskenrannantieltä, pienen mäen päältä. Pihapiiriä rajaa hyvin alkuperäisenä säilynyt asuinrakennus sekä kaksi päärakennusta myöhemmin rakennettua talousrakennusta.

Flinkki on osa Lamujoen varteen syntynyttä vanhaa nauhamaista asutusta.

arviointi:

MRKY 2015: R

kohteen nimi: **Haapala**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-420-9-7
kylä/k.osa: Launola
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus; pystyhirsirakennus; talousrakennus;

kuvaus:

Lamujoen rantatörmällä sijaitseva Haapalan tila on kahden asuinrakennuksen ja pitkähkön talousrakennuksen muodostama etelään avautuva U:n muotoinen pihapiiri. Asuinrakennus on sijoitettu joen suuntaisesti.

Asuinrakennus on osin vuorattu ja useaan otteeseen muokattu hirsirunkoinen talonpoikainen päärakennus. Ikkunat ovat kauniisti detaljoidut. Ikkunoita on kahta tyyppiä. Asuinrakennuksen toisessa päädyssä on vaakalautavuorausta.

Pihapiirissä oleva 1900-luvun puolivälin jälkeen rakennettu pystyhirsirakennus on mielenkiintoinen rakennustekniikaltaan ja koristedetaljeiltaan. Piipun tiilimuraus on 1970-luvulle tyypillinen. Tiilikate on mahdollisesti kierrätetty puretusta rakennuksesta.

Kookas talousrakennus on jälleenrakennuskaudelle tyypillisen näköinen. Rakennuksen pohjoispäädyssä on havaittavissa ajallista kerrostumaa; punamultamaalattua hirsipintaa ja laudoitusta sekä harmaata loudoitusta.

Haapalan tila on on osa Lamujoen varteen syntynyttä nauhamaista asutusta Koskenrannan viljelysalueella.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

kohteen nimi: **Haapavedentie 156**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-420-21-20

kylä/k.osa: Launola

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1918-1944

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus; talousrakennus;

kuvaus:

Aivan Haapavedentien varressa puuston ympäröimä pieni asuinrakennuksen ja talousrakennuksen muodostama pihapiiri 1900-luvun alkupuolelta.

Näkyvällä paikalla sijaitseva pihapiiri edustavaa Koskenrannan viljelysalueen kerroksellista maaseudun rakennusperinnettä.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

kohteen nimi: **Haapavedentie 160**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-421-20-10

kylä/k.osa: Pulkkilä

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajotus: 1864-1917

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus; lato; navetta; sauna;

kuvaus:

Kivikankaaseen vievän tien varressa puiden keskellä on 1900-luvun alkupuolen pihapiiri. Tilan nimi on mahdollisesti Havula. Asuinrakennuksen sivulla on talouspiha, johon kuuluu sauna, liiteri ja eläinsuoja.

Tila on osa Koskenrannan viljelyalueen kerroksellista maaseudun rakennusperinnettä.

arviointi:

MRKY: R

kohteen nimi: **Junnonaho**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-421-20-33
kylä/k.osa: Pulkkilä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: luhti 1800-luvun alkupuolelta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus; puoji/luhtiaitta;

kuvaus:

Junnonahon pihapiiriin johtaa haapaveden tieltä kapea hiekkatie. Tien päättänä on Junnonahon 1900-luvun alkupuolella rakennettu päärakennus, jota on kunnostettu perinteitä kunnioittaen 2010-luvulla. Asuinrakennusta vastapäätä sijaitsee 1800-luvun alusta oleva luhtiaitta. Pihaan tultiin aikoinaan luhtiaitan keskellä olleen "kongin" läpi. Kongi on sittemmin suljettu. 1970-luvulla aitan takaosaa on jatkettu saman kattomuodon alla vajaksi. Samaan aikaan rakennus on myös kunnostettu ja maalattu.

Pihassa on myös 1960-luvulla rakennettu ja myöhemmin jatkettu keltainen navetta sekä uusi punainen autotalli.

arviointi:

MRKY 2015: R, S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

kohteen nimi: **Junttola**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-420-1-46

kylä/k.osa: Launola

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1809-1863

ajoitusselite: Nykyinen päärakennus on 1850-luvulta. Talousrakennukset 1800- ja 1900-luvuilta.

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 2 luhtiaitta; 3 sikala (navetta); 4 vilja-aitta; 5 vilja-aitta; 6 aitta;

kuvaus:

Junttolan maatalousrakennusten rajaamaan pihapiiri sijaitsee Rannantien varrella koivukujan päässä. Rakennusryhmää erottavat tiestä ohrapellot, pihan takana on korkeatörmäinen Lamujoen uoma. Koivukujan varrella on kaksi aittaa. Talousrakennukset (konehalli, vaja, aitta ja kuivaamo) ryhmittyvät moniosaisen navetan/sikalan ympärille.

Junttolan vanha päärakennus on 1850-luvulta. Siihen on tehty useita remontteja, merkittävimmät 1950-60 – luvuilla. Navetta on Maatalouskeskuksen rakennusmestari Halosen 1900-luvun alussa suunnittelema betonirakentamisen pioneerikohde, jonka rakentamisen yhteydessä pidettiin betonivalukursseja. Navetta muutettiin vuonna 1979 sikalaksi, jota laajennettiin vielä vuonna 1997.

Pihassa on luhdillinen puoji vuodelta 1803. Muita vanhoja rakennuksia Junttolassa ovat mm. koivukujan varressa ja sikalan takana sijaitsevat aitat.

historia:

Junttola on alueen vanha ja suuri kantatila, jolla on ollut useita torppia. Tilan entinen päärakennus on ollut kulmittain nykyiseen nähden. Nykyinen on toiminut aluksi kesäasuntona. Vanha päärakennus siirrettiin todennäköisesti 1930-luvulla suojeluskuntatalolle ja se toimii nykyään ravintolana. Tila on kuulunut Junttolan suvulle tiettävästi vuodesta 1723 aina vuoteen 1952 saakka.

Nykyinen päärakennus on 1850-luvulta. Siinä oli maalamattomat hirsiseinät, pärekatto ja multapenkkiperustus. Pirtissä oli hirsipintaiset seinät, lankkulattia ja 20 leivän porakiviuni, joka oli hirsiaikun päällä. Rakennuksessa oli viisi tai kuusi kamaria. 1900-luvun alussa uuni muutettiin nykyiseen asuunsa, joskin piippua korjattiin 40-luvulla. Syksyllä 2000 on tarkoitus muurata uusi piippu. 50-luvulla perustus muutettiin betonilaataksi, jonka päälle pantiin kutterinpurua ja tästä tilasta johdettiin tuuletustorvi katolle. Samalla uusittiin lattianiskat ja –laudat sekä asennettiin sähköt. 60-luvulla laitettiin muovimatto lattialautojen päälle, kakluunit purettiin ja asennettiin vesikeskuslämmitys (puu/öljy), kamaripääty lisäeristettiin karhunaljalla ja rakennukseen laitettiin tiilikate. 80-luvulla rakennettiin sisä-WC, kylpyhuone ja sauna sekä asennettiin sähköboileri.

Navetta on 1900-luvun alusta ja sen suunnitteli Maatalouskeskuksen rakennusmestari Halonen. Se on ensimmäisiä betoninavettoja ja sen rakentamisen yhteydessä pidettiin betonivalukursseja. Suuren navetan betonivälipohja tehtiin kestäämään traktorin paino. Vuonna 1979 vanhasta navetasta tehtiin sikala ja 1997 sikalaa laajennettiin.

Pihassa on luhdillinen puoji vuodelta 1803. Siihen on käytetty pitkiä hirsä, jotka ulottuvat yhtenäisinä koko pitkän sivun mitan. Muita vanhoja rakennuksia Junttolassa ovat mm. koivukujan varressa ja sikalan takana sijaitsevat aitat, pajarakenus sekä Raahentien toisella puolella oleva rihi.

Puojin kohdalta on purettu puunavetta ja nykyisen naveten kohdalla on ollut puojirakenus. Tuulimylly on purettu sikalan tieltä pois. Pihapiiriin on kuulunut lisäksi 1800-luvun (mahd. 1700-luvun) kaksikerroksisia, pystyvuorattuja aittoja, joissa on ollut hirsistä salvotut jyväläärit kahdessa kerroksessa. Useita rihiä on purettu ja siirretty pois Lamujoen molemmilta puolin.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta.
Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

Suullisia tietoja antaneet: Olli ja Toivo Rantakangas, Koskenrannantie II, 92600 Pulkila. vuonna 2005

kohteen nimi: **Kivikankaan aitta**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-420-21-33
kylä/k.osa: Launola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: aitta vuodelta 1848
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: aitta; uusi navetta; uusia asuinrakennus; vanha asuinrakennus; vanha navetta;

kuvaus:

Kivikangas on vanha Koskenrannan alueen tila Lamujokivarressa viljelysmaiseman ja metsän rajalla. Neliömäinen pihapiiri on ajallisesti kerroksellinen. Pihapiirin vanhinta ja säilyneintä rakennuskantaa edustaa vuodelta 1848 oleva komea kaksiosainen aitta, joka on entinen kruunun lainajyvästön vilja-aitta. Alkuperäisessä asussaan säilynyt rakennus liittyy alueen historiaan.

Pihapiirin muuta vanhaa rakennuskantaa on 1800-luvulta oleva suurikokoinen asuinrakennus ja 1900-luvulla useaan kertaan laajennettu navettarakennus, josta vanhempi osa on 1800- ja 1900-luvun taitteesta, uudemmat osat on rakennettu 1950-luvulla ja sen jälkeen. Pihapiirissä on lisäksi uudempi asuinrakennus, jonka ensimmäinen osa on tehty 60-70 luvulla sekä uudempiä maatalousrakennuksia.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

Suullisia tietoja Pirjo Iso-Junno 12.8.2015

kohteen nimi: **Koivisto**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-421-22-24
 kylä/k.osa: Pulkkilä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1809-1863
 ajoituselie: päärakennus on n.v.1850
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 2 varasto (aitta); 3 varasto (navetta);

kuvaus:

Koiviston tila sijaitsee maisemallisesti kauniilla paikalla Lamujen törmällä. Pihaan johtaa komeiden vanhojen puiden reunustama kuja Koskenrannantieltä. Talon ympärillä on lisäksi haapametsikköä ja pelloja.

Neliöpihaan kuuluu 1800-luvun puolivälin jälkeen kolmessa osassa pystytetty suurikokoinen asuinrakennus sekä 1800-1900 lukujen taitteesta olevat talousrakennukset: hirsinavetta, vaunuvaja, liiteri, tallipuoji ja aitta. Kauempana rannassa on 1900-luvulla rakennettu sauna.

historia:

Asuinrakennuksesta osa on salvattu Pyhännällä ja joka se on pystytetty kolmessa vaiheessa nykyiselle paikalleen 1800-luvun loppupuolella. Rakennuksessa on hieno luonnonkiviperustus. Koivistossa on toiminut kunnan ensimmäinen koulu sekä Pulkkilän osuuskassan ensimmäinen konttori. Vuonna 1905 tehty ulkovuoraus on pitäjän ensimmäinen.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

suullisia tietoja antaneet:
 Voitto Kyllönen

kohteen nimi: **Kotiranta**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-421-40-48
kylä/k.osa: Pulkila
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Asuinrakennus; Sauna/autotalli/varasto;

kuvaus:

Haapavedentien varrella ja aivan Lamujoen etelärannalla Pulkilan kirkonkylän keskustan tuntumassa oleva jälleenrakennuskauden pihapiiri. Pihapiirissä on sekä vanhaa että uudenmpaa rakentamista.

Pihapiirin asuinrakennus on jälleenrakennuskauden rintamamiestalo ja sijaitsee Haapavedentien lähetyvillä tontin etelänurkassa. Asuinrakennuksen kanssa nurkittain on pitkä hirsirakenteinen sauna/autotalli/varasto-rakennus. Pihapiirin muita rakennuksia ovat aitta, kaksi piharakennusta ja joenrannassa oleva uudempi hirsirakenteinen saunarakennus.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

kohteen nimi: **Kyöstilä**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-420-9-37
kylä/k.osa: Launola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus; hirsilato; talli-aitta; vanha asuinrakennus;

kuvaus:

Rannantiellä, Lamujoen pohjoisrannalla avoimen viljelysmaiseman keskellä oleva pihapiiri, jossa on vanhaa rakennuskantaa. Pihapiirin vieressä tien puolella sijaitsee kaksi uutta suurta konehallia. Kiinteistöraja kulkee pihapiirin keskeltä siten, että vanha päärakennus on hallien kanssa samaa kiinteistöä. Vanha tielinjaus kulkee vanhan pihapiirin läpi.

Pihapiirissä on nurkittain kaksi asuinrakennusta, joista vanhempi on 1800-luvun loppupuolelta, uudempi 1900-luvun alkupuolelta. Vastapäätä vanhempaa asuinrakennusta on maalaamaton hirsinen talli-aitta, jonka kylkeen on rakennettu moderni harmaa kylkiäinen. Vanhempaa rakennuskantaa edustaa myös pihapiiristä etäämmällä oleva aitta sekä toisen kiinteistön puolella oleva hirsilato, johon on ilmeisesti käytetty myös kierrätettyjä seinähirsistä.

Pihapiirissä on myös uutta pienikokoista rakennuskantaa: teollisista pyöröhirsistä rakennettu sauna, jonka vieressä on huussi. Alempana rinteessä on maakellari. Aivan joen rannassa on harmaa teollisista hirsistä rakennettu rantasauna, jonka vieressä on vanhoista pyöröhirsistä tehty laavu.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

kohteen nimi: **Kärenahon aitat**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-420-53-4
kylä/k.osa: Launola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: vuonna 1845 rakennettu vilja-aitta
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Kärenahon tilalla pihatien ympäröimänä on korkea kaksiosainen puoji ja vuonna 1845 rakennettu vilja-aitta, jossa on rikasmuotoinen räystäsprofilointi. Aitat kuuluvat Koskenrannan viljelysalueen rakennusperintöön.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

kohteen nimi: **Käytävän talli-aitta**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-420-21-15

kylä/k.osa: Launola

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: ennen sotia

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: talli-aitta;

kuvaus:

Käytävän pihapiiri sijaitsee Haapavedentien varrella tietä korkeammalla kumpareella. Pihapiirin vanhinta rakennuskantaa edustaa 1900-luvun alusta oleva entinen talli. Rakennuksen taakse on tehty lapekattoinen rankorakenteinen kylkiäinen.

Pihapiirissä lisäksi jälleenrakennuskauden pientalo, johon on rakennettu lisäsiipi, 1970-luvulla tai sen jälkeen rakennettu omakotitalo sekä navetta-talli, jota on myös muokattu vuosien kuluessa. Navetan halliossa on suurille koneille tehty.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

kohteen nimi: **Launosentie 4**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-420-14-45

kylä/k.osa: Launola

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1918-1944

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus; hirsisauna; luhtiaitta; pieni varasto, entinen kanala; puuvarasto;

kuvaus:

Lamujoen etelärannalla sillan kupeessa puuston keskellä sijaitseva rakennusten väljästi rajaama pihapiihi, jossa on asuinrakennus, hyvin säilynyt luhtiaitta, hirsirakenteinen sauna sekä uudempaa rakennuskantaa edustavat pyöröhirsilato ja pieni varasto.

Pihapiiri on osa Lamujoen varren kerroksellista maaseudun rakennusperintöä ja kuuluu Koskenrannan viljelysalueelle.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Omistajan kanssa käyty puhelinkeskustelu 20.2.2014.

kohteen nimi: **Launosentien silta Lamujoen yli**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: -

kylä/k.osa: Pulkkila kirkonkylä

tyyppi: liikenne

ajointus: ei määritelty

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Maisemallisesti kauniilla paikalla oleva kivrakenteinen Launosentien silta ylittää Lamujoen korkean joentörmän ja koskipaikan kohdalla.

Joesta nousevat hienot pyöristetyt muuratut kivrakenteet, sillan teräsbetoniset kansirakenteet yhdistyvät patinoituneeseen puupintaan.

Joentörmällä sillan kupessa sijaitsevat Niemen tilan kaksi aittaa. Sillalta avautuu näkymiä komeaa männikköä ja viljapeltoa kohti.

arviointi:

MRKY 2015: R, T, M

kohteen nimi: **Niemi**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-420-14-42
kylä/k.osa: Launola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: aitta rannassa; asuinrakennus; luhtiaitta; navetta; otsallinen aitta rannassa; pihapiirin aitta; uusi autotalli;

kuvaus:

Niemen pihapiiri sijaitsee komealla paikalla Pitkänpellonkosken kohdalla Lamujoen pohjoisrannalla keskellä viljelysmaisemaa. Launosentie kulkee vanhan pihapiirin läpi siten, että ajallisesti kerroksellinen navetta vuodelta 1925 (vanhimmat osat) on tien eteläpuolella.

Pihapiirissä on asuinrakennus, jonka vanhimmat osat ovat omistajan mukaan osa savupirttiä, mutta jonka ulkoasua on muokattu eri aikoina perinteestä poikkeavaksi. Asuinrakennuksen kanssa kulmittain on erikoinen hyvin säilynyt vanha luhtiaitta 1820-luvulta. Pihaa rajaa myös uusi autotalli-varastorakennus sekä yhdellä sivulla tie. Asuinrakennuksen takana tien reunassa on kookas vilja-aitta (mahdollisesti riihi) vuodelta 1801. Tilan vanhoihin rakennuksiin kuuluu myös kauempana pihasta, aivan sillan kupeessa olevat kookkaat aitat 1800-luvulta.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristöohjelma I-II. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, 1998.

Omistajaa haastateltu 5.11.2013

kohteen nimi: **Pulkkilan pappila**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-421-6-1
kylä/k.osa: Pulkkila kirkonkylä
tyyppi: ei määritelty
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: Pappilarakennus rakennettu vuonna 1857.
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 pappila;

kuvaus:

Vuonna 1857 rakennettu Pulkkilan pappila sijaitsee keskustan laidalla Lamujoen rannalla kahden maantien välisen risteyksen vieressä. Jokivarsi on asuttua seutua, jonka maisemaa hallitsevat viljelyalueet. Alue on maaseutumaista.

Pihapiiriin kuuluu asuinrakennuksen lisäksi kaksi vanhaa aittaa, suurehko huvimaja jokitöyräällä sekä hirsistä rakennettu leikkimökki. Pappilan pihoille tyypillistä pihatien muodostamaa kehää ei enää ole vaan se on muutettu nummialueeksi.

Asuinrakennusta vastapäätä nykyisen maantien vierellä sijainnut navetta on purettu. Pulkkilan ensimmäinen pappila on perimätiedon mukaan sijainnut pihaan johtavan kujan varressa.

Kahdessa osassa rakennetun pappilan ulkoasu on korjausten yhteydessä muuttunut, merkittävimpiä muutoksia ovat kuistien ja ikkunoiden muuttuminen.

historia:

Pulkkilaan suunniteltiin pappilan rakentamista Isonvihan jälkeen. Se oli tarkoitus rakentaa vanhan ja ilmeisesti keskeneräiseksi jääneen vanhan puustellin tilalle. Pappila päätettiin kuitenkin rakentaa Kankaan tiluksille Lamujoen varteen v. 1725. Paikkaa oli kaavailtu sinne jo v. 1691.

Ilmari Kianto on syntynyt Pulkkilan pappilassa v. 1874.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

suulliset tiedot: Maija ja Aarno Junno 2.8.2013 ja 10.8.2015

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet: Osa 2. 1993.

Oulu: Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto julkaisu A:116.

Hiltunen, M. Forss, A. & Vilkuna, J. Siikajokilaakson historia I. Oulu: Siikajokilaakson kunnat ja seurakunnat.

kohteen nimi: **Väinölä**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-420-2-29
kylä/k.osa: Launola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-luvun puoliväli
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus; kaksiovinen aitta; korkea hirsiaitta; maakellari; matala hirsiaitta; navetta; rantamökki; savusauna;

kuvaus:

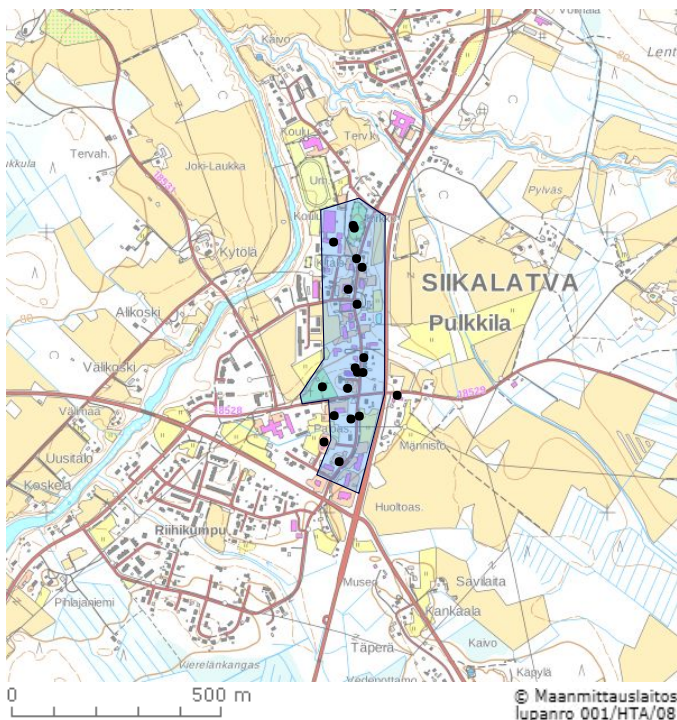
Koskenrannantien varrella, Lamujoen törmällä peltomaiseman keskellä sijaitseva Väinölä on entinen Anttosen sotilastorppa. Pihapiiriin kuuluu punamullatun hirsipintaisen asuinrakennuksen lisäksi useita hirsirakenteisia talousrakennuksia sekä erikoinen aumakattoinen hirsinavetta, johon on myöhemmin tehty rankorakenteisia laajennuksia. Rannassa on hirsirakenteiset tupa ja sauna sekä maakellari.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

alueen nimi: **Pulkkilan raitti**
 pääas. kunta: Siikalatva
 pääas. kylä/k.osa: Pulkila kirkonkylä
 tyyppi: taajamaympäristö
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Entinen Apteekki
 Entinen Kunnantalo
 Entinen Poliisiasema
 Koposen kauppakartano
 Miettinen
 Näsi
 Orava
 Osuusliikkeen myymälän vanha puoli
 Paloasema
 Pulkkilan kirkko ja tapuli
 Pulkkilan kirkkopuisto
 Pulkkilan kirkonkylän kansakoulu
 Pulkkilan kirkonkylän seurantalo
 Puunhankintakonttori
 Rinne
 Seppola
 Simojoki
 Terveystalo
 Vanha hautausmaa

kuvaus:

Pulkkilan raitti on hieno ja arvokas kokonaisuus. Se on edustava esimerkki perinteisestä raittimiljööstä. Raitilla ovat monin paikoin säilyneet hyvin maaseudun kirkonkylille vanhastaan tyypilliset ominaispiirteet. Vanhat rakennukset sijaitsevat raitin varsilla harvana mutta yhtenäisenä nauhana. Katutila on selkeästi rajautuva. Asuinrakennukset ja liikerakennukset sijaitsevat tien suuntaisina raitin varressa, talousrakennukset pihapiirien ympärillä niiden takana. Pohjoisessa raitin päätteenä ja tärkeimpinä maamerkkirakennuksina erottuvat vuonna 1843 valmistunut tapuli ja vuonna 1909 valmistunut kirkko.

Kokonaisuudelle on tyypillistä kerroksellisuus. Vanhimmat rakennuksista ovat peräisin 1800-luvun lopulta ja 1900-luvun alusta, uusimmat 1900-luvun lopulta. Raittia rajaavat rakennusten ohella kookkaat puut.

Raitin vanhinta rakennuskantaa edustaa Oravan pihapiiri, jonka päärakennuksen vanhin osa on 1700-luvun savupirtin hirsikehä. 1800-luvun rakennuskantaa raitilla edustaa vuonna 1843 valmistuneen tapulin lisäksi Koposen kauppakartano, Näsi ja Rinne. Vuonna 1909 valmistunut kirkko on Pulkkilan kolmas. 1920-luvun

rakennuskannasta mainittakoon Simojoen pihapiiri. Jälleenrakennuskauden rakentamista edustaa muun muassa entinen kunnantalo, terveystalo, osuusliikkeen myymälän vanha puoli sekä puunhankintakonttori.

Vaikka kaikki raitin varrella sijaitsevista vanhoista rakennuksista eivät itsessään ole erityisen arvokkaita, ovat ne tärkeitä ja arvokkaita osana maakunnallisesti arvokasta miljöökokonaisuutta.

lähteet:

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Entinen Apteekki**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-421-15-19
kylä/k.osa: Pulkila
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1945-1974
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Pulkilan entinen Apteekki sijaitsee keskeisellä paikalla Pulkilanraitin varressa. Hyvin alkuperäisenä säilynyt rakennus edustaa 1950-luvun asuin- ja liikerakentamista. Apteekki muutti taloon vuonna 1954 ja toimi rakennuksessa 1980-luvulle saakka.

historia:

Pulkkilassa on ollut apteekki jo vuodesta 1871 alkaen. Apteekki on sijainnut useissa eri paikoissa Pulkilan kirkonkylällä.

Kyseinen rakennus rakennettiin apteekin käyttöön 1950-luvun alkuvuosina apteekkarin vaihtuessa. Apteekki oli tätä ennen toiminut 4-tien varrella Kyrön talossa yli 30 vuotta. "Tilat olivat käyneet epätarkoituksenmukaisiksi ja huoneet olivat kylmät. Niinpä Lempi Huttunen ryhtyi pian suunnittelemaan uutta apteekki-asuintaloa, joka piti saada kirkonkylän pääraitin varrelle. Muuttoa joudutti sekin, että Kyrön sukulainen Amerikasta palattuaan halusi talon omaan käyttöönsä. Apteekki kalustuksineen muutti uuteen taloon joulun jälkeen vuonna 1954. Tuntui hyvältä muuttaa lämpimään keskuslämmitystaloon. Lääkkeiden raaka-aineita ei tarvinnut enää juosta hakemassa kylmistä ulkovarastoista tai kellareista." (lähde: Kirjastovirma: Pulkilan apteekin vaiheita)

Lempi Huttusen toiveesta apteekin historiallisesti arvokas irtaimisto lahjoitettiin lähes kokonaisuudessaan Pohjois-Pohjanmaan (Ainolan) museolle apteekin siirtyessä uusiin tiloihin 1980-luvulla.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Kirjastovirma: Pulkilan apteekin vaiheita (<http://www.kirjastovirma.fi/pulkkila/apteekki> haettu 25.9.2015)

kohteen nimi: **Entinen Kunnantalo**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-421-12-101

kylä/k.osa: Pulkila kirkonkylä

tyyppi: hallinto

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: rakennettu v.1956

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 kärkeäistuntosali ja kunnan toimintoja / 2.krs asuinkäytössä (kunnantalo, paloasema);

kuvaus:

Pulkilan entinen kunnantalo sijaitsee keskeisellä paikalla raitin varrella kirkon vieressä, Seppolaa vastapäätä. Rakennus on säilyttänyt alkuperäisen ilmeensä melko hyvin. Pohjoispäädyn torni muistuttaa ajasta, jolloin rakennus toimi paloasemana.

Viimeisimpiä kunnostustöitä rakennuksessa on muunmuassa kunnantalon kuivatus- ja kellarikerroksen kosteusvaurioiden korjaus vuonna 2003.

Tuolloin vanhassa kunnantalossa sijaitsivat sivistyspalvelukeskuksen, vapaa-aikatoimen sekä maaseutusihteerin toimitilat, yläkerrassa oli asuntoja. Lisäksi talossa kokoontui Oulun käräjäoikeus.

Siikalatva/Pulkila Pulkilan entisen kunnantalon alakerta on nykyisin pääosin nuorisotilakäytössä.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.2.Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

Kaleva: Pohjois-Suomi: 18.3.2003 (<http://www.kaleva.fi/uutiset/pohjois-suomi/pulkilan-vanha-kunnantalo-remontoidaan/501041/> haettu 11.8.2015)

Siikajokilaakso 13.5.2015: Nuoret saivat Pulkilaan kaipaamansa omat tilat (www.siikkis.fi/etusivu/7462358.html#7462359.jpg haettu 11.8.2015)

kohteen nimi: **Entinen Poliisiasema**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-421-15-62

kylä/k.osa: Pulkkilä kirkonkylä

tyyppi: oikeuslaitos

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1950-luku

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Pulkkilänraitin loppupäissä, vastapäätä Siikalatvan kunnantaloa, sijaitsee arviolta 1950-luvulta oleva melko alkuperäisen näköisenä säilynyt liikeyritys.

Rakennus on osa raitin kerroksellista kulttuuriperintöä.

arviointi:

MRKY: R, S, M

kohteen nimi: **Koposen kauppakartano**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-421-30-1

kylä/k.osa: Pulkila kirkonkylä

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: päärakennus v.1879

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus (kauppa/asuinrakennus); 2 varasto (kaupan makasiinit); 3 sauna (alkup.käyttö ei tiedossa);

kuvaus:

Koposen kauppakartano sijaitsee aivan kirkonkylän keskustassa Pulkilantien (raitin) ja Ouluntien välissä. Rakennus on rakennettu vuonna 1879, mutta ulkomuoto kokenut suuria muutoksia vuoden 1955 korjauksen yhteydessä, jolloin mm. ikkunat vaihdettiin.

Pihapiiriin kuuluu myös melko alkuperäisenä säilynyt makasiinirakennus (aitta) sekä hirsinen sauna.

Koposen kauppakartanon vaiheet ovat osa Pulkilan kaupallista historiaa. Rakennuksen elinkaaren aikana siellä on toiminut mm. sekatavarakauppa, kenkä- ja vaatekauppa sekä kirjakauppa. Rakennuksen yläkerrassa on ollut myös vuokra-huoneita ja -asunto.

historia:

Tunnetaan nimellä Koposen kauppakartano tai kirjakaupan talona. Rakennettu vuonna 1879. Tila on entinen lukkarilan mäkitupa. Ollut Kilposilla vuodesta 1978. Suuria peruskorjauksia tehty 1955 ja myöhemmin 1980-luvun alussa. Ikkunat muutettu ja yläkerta rakennettu 1955. Sisätilat edelleen 50-luvun asussa. Alunperin ollut sekatavarakauppa.

Perustanut farmasian oppilas (apteekkariksi kutsuttu) Karl Johan Eberhardt. Tuolloin kaupassa myytiin myös lääkkeitä. Eberhardt oli tunnettu lääkekasvien keräilijä ja kasvattaja ja julkaisi ensimmäisen oppaan aiheesta 1860-luvulla. Talon kellari on rakennettu lääkekasvien säilytystä varten.

Tämän jälkeen talon omistanut Leonard Koponen, joka piti siinä sekatavarakauppaa ja kirjakauppaa. Kuposelta talon ostivat vuonna 1947 kunnanesimies ja kirjakauppias Artturi Niemi sekä hänen vaimonsa konttorinhoitaja Helvi Niemi. Heiltä talo siirtyi perintönä Rauni Kilposelle.

Myymlän vanha alkuperäinen kalustus ja 50-luvun kalustus on varastoituna pihan makasiinirakennuksiin (aittaan). Pisimpään myymälässä on toiminut kirjakauppa 70-luvun lopulle asti. Viime vuosina päädyssä sijaitsevassa myymälätilassa on toiminut mm. kenkäkauppa ja vaatekauppa. (tällä hetkellä tyhjillään). Makasiinirakennukseen on kerätty myös muuta museoesineistöä. Yläkerrassa on ollut paljon vuokrahuoneita. (yhteensä huoneita on seitsemän.). 50- ja 60-luvuilla yläkerrassa asui kunnallisessa keskikoulussa opiskelevia nuoria lähipitäjistä. Talon päädyssä olevassa yläkerran kaksiossa asui perheitä lapsineen. Asukkaina on ollut mm. opettajia ja virkamiehiä. Tuolloin vuokra-asunnoista oli pulaa Pulkilassa. Nykyään yläkerta lähinnä omassa käytössä.

Kellari tehty 20-30 cm pyöreistä limpunmallisista kivistä holviteknikalla. Vastaavanlainen kellari on mm. lähistöllä sijaitsevassa Rinteen talossa.

arviointi:

MRKY2015: R, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2, 1993. Pulkilan raitti.

suullisia tietoja antaneet:

Kilponen Rauni

Pulkkilantie 10
92600 Pulkila

Tauno Ulvinen (2005)
Kasvimuseo, Oulun yliopisto
Kasviluettelo julkaistaan uudelleen myöhemmin.

kohteen nimi: **Miettinen**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 792-421-11-41
kylä/k.osa: Pulkkilä kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: Taitekattoinen rakennus 1830-luvulta.
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 tyhjä rakennus (asuinrakennus); 2 tyhjä rakennus (asuinrakennus, matkahuolto, gasthaus); 3 aitta; 4 varasto (lato / talousrakennus); 5 puoji;

kuvaus:

Ouluntien varressa näkyvällä paikalla sijaitsevaan Miettisen pihapiiriin kuuluu kaksi asuinrakennusta, puoji, aitta ja navetta sekä uudempi 1900-luvun lopun saunarakennus. Pienempi taitekattoinen asuinrakennus on 1830-luvulta, sitä on kunnostettu vanhaa kunnioittaen 2000-luvulla. Suuremman asuinrakennuksen ilmettä hallitsevat 1950-luvulla tehdyt ikkunamuutokset, mutta itse rakennus on vanhempi, mahdollisesti 1800-luvun lopulta. Myös pienemmässä asuinrakennuksessa on 1950-luvun ikkunat. Miettinen on vanha maatalo, joka toimi kymmeniä vuosia matkahuoltona. Tilalla on ollut myös kestiekievaritoimintaa.

historia:

Vanha maatalo, joka on toiminut kymmeniä vuosia myös matkahuoltona. Kaksi päärakennusta on kunnostettu liike- ja asuinkäyttöön (gasthaus). Suuremmassa rakennuksessa on toiminut myös Gasthaus.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.2.Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

kohteen nimi: **Näsi**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-421-4-63
 kylä/k.osa: Pulkila kirkonkylä
 tyyppi: asuinrakentaminen
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituselie: asuinrakennus v.1948
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 päiväkoti (asuinrakennus); 2 aitta;

kuvaus:

Pulkkilan raitin varrella sijaitseva punainen puurakennus Näsi on säilyttänyt paljon alkuperäisiä piirteitään. Rakennus on mahdollisesti 1800-luvun lopulta. Alunperin lääkärintaloksi rakennettu rakennus on toiminut päiväkotina useita vuosikymmeniä. Pihapiiriin kuuluu myös hirsinen puojirakennus. Kauempana on myös uudempi 1900-luvun lopun päiväkotirakennus.

historia:

Alunperin rakennus tehtiin lääkärintaloksi (Eerola), jona se toimi siihen saakka kunnes Heikinahon tilalle valmistui uusi talo v.1967. Rakennuksen uudempi siipi on n.vuodelta 1920. Sittemmin rakennus on toiminut päiväkotina - ainakin viimeiset n.20 vuotta. Keittiötilat on uusittu ja ullakotiloja on otettu toimistokäyttöön. Talossa on yhä paikallaan paljon alkuperäisiä ovia ja ikkunoita. Kuistin katossa ja seinissä helmiponttipaneelit, ullakolla hyvin säilynyt huone, jonka seinissä pinkopahvit ja katossa helmiponttipaneeli.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, H, M

lähteet:

Dahlbacka Carol , Ahola Kirsi. Kotiseutumme Kestilä-Piippola-Pulkila-Pyhäntä-Rantsila-Ruukki-Siikajoki 2001-2002. Oy Botnia-Foto Ab, Oy Arkmedia Ab, Vaasa, 2002.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.2.Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

kohteen nimi: **Orava**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 701-421-12-70
 kylä/k.osa: Pulkila kirkonkylä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1722-1808
 ajoituslile: Päärakennuksen vanhin osa on 1700-luvulta peräisin oleva savupirtin hirsikehä.
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 2 varasto (vilja-aitta); 3 sauna/talousrak. (sauna); 4 (navetta); 5 (talli/ruoka-aitta);

kuvaus:

Oravan tila sijaitsee keskeisellä paikalla Pulkilan raitin varrella. Pihapiiriin kuuluu päärakennuksen lisäksi hirsinavetta, lautaverhottu varasto, aitta ja pieni hirsinen tupa. Päärakennuksen vanhin osa on 1700-luvulta peräisin oleva savupirtin hirsikehä. Nykyinen ulkoasu on peräisin 1950-luvulta. Oravan tilalla on ollut maataloutta, puutarhatoimintaa, kauppa ja posti. Tilalta on purettu 1970-luvulla useita talousrakennuksia.

historia:

Nykyisen omistajan suku on hallinnut tilaa monen sukupolven ajan. Tila oli Pulkilan kunnanmanttaalitiloja ja Oravassa oli alueen ainoa kauppapuutarha lähes 30 vuotta. Maataloudesta luovuttiin 1960-luvun lopulla ja puutarhatoiminnasta 1970-luvun alussa. Päärakennuksen vanhin osa on 1700-luvulta peräisin oleva savupirtin hirsikehä. Rakennuksessa on toiminut mm.kauppa ja posti. 1960- ja -70 luvun aikana pihapiiristä purettiin 7-8 rakennusta. Päärakennus peruskorjattiin v.1947-1952 ja tällöin välipohja ja täytepohja purettiin.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Dahlbacka Carol , Ahola Kirsi. Kotiseutumme Kestilä-Piippola-Pulkila-Pyhäntä-Rantsila-Ruukki-Siikajoki 2001-2002. Oy Botnia-Foto Ab, Oy Arkmedia Ab, Vaasa, 2002.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.2.Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

suullisia tietoja antaneet: Jorma ja Hilka Paavola, Pulkilantie 24, 92600 Pulkila

kohteen nimi: **Osuusliikkeen myymälän vanha puoli**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-421-/12-5, 61-0, 3-16

kylä/k.osa: Pulkkilä kirkonkylä

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: Osuusliikkeen lastauslaituri ja varasto todennäköisesti 1950-luvulta, uudempi 1970-luvulta.

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Sale, osuusliikkeen myymälä;

kuvaus:

Osuusliikkeen myymälä (nykyisin Sale) sijaitsee keskeisellä paikalla Pulkkilän raitin varrella. Vastapäätä sijaitsee Oravakankaan talo. Vanhimmat osat ovat Kirkkopölle päin oleva lastauslaituri ja varasto. Rakennuksen vanha korkea tiilipiippu toimii Salen maamerkinä. Sinisellä aaltopellillä vuorattu laajennusosa on rakennettu 1960-70-luvulla.

Kokonaisuus on ajallisesti kerroksellinen. Rakennuksessa on näkyvissä eri aikojen myymälätyyppien muutos. Rakennus on osa Pulkkilän raitin kerroksellista ympäristöä. Liikkeen vanha puoli on maakunnallisesti arvokas.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

kohteen nimi: **Paloasema**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-421-4-63
kylä/k.osa: Pulkkila kirkonkylä
tyyppi: ei määritelty
ajoitus: ei määritelty
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Pulkkilanraitin eteläpäässä sijaitsee pienehkö Paloasema, jonka pihaan johtaa raitilta lyhyt kuja. Oman aikansa pelastuslaitosten tyyppiä edustava rakennus on osa raitin kerroksellista miljöötä.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

kohteen nimi: Pulkkilan kirkko ja tapuli

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-881-1-0

kylä/k.osa: Pulkkila kirkonkylä

tyyppi: uskonnon harjoittaminen

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: Kirkko on rakennettu v. 1908-09. Tapuli on vuodelta 1843.

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pulkkilan kirkkotarhassa on harvinaislaatuinen tilanne; kahden kuuluisan arkkitehdin suunnittelemat eri-ikäiset tapuli ja kirkko. Arkkitehti Josef Stenbäckin suunnittelema Pulkkilan kolmas kirkko rakennettiin vuosina 1908 -1909. Puurakenteisessa ristikirkossa on uusgotiikan ja jugendin tyylipiirteitä. Rakennusmestarina oli Jaakko Jäväjä Haapajärveltä. Kirkossa on istumapaikkoja 673 hengelle. Mikael Toppeliuksen maalaama alttaritaulu on peräisin toisesta kirkosta. Maalaus kuvaa ristiinnaulittua Jeesusta. Maalaus konservoitiin kunnostuksen yhteydessä.

Arkkitehti C.L. Engelin suunnittelema ja Jaakko Kuorikosken rakentama kellotapuli valmistui vuonna 1843. Tapuli on 36 m korkea ja siinä on kaksi kelloa, suurempi vuodelta 1830 ja pienempi 1845.

Kirkkoa ympäröi puisto ja sen vierellä on vanhoja puita kasvava puistomainen männikkö. Osa männyistä on rangaistuspaikkana käytettyjä ns. piiskapetäjiä.

historia:

Vuosina 2007 - 2008 suoritettussa kunnostuksessa kirkko ja tapuli ovat pesseet kasvonsa sekä sisältä että ulkoa. Kunnostuksessa kunnioitettiin arkkitehdin alkuperäistä suunnitelmaa. Kirkon alapohja ja rakenteet olivat toimivan tuuletuksen ansiosta kunnossa, vain joitakin katon koristeita jouduttiin uusimaan. Ryömintätila puhdistettiin roinasta. Kirkon lattiasta poistettiin aiemman remontin jäljeltä muovilaatat ja alkuperäinen jyrävä lankkulattia kunnostettiin ja maalattiin. Kirkon sisäpuolen maalauksessa olemassa olevia koristeaiheita korostettiin väreillä ja kultauksilla. Uudet värit tukeutuvat vanhaan värikyseen suoritettun värinmäärityksen perusteella. Sininen katto kuvaa taivasta, keltainen aurinkoa, penkkien syvä vihreä metsää ja ruskea lattia maata.

Ulkopuolen maalauksessa kirkon ja tapulin eri-ikäisyys tuotiin esille. Kirkon satavuotias peltikatto oli hyvässä kunnossa, se maalattiin ja joitain kohtia paikattiin. Myös ympäristöä kunnostettiin ja mm. liian lähellä seinä kasvaneita puita kaadettiin.

Korjauksen suunnittelijoina toimivat arkkitehti Matti Klemola ja Kaarina Pilviniemi Arkkitehtitoimisto Klemolasta.

Kirkon esimerkillisestä korjaustyöstä on myönnetty Viisikanta-rakennussuojelupalkinto vuonna 2009.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, Ht, S, M, Y

lähteet:

www. ymparisto.fi : Elinympäristö ja kaavoitus > Elinympäristö > Kulttuuriympäristö ja rakennusperintö > Kulttuuriympäristön hoidon hallinto > Viisikanta-rakennussuojelupalkinto - Pohjois-Pohjanmaa: Viisikanta-palkinnot 2009 (haettu 11.8.2015)

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Pulkkilan kirkkokuisto**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-881-1-0

kylä/k.osa: Pulkkilan kirkonkylä

tyyppi: hautausmaa

ajotus: 1809-1863

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kirkko, tapuli ja kirkkokuisto sijaitsevat Pulkkilan raitin varrella.

Maastossa on selkeitä korkeusvaihteluja. Kirkko sijaitsee alueen keskellä maaston korkeimmalla kohdalla. Kirkon pohjoispuolella on metsämaata ja kirkon edustassa nummientä. Kirkkokuiston sisäänkäynnissä on tapuli, jonka vierestä johtaa käytävä kirkon pääsisäänkäyntiin. Toinen kirkkokuiston pääkäytävä kulkee kirkon itäpuolelta ja se johtaa rakennuksen idän- ja pohjoispuolen sisäänkäynteihin. Lännenpuoleisen sisäänkäynnin yhteydessä on nummientä. Sankarihautausmaa sijaitsee kirkon vieressä. Sen ja kirkon välistä kulkee pääkäytävä. Sankarihautausmaalle johtaa käytävästä vanhojen kuusien reunustama kapeampi sorapintainen kujanne. Sankarihautausmaan takana kulkee myös samanlainen käytävä, jonka yhteydessä kivimuurissa on portti. Samanlainen pieni portti on myös kirkon luoteispuolella. Siitä ei johda selkeää polkua kirkkokuistoon. Kirkkokuisto on poikkeuksellinen siinä mielessä, että siinä on metsämaata ja sitä ei voi jakaa selkeisiin käytävien jakamiin kortteleihin. Lähinnä alueen voi jakaa tapulin ja kirkon väliseen edustakuistoon, sankarihautausmaahan ja kirkon metsäiseen hautausmaahan. Maastonmuodoissa on selkeää vaihtelua ja jyrkimmät erot ovat nähtävissä kirkon pohjois- ja luoteispuolella. Tasaisinta maasto on kirkon edessä. Kuistoon tärkeimmät näkymät ovat tapulin ja kirkon välisellä kasvillisuudella avoimella alueella.

Kirkkokuisto ei ole nykyisin hautausmaakäytössä. Kuistoon on jätetty muutamia vanhoja hautakiviä, joita on harvakseltaan. Kasvillisuus on pelkistettyä, mutta ne täyttävät tilaa suuren kokonsa ansiosta. Kirkkokuisto on jakaantunut luonteensa puolesta erilaisiin osiin luonnonmukaisen ja puistomaisen kasvillisuutensa ansiosta. Koko alue on kaupunkikuvassa sijoitettu aika vilkkaalle paikalle, sillä aivan kirkkokuiston vieressä on paloasema ja koulu ja urheilukenttä.

historia:

Pulkkilan kirkko on rakennettu v. 1908 – 09 ja sen on suunnitellut arkkitehti Josef Stenbäck. Kirkko on järjestyksessään kolmas Pulkkilassa. Rakennus on puinen ristikirkko ja sen julkisivussa on paljon koristelutoituksia. Tyyliään se on uusgotiikan ja jugendin sekoitusta. Sankarihautausmaan muistomerkin on suunnitellut ja valmistanut kuvanveistäjä Ensio Seppänen. Teoksen nimi on 'Rukoileva perhe'. Vapausodan muistopatsas on myös sankarihautausmaan vieressä. Kirkon takana oleva männikkö on Suomen sodassa (1808 – 1809) kaatuneiden hautausmaa. Sinne on myös haudattu suurina nälkävuosina (1866 – 1868) kuolleita ihmisiä. Hautausmaan keskellä on valkoinen suurikokoinen puuristi muistomerkkinä. Männystä on osa toiminut rangaistuspaikan ns. piiskapetäjinä. Kellotapuli on valmistunut v. 1843 ja se on J.C.L. Engelin suunnittelema. Tapuli on toteutettu puusta Suomen Intendentinkonttorin piirustusten mukaan, jotka ovat vuodelta 1828. Rakennuksen korkeus on 36 metriä. Pulkkilan kirkkoa on kunnostettu vuosina 2007 – 2008, josta on v. 2009 myönnetty rakennussuojelupalkinto. Samalla kunnostettiin myös kirkkokuistoa mm. poistamalla liian lähellä seiniä kasvaneita puita.

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet: Osa 2. 1993. Oulu: Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto julkaisu A:116.

Pulkkilan seurakunta.

<http://www.siikalatvanseurakunta.fi/kirkot.html>

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=24270&lan=fi#a0>

kohteen nimi: **Pulkkilan kirkonkylän kansakoulu**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-421-3-53

kylä/k.osa: Pulkkila kirkonkylä

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1945-1974

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Pulkkilan koulukeskus sijaitsee kirkkopuiston ja entisen kunnantalon takana. Koulukeskus on osa Pulkkilan raitin kerroksellista miljööä.

Koulukeskus muodostuu useasta eri aikana rakennetusta osasta, mutta kokonaisuus on silti melko yhtenäinen. Alakoulun puolta kutsutaan Alamäkeläksi, yläkoulun puolta Ylämäkeläksi. Lisäksi kokonaisuuteen kuuluu Pulkkilan kirjasto.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

kohteen nimi: **Pulkkilan kirkonkylän seuratalo**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-421-15-9

kylä/k.osa: Pulkkila kirkonkylä

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: vanhempi osa 1900-luvun alkupuolelta

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Pulkkilan raitista hieman sivussa, Pakkalantien varrella, sijaitsee erikoinen yhdistelmä 1900-luvun alun puurakentamista ja 1970-luvun tiilirakentamista.

Punatiilinen laajennus rakennettiin seuratalon toiminnallisesti vilkkaimpana aikana tanssisaliksi. Rakennuksen omistaa Pulkkilan nuorisoseura, laajennuksessa on vuokralla sekatavarakauppa.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

kohteen nimi: **Puunhankintakonttori**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-421-56-0

kylä/k.osa: Pulkila kirkonkylä

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1952

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pulkilan raitin varrella sijaitseva lähes alkuperäisessä asussaan säilynyt vaaleanpunertava puurakennus on rakennettu vuonna 1952 silloisen Oulu Osakeyhtiö Oy:n myöhemmältä nimeltään Kajaani Oy:n puunhankintakonttoriksi. Rakennus edustaa 1950-luvun maaseutupitäjän liikerakentamista.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

suullisia tietoja: omistaja Pekka Lämsä 8/2015

kohteen nimi: **Rinne**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-421-57-31
kylä/k.osa: Pulkkila kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: asuinrakennus on 1800-luvun lopulta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 tyhjä rakennus (asuinrakennus); 2 varasto/liiteri (puoji);

kuvaus:

Pulkkilanraitin miljööseen kuuluvassa Rinteen pihapiirissä on 1800-luvun lopulla tehty asuinrakennus, aitta ja puoji. Asuinrakennuksen eteläpäätyyn on 1960-luvulla tehty lisäsiipi, jossa on asunut karjakko. Talossa on toiminut aikoinaan kestikievari. Rakennuksia on kunnostettu vanhaa kunnioittaen 2000-luvulla.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, H, M

lähteet:

Dahlbacka Carol , Ahola Kirsi. Kotiseutumme Kestilä-Piippola-Pulkkila-Pyhäntä-Rantsila-Ruukki-Siikajoki 2001-2002. Oy Botnia-Foto Ab, Oy Arkmedia Ab, Vaasa, 2002.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.2.Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

kohteen nimi: **Seppola**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 617-402-69-2
 kylä/k.osa: Pulkkilä kirkonkylä
 tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
 ajoitus: 1918-1944
 ajoitusselite: rakennusvuosi 1928
 arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Seppola on vuonna 1928 rakennettu liike- ja asuinrakennus Pulkkilän raitin varrella lähellä kirkkoa. Taitekatteisessa vaaleassa puurakennuksessa on kaksi kuistia, joista toinen on muutettu saunaosastoksi. Rakennuksen pohjoispäädyssä on liikehuoneisto, jossa on 1950-luvun tyylliset näyteikkunat. Pihapiirissä on myös autotallirakennus ja punainen vaja.

Melko alkuperäisessä asussaan säilynyt entinen liikerakennus sijoittuu keskeiselle paikalle Pulkkilänraitin varteen ja on osa raitin kerroksellista miljööä.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Simojoki**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-421-4-53
 kylä/k.osa: Pulkila kirkonkylä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1918-1944
 ajoitusselite: asuinrakennus v.1928
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 2 aitta; 3 aitta; 4 aitta;

kuvaus:

Pulkkilan raitin miljööseen kuuluva Simojoen talo on rakennettu vuonna 1928. Pihapiirin kaksi jyvääittoa ovat 1800-luvun lopulta. Tilalla on ollut maanviljelystä 1950-luvun puoliväliin saakka ja pihapiiriin on kuulunut lisäksi navetta, luhtiaittoa ja liiteri. Rakennuksia on kunnostettu 2000-luvulla vanhaa kunnioittaen.

historia:

Niilo Simojoki rakennutti Simojoen v.1928. Pihapiirissä on kaksi vanhaa jyvääittoa 1800-luvun lopulta. Tilalla on ollut maanviljelystä 1950-luvun puoliväliin saakka ja pihapiiriin on kuulunut lisäksi navetta, luhtiaittoa ja liiteri.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Dahlbacka Carol , Ahola Kirsi. Kotiseutumme Kestilä-Piippola-Pulkila-Pyhäntä-Rantsila-Ruukki-Siikajoki 2001-2002. Oy Botnia-Foto Ab, Oy Arkmedia Ab, Vaasa, 2002.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.2.Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

kohteen nimi: **Terveystalo**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-421-4-63
kylä/k.osa: Pulkila kirkonkylä
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: rakennus on 1950-luvulta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 käsityökeskus (terveystalo);

kuvaus:

Pulkkilan raitin varrella, Näsin päiväkotirakennuksen kanssa samalla tontilla sijaitseva entinen terveystalo edustaa hyvin alkuperäisen ilmeensä säilyttäneitä jälleenrakennuskauden julkisrakentamista. Terveystalo rakennettiin jälleenrakennuskaudella Ruotsista avustuksena saaduilla varoilla ja piirustuksilla.

arviointi:

MRKY 2015: R H, M

lähteet:

Dahlbacka Carol , Ahola Kirsi. Kotiseutumme Kestilä-Piippola-Pulkila-Pyhäntä-Rantsila-Ruukki-Siikajoki 2001-2002. Oy Botnia-Foto Ab, Oy Arkmedia Ab, Vaasa, 2002.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.2.Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

kohteen nimi: **Vanha hautausmaa**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-421-1-83

kylä/k.osa: Pulkkilä kirkonkylä

tyyppi: hautausmaa

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1874

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1874 perustettu hautausmaa Pulkkilän raitin läheisyydessä Pakkalanmäellä. Alueella on historiallista arvoa ja se on myös osa Pulkkilänraitin miljööä.

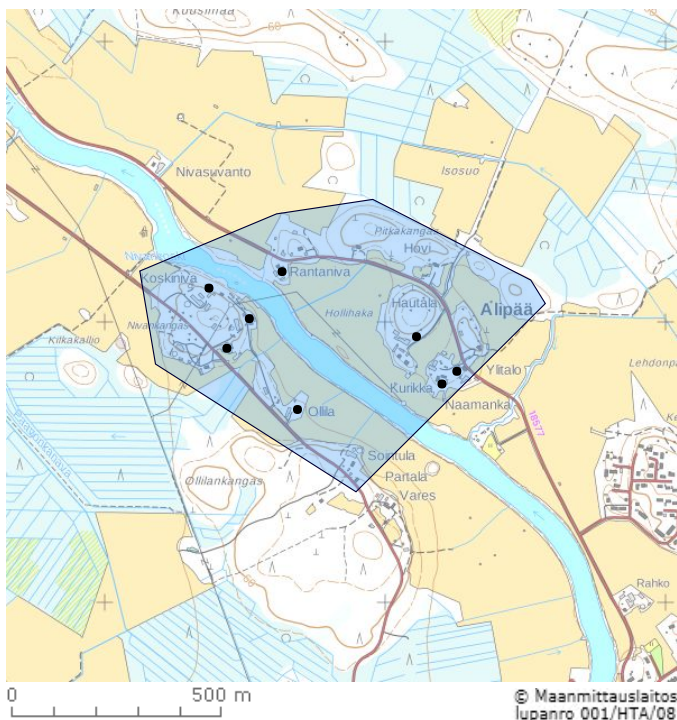
Vähän matkan päässä, raitin varrella, sijaitsee myös Suomen sodan aikaisen Pulkkilän taistelun muistoksi pystytetty Sandelsin muistomerkki.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

alueen nimi: **Kurikkakangas ja Nivat**

pääas. kunta: Siikalatva

pääas. kylä/k.osa: Rantsila

tyyppi: agraarimaisema

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Hautalan paja

Jaakoniva

Koski-Niva

Kurikka

Naamanka-Ylitähti

Ollila

Ranta-Niva

Vares-Niva

kuvaus:

Kurikkakankaan ja Nivojen alue Alipään kylällä on edustava esimerkki Siikajokivarren talonpoikaisesta rakennusperinteestä. Siikajokilaaksoille tyypilliseen tapaan pihapiirit sijaitsevat pieninä rykelminä alavan viljelysmaiseman ympäröimillä kumpareilla joen molemmin puolin.

Kurikan ja Naamanka-Ylitälön talouskeskusten perinteiset rakennukset muodostavat viljelysmaiseman ympäröimälle mäelle kulttuurihistoriallisesti merkittävän kokonaisuuden. Kiljontieltä mäelle johtaa puiden rajaama kaartuva tie, josta avautuu näkymiä vanhoihin rakennuksiin.

Kohde kuuluu maakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen Mankilan – Sipolan kulttuurimaisemat Siikajokivarressa.

lähteet:

Kuipers Maria 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

Pohjois-Pohjanmaan arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Ehdotus valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi 11.12.2014. Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2014

kohteen nimi: **Hautalan paja**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-433-62-5
kylä/k.osa: Rantsila
tyyppi: käsi- ja pienteollisuus
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Hautalan pihaan johtavan kujan varrella sijaitseva hirsirakenteinen paja on siirretty nykyiselle paikalleen Kurikan tilalta. Sen sisällä on edelleen kiukaan jäänteet. Pajassa on ollut 1950-luvulla lautakatto, pärekatto on laitettu 1990-luvulla.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Kuipers Maria 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Jaakonniva**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-26-7
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1918-1944
 ajoitusselite: päärakennus 1930, piharakennukset 1920- ja 30-luvuilta
 arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Jaakonniva; Jaakonnivan liiteri; Jaakonnivan paja; Jaakonnivan puoji; Jaakonnivan savusauna;

kuvaus:

Kurikankankaan ja Nivojen maisemakokonaisuuteen liittyvä pihapiiri Jaakonniva on lohkaistu Nivan tilasta. Päärakennus valmistui vuonna 1930. Pihapiirissä on lisäksi paja, savusauna, puoji ja liiteri noin 1920- ja 30-luvuilta. Jaakonniva sijaitsee Siikajoen länsirannalla, Nivankoskentien varrella, tien toisella puolen on mäntykangas, jossa on uudempaa rakennuskantaa.

historia:

Nivan tilasta lohkaistu Jaakonniva on saanut nimensä rakentajansa Jaakko Nivan mukaan. Tämän kerrotaan kaataneen hirret omalta kotikankaaltaan. Nykyiselle omistajasuvulle tila siirtyi 1940-luvulla. Asuinrakennus on vuorattu 1950-luvulla, ikkunat on vaihdettu 1975.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Kansanniva Seppo 10.6.1999. (suullinen tieto).

Kuipers Maria 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Koski-Niva**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-26-16
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituslaji: päärakennus 1898; jatkettu 1915, puoji 1916, navetta 1920
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus;

kuvaus:

Siikajoen länsirannalla sijaitsevassa Koski-Nivassa on säilynyt asultaan yhtenäistä 1800 ja 1900-luvun vaihteen rakennuskantaa; asuinrakennus, aitta ja puoji. Koski-Nivan nykyinen asuinrakennus on vuodelta 1898. Talon alla pohjoispuolella on kellari. Alkuperäistä rakennusta on jatkettu rakentamalla pirtti eteläpäähen vuonna 1915. Pohjoispäähen on vuonna 2014 rakennettu märkätilalaajennus.

Pihapiirissä on aittarakennus 1900-luvun vaihteesta ja puojirakennus, joka on rakennettu noin vuonna 1916. Päärakennusta vastapäätä on vuonna 1920 rakennettu hirsirunkoinen navetta, joka on vuorattu mahdollisesti 1960-luvulla. Koskiniva on ollut neliöpiha: puojia vastapäätä ollut rakennus purettiin 1960-luvulla. Rantatörmällä on rantasauna.

Aittojen lähellä Nivankoskentiellä on 1900-luvun puolivälin hyväkuntoinen asuinrakennus, jonka pihasta johtaa polku rantaan vesimyllyn raunioille. Mäen päällä vanhan navetan takana on uusi navetta ja konesusuoja.

Rakennukset edustavat maaseudun rakennusperinnettä. Tila edustaa Siikajokivarren vanhoja talouskeskuksia Kurikkakangas ja Nivat aluekokonaisuudessa.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Kuipers Maria 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Kurikka**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-62-6
 kylä/k. osa: Rantsila
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituselitte: vanhemmassa päärakennuksessa osia 1700-luvulta, uudempi 1880-luku
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Kurikka/asuinrakennus; Kurikka/navetta; Kurikka/varasto; Kurikka/vilja-aitta;

kuvaus:

Kurikan pihapiirin muodostavat kaksi asuinrakennusta ja puojitalli, talouspihassa sijaitseva 1920-luvun hirsinavetta, kaksi aittaa ja 1900-luvun puolivälistä oleva sauna. Punaisen päärakennuksen kamaripuoli on tiettävästi 1700-luvun alkupuolelta. Uudempi vaaleankeltainen asuinrakennus on vuodelta 1880, ja sen veranta on valmistunut seuraavana vuonna. Kauempana tien toisella puolella on Kurikan vanha riihi, jonka kiuas on edelleen paikoillaan.

Rakennukset edustavat Siikajokivarren viljelysmaiseman vanhaa kulttuuriperinnettä. Ne sijaitsevat maisemallisesti keskeisellä paikalla. Kurikan tila edustaa Siikajokivarren vanhoja talouskeskuksia Kurikkakangas ja Nivat aluekokonaisuudessa.

historia:

Kurikan tila on Alipään kylän vanha talouskeskus, joka on kuulunut Kurikan suvulle jo satojen vuosien ajan. Tilalla on tiettävästi ollut ainakin yksi torppa Kärämänojalla (Savela). Perimätiedon mukaan kankaalla riehunut tulipalo vei aikanaan mennessään alempana sijainneen kartanon (mahd. Kangastalo) ja tuhosi lähimaaston metsät. Ison vihan aikana venäläisten kerrotaan vieneen talon kaiken irtaimiston, mutta säästäneen talon tuhopoltolta. Asukkaat olivat olleet tuolloin paossa piilopirtissä.

Pihapiiri on ollut suljettu ja tiivis. Levein sola on ollut kahden asuinrakennuksen välissä. Tilalla on kaksi asuinrakennusta, joista vanhemman kamaripuoli on tiettävästi 1700-luvun alkupuolelta. Vanhassa päärakennuksessa on luultavasti alunperin ollut tuohikatto ja hirsipintaiset ulkoseinät sekä avokuisti. Sisäseinät olivat hirsipintaiset ja kamareissa ne on myöhemmin peitetty pahvilevyillä. Rakennus peruskorjattiin 1990, jolloin julkisivut laudoitettiin, ikkunat, katto ja lattiat uusittiin sekä rakennukseen asennettiin lämmitys. Sisälle rakennettiin wc, kylpyhuone ja sauna. Kuistia muutettiin ja rakennuksen ullakolle rakennettiin yksi huone ja wc. kakluunit ja pirtin leivinuuni poistettiin remontin yhteydessä.

Uudempi asuinrakennus on noin vuodelta 1880 ja sen veranta vuodelta 1881. Rakennuksen pirtinpää on edelleen multapenkkiperustainen ja kamaripää on rossipohjainen. Pirtin seinät on kalkittu ja laipio tervattu. Uunin on tiettävästi muurannut Niilo Maikkola. Rakennuksen pirttiä pienennettiin 1970, jolloin rakennettiin sauna ja wc. Samalla ulkoseinät laudoitettiin.

Kurikan muuta vanhaa rakennuskantaa edustavat pihapiirissä oleva puojitalli, jota on lyhennetty noin 40 v. sitten, tien toisella puolen oleva riihi (kiuas edelleen paikoillaan) sekä kaksi aittaa, joista toinen on luhdillinen. Tilan entinen paja on nykyään Hautalassa. Mäen alla olevassa vajassa on tiettävästi 1785 rakennetun kirkon vanhat ovet. Pihapiiriin sulkenut navettarakennus ja sen lähetyillä ollut vinttikaivo purettiin uuden navetan rakentamisen jälkeen noin 1925. Kurikan savusauna purettiin 1960-luvun puolivälissä.

Kurikan tilalta on aikojen kuluessa siirretty muualle joitakin rakennuksia: mm. Hautalan pihapiirissä oleva paja ja puojirakennus sekä Ylitalon vanha päärakennus Naamangan pihapiirissä.

suojelutilanne:

Säilymsedellytykset: Rakennukset ovat hyvässä kunnossa ja asianmukaisessa käytössä. Tila toimii tuottavana maatilana.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2.

Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

Suullinen tieto Paavo Kurikka.

kohteen nimi: **Naamanka-Ylitalo**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-42-13
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituselie: puoti ja talli 1863, päärakennus 1882
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Naamanka/asuinrakennus; Naamanka/varasto; Naamanka/varasto;

kuvaus:

Naamanka-Ylitalon pihapiiri sijaitsee mäellä keskellä peltomaisemaa. Kokonaisuuteen kuuluu myös Ylitalon puoji Kiljontien toisella puolella.

Naamangan päärakennus on vuodelta 1882. Pihanpuolen laajennus on vuodelta 1983. Toinen asuinrakennus on vuonna 1828 Kurikan tilalta siirretty Ylitalon päärakennus, jonka ulkoasu on peräisin vuoden 1914 uudistuksesta. Kiljontie on aikaisemmin kulkenut näiden rakennusten välistä pihapiiriin poikki.

Pihapiirin vanhin rakennus on todennäköisesti puoji- ja tallirakennus, jonka ovesa on luku 1863. Siinä on ollut ruokapuoji yläkertoineen, keskipuoji eli nukkuma- ja vaatehuone yläkertoineen, talli ylisineen ja lato eli mankelihuone.

Pihapiiriä rajaavat myös 1960-luvulla rakennettu navetta, rehuvarasto ja liiteri. Kauempana tien varrella on elosuoja, nykyinen traktoritali.

Pihapiiristä kauempana Ylitalon puolella pellon reunassa on vanha, alkuperäisessä kunnossa ja varustuksessa oleva pajarakennus.

Maisemallisesti keskeisellä paikalla sijaitsevat rakennukset edustavat Siikajokivarren viljelysmaiseman vanhaa kulttuuriperinnettä. Naamanka-Ylitalo edustaa Siikajokivarren vanhoja talouskeskuksia Kurikkakangas ja Nivat aluekokonaisuudessa.

historia:

Naamanka on kuulunut Kangastalon kantatilaan. Vuonna 1963 tila lohkottiin kolmeen osaan ja siitä erotettiin nykyiset Naamanka ja Hovi. Kangastalon nimi muutettiin Ylitaloksi. Kangastalon kartanon kerrotaan sijainneen navetan ja puojin välissä. Naamangan tilan on omistanut Erkki Naamanka vuodesta 1965 lähtien. Häntä ennen tila kuului hänen isälleen, joka tuli taloon 1933.

Naamangan päärakennus valmistui 1882. Pihan puolelle rakennettiin uudisosa 1983. Kiljontien vieressä sijaitseva toinen asuinrakennus on vuonna 1828 Kurikan tilalta siirretty Ylitalon päärakennus, jonka perinpohjainen uudistus valmistui vuonna 1914. Naamangan päärakennus on asuttu ja sitä on kunnostettu 2000-luvulla. Rakennuksessa on 2000-luvun peltikatto.

Pihapiirin vanhin rakennus on todennäköisesti puojirakennus, jonka ovesa on luku 1863. Muuta vanhaa Naamangan rakennuskantaa edustavat puojin takana oleva hollitali eli hevos- ja rahtimiesten yöpymispaikka sekä viereisen Kurikan tilan pihassa sijaitseva aitta.

Naamangan pihasta on purettu navetta ja lammasmökki. Tilalle on rakennettu 1960-luvulla uusi navettarakennus rehuvarastoineen. Ylitalon puojia vastapäätä sijainnut lohkokivinavetta vuodelta 1906 purettiin vuonna 2006.

Naamangan ja Ylitalon rakennukset edustavat jokivarren viljelysmaiseman vanhaa kulttuuriperinnettä. Ne sijaitsevat maisemallisesti keskeisellä paikalla. Pihassa sijaitsee myös vanha hollitali. Naamanka on mainittu Pohjois-Pohjamaan kulttuurihistoriallisesti merkittävien kohteiden luettelossa Alipään kylän Kurikkakankaan ja Nivan yhteydessä.

arviointi:

MRKY: R, S, H, M

lähteet:

Kuipers Maria 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2.
Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaava-
liitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

Suullinen tieto Erkki Naamanka.

kohteen nimi: **Ollila**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-433-32-9
kylä/k.osa: Rantsila
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Ollila lato; Ollila maakellari; Ollila tyhjä; Ollila vapaa-ajan asunto; Ollila varasto; Ollila varasto; Ollila varasto; Ollila varasto;

kuvaus:

Kurikkakankaan ja Nivojen viljelysaluekokonaisuuteen kuuluva Ollilan tila sijaitsee Pasontien varessa. Sotilasvirkatalona Ollila oli 1734-1809. Pihapiiriä rajaa asuinrakennuksen lisäksi vuosikymmenien kuluessa useaan kertaan jatkettu navetta-varastorakennus. Asuinrakennuksen takana on kaksi aittaa, Nivankoskentien varressa pellon takana on tilaan kuuluva aitta, kellari ja elosuoja.

historia:

Vanha sotilasvirkatalo 1734-1809.
Erikoinen kahden asunnon päärakennus, johon on aiemmin liittynyt kulmittain siipi, jossa ollut mm. pirtti. Nykyisestä Huttusen puolella olleesta keittiöstä on ollut elämän luukku, josta on annettu ruokaa sotilaille pirtin puolelle.
Toinen sisäänkäynti poistettu 2000-luvulla.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Huttunen Antti ja M-T ja Ansamaa Reijo suullinen tieto

kohteen nimi: **Ranta-Niva**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-433-24-16
kylä/k.osa: Rantsila
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoituslute: päärakennukset 1920 ja 1923
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät

rakennukset: Rantaniva/Harmajaniva/Niva/asuinrakennus; Rantaniva/Harmajaniva/Niva/asuinrakennus II; Rantaniva/Harmajaniva/Niva/navetta; Rantaniva/Harmajaniva/Niva/puoji; Rantaniva/Harmajaniva/Niva/varasto;

kuvaus:

Ranta-Nivan pihapiiri sijaitsee Siikajoen rantatörmällä. Suljetun neliöpihan muodostavat kaksi asuinrakennusta, puoji ja varasto. Uudempi, joensuuntainen asuinrakennus on vuodelta 1923 ja vanhempi, nykyinen päärakennus, on rakennettu vuosina 1915-1920. Rakennusta on muutettu vuosikymmenten kuluessa: siipiosa on rakennettu luultavasti 1950-luvun jälkeen, kuisti on uusittu 2000-luvulla. Alkuperäiset ikkunat on vaihdettu uusiin. Kiljontien toisella puolella on tilan hirsinavetta mäntymetsäkumpareen reunassa.

Rakennukset edustavat maaseudun rakennusperinnettä. Tila edustaa Siikajokivarren vanhoja talouskeskuksia Kurikkakangas ja Nivat aluekokonaisuudessa.

historia:

Vuoden 1846 pitäjänkartassa Rantanivan (entinen Harmajaniva, Kurikka-Niva) paikalle on merkitty tila n:o 6 Kurikka. Suomen sotaväen lakkautuksen jälkeen luutnantti Carl Fredrik Stierncreutz ja Catharina Simelius ostivat n:o 6 Kurikka-Nivan vuonna 1810. Talo oli jonkin aikaa heidän poikansa vänrikki Karl Stierncreutzin omistuksessa. Päärakennus, joka oli kaksikerroksinen rakennus eteläpohjalaiseen tyyliin, paloi vuonna 1826.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Kuipers Maria 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

Suullinen tieto Tauno Karhu.

kohteen nimi: Vares-Niva
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-433-26-18
kylä/k.osa: Rantsila
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Vares-Niva aitta; Vares-Niva asuintalo; Vares-Niva piharakennus; Vares-Niva puoji; Vares-Niva puoji; Vares-Niva tyhjä; Vares-Niva tyhjä;

kuvaus:

Vares-Niva on mahdollisesti 1800-luvulta peräisin oleva hyvin säilynyt yhtenäinen neliöpihapiiri. Asuinrakennusten lisäksi vanhaa rakennuskantaa ovat otsa-aitta, kaksi puojia ja sauna.

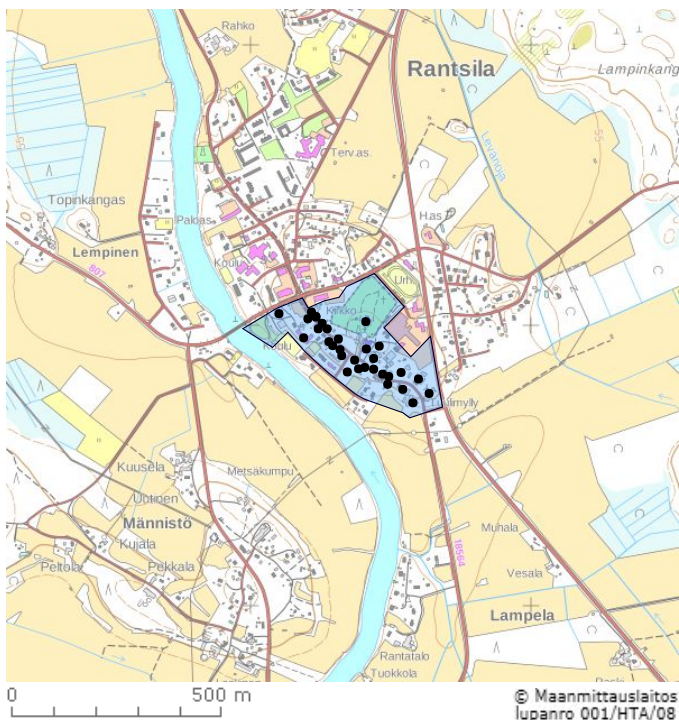
Tila kuuluu Kurikkakangas ja Nivat -viljelysaluekokonaisuuteen.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Kuipers Maria 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

alueen nimi: **Rantsilan kirkko ja vanha raitti (RKY 2009)**
 pääas. kunta: Siikalatva
 pääas. kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: kyläympäristö
 arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Ahinko/Kiusala
 Aleksanterin kansakoulu
 Aleksanterin koulu
 Entinen Kunnanvirasto ja Lääkärintalo
 Entinen Rantsilan Vesihuolto Oy
 Ganander-talo
 Haapala
 Iso-Toppila, Rinne
 Jokela
 Junden
 Jylhä
 Keskus
 Kirkko, tapuli ja ruumishuone
 Kirkko-Toppila
 Koukkari
 Lahti
 Leinonen
 Manttaalikunnan lainajvämakasiini
 Mäkelä
 Mällinen
 Niku
 Pukki
 Rantsilan Osuusmeijeri
 Rauhala
 Savaloja
 Seurakuntatalo
 Siimes
 Similä
 Söderbergin talo
 Terveystalo
 Tommila

kuvaus:

Rantsilan kirkonkylässä on säilynyt 1900-luvun alkupuolen kirkonkylälle tyypillinen rakenne ja rakennuskantaa Siikajokea seurailevan maantien varressa.

Kirkonkylän julkiset rakennukset ja asuinrakennukset ovat on tiiviinä nauhana Siikajoen itärannan harjanteella joen suuntaisen vanhan maantien varressa. Kirkko on harjanteen laella Toppilankankaalla. Kirkonkylän julkisista rakennuksista mainittakoon keisari Aleksanteri II:n mukaan nimetty koulu, manttaalikunnan lainajyvämakasiini ja matkustajakoti. Lainamakasiini on toiminut suojeluskuntatalona, seurakuntatalona ja kotiseutumuseona. Jokirannassa on ajalleen tyypillinen, 1920-luvulla valmistunut meijeri. Betonirakenteinen, valkeaksi rapattu rakennus on säilyttänyt hyvin alkuperäisen asunsa. Rakennuskanta on muuten osin vaatimatonta tai uusiutunutta.

Hongikossa seisovassa pohjakaavaltaan tasavartisessa ristikirkossa on ristivarsien päistä aumattu vesikatto. Ristikeskuksessa on vesikaton sisäjiireistä kohoava pienii lanterniini. Kirkon nykyinen ulko- ja sisäasu on 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa tehdystä jugendisoivasta uudistuksesta. Sakariston kirkkosalista erottavan yläreunastaan rokokoomaisesti kaartuilevan alttariseinän maalaustriptyykin, jonka aiheina ovat Ristiinnaulittu, Ylösnousemus ja Getsemane, on tehnyt Mikael Toppelius 1788. Saamastuolin maalaus käsittely vuodelta 1794 on myös hänen käsialaansa.

Kirkon länsipuolella oleva pohjalainen renessanssitapuli on kirkkoa vanhempi. Kirkkotarhaan liittyy lisäksi vanha "ullakoksi" kutsuttu ruumishuone. Kirkkoaukion edustalla on Rantsilan kappalaisena 1775-1785 toimineen mm. kansanperinteen kerääjänä sekä uskonto- ja kansankulttuurin tutkimuksen uranuurtajana tunnetun Christfried Gananderin muistopatsas.

Maakunnalliset arvot

Suurin osa raitin varren taloista on 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa rakennettuja. Uudemmissa rakennuksista maakunnallisesti merkittävä on 1950-luvulla rakennettu Aleksanterin koulu.

Raitin pohjoispäässä, Paavolantien risteysalueen läheisyydessä oleviin liike-asuinrakennuksiin kuuluvat Junden, Savaloja, Tommila ja Jokela.

Syvämmällä raitin varressa on lähelle tien reunaa sijoittuvia asuinpienitaloja, kuten Lahti, Jylhä, Siimes ja Rauhala. Tiiviisiin pihapiireihin liittyy pieniä talousrakennuksia.

Keskialueella sijaitsee seurakunnan ja kunnan hallinnollinen vyöhyke: pitkänomaiset Kirkko-Toppilan ja Leinosen kiinteistöt sijoittuvat raitin varteen sijoittuu, entinen terveystalo jää niiden taakse.

Raitin eteläpäässä on tyypillisistä suljetuista pihapiireistä koostuva maatilojen talouskeskusten alue, johon kuuluvat Haapalan, Iso-Toppilan, Pukin ja Similän pihapiirit. Raitin eteläpäähän sijoittuvat myös kookkaat asuinrakennukset Niku, Koukkari ja Ahinko-Kiusala.

Viimeinen raitin rakennuksista, Ganader-talo, näkyy kauas Jyväskylältä asti ja toimii Rantsilan maamerkinä etelästä saavuttaessa.

historia:

Historia

Rautakautisen eränkätialueen pysyvä asutus syntyi 1500-luvulla Savosta. Saloisten kappeliksi 1671 perustettu Rantsila siirtyi Siikajoen emäseurakuntaan 1689. Seurakunta itsenäistyi 1873. Kirkko rakennettiin 1785 kalajokelaisen kirkonrakentajan Simon Silvéinin johdolla. Kirkon uudistuksesta 1907 vastasi arkkitehti Josef Stenbäck. Kirkkoa korjattiin 1983 arkkitehti Jorma Tepon laatiman suunnitelman mukaan.

Rantsila sijaitsi Oulu-lisalmi maantien varrella. Rantsilan kunta perustettiin 1867, ja kunnallishallinnon luomisen ja maakaupan vapautumisen myötä kirkonkylän päätien varrelle alkoi keskittyä talonpoikaistilojen lisäksi mm. kauppa- ja palvelusliikkeitä. Rantsilan ensimmäinen kansakoulu, kirkonkylän Aleksanterin koulu aloitti toimintansa 1882.

lähteet:

Reino Mähönen, Kirkkomaalari Mikael Toppelius. Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja 78, 1975.

Risto Vilmusenaho, Siikajokilaakson historia II. 1984.

Jorma Teppo, Pohjanmaan puukirkkojen korjauksista. Arkkitehti 4/1985.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Mauno Hiltunen et al., Siikajokilaakson historia I. 1996.

KirjastoVirma 2001-2005 www-sivusto: Lakeuden kulttuuripolku. Opas Limingan, Lumijoen, Rantsilan ja Tymävän kulttuurikohteisiin. <http://www.kirjastovirma.net/lakeudenkulttuuripolku/> (9.10.2009).

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1329

kohteen nimi: **Ahinko/Kiusala**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-433-16-23 ja 16-24
kylä/k.osa: Rantsila
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1900-luvun alkupuoli?
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Asuinrakennus;

kuvaus:

Raitin varrella Tuokkolan ja Nikun suurehkojen rakennusten välissä oleva 1800-luvun asuinrakennus sijaitsee kahden tontin, Ahingon ja Kiusalan, alueella. Pihassa on myös 2000-luvun autotalli-varastorakennus sekä Pohjanmaan puhelinosuuskunnan linkkimasto.

Rakennus on osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilan kirkonkylän raitinäkymää.

historia:

Asuinrakennus on 1800-luvulta ja siinä oli alun perin vain kaksi huonetta. Se toimi alun perin puhelinkeskuksena. Rakennus on peruskorjattu 1980-luvulla.

suojelutilanne:

Voimassa olevassa asemakaavassa asuinrakennus suojeltu merkinnällä sr2.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Kotiseutumme Kestilä-Piippola-Pulkila-Pyhäntä-Rantsila-Ruukki-Siikajoki. toim. Dahlbacka, Carol. Oy Arkimedia Ab, Vaasa, 2002

Suullista tietoa antanut Aili Savilampi 5.10.2006

kohteen nimi: **Aleksanterin kansakoulu**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 491-433-17-7
kylä/k.osa: Rantsila
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: koulu on rakennettu 1882 ja laajennettu 1924
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Päiväkot/asuinrakennus;

kuvaus:

Kaksikerroksinen entinen Aleksanterin koulu on raitin suurimpia rakennuksia. Näyttävä klassistinen koulurakennus kuuluu raitin tunnusmaisimpiin rakennuksiin. Pihan joenpuoleisessa osassa on vuonna 1957 rakennettu kaksikerroksinen koulurakennus. Vastapäätä entistä Aleksanterin koulua on raitin perinteisten pientalojen rivistö.

Entinen Aleksanterin koulu on hyvin säilynyt esimerkki 1800-luvun lopun klassistisesta arkkitehtuurista. Rakennus sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla ja on osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilan kirkonkylän raitinäkymää. Entinen koulurakennus liittyy keskeisesti Rantsilan sivistyshistoriaan.

historia:

Aleksanteri II:n hallituksen 25-vuotisjuhlan kunniaksi 2.3.1880 oli kutsuttu kuntakokous kutsuttu päättämään, minkä pysyvän muiston Rantsilan kunta tahtoo pystyttää hallitsijan muistoksi. Tuloksena tuli päätös rakentaa kuntaan ylempi kansakoulu ja pöytäkirjaan tuli merkintä: "Sitten kun oli keskusteltu, päätettiin Kuvernöörin kautta ilmoittaa Hänen Majesteetillensa syvästi kiitollisen ja alamaisimman kunnioituksen ja rakkauden tunteet muistellessa hänen hallituksessa monipuolisella tavalla vaikutetusta hyvästä kansamme tilan kohottamiseksi...Kuntaamme perustettava koulu nimitetään Aleksanteri II:n kansakouluksi..."

Koulu rakennettiin Juho Keino-Toppilalta ostettuun Hamppuhakaan ja piirustukset laati valittu rakennustoimikunta kuntakokouksen antamien ohjeiden mukaan. Koulu valmistui 1882. Vuoden 1902 alusta postitoimisto toimi koulun yläkerrassa. Hevosposti saapui sinne Pulkkilan ja Ruukin asemilta öisin keskiyön ja klo 2 välillä. Rakennuksen yläkerrassa oli myös opettajan asuinhuoneet. Yläsalia käytettiin veisto- ja voimistelusalina sekä kuntakokousten pitopaikkana, lainakirjastosalina ja aatteellisten ja taloudellisten yhtymien kokoushuoneena.

Rakennusta on laajennettu pohjoiseen v.1924. Laajennuksessa aloitti 1925 alakoulu, jolle oli rakennettu oma luokkasali, opettajien asunto, molempiin kerroksiin oppilaseteiset ja voimistelu- ja veistosali, jota käytettiin myös koulukeittolan keittiönä. Vuonna 1925 vanhan koulun pärekatto uusittiin. 1936 koulun jatko-osa vuorattiin ja tulisijat uusittiin kesällä 1938.3 Vuonna 1938 rakennukseen tuli myös peltikatto. Joulukuusta 1939 toukokuuhun 1940 koulu luovutettiin siirtoväen käyttöön. Uusi koulu valmistui rantatontille 1958. Vanha rakennus peruskorjattiin 1979, jolloin se muutettiin asuinvuokrataloksi. Rakennuksesta on poistettu alkuperäiseen koristeellinen 2-kerroksinen lasikuisti. Päiväkodiksi Aleksanterinkoulu on muutettu 1987.

suojelutilanne:

Rakennuksella on voimassa olevassa asemakaavassa suojelumerkintä sr1.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto julkaisu A:116, 1993

Punker, Elsa. Rantsila kotiseutumme, Rantsila-seura, 1958

Pöytä, Tapani. Rantsilan koululaitoksen historia, 1982

Raitin varrelta ja kylien kulmilta. Tietoa, kuvia ja kansanperinnettä vanhasta Rantsilasta Janne Simojoen tallenteiden pohjalta. toim. Simojoki, Paavo, 2006

Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Ympäristöministeriö ja Museovirasto, Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16, 1993

kohteen nimi: **Aleksanterin koulu**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-433-17-50

kylä/k.osa: Rantsila

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1958

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Koulurakennus;

kuvaus:

Aleksanterin koulu on 1950-luvun kaksikerroksinen rapattu koulurakennus Rantsilan raitin pohjoispäässä entisen Aleksanterin kansakoulun takana. Koulu sijaitsee n. 50 metrin päässä raitista ja se on nähtävissä raitilta käsin. Noin 100 metriä koulun takana virtaa Siikajoki, välissä sijaitsee urheilukenttä.

Koulu on osa kunnan sivistyshistoriaa ja Rantsilan raitin miljöötä.

suojelutilanne:

Rakennuksella ei ole asemakaavassa suojelumerkintää.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

kohteen nimi: **Entinen Kunnanvirasto ja Lääkärintalo**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-433-17-74

kylä/k.osa: Rantsila

tyyppi: hallinto

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1960-luvun alku

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Toimistorakennus;

kuvaus:

Entinen lääkärintalo on L-muotoinen 1960-luvun alun rakennus Rantsilan raitin keskivaiheilla. Rakennus sijaitsee joelle viettävässä rinteessä ja sen takaa avautuu esteetön näkymä Siikajoelle. Entinen Lääkärintalo, Terveystalo ja Kirkko-Toppila rajaavat keskelleen asfaltoidun piha-alueen.

Rakennus on osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilan raittimiljöötä.

historia:

Talo on rakennettu lääkärin asunnoksi ja siinä on toiminut myös lääkärin vastaanotto. Nykyään rakennuksessa on Rantsilan kunnanvirasto.

suojelutilanne:

Rakennusta ei ole suojeltu voimassa olevassa asemakaavassa.

arviointi:

MRKY 2015: M

kohteen nimi: **Entinen Rantsilan Vesihuolto Oy**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-433-17-13

kylä/k.osa: Rantsila

tyyppi: tekninen huolto

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1900-luvun alkupuoli?

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 ent. toimistorakennus; 02 ent. sauna / varasto;

kuvaus:

Entinen Rantsilan Vesihuollon pieni puurakennus kuuluu arvokkaaseen raittimiljööseen osana raitin pientalojen rivistöä Siimeksen ja Tommilan talojen välissä. Lisäksi rakennuksella on historiallista merkitystä entisenä poliisiasemana. Rakennuksen ulkoasua on muutettu olennaisesti 2010-luvun korjauksessa.

historia:

Entisen Vesihuollon talon (entinen Pajala) rakensi Antti Vares. Talossa asui myöhemmin poliisikonstaapeli Otto Greus, ja siinä toimi poliisiasema. Putkarakennus oli tontin nurkassa. 1970-luvulta lähtien rakennuksessa toimi Rantsilan Vesihuolto Oy. Ennen Vesihuoltoa rakennuksen omisti Kröger. Vinon seinän päädyssä on ollut pirtti. Poliisikonstaapeli Greus on asunut toisessa päädyssä ja keskellä on mahdollisesti ollut toimisto. Taloon tehtiin 1970-luvulla lastulevyremontti. Pönttöuunit on säilytetty. Vesihuolto Oy muutti pois rakennuksesta vuoden 2008 alussa.

suojelutilanne:

Asuinrakennuksella ja puojilla on voimassa olevassa asemakaavassa suojelumerkintä sr2. Tulevassa asemakaavassa suojelumerkinnän laittamista syytä harkita (ottaen huomioon talon kunto).

arviointi:

MRKY 2015: M

lähteet:

Raitin varrelta ja kylien kulmilta. Tietoa, kuvia ja kansanperinnettä vanhasta Rantsilasta Janne Simojoen tallenteiden pohjalta. toim. Simojoki, Paavo, 2006

Suullista tietoa antanut Tapani Keskitalo 10.10.2006

kohteen nimi: **Ganander-talo**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-16-19
 kylä/k. osa: Rantsila
 tyyppi: kulttuuri
 ajoitus: 1918-1944
 ajoituselie: asuinrakennus on 1920-luvulta
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Näyttelyrakennus/kesäkahvila; 02 Piharakennus; 03 Aitta (poskellinen); 04 Aitta; 05 Tuulimylly;

kuvaus:

Ganander-talon pihapiirissä sijaitsee mansardikattoinen päärakennus, kaksi pientä hirsiaittaa ja ulkorakennus. Hieman kauempana muista rakennuksista on tuulimylly. Rantsilan raitille päin pihaa rajaavat männyt. Pihapiiri sijaitsee Toppilankankaan eteläreunalla, ja rakennukset näkyvät hyvin nelostietä pohjoiseen kulkeville. Kunta on vuokrannut talon Rantsila-seuralle ja kesäisin siinä järjestetään taidenäyttelyitä ja pidetään kesäkahvilaa.

Rakennusryhmä sijaitsee maisemallisesti erittäin merkittävällä paikalla Toppilankankaan etelärinteellä Rantsilan raitin eteläpäässä raitin ja nelostien välisellä alueella. Pihapiiri on osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilan kirkonkylän raitinäkymää.

historia:

Ganander-talo (ent.Kunnas) on tiemestari Pajusalon 1930-luvun alkupuolella rakennuttama judendvaikutteinen talo. Se on kirkonkylän ainoa mansardikattoinen rakennus. Talo kunnostettu vuosina 2002-2003 EU-varoin Rantsilan kotiseutu- ja museotaloksi ja nimetty Ganander-taloksi. Kunnostuksen yhteydessä kylmä yläkerta otettiin näyttelykäyttöön. Kunta on vuokrannut rakennuksen Rantsila-seuralle. Tuulimylly on 1800-luvun lopulta sijainnut alkujaan Kerälänkylän Ali-Heikkilässä, josta se on siirretty Söderbergin talon pihapiiriin ja sieltä vuonna 2002 nykyiselle paikalleen. Samana vuonna pihaan on Söderbergistä siirretty myös kaksi aittaa: toinen vuodelta 1636 ja toinen 1800-luvulta.

Kunnostus 2002-2003 toteutettiin perinteisiä menetelmiä käyttäen. Talossa järjestettiin kursseja mm. pinkopahvi, sablomamaalaus ym. Värimaailma on suunniteltu 1920-lukua mukaillen (arkkitehti Kai Tolonen). Kunnostuksessa mukana olleet myös arkkitehdit Pentti Jäntti ja Ilpo Väisänen. Vastaavana mestarina toimi Keijo Vähä.

suojelutilanne:

Ganander-talo ja piharakennus on suojeltu voimassa olevassa asemakaavassa suojelumerkinnällä sr2. Aittojen ja tuulimyllyn suojelumerkintä ollut Söderbergin talon tontilla sr1.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto julkaisu A:116, 1993

Raitin varrelta ja kylien kulmilta. Tietoa, kuvia ja kansanperinnettä vanhasta Rantsilasta Janne Simojoen tallenteiden pohjalta. toim. Simojoki, Paavo, 2006

Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16, Ympäristöministeriö ja Museovirasto, 1993

Salmela, Anneli, toim. Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito, Lakeuden seutukunta, Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksen julkaisu 6, Oulu, 2001

Suullinen tieto Anja Lumiaho 2.6.2008

kohteen nimi: **Haapala**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-433-87-2
kylä/k.osa: Rantsila
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: päärakennuksen vanhin osa: 1800-luvun loppupuoli?
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Asuinrakennus; 02 Navetta; 03 Puoji; 04 Aitta; 05 Sauna; 06 Maakellari; 07 Leikkimökki; 08 Maitolaituri;

kuvaus:

Haapalan pihapiirin raitille näkyvän osan muodostavat kaksikuistinen päärakennus, entinen navetta ja hirsinen puoji. Aivan raitin varressa on maitolaituri. Pihan takaosassa lähellä Kylmäsen lihanjalostamoja sijaitsevat vanha aitta, leikkimökki, sauna ja maakellari.

Rakennukset kuuluvat raitin varren eteläosan maatilakeskusten alueeseen. Pohjoispuolella Kylmänen Food Oy:n lihanjalostustehdasalue.

Haapala on osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilan raitin raitinäkymää. Haapala liittyy Raitin elinkeinohistoriaan.

historia:

Johan Jaakola osti 1880-luvulla neljäsoosan Iso-Toppilasta ja rakensi nykyisen Haapalan paikalle talon, jossa hän harjoitti vähäisessä määrin myös kauppaliikettä. Jaakola perusti Sivertsonin ja Vikströmin kanssa meijeriosakeyhtiön ja höyrymeijerin, jossa oli myös jauhomylly. Meijeri toimi maantien varressa. Siinä valmistettiin voita noin 10 astiaa viikossa. Meijeri paloi ja Jaakola möi talonsa vuonna 1899 Aaro Haapalalle, jonka mukaan talo on saanut nimensä. Hänen jälkeensä tilan omistivat Mälliset. Häkkinen omistukseen tila siirtyi noin 1934. Asuinrakennus on ollut kouluna noin 1944-45.

Asuinrakennus tehty kahdessa vaiheessa. Se on peruskorjattu 1976: on tehty sisäpuolinen lisäeristys ja levytys ja sisäsauna saliin rakennuksen keskelle. Pihapiirin vanhinta rakennuskantaa ovat asuinrakennuksen lisäksi puoji, jonka päässä on ollut talli ja pihan perällä oleva aitta. Puojirakennuksen katto on uusittu kesällä 2006.

suojelutilanne:

Asuinrakennus, puoji, navetta, sauna ja aitta suojeltu voimassa olevassa asemakaavassa merkinnällä sr2.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Raitin varrelta ja kylien kulmilta. Tietoa, kuvia ja kansanperinnettä vanhasta Rantsilasta Janne Simojoen tallenteiden pohjalta. toim. Simojoki, Paavo, 2006

Suullinen tietoa antaneet Maria Häkkinen ja Timo Häkkinen

kohteen nimi: **Iso-Toppila, Rinne**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-433-16-28
kylä/k.osa: Rantsila
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1900-luvun alku?
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Asuinrakennus; 02 Talli; 03 Navetta; 04 Puoji;

kuvaus:

Rinne kuuluu Rantsilan raitin eteläpään maatilojen talouskeskuksiin. Pääosin 1900-luvun alun asussa olevan suljetun pihapiirin muodostavat raittia rajaava päärakennus, navetta ja kaksi pitkää hirsirakenteista puojirakennusta. Pihapiirin nurkassa on uusittu maakellari.

Rinne on osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilanraitin raitinäkymää.

historia:

Rinteen nelöpihapiirin muodostavat 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa rakennettu kaksikerroksinen asuinrakennus, kaksi puojia ja navetta. Tila on syntynyt Iso-Toppilan pilkkomisen seurauksena. Rinteen ja Mäkelän on omistanut 1880-luvulla Matti Toppila, joka vaihtoi ne sitten Jaako Pietilän kanssa Kirkko-Toppilaan. Vuonna 1907 Rinteen osti Mooses Laurinaho.

Talossa toimi posti postinhoitaja K.Rahikainen-Vareksen ollessa talon omistaja. Posti on ollut kirkonpuoleisissa kamareissa: yhdessä ovista näkyy missä postiluukku on ollut. Ovi postiin on ollut pihanpuolella suurinpiirtein nykyisen päätykamarin ikkunan kohdalla. Vuonna 1933 omistajaksi tuli entinen kansanedustaja Matti Niilekselä, ja rakennus siirtyi nykyisten omistajien suvulle. Sota-aikana asuinrakennuksessa oli kirjasto.

Portaat vinttiin ovat olleet alun perin päätykamarin nurkassa. Sota-aikana on rakennettu nykyiset portaot yläkertaan, johon asutettiin tuolloin siirtolaisia. Yläkerrassa on myöhemmin asunut vuokralaisia. Asuinrakennus on maalattu 1952, kun olympiasoihdun odotettiin kulkevan nelostietä Rantsilanraitin kautta (näin ei kuitenkaan käynyt). Päärakennus on peruskorjattu sisäpuolelta 1981, jolloin seinät ja katot on levytetty. Pirtin katto on jätetty ennalleen ja maalattu valkoiseksi. Ikkunoista osa on vaihdettu. Perustuksessa on betoniliisäkuori, jonka tuuletus on avattava. Asuinrakennuksen 1.kerroksen laudoitus on uusittu ja maalattu Wintexillä talvella 2007.

Navetan toisessa päässä on ollut kanala ja lampola ja keskiosassa on vuonna 1952 rakennettu sauna. Osa navetan välikatosta on purettu: alla olleen muuripadan kosteus oli lahottanut sitä. Navetan nurkalta on purettu AIV-rehusäiliö. Talousrakennukset on ruiskumaalattu punamullalla kesällä 2007. Rinne on loma-asuntokäytössä.

suojelutilanne:

Kaikkien pihapiirin rakennusten paitsi maakellarin suojelumerkintä kirkonkylän voimassa olevassa asemakaavassa sr2.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto julkaisu A:116, 1993

Raitin varrelta ja kylien kulmilta. Tietoa, kuvia ja kansanperinnettä vanhasta Rantsilasta Janne Simojoen tallenteiden pohjalta. toim. Simojoki, Paavo, 2006

Minkkinen, Arja. Kirjastolaitos Rantsilassa. Harjoitustyö, Oulun kauppaoppilaitos, Rantsilan kunnan kotiseutukokoelma, 1993

Suullinen tieto Vesa Mankinen ja Elma Mankinen 1992

Suullinen tieto Anja Lumiaho 26.5.2008

kohteen nimi: **Jokela**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-17-15
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: asuinrakentaminen
 ajoitus: 1809-1863
 ajoituselite: vanhin osa asuinrakennuksesta n.1850-luvulla
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Asuinrakennus; 02 Puoji; 03 Maakellari;

kuvaus:

Rantsilan raitin varrella, vastapäätä Pitäjänmuseota sijaitseva Jokelan asuinrakennus on säilyttänyt raitille päin melko hyvin perinteisen ulkoasunsa. Pihassa on puoji, joka on osittain hirsirakenteinen. Tien vieressä on maakellari ja vanha puhelinkoppi. Pihassa on lisäksi 2000-luvun taitteessa rakennettu liiteri.

Jokelan rakennus on osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilan kirkonkylän raitinäkymää. Puusepän asuntona ja verstaana toiminut rakennus on myös osa kylän elinkeinohistoriaa.

historia:

Talossa asui 1800-luvun lopulla puu- ja rautaseppä Heikki Jokela (1865-?), jolla oli talossa verstaas. Hänen vaimonsa Maria oli leipuri ja talon seinässä oli yhteinen kyltti, johon oli maalattu suuri rinkilän kuva ja sen alle kirjoitus: "Puuseppä Heikki Jokela". Kylttiin liittyy Janne Simojoen muistama tarina, että kun savolaisia kulki talon ohi, joku heistä arveli, että "Onpa visarinkilöitä, kun niitä puuseppä tekee". Esimerkkinä verstaan tuotannosta tiedetään, että vuonna 1900 Jokela valmisti 12 sänkyä, 4 kaappia, 6 pöytää, 2 kiikkustuolia, 6 istuintuolia, 3 arkkua, 3 paria kärrynrattaita ja yhden kärryt. Jokelat olivat Rantsilan alkuaikojen työväenliikkeen tunnettuja aktiiveja.

Kaarlo ja Aune Similä ostivat talon 1952. Päärakennukseen on rakennettu saunaosasto v.1967. Kaarlon poika Matti Similä ja Eeva-Liisa Flink tulivat rakennuksen haltijoiksi vuonna 2000, jolloin purettiin pihalle päin sijaitsevan saunaosaston pulpettikatto ja rakennuksen osa korotettiin 1 ½ kerroksiseksi. Päärakennukseen julkisivulaudoitus on uusittu touko-kesäkuussa 2008.

Pihapiirissä on lisäksi maakellari, kasvihuone, vanha puhelinkoppi ja 2000-luvun taitteessa rakennettu liiteri.

suojelutilanne:

Päärakennuksen ja puojin suojelumerkintä kirkonkylän voimassa olevassa asemakaavassa sr2.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Kotiseutumme Kestilä-Piippola-Pulkila-Pyhäntä-Rantsila-Ruukki-Siikajoki. toim. Dahlbacka, Carol. Oy Arkimedia Ab, Vaasa, 2002

Raitin Varrelta ja Kylien ja kulmilla. Tietoa, kuvia ja kansanperinnettä vanhasta Rantsilasta Janne Simojoen tallenteiden pohjalta. toim.Simojoki Paavo. Gummerus, Jyväskylä, 2006

Siikajokilaakson historia II 1860-1960. toim. Vilmusenaho, Risto. Oulu, 1984

Suullista tietoa antanut Eeva-Liisa Flink 05.10.2006

kohteen nimi: **Junden**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-18-23
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: asuinrakentaminen
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituselitte: asuinrakennus ja varaston raitinpuoleinen osa n. 1900
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Asuinrakennus; 02 Puoji;

kuvaus:

Junden on Rantsilanraitin pohjoispäässä oleva kaksikerroksinen aumakattoinen rakennus, jonka vanhempi osa on 1800- ja 1900-lukujen vaihteesta, uudempi osa vuodelta 1937, sisäpihan kuisti ja parveke 1970 -80 -luvulta. Pihassa on myös pitkä puojirakennus, jonka pääty näkyy raitille.

Pihapiirin eteläpuolella on koulu- ja päiväkotirakennusten alue, koillispuolella tyhjä tontti, jota käytetään usein parkkipaikkana. Vastapäisellä puolen katua on raitin pientalojen rivistöä.

Junden sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla ja on osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilan kirkonkylän raittinäkymää. Noin 30 vuotta pankkina ja myöhemmin liikerakennuksena toiminut rakennus liittyy kunnan elinkeinohistoriaan.

historia:

Talon vanhimman, Aleksanterinkoulun puoleisen päädyn rakennutti poliisi August Anselm Junden ja hänen vaimonsa Anna Katariina o.s. Heikkilä 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa. Pihapiirissä pidettiin heidän aikanaan myös karjaa.

Vuonna 1937 Junden möi talon Rantsilan Osuuskassalle. Rakennusta laajennettiin ja rakennettiin kellari, johon tuli sauna ja pesuhuone. Myös puojia laajennettiin Siikajoelle päin. Rakennuksen uuteen osaan tuli kassaholvi. Kauppakirjan mukaan Junden piti asumisoikeuden 5 vuotta yläkerroksen peräkamariin ja puodikantin tienpuoleiseen puotiin ja osaan kellarista. Rakennus toimi pankkina vuoteen 1968, jolloin Alvi Makkonen osti sen vaateliikkeeksi. Makkosen aikana taloon asennettiin keskuslämmitys.

Talo siirtyi nykyisille omistajille Seija ja Eemeli Kuroselle vuonna 1972. Kurosilla oli jonkin aikaa rakennuksessa maatalouskonemyymälä. Suuremman peruskorjauksen Kuroset tekivät 1983. Piirustukset laati arkkitehti Pentti Jäntti. Näyteikkunat pienennettiin, ikkunat vaihdettiin ja sisäpinnat uusittiin. Saunan ja pesuhuoneen paikka vaihdettiin ja kellariin rakennettiin takka. Kuisti ja parveke ovat myös Kurosten rakentamia. Päärakennus ulkomaalattiin v.2003. Porrashuone on alkuperäisessä 1900-luvun alun asussa.

suojelutilanne:

Päärakennuksen ja puojin suojelumerkintä on asemakaavassa sr2.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Kauppakirja 4.6.1937 ja ote lainhuudatuspöytäkirjasta (Eemeli Kurosen hallussa)

Raitin varrelta ja kylien kulmilta. Tietoa, kuvia ja kansanperinnettä vanhasta Rantsilasta Janne Simojoen tallenteiden pohjalta. toim. Simojoki, Paavo, 2006

Suullista tietoa antaneet Eemeli ja Seija Kuronen 11.10.2006

kohteen nimi: **Jylhä**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-18-211
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: asuinrakentaminen
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituselitte: 1900-luvun alkupuoli
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Asuinrakennus; 02 Talli;

kuvaus:

Jylhän asuinrakennus on rakennettu 1900-luvun alussa, siipiosa hieman myöhemmin. Rakennuksen vieressä on vanha hirsinen tallipuoli.

Jylhä sijaitsee Rantsilanraitilla vastapäätä entistä Aleksanterin kansakoulua. Piha rajautuu hautausmaan kiviaitaan. Pihan perällä on Johannes Tervon patsaista koostuva taideteos "Viestikulkue".

Jylhän pihapiiri on osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilan kirkonkylän raitinäkymää. Rakennuksella on myös rakennushistoriallista arvoa; siinä on säilynyt kohtuullisen hyvin 1900-luvun alun piirteitä.

historia:

Jylhän (ent.Koukkari, Elsilä) asuinrakennus 1900-luvun alkupuolelta on Janne Simojoen tallenteiden pohjalta tehdyn kirjan "Raitin varrelta ja kylien kulmilta" mukaan poliisi Matti Anttilan rakentama (s.56). Nykyinen omistaja Johannes Tervo muistelee, että rakennuksen olisi rakentanut Virta-niminen mies, jonka suku olisi Leväojan tilalta.

Rakennusmestari Janne Koukkari ja hänen vaimonsa Emmi o.s. Junden rakennuttivat siiven matkustajakodiksi ja rakennus toimi matkakotina 1920-luvulta lähtien. Osuuskauppa osti talon ja myi sen Abel ja Venla Niemelälle. Rakennuksessa on asunut myös Osuuskaupan myyjiä ja virkailijoita ja 1900-luvun lopulla kunnan vuokralaisia. Johannes ja Salli Tervo saivat talon vuonna 1980 ja muuttivat siihen vakituisesti 1990-luvun lopulla.

Rakennus on peruskorjattu 1980. Keittiön nurkasta on purettu uuni ja asennettu uudet keittiökalusteet. Pihalla ollut navetta on purettu. Rakennuksen ulkovuoraus on uusittu 2000-luvulla (mahd. 2004) ja uutta kattahuopaa on laitettu osaan kattoa. Perustukset on peitetty hiekalla 2006. Pihan perällä ollut matkustajakodin aikana väestönsuojakuoppa pommitusten varalta, koska venäläiset lensivät Rantsilan yli pommittamaan muita kohteita.

suojelutilanne:

Asuinrakennuksella ja ent. tallilla on asemakaavassa suojelumerkintä sr2. Puretulla navetalla ollut myös merkintä sr2.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Kotiseutumme Kestilä-Piippola-Pulkila-Pyhäntä-Rantsila-Ruukki-Siikajoki. toim.Dahlbacka, Carol. Oy Arkimedia Ab, Vaasa, 2002

Raitin Varrelta ja Kylien ja kulmilta. Tietoa, kuvia ja kansanperinnettä vanhasta Rantsilasta Janne Simojoen tallenteiden pohjalta. toim. Simojoki, Paavo, 2006

Suullista tietoa antanut Johannes Tervo 10.10.2006 ja 26.5.2008

kohteen nimi: **Keskus**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-18-60
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: asuinrakentaminen
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituslute: 1900-luvun alkupuoli?
 arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Asuinrakennus;

kuvaus:

Keskus on pieni mineriittipintainen rakennus raitin pohjoispään talorivistössä. Arkkitehtonisilta ansioiltaan vaatimaton rakennus on mittasuhteiltaan raittimiljööseen sopeutuva rakennus ja osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilan kirkonkylän raittinäkymää.

historia:

Keskus on mahdollisesti rakennettu 1900-luvun alussa, ja se on peruskorjattu 1970-luvulla. Siinä on toiminut puhelinkeskus ennen kuin se siirtyi Ahinko/Kiusalaan ja myöhemmin kodinkoneliike.

suojeletilanne:

Rakennuksella voimassaolevassa asemakaavassa suojelumerkintä sr2.

arviointi:

MRKY 2015: M

lähteet:

Suullista tietoa antaneet Eeva-Liisa Flink ja Anna-Liisa Kivimaa 5.10.2006
 Suullista tietoa antanut Johannes Tervo 10.10.2006 ja 26.5.2008

kohteen nimi: **Kirkko, tapuli ja ruumishuone**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-433-17-99

kylä/k.osa: Rantsila

tyyppi: uskonnon harjoittaminen

ajoitus: 1722-1808

ajoitusselite: kirkko valmistunut 1785

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Kirkkorakennus; 02 Tapuli; 03 Ruumishuone ("Ullakko");

kuvaus:

Pohjakaavaltaan tasavartinen kirkko, jossa on ristivarsien päistä aumattu katto. Ristikeskuksessa on sisäjiireistä kohoava pieni kattolyhty.

Kirkko ja ruumishuone "ullakko" sijaitsevat hautausmaan keskellä Toppilankankaalla. Hautausmaata ympäröi kiviaita. Kirkkotarhan erottaa raitista Ganander-puisto kookkaine kuusine ja mäntyineen. Tapuli sijaitsee kirkon eteläpuolella ja sen edessä on seurakuntatalon edessä oleva parkkikenttä.

Rantsilan kirkko, tapuli ja ruumishuone ovat osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilan kirkonkylän raittinäkymää.

historia:

Rantsilan uuden kirkon piirustukset laati kalajokinen kirkonrakentaja Simo Silvén-Jylkkä, ja Tukholman intendenttikonttori hyväksyi ne tietyin muutoksin 1782. Kirkon tulevasta sijainnista syntyi rantsilalaisten kesken kiista, jonka päätteeksi rakennuspaikaksi vahvistettiin Toppilankangas. Rakentaminen alkoi syksyllä 1784 ja työtä johti Silvén-Jylkkä. Siihen osallistui vapaaehtoisesti isäntiä myös Kärsämän kylältä. Uusi kirkko vihittiin 4.9.1785. Se oli pitäjän suurin ja noudatteli muodoltaan 1700-luvun alussa Pohjanmaalla käyttöön tullutta ristikirkkoa. Kirkon tapulista tuli kolminivelinen ja pohjalaismallinen. Sen hirret siirrettiin 1785 vanhalta kirkolta, ja Silvén-Jylkkä muotoili tapulin sopimaan yhteen uuden kirkon kanssa. Kolme vuotta myöhemmin siirrettiin vanhalta kirkolta asehuoneen eli "ullakon" hirret. Paanukattoista ja punamullattua rakennusta käytetään ruumishuoneena.

Mikael Toppelius (1734-1821) maalasi vuonna 1788 kuoriseinälle liimaväritekniikalla triptyykin "Jeesus Getsemanessa", "Jeesus ristillä" ja "Jeesus nousee haudasta" rokokootyylisin kehyksin. Länsiristin takaseinälle hän maalasi kuninkaan kruunun, Kustaa III:n nimikirjaimet ja muistotekstin: "Rakennettu W: 1785, Wihitty S:4:p Syyskuussa Sam: Wuon: nimitetty Hänen Kun: korkeudensa Ruotsin Waldakunnan Kruununprinsin GUSTAF ADOLPHIN nimellä". Vuonna 1794 Toppelius maalasi saarnastuoliin Kristusta, evankelistoja ja Neitsyt Mariaa esittävät kuvat ja porraskaiteeseen Aatamin, Eevan, Aaronin ja Mooseksen kuvat. Portaiden alkupäähän hän ikuisti seurakunnan kappalaisen Abraham Laurinin.

Kirkko laudoitettiin ja punamullattiin sekä katto tervattiin vuonna 1815. Kirkkoa korjailtiin ja maalailtiin useaan otteeseen 1800-luvulla, ja muun muassa oululainen maalarimestari Orre suoritti sisämaalauksen vuonna 1848. Seuraava varsinainen suurkorjaus ajoittui vuoteen 1907, ja siihen suunnitelmat teki arkkitehti Josef Stenbäck. Kirkon ulkonäön suurimmat muutokset olivat pystylaudoituksen vaihtuminen vaakalaudoitukseen ja paanukaton korvaaminen peltikatteella. Toppeliuksen niin sanottu verhosommitelma jäi korjauksessa laudoituksen peittoon.

Kirkkoa on korjattu vuosina 1957-58 Muinaistieteellisen Toimikunnan konservaattori Thorvalds Lindqvistin suunnitelmien mukaan. Tällöin kirkko muun muassa sähköistettiin, maalattiin ja keskilaipion sininen taivasta muistuttava osa kullattuine aurinkoineen otettiin esiin. Vuosina 1983-1984 kirkko korjattiin ennen 200-vuotisjuhlaansa, ja suunnitelmat laati oululainen arkkitehtitoimisto Huusko&Teppo. Tämän korjauksen yhteydessä muun muassa kirkko ja tapuli saivat kuparikatteen ja rakennuksen maalattiin vaalealla lilansävyisellä harmaalla.

suojelutilanne:

Kirkko, tapuli ja ullakko suojeltu voimassa olevassa asemakaavassa merkinnällä sr1.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M, Y, I

lähteet:

Hiltunen, Mauno, "Siikajokilaakso keskiajalta vuoteen 1860", in Aulis Forss, Mauno Hiltunen ja Janne Vilks. Siikajokilaakson historia I. Oulu, 1996

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto julkaisu A:116, 1993

Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisu 16, Ympäristöministeriö ja Museovirasto, 1993

Vilmsenaho Risto: Rantsilan seurakunnan kirkko 200 vuotta 1785-1985, kirkkojen ja seurakuntaelämän vaiheita, Oulu 1985.

kohteen nimi: **Kirkko-Toppila**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-17-22
 kylä/k. osa: Rantsila
 tyyppi: hallinto
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituselie: vanhin osa 1800-luvun loppupuoli
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 ent. toimistorakennus;

kuvaus:

Keskeisellä paikalla raittinäkymässä sijaitseva suurikokoinen Kirkko-Toppila on rakennettu 1800-luvun lopulla. Rakennuksessa on toiminut muun muassa sekatavarakauppa, pankki, hammaslääkärin ja lääkärin vastaanotot, A-kilta ja kukka- ja hautausoimisto.

Rakennus sijaitsee raitin varressa kunnan virastorakennusten alueella. Raitin toisella puolella on havupuuvaltainen Ganander-puisto seurakuntataloineen ja kirkkorakennuksineen. Piha-alueelta avautuu Siikajokilaakso.

Rakennus on osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilan kirkonkylän raittinäkymää. Monissa käyttötarkoituksissa palvellut rakennus on osa kunnan elinkeinollista ja hallinnollista historiaa.

historia:

Kirkko-Toppila on lohkaistu Toppilan kantatilasta, ja siinä on asunut 1800-luvun lopulla Taneli Toppila, joka perusti tilalle käsi-meijerin vuonna 1892 sekä myöhemmin sekatavarakaupan. Meijeri sijaitsi ilmeisesti lääkärintalon paikalla. Toppila meni varakkoon ja joutui luovuttamaan omaisuutensa velkojilleen. Kirkko-Toppilan pihapiirissä on ollut iso pirtti, jonka raittiusseura ja nuorisoseura vuokrasivat Jaakko Pietilältä vuonna 1903. Rakennus tuhoutui tulipalossa talvella 1904.

Kirkko-Toppilan päärakennus oli asuinkäytössä vuoteen 1926, jolloin Rantsilan Säästöpankki osti sen toimitiloikseen. Rantsilan kunta lunasti rakennuksen vuonna 1948 vaihtokaupalla, minkä jälkeen siinä oli hammaslääkärin ja lääkärin vastaanotot. Rakennuksesta tuli 1977 kunnantoimisto, ja siinä ovat toimineet muun muassa maatalous- ja sosiaalitoimisto. Rakennus on peruskorjattu vuonna 1978. Päihdeasiakasjärjestö Rantsila A-kihta kokoontuu rakennuksella kerran kuussa (ainakin vuonna 2008). Rakennuksen eteläpäädyssä toimii kukka- ja hautausoimisto (vuonna 2015).

suojelutilanne:

Rakennus on suojeltu voimassa olevassa asemakaavassa merkinnällä sr2.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto julkaisi A:116, 1993

Punker, Elsa. Rantsila-kotiseutumme, Rantsila-seura 1958

Raitin Varrelta ja Kylien ja kulmilla. Tietoa, kuvia ja kansanperinnettä vanhasta Rantsilasta Janne Simojoen tallenteiden pohjalta. toim. Simojoki Paavo, 2006

Suullista tietoa antaneet Eeva-Liisa Flink ja Anna-Liisa Kivimaa 5.10.2006

kohteen nimi: **Koukkari**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-16-10
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: asuinrakentaminen
 ajoitus: 1918-1944
 ajoituselitte: rakennettu ennen vuotta 1930, todennäköisesti -20-luvulla
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Asuinrakennus; 02 Puoji;

kuvaus:

Koukkarin pihapiiriin kuuluvat kaksikerroksinen raittia rajaava asuinrakennus ja sen takana sijaitseva puoji.

Pihapiiri sijaitsee Ahinko/Kiusalan yksikerroksisen rakennuksen ja Haapalan maatalouskeskuksen välissä. Itäpuolella on lyhyt kevyen liikenteen väylä. Rantsilan raitin puolella on pensaita.

Koukkari on osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilan raittinäkymää. Entisenä apteekkina rakennus liittyy raitin elinkeinohistoriaan.

historia:

Talon on rakentanut Janne Koukkari ennen vuotta 1930. Alakerrassa on toiminut apteekki 1940-luvun lopulle saakka ja sen jälkeen postitoimisto 1950-luvun loppuun. Rakennuksen kellaritila on raitinsuunnassa koko talon pituinen, ja siellä on jäljellä yksi varastohylly apteekkiajoilta. Tuulikaappi on ollut raitille päin, rakennuksen kirkonpuoleisessa kulmassa, ja hevospuomit ovat sijainneet sen vieressä. Rakennukseen on tehty peruskorjauksia 1980- ja 1990-luvuilla. Vuonna 1992 sisätiloissa on tehty muutoksia.

suojeutilanne:

Asuinrakennus suojeltu voimassaolevassa asemakaavassa merkinnällä sr2.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Suullinen tieto Aila ja Mauno Tuokkola 1992 ja 4.10.2008

kohteen nimi: **Lahti**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-18-46
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: asuinrakentaminen
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituslause: Asuinrakennus on todennäköisesti 1800-luvun loppupuolelta
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Asuinrakennus; 02 Puoji;

kuvaus:

Rantsilan raitin varressa sijaitseva Lahden pihapiiri käsittää raitinsuuntaisen asuinrakennuksen ja hirsisen puojin, jonka pääty näkyy hyvin raitille.

Pihapiirin kaakkoispuolella sijaitsee Gananderin puisto korkeine havupuineen ja pitäjänmuseo. Raitille päin Lahden asuinrakennusta peittää pensaikko. Piha rajautuu hautausmaan kiviaitaan.

Melko hyvin alkuperäiset piirteensä säilyttänyt rakennus on osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilan kirkonkylän raitinäkymää.

historia:

Talon omistajia olleet mm. Heikkilä (Aliheikkilöitä), Juho Lahti ja Viljami Franssi. Aino ja Reino Kelhä ostivat talon 1973. Puoji on todennäköisesti vanhempi kuin asuinrakennus. Wc- ja pesutilat on rakennettu ennen vuotta 1973. Rakennusta on jossain vaiheessa laajennettu: laajennuksen perustus on kevytbetonista. Laajennuksen ja vanhan osan välistä purettu laho seinä. Päärakennuksen ulkokuori on uusittu 1980-luvulla ja lisätty tuulensuojalevytys ja eristystä.

suojelutilanne:

Voimassa olevassa asemakaavassa alue on osoitettu museorakennusten korttelialueeksi ja rakennukset on suojeltu merkinnällä sr2.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Suullista tietoa antaneet Ilkka Heikkilä, Eeva-Liisa Flink ja Anna-Liisa Kivimaa 5.10.2006

Suullista tietoa antaneet Johannes Tervo ja Hannu Kelhä 10.10.2006

kohteen nimi: **Leinonen**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 682-406-17-11
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituselitte: vanhin osa 1900-luvun alku?
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Asuinrakennus;

kuvaus:

Leinonen (kutsuttu myös nimellä Ostola) on kaksikuistinen asuinrakennus todennäköisesti 1900-luvun alusta. Rakennuksen ulkonäkö on muuttunut monesti vuosien varrella. Rakennus sijaitsee aivan raitin varressa ja on osa kunnan omistamien vaaleankeltaisten rakennusten ryhmää raitin keskivaiheilla. Kaakkoispuolella on niittyalue, vastapäätä on Simojoen maatalouskeskus. Leinonen on osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilan kirkonkylän raitinäkymää.

historia:

Elo Leinonen perusti Leinosen kauppakartanon vuonna 1902, ja se toimi rakennuksessa vuoteen 1917. Talo tuli kunnan omistukseen 1922. Siinä on toiminut jonkin aikaa suojeluskunnan tukikohta ja lainakirjasto. Rakennuksessa on ollut välillä pulpettikatto.

Leinonen oli pitkään asuinkäytössä, ja siinä on sijainnut muun muassa kättilön asunto. 1970- ja 1980-luvuilla rakennuksessa toimivat kunnan vapaa-ajan, kulttuuri- ja nuorisovirasto. Toimistokäyttö loppui vuonna 1989, minkä jälkeen 1990-luvulla talo oli jonkin jälkeen asuinkäytössä. Myöhemmin siinä on toiminut mm. kutomapiiri.

suojelutilanne:

Rakennus suojeltu voimassa olevassa asemakaavassa merkinnällä sr2.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Raitin varrelta ja kylien kulmilta. Tietoa, kuvia ja kansanperinnettä vanhasta Rantsilasta Janne Simojoen tallenteiden pohjalta. toim. Simojoki, Paavo, 2006

Kotiseutumme Kestilä-Piippola-Pulkila-Pyhäntä-Rantsila-Ruukki-Siikajoki. toim. Dahlbacka, Carol. Oy Arkimedia Ab, Vaasa, 2002

kohteen nimi: **Manttaalikunnan lainajyvämakasiini**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-433-17-99

kylä/k.osa: Rantsila

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1870

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Museorakennus; 02 Varasto;

kuvaus:

Näyttävä keltamullattu pitäjänmuseumo on yksi raitille tunnuksenomaisimmista rakennuksista. Museon vieressä on piharakennus. Rakennuksen vierestä alkaa Gananderin puisto, jossa kasvaa korkeita mäntyjä ja kuusia. Vastapäätä museota on raitin pientalojen rivistö. Museon vierestä, puiston läpi, kulkee kevyen liikenteen väylä. Rakennus on tärkeä osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilan kirkonkylän raitinäkymää. Entisenä makasiinina ja seurakuntatalona osa rakennus kuuluu kunnan elinkeinojen ja seurakunnan historiaan.

historia:

Rantsilan kuntakokous päätti 12.12.1869, että kuntaan rakennetaan oma lainajyvämakasiini. Se tehtiin Toppilankankaalle kirkkotarhan ja maantien väliselle alueelle 1870. Hirret makasiinia varten haettiin tilallisilta. Rakennusta jatkettiin vuonna 1887. Rakennus toimi manttaalikunnan lainajyvämakasiinina 1940-luvun loppuun saakka. Rantsilan seurakunta osti tällöin rakennuksen manttaalikunnalta ja sen kunnostus seurakuntataloksi valmistui vuonna 1951. Rakennukseen lisättiin tällöin ikkunat. Vuonna 1966 rakennus peruskorjattiin ja kunnostettu seurakuntatalo käsitti alakerrassa salin, tarjoiluhuoneen ja keittiön sekä yläkerrassa 1h+k asunnon, joka oli tarkoitettu seurakuntasisaren asunnoksi. Rakennus vuokrattiin 1973 Rantsila-seuralle kotiseutumuseoksi. Yläkerran asunnossa asui diakonissa 1970-luvulle asti, sen jälkeen yläkerran tiloissa on ollut mm. partiotoimintaa.

Katon keskellä on nelisivuinen, aumakattoinen kattoratsastaja, jossa on luukut joka sivulla: kadunpuolen luukussa on hento vuosiluku. Rakennus ulkomaalattiin 1990-luvulla, ja keltamultamaali keitettiin itse työnäytöksenä. Seuraava ulkomaalaus suoritettiin kesällä 2006.

suojeutilanne:

Sekä museolla että piharakennuksella voimassa olevassa asemakaavassa suojelumerkintä sr2.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, H, M

lähteet:

Raitin varrelta ja kylien kulmilla. Tietoa, kuvia ja kansanperinnettä vanhasta Rantsilasta Janne Simojoen tallenteiden pohjalta. toim. Simojoki, Paavo, 2006

Vilmusenaho, Risto. Rantsilan seurakunnan kirkko 200 vuotta 1785-1985. Kirkkojen ja seurakuntaelämän vaiheita. 1985

kohteen nimi: **Mäkelä**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-16-111
 kylä/k.osa: Rantsila kirkonkylä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1945-1974
 ajoituselie: päärakennus vuodelta 1963
 arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Asuinrakennus; 02 Navetta;

kuvaus:

Rantsilan raitin eteläpäässä sijaitseva Mäkelä edustaa 1960-luvun maatalousrakentamista. Pihapiirissä sijaitsee 1960-luvun asuinrakennus ja entinen navetta. Pihapiiri rajautuu joen puolella peltoon. Raitin puolella pihapiirissä on muutamia isoja koivuja.

Mäkelä on osa Rantsilan raitin valtakunnallisesti arvokasta miljöötä.

historia:

Ilkka ja Sirkka Heikkilä perustivat Mäkelän tilan 1962 entiselle varhaisperunamaalle. Karjanhoito on loppunut tilalla vuonna 1986 ja pellot ovat nykyään vuokralla.

Asuinrakennus on vuodelta 1963 ja sen ovat rakentaneet pääosin Ilkka Heikkilä ja Alpo Tainijoki insinööritoimisto Matti Ojalan piirustusten mukaan. Pohjaratkaisu on muokattu valmiista omakotitalomallista. Alpo Tainijoki muurasi myös uunin ja savupiipun. Vinttihuone on muokattu asuttavaksi 1970-luvulla. 1980-luvulla vaihdettiin osa ulkovuorauksesta vaakalaudoitukseksi ja lisättiin samalla tuulensuojalevy seinään vinolaudoituksen päälle. Rakennus on maalattu lateksimaalilla. Vesikatto on uusittu 2006. Vanha katto oli vuotanut naulausten kohdalta ja vettä muistellaan tippuneen olohuoneen katosta. Rakennuksen sisätiloihin on tehty hyvin vähän muutoksia.

Navetta on rakennettu 1962 Oulun läänin talousseuran rakennusmestari Maunun piirustusten mukaan. Navetassa on parhaimmillaan ollut 16 lehmää ja lisäksi nuorta karjaa. Rakennusta on muokattu vuosien varrella: siinä on ollut mm. AIV-torni, joka korvattiin myöhemmin nykyisessä autotallissa olleella AIV-säiliöllä. Matalin osa eli nyk. halkovaja rakennuksen päässä on rakennettu 1970-luvulla. Tuuliviiri navetan katolla on syksyllä 2007 pihapiirissä palaneesta "Antti"-merkkisestä viljakuivurista. Navetta on aikasemmin ollut vaaleankeltainen.

suojelutilanne:

Rakennuksia ei suojeltu asemakaavassa.

arviointi:

MRKY 2015: M

lähteet:

Suullista tietoa antaneet Sirkka ja Ilkka Heikkilä 5.5.2008

kohteen nimi: **Mällinen**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-18-55
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
 ajoitus: 1918-1944
 ajoituseläite: funkisrakennus 1938 (tai mahd.1936)
 arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Asuinrakennus; 02 Ent. leipomopirtti; 03 Ent. halkoliiteri;

kuvaus:

Tyyliltään alueella harvinainen funktionalistishenkinen Mällisen rakennus sijaitsee maisemallisesti erittäin merkittävällä paikalla Rantsilan raitin pohjoispäässä ja on osa valtakunnallisesti arvokasta raitinäkymää.

Rakennuksen pohjoispuoli on parkkipaikkana toimivaa asfalttikenttää joka rajoittuu 2000-luvulla rakennettuun Salen kaupparakennukseen sekä Rantsilanraittiin. Raitin vastapuolinen tontti on rakentamaton. Eteläpuolella alkavat raitin puiset pientalot.

Kaksikerroksinen mineriittilevyillä päällystetty funkishenkinen rakennus on saanut nykyisen ilmeensä 1930-luvun tienoilla, kun paikalla ollut yksikerroksinen hirsirakennus laajennettiin matkakodiksi.

historia:

Paikalla aikaisemmin sijainnut yksikerroksinen hirsirakennus on jätetty nykyisen rakennuksen sisään kun talo rakennutettiin matkustajakodiksi 1930-luvulla. Vuonna 1944 rakennuksen omistajiksi tulivat Mälliset, jotka jatkoivat matkustajakotitoimintaa yläkerrassa ja ryhtyivät pitämään myös ruokala-kahvilaa alakerrassa 1952. Pihamaalla oli leipomopirtti, jossa leivottiin omiin ja matkustajakodin tarpeisiin. Matkustajakotitoiminta jatkui 1980-luvulle saakka. Alakerta toimi baarina. Nykyään rakennus on taksi- ja linja-autoliikennöintiyritys Mällisen liikenne Oy:n käytössä.

suojelutilanne:

Rakennuksia ei ole suojeltu voimassa olevassa asemakaavassa.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Kotiseutumme Kestilä-Piippola-Pulkila-Pyhäntä-Rantsila-Ruukki-Siikajoki. toim.Dahlbacka, Carol. Oy Arkimedia Ab, Vaasa, 2002

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto julkaisu A:116, Oulu, 1993

Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Ympäristöministeriö ja Museovirasto, Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16, Helsinki, 1993

kohteen nimi: **Niku**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-76-0
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituselie: päärakennus rakennettu 1800-luvulla ennen viereistä Pukin taloa
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Asuinrakennus; 02 Talli;

kuvaus:

Nikun pihapiiriin kuuluu asuinrakennus ja osa entisestä tallista. Punamullattu asuinrakennus lunetti-ikkunoineen on yksi raitin tunnuksenommista rakennuksista.

Niku sijaitsee näkyvällä paikalla raitin varrella Pukin naapurissa. Suurin osa ympäristön taloista yksikerroksisia asuinpienaloja. Vastapäätä toisella puolen raittia on avoin niittyalue ja siellä Simojoen elosuoja.

Pihapiiri on osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilan kirkonkylän raitinäkymää. Entisenä kestikievarina se on osa kunnan elinkeinohistoriaa.

historia:

Niku eli Niku-Toppila tai Välimäki on toinen osa vanhasta Niku-Toppilan tilasta. Se on rakennettu 1800-luvulla ennen viereistä Pukin taloa. Agneta ja Juho Paldanius asuivat Nikussa tultuaan Amerikasta 1800-luvun lopussa ja pitivät talossa kestikievaria. Myöhemmin talossa asui heidän tyttärensä Olga ja tämän mies maanviljelijä V. H. Heikkilä. TVH piti Nikua suunnittelutoimistona nelostien rakentamisen aikaan.

Aili ja Matti Savilampi muuttivat taloon 1970 ja talo ehti olla tätä ennen tyhjiällä. Ikkunat vaihdettiin 1970-luvulla ja sauna ja pesuhuone rakennettiin eteisen viereen yhteen huoneista. Pihapiiristä on purettu navetta ja tallia on lyhennetty: ennen siinä oli tilaa 6-7 hevoselle. Vinttihuoneet on remontoitu 1970- tai -80-luvulla.

suojelutilanne:

Voimassa olevassa asemakaavassa päärakennus suojeltu merkinnällä sr2.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto julkaisu A:116, 1993

Raitin varrelta ja kylien kulmilla. Tietoa, kuvia ja kansanperinnettä vanhasta Rantsilasta Janne Simojoen tallenteiden pohjalta. toim. Simojoki, Paavo, 2006

Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16, Ympäristöministeriö ja Museovirasto, 1993

Suullista tietoa antanut Aili Savilampi 5.10.2006

kohteen nimi: **Pukki**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-433-17-145
kylä/k.osa: Rantsila
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: vanhin osa 1800-luvulta, tarkkaa rakennusvuotta ei tiedetä
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Asuinrakennus; 02 Aittarakennus (pitkä); 03 Navetta; 04 Sauna; 05 Elosuoja;

kuvaus:

Pukki on raitin vanha talouskeskus. Pihapiirin muodostavat vaalea osittain kaksikerroksinen näyttävä asuinrakennus, pitkä aittarakennus ja navetta. Navetan takana on sauna ja toisella puolella tietä elosuoja.

Pihapiiristä luoteessa sijaitsee seurakuntatalo, koillisessa Söderbergin talo, kaakossa entinen kieveritalo Niku ja vastapäätä raitin toisella puolella Leinosen kiinteistö.

Rakennus on osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilan kirkonkylän raitinäkymää.

historia:

Pukki (kutsuttu myös nimillä Toppila tai Simojoki) on ollut osa Niku-Toppilan tilaa, jota isännöi 1700-luvun lopulta Niilo Toppila, sitten poika Niilo Niilonpoika ja tämän poika Isak. Talo joutui konkurssin takia 1863 Hypoteekkiyhdistölle, jolta tilan ostivat 1878 alun perin temmesläiset Juho ja Maria Haapala eli Keino-Toppila. Haapaloilta sen ostivat Amerikasta käsin tytär Agneta (Aune) ja vävy Niilo Simelius, jonka kuoltua tila jäi Agnetalle ja tämän uudelle miehelle Juho Paldaniukselle. He palasivat 1892 Rantsilaan ja Agnetan pojat Janne, Niilo ja Jaakko Simojoki saivat osansa Niku-Toppilan tilasta 1905 ja sen nimeksi tuli Toppila. Pukki oli samaa pihapiiriä Nikun kanssa, ja sivusiivessä ikkunan kohdalla on ollut ovi Nikulle päin.

Päärakennuksen tarkkaa rakennusvuotta ei tiedetä. Raitinsuuntainen osa on vanhin ja 1800-luvulta. Vinkkeli eli sivusiipi on rakennettu vuonna 1916. Toinen kerros on rakennettu myös 1910-luvulla. Navetta on 1900-luvun alkupuolelta ja muiden rakennusten kanssa se muodostaa suljetun pihapiirin.

Vuosina 1977-78 toteutettiin päärakennuksessa peruskorjaus. Kuisti purettiin ja rakennettiin uusi. Välikatot ja seinät levytettiin ja eristystä lisättiin. Välikatton yläpuolelle on jäänyt vanha alakatto. Lattiat avattiin ja kahdessa huoneessa, eteisessä ja ruokailutilassa (eteisestä raitillepäin seuraava huone) lattiaan lisättiin eristettä ja valettiin betoni, muissa pelkästään lisättiin eristystä. Sauna ja pesuhuone rakennettiin ja tässä kohden lattiassa on betonivalu. Nykyinen wc ja saunatilojen ja eteinen ovat muodostaneet pirtin. Eteisessä raitinpuoleisen oven vieressä on ollut uuni. Peruskorjauksen yhteydessä rakennettiin uusi uuni ja asennettiin keskuslämmitys. Savupiiput purettiin, mutta kakluunit säilytettiin. Navetan ja päärakennuksen katot on uusittu 2000-luvun vaihteessa. Museovirasto myönsi avustusta kattojen uusimiseen.

Talossa on asunut Rantsilan kunnan ja kotiseutuhistorian kannaltava merkittävä vaikuttaja Janne Simojoki (ent. Simelius, 1882-1958). Hän oli nuoruudessaan Rantsilan nuorisoseuran aktiivi. Vuodesta 1913 hän toimi 30 vuotta kunnankirjurina ja oli lisäksi kymmenissä eri luottamustehtävissä mm. kirjastonhoitajana, Rantsilan osuusmeijerin isännöitsijänä ja suojeluskunnan talouspäälikkönä. Simojoki sai taloustirehtöörin arvonimen vuonna 1952. Lisäksi Simojoki keräsi kotiseutunsa historiaa, merkitsi muistiin suullista kansanperinnettä, keräsi vanhoja asiakirjoja ja valokuvasi jo 1900-luvun alkuvuosista lähtien. Simojoki teki kidekoneita ja radioita ja kuunteli radio-ohjelmia jo vajaan vuoden kuluttua lähetysten alkamisesta.

suojelutilanne:

Voimassa olevassa asemakaavassa alue on osoitettu museorakennusten korttelialueeksi ja päärakennuksen suojelumerkintä on sr1 ja navetan sekä aittarakennuksen sr2.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta.
Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto julkaisu A:116, 1993

Punker, Elsa. Rantsila-kotiseutumme, Rantsila-seura 1958

Raitin varrelta ja kylien kulmilta. Tietoa, kuvia ja kansanperinnettä vanhasta Rantsilasta Janne Simojoen tallenteiden pohjalta. toim. Simojoki, Paavo, 2006

Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16, Ympäristöministeriö ja Museovirasto, 1993

Suullista tietoa antanut Eero Simojoki 11.10.2006

kohteen nimi: **Rantsilan Osuusmeijeri**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-433-18-177
kylä/k.osa: Rantsila
tyyppi: käsi- ja pienteollisuus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: Rantsilan Osuusmeijeri valmistui v.1922
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Ent. meijerirakennus; 02 Muuntaja; 03 Kaivo; 04 Varasto;

kuvaus:

Rantsilan Osuusmeijeri on valkoiseksi rapattu pohjaltaan T-mallinen rakennus. Sen eteläpuolella on puurakenteinen meijerin varasto ja purettujen sillojen perustukset. Meijerirakennuksen pihassa on katettu kaivo ja tiilirakenteinen Revon sähkön omistama muuntaja.

Rakennus sijaitsee Värinmäen rinteessä Paavolantien varressa. Joelle on n. 100m ja eteläpuolella jokivarressa on Leijonapuisto. Paikka on keskeinen Rantsilan taajamassa. Raitilta päin rakennusta on vaikea erottaa runsaan kasvillisuuden vuoksi. Pohjoisessa Paavolantien toisella puolella on rivitalo ja K-kauppa. Varaston ja meijerin välistä kulkee kevyen liikenteen väylä.

Rantsilan Osuusmeijeri on alueen elinkeinohistorian kannalta merkittävä kohde, joka on säilynyt melko alkuperäisessä asussaan. Rakennus on osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilan raittimiljöötä.

historia:

Rantsilan Osuusmeijeri valmistui vuonna 1922. Sähkömyllytoiminta alkoi meijeritoiminnan rinnalla vuonna 1952. Myllytoiminnan laajentuessa hankittiin 1973 viljasiiloja sekä muita koneita ja laitteita. Vuonna 1983 hankittiin kaksi suurempaa viljasiiloa entisten lisäksi viljan varastoimista varten.

Rakennus muutettiin Luomutaloksi 1990-luvulla. Vuodesta 1998 siinä on toiminut Agrimarket-myyntitoimisto. Lisäksi rakennuksessa toimi jonkin aikaa kukka- ja hautaustoimisto (toiminta alkoi 2007), Rantsilan Mehuasema, baari (kesästä 2008) ja mylly kerran viikossa. Siilot on purettu ja osa rakennuksen katosta on maalattu mahdollisesti vuoden 2007 aikana. Viimeksi rakennuksessa on toiminut Peikkoluola-niminen ravintola, jonka toiminta on kuitenkin lakannut 2010-luvulla.

suojeutilanne:

Entinen meijerirakennus on suojeltu voimassa olevassa asemakaavassa sr2-merkinnällä. Jatkossa olisi hyvä pyrkiä säilyttämään rakennuksen ulkoasu, mutta mahdollistaa sisätiloissa muutokset.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto julkaisu A:116, 1993

Raitin varrelta ja kylien kulmilta. Tietoa, kuvia ja kansanperinnettä vanhasta Rantsilasta Janne Simojoen tallenteiden pohjalta. toim. Simojoki, Paavo, 2006

Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16, Ympäristöministeriö ja Museovirasto, 1993

Rantsilan Osuusmeijeri 75-vuotishistoriikki, Ylivieska, 1988

Suullista tietoa antanut Paavo Savaloja 27.5.2008

kohteen nimi: **Rauhala**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-16-36 ja 16-37
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: asuinrakentaminen
 ajoitus: 1918-1944
 ajoituselie: rakennettu 1920-luvulla?
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Asuinrakennus;

kuvaus:

Rauhala sijaitsee raitin varressa rinteessä. Rakennus on jäänyt noin puoli metriä tienpinnan alapuolelle. Pihapiirissä on suuria kuusia. Rauhalasta etelään alkaa peltoaukea. Vastapäätä on Koukkarin pihapiiri. Rakennus on kahdessa osassa rakennettu, pohjaltaan lähes neliönmuotoinen rakennus. Sen 1900-luvun alkupuolen ilme on säilynyt kohtuullisen hyvin ja laajennus ei juurikaan näy raitille. Rinteessä on 1980-luvulla rakennettu piharakennus.

Rauhala on osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilanraitin raitinäkymää.

historia:

Rauhalassa muistellaan olleen kahvila 1920-luvun lopulla. Asuinrakennus on 1940-luvulla käsittänyt pirtin ja kamarin sekä joenpuoleisella seinustalla olleen harjakattoisen kivikellarin. Sisäänkäynti oli myös tällä puolen taloa. Rakennus peruskorjattiin 1988 ja siihen tehtiin laajennus joelle päin. Peruskorjauksen yhteydessä rakennus purettiin sisältä hirsipinnalle ja pinnat uusittiin kokonaan. Myös ikkunat uusittiin. Pihassa ollut navetta purettiin ja paikalle rakennettiin aitta.

suojeutilanne:

Asuinrakennusta ei ole suojeltu voimassa olevassa asemakaavassa.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Suullista tietoa antanut Erkki Salonkari 26.3.2007

Suullista tietoa antanut Salme Jurmu 2.4.2007 (puhelinhaastattelu)

kohteen nimi: **Savaloja**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-18-47
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: asuinrakentaminen
 ajoitus: 1918-1944
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Asuinrakennus; 02 Puoji;

kuvaus:

Savaloja (nyk. Tuomaala) on puolitoistakerroksinen L-muotoinen rakennus raitin varressa. Se on yksi raitin vanhoja liikerakennuksia: rakennuksen nurkassa on entinen liikkeen ovi. Pihassa on myös laudoitettu puoji, jonka pääty näkyy raitille.

Savalojan rakennus on osa raitin pohjoispään pientalojen rivistöä. Pihapiiri rajautuu koillisessa kirkkopuistoon. Eteläpuolella raitin toisella puolella on koulu- ja päiväkotitoimintojen alue.

Savaloja sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla ja on osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilan kirkonkylän raittinäkymää. Entinen liikerakennus liittyy myös kunnan elinkeinohistoriaan.

historia:

Vihtori Savalojan kerrotaan rakentaneen Savalojan (nykyinen Tuomaala) asuinrakennuksen noin vuonna 1920. Rakennuksen liiketilassa on toiminut mm. postitoimisto 1930-luvun puolivälin jälkeen, putka, asianajotoimisto Rantapelkonen & Lampela ja 1980-luvulla Tuomaalan auto- ja pientarvikeliike, sekä grillikioski. Nykyään koko rakennus on asuinkäytössä. Pihassa on puojirakennus.

suojelutilanne:

Asuinrakennus ja puoji on suojeltu asemakaavassa merkinnällä sr2.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Kotiseutumme Kestilä-Piippola-Pulkila-Pyhäntä-Rantsila-Ruukki-Siikajoki. toim. Dahlbacka, Carol. Vaasa, 2002

Suullista tietoa antanut Ilkka Heikkilä 5.10.2006

Suullista tietoa antanut Helena Tuomaala 2.6.2008

kohteen nimi: **Seurakuntatalo**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-17-99
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: uskonnon harjoittaminen
 ajoitus: 1945-1974
 ajoitusselite: valmistunut 1973
 arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Seurakuntatalo;

kuvaus:

Seurakuntatalo on pitkähäkö, massaltaan polveileva rakennus parkkikentän reunalla kirkon edustalla. Rakennuksen itäpuolella kulkee Kirkkopolku, jota rajaa Simojoen pitkä aitta ja Söderbergin talo. Seurakuntasali sijaitsee kirkon puoleisessa päässä, toimistot raitin puoleisessa.

Arkkitehtonisilta ansioiltaan vaatimaton seurakuntatalo on osa Rantsilan raitin miljöötä.

historia:

Seurakuntatalo on valmistunut 1973, ja sen on suunnitellut rantsilalainen arkkitehtiylöppilas Vesa Lammi. Rakennusta on laajennettu 1995, ja laajennuksen suunnitteli arkkitehti Pentti Jäntti.

arviointi:

MRKY 2015: M

lähteet:

Kotiseutumme Kestilä-Piippola-Pulkila-Pyhäntä-Rantsila-Ruukki-Siikajoki. toim. Dahlbacka, Carol et al. Oy Arkimedia Ab, Vaasa, 2002

kohteen nimi: **Siimes**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-17-86
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: asuinrakentaminen
 ajoitus: 1918-1944
 ajoituselitte: asuinrakennus rakennettu 1930-luvulla
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Asuinrakennus; 02 ent. navetta;

kuvaus:

Siimes sijaitsee raitin keskivaiheilla vastapäätä Gananderin puistoa ja sen suuria kuusia. Toritie erottaa Siimeksen tontin kaakkoispuolella sijaitsevasta kunnanviraston rakennusten pihapiiristä. Massaltaan rintamamiestaloa muistuttava asuinrakennus on rakennettu 1930-luvulla Sipolan kylästä Punkerin talosta siirretyistä hirsistä. Pihan perällä on osittain sementtitiilirakenteinen jälleenrakennuskauden navetta.

Rakennus on osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilan kirkonkylän raitinäkymää.

suojelutilanne:

Asuinrakennus on suojeltu voimassa olevassa asemakaavassa merkinnällä sr2.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Kotiseutumme Kestilä-Piippola-Pulkila-Pyhäntä-Rantsila-Ruukki-Siikajoki. toim. Dahlbacka, Carol. Vaasa, 2002

Suullista tietoa antanut Ilkka Heikkilä 5.10.2006

Suullista tietoa antanut Tapani Mettiäinen 12.6.2008

kohteen nimi: **Similä**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-16-53
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1722-1808
 ajoituseläite: luhtiaitta on vuodelta 1782, nyk.asuinrakennus 1800-luvun lopulta
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Asuinrakennus; 02 Luhtiaitta; 03 Kanala; 04 Maakellari; 05 Elosuoja;

kuvaus:

Similän rakennukset kuuluvat raitin varren eteläosan maatilakeskusten alueeseen. Pihan takaa avautuu näkymä Siikajoen peltomaisemaan. Pihapiiriin kuuluvat asuinrakennus 1800-luvun lopulta, entinen kanala, elosuoja, maakellari ja raitin vanhimpiin rakennuksiin kuuluva luhtiaitta vuodelta 1782. Similä on osa valtakunnallisesti arvokasta raitinäkymää.

historia:

Nykyistä Similän pihapiiriä on kutsuttu Iso-Toppilaksi, Isonkiven Toppilaksi ja vanhaksi Toppilaksi ja se on 1/8 alkuperäisestä Toppilan kantatilasta. Pihalla olevaan kiveen on laitettu vuonna 1959 pihalla pidettyjen kotiseutujuhlien yhteydessä muistolaatta "Toppila 1500-luvulta asti". 1500-luvun tilikirja-aineistosta nähdään, että vuonna 1550 Rantsilassa on asunut Olle Toppi ja 1581 Mats Toppi. Toppilan kantatila on pilkottu aluksi Iso-Toppilaksi, Kirkko-Toppilaksi ja Niku-Toppilaksi. Vuonna 1782 rakennettu läpiajettava luhtiaitta on kuulunut Iso-Toppilan talon pihapiiriin, jonka rakennukset ovat olleet lähempänä jokea.

Iso-Toppilan isäntiä olivat 1700-luvun lopulta Heikki Toppila ja hänen poikansa Tuomas, lautamies ja herastuomari. Vuodesta 1845 isäntänä oli herastuomari Lauri Mononen/Toppila Haukiputaalta. Tila joutui Hypoteekkiyhdistykselle, jolta sen osti vuonna 1881 Adolf Gumerus. Häneltä ison kiven Toppilan ostivat 1882 Aappo ja Greta Toppila. Nykyinen asuinrakennus on 1800-luvun lopulta ja se on rakennettu 90 asteen kulmaan toisen asuinrakennuksen kanssa, joka sijaitsi raitinvarren suuntaisena. Nuorisoseura osti Juho Toppilalta tämän piharakennuksen, joka siirrettiin ja kunnostettiin 1904 nuorisoseurantaloksi. Piharakennuksen eteisen alla sijainnut kellari on vielä raitin varressa. Nuorisoseurantalo tuhoutui tulipalossa vuonna 1965.

Nykyinen asuinrakennus on ollut alkujaan matalampi. Peruskorjauksessa 1979 rakennuksen sisäpuoli levytettiin ja tupa paneloitiin. Tuvan vanha kiviuni purettiin ja tilalle muurattiin leivinuuni tiilestä. Asuinrakennuksen ulkovooraus ja kolmiorimahuopa on uusittu 2007 ja navetan huopakate kesällä 2008.

suojelutilanne:

Voimassa olevassa asemakaavassa luhtiaitan suojelumerkintä on sr1 ja asuinrakennuksen sr2.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto julkaisu A:116, 1993

Raitin varrelta ja kylien kulmilla. Tietoa, kuvia ja kansanperinnettä vanhasta Rantsilasta Janne Simojoen tallenteiden pohjalta. toim. Simojoki, Paavo, 2006

Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisu 16, Ympäristöministeriö ja Museovirasto, 1993

Hiltunen, Mauno, "Siikajokilaakso keskiajalta vuoteen 1860", in Aulis Forss, Mauno Hiltunen ja Janne Viikuna. Siikajokilaakson historia I. Oulu, 1996

Junttila, Helmi ja Punkeri, Elsa, toim. Kotiseutumme II. 1981

Junttila, Helmi ja Punkeri, Elsa, toim. He kulkivat kanssani... 1981

Suullinen tieto Impi Similä (1992)

kohteen nimi: **Söderbergin talo**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 682-406-17-59
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: asuinrakentaminen
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituselitte: rakennus on 1800-luvun loppupuolelta
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 ent. asuinrakennus;

kuvaus:

Punamullattu hirsirakenteinen torpparakennus sijaitsee raitilta katsoen Simojoen maanilarakennusten takana Kirkkopolun varrella. Seurakuntatalo, kirkkopuisto ja Kylmänen Food lihanjalostusalue ympäröivät rakennusta muilta sivuilta.

Talossa on kolme huonetta. Nelostien puoleisen päätyhuoneen lattia on muuta taloa matalammalla. Keskimmäisessä huoneessa on uuni ja raitinpuoleisessa huoneessa leivinuuni. Söderbergin museopihapiirissä on aikaisemmin sijainnut Kerälänkylästä Ali-Heikkilästä siirrettyjä talousrakennuksia.

Rakennus on osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilan kirkonkylän raittimiljöötä.

historia:

Söderbergin talo on 1800-luvulta ja se on alun perin ollut Piiraisen torppa. Sofia Söderberg osti sen 1899 likka ja Anna Vågahalsilta ja antoi veljensä Oton ja tämän vaimon Maria Söderbergin asuttavaksi. Kauppa-apulainen Aate Söderberg (1878-1952) osti torpan 1906 ja lunasti sen Janne Simojolta itsenäiseksi tilaksi. Talossa asuivat kolme Söderbergin sisarusta.

Pihan perällä on ollut pieni navetta, jossa pidettiin lehmää. Yhdessä huoneista on ollut lattian alla kuoppa, jossa on säilytetty perunoiita. Söderberg asui talossa vuoteen 1925 ja sen jälkeen rakennus oli vuokralla. Sittenmin se siirtyi kunnan omistukseen ja oli ulkomuseona. Pihassa on ollut kesäteatteri ja paikalla on järjestetty Rantsilapäivien juhlia. Ulkomuseossa olleet tuulimylly ja kaksi aittaa on siirretty Ganander-talon viereen.

suojelutilanne:

Voimassa olevassa asemakaavassa alue on osoitettu museorakennusten korttelialueeksi ja rakennuksen suojelumerkintä on sr2.

arviointi:

MRKY 2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto julkaisu A:116, 1993

Raitin varrelta ja kylien kulmilla. Tietoa, kuvia ja kansanperinnettä vanhasta Rantsilasta Janne Simojoen tallenteiden pohjalta. toim. Simojoki, Paavo, 2006

Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16, Ympäristöministeriö ja Museovirasto, 1993

Suullista tietoa antanut Eero Simojoki 11.10.2006 ja 22.5.2008

kohteen nimi: **Terveystalo**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-17-22
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
 ajoitus: 1945-1974
 ajoituselie: terveystalo on rakennettu v.1950
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Toimistorakennus/asuinrakennus; 02 Varasto;

kuvaus:

Entinen terveystalo on puolitoistakerroksinen, massaltaan noppamainen rakennus, jossa on useita erilaisia katoksia ja ulokkeita. Talon takana sijaitsee puinen varastorakennus. Rakennus sijaitsee kunnan virastorakennusten pihapiirissä. tekninen toimisto, Kirkko-Toppila ja keskusvirasto rajaavat piha-alueen, jossa on asfaltoitu parkkipaikka. Suurelta osin alkuperäisenä säilynyt terveystalo on osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilan kirkonkylän raitinäkymää.

historia:

Terveystalo on rakennettu vuonna 1950 ruotsalaisin lahjoitusvaroin. Rakennuksen suunnitteli arkkitehtitoimisto Linnasalmi, ja siinä toimi neuvola. Kunta otti rakennuksen virastokäyttöön uuden terveyskeskuksen valmistuttua 1989. Alakerrassa toimii nykyään Rantsilan kunnan tekninen toimisto. Yläkerrassa on kaksi asuntoa, joista toinen on asuinkäytössä ja toinen Rantsilan AA-kerhon kokoontumistila.

suojeilutilanne:

Rakennusta ei ole suojeltu voimassa olevassa asemakaavassa.

arviointi:

MRKY 2105: R, H, S, M

lähteet:

Rantsilan kunnan arkisto: Lääninhallituksen myöntämiä rakennuslupia 1946-1953

kohteen nimi: **Tommila**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-17-103
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: asuinrakentaminen
 ajoitus: 1864-1917
 ajoitusselite: asuinrakennus vuodelta 1889
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Asuinrakennus;

kuvaus:

L-muotoinen asuinrakennus Tommila on ainoa raitin taloista, jossa on yhä raitin puolella liiketila näyteikkunoineen. Tontin perällä on lisäksi 1990-luvulla rakennettu piharakennus. Tommila sijaitsee raitin pientalojen rivistössä Jokelan ja entisen Vesihuollon talon välissä. Vastapäätä sijaitsee pitäjän museo ja Gananderin puisto.

Tommila on osa valtakunnallisesti arvokasta Rantsilan kirkonkylän raitinäkymää. Entisenä leipomona ja kauppana rakennus on myös osa raitin elinkeinohistoriaa.

historia:

Tommilan talon rakensivat vuonna 1889 Tuomas Oskari Tähtinen ja tämän vaimo Liina "Tähtiskä". Rakennuksessa toimi T.O.Tähtisen leipuriliike 1900-luvun alkupuolelle saakka. Myöhemmin siinä on ollut mm. Tajakan kauppa, Kaija Honkamaan sekatavarakauppa, Maija Kärjen kemikalioliike ja 1960-luvulta lähtien Krögerin parturikampaamo. Rakennuksen omistajia ovat olleet mm. Kaija Honkamaa ja Maija ja Artturi Kärki. Seija ja Lauri Kröger ostivat talon vuonna 1961. Nykyään rakennus on asuinkäytössä.

suojelutilanne:

Asuinrakennus on suojeltu voimassa olevassa asemakaavassa merkinnällä sr2.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

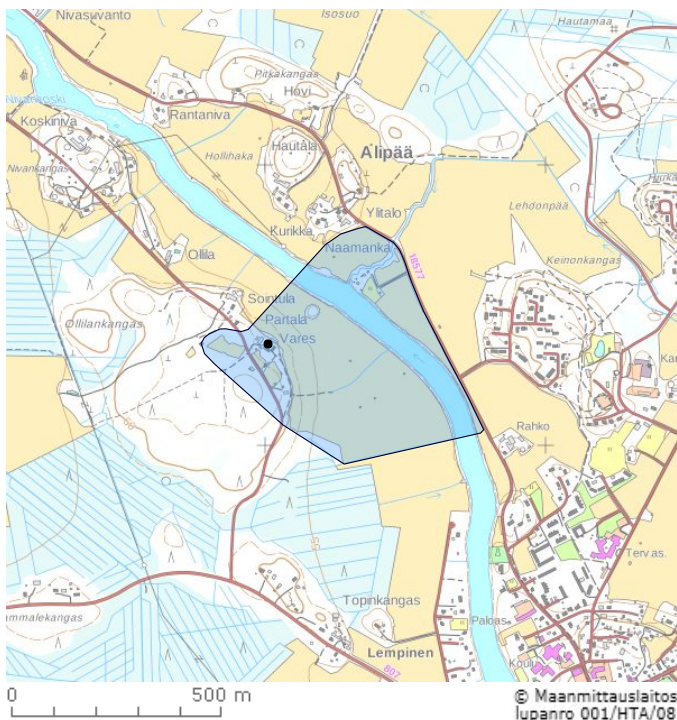
lähteet:

Kotiseutumme Kestilä-Piippola-Pulkkila-Pyhäntä-Rantsila-Ruukki-Siikajoki. toim.Dahlbacka, Carol. Oy Arkimedia Ab, Vaasa, 2002

Raitin varrelta ja kylien kulmilta. Tietoa, kuvia ja kansanperinnettä vanhasta Rantsilasta Janne Simojoen tallenteiden pohjalta. toim. Simojoki, Paavo, 2006

Suullista tietoa antanut Ilkka Heikkilä 5.10.2006

Suullista tietoa antanut Auvo Mankinen 11.10.2006

alueen nimi: **Vareksen tila (RKY 2009)**

pääas. kunta: Siikalatva

pääas. kylä/k.osa: Rantsila

tyyppi: kyläympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Vares

kuvaus:

Vareksen tilan Siikajokivarressa edustaa vaurasta pohjoispohjalaista talonpoikaisrakentamista 1800-luvun puolivälistä.

Vareksen tila sijaitsee Siikajoen viljelysmaiseman länsireunalla, Rantsila-Mankila -tien varressa lähellä Rantsilan kirkonkylää. Pihapiirissä, joka on rakennettu neljältä sivulta, on kaksi asuinrakennusta ja kaksi pitkää aittaa. Molemmat asuinrakennukset on mainittu jo vuoden 1847 katselmuspöytäkirjassa. Lisäksi pihassa on tuolloin ollut kolmas asuinrakennus nykyisen sauna- ja varastorakennuksen paikalla.

Karjapiha on asuinpihan länsipuolella, vilja- ja ruoka-aitat asuinpihan eteläpuolella. Umpipihiän ulkopuolella on navetta ja alueelle tyypillisiä aittoja, kuten kaksikerroksinen, aikaisemmin läpiajettava isoluhti, pieni poskellinen otsa-aita ja jalka-aita.

historia:

Vareksen tila asutettiin todennäköisesti jo 1600-luvun puoliväliin mennessä, ja 1800-luvun loppuun mennessä Varesta oli tullut yksi Rantsilan ja koko Siikajokilaakson vauraimmista taloista. Vares oli kuului Rantsilan suurimpiin karjatiloihin ja tilalla oli oma Wareksen & Kump. Woimeijeri nykyisen tallirakennuksen päädystä.

Tilan pihapiirissä tai sen lähistöllä oli 1800-luvun puolivälissä 21 eri rakennusta, kaikille toiminnoille oli omat tilansa. Miespihan neljäntenä rakennuksena kolmen asuinrakennuksen lisäksi oli läpiajettava luhti.

Vareksen talosta olivat lähtöisin Oulun läänin maaherran, valtioneuvos Eero Yrjö Pehkosen (s. 1882) esi-isät. Juho Vares-Pehkonen (s. 1799) rakennutti Ala-Temmeksellä sijaitsevan Pehkosen suuren, tiilisen päärakennuksen. Wareksen tila siirtyi Haapaveden Karhukankaalta tulleen Aapeli Koskelan omistukseen 1844.

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Pasi Kovalainen ja Anna Louekari, Pohjois-Pohjanmaan talonpoikaisarkkitehtuuria. Oulu 1994.

Vares, Rantsila. Britta Passoja (toim.), Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta, Rakennustieto Oy 2008.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2074

kohteen nimi: **Vares**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-433-77-4
kylä/k.osa: Rantsila
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Wares; Wares/asuinrakennus I; Wares/asuinrakennus II; Wares/lato; Wares/liha-aitta; Wares/liiteri; Wares/paja; Wares/varasto; Wares/varasto (navetta); Wares/varasto,talli; Wares/vilja-aitta; Wares/vilja-aitta;

kuvaus:

Vares on Alipään talouskeskus, joka sijaitsee Siikajoen viljelysmaiseman länsireunalla Pasontien varressa. Rakennusryhmään kuuluu poikkeuksellisen paljon hyvin hoidettuja vanhoja rakennuksia. Varesen tila edustaa vaurasta pohjoispohjalaista talonpoikaissäilymistä.

Neliömäisen pihapiirin muodostavat kaksi asuinrakennusta, kärryliiteri ja tallipuoli. Keltainen asuinrakennus on 1700-luvun lopulta; pirtin hirsissä on vuosiluku 1792. Toisen asuinrakennuksen hirsissä on vuosiluku 1861. Vanhaa rakennuskantaa ovat myös puojirakennukset, ns- isoluhti sekä toisen puojin takana sijaitseva navetta, jonka hirsissä on vuosiluku 1901. Muita vanhoja rakennuksia ovat tilalle johtavan tien varrella kaksi aittaa, pajarakennus sekä kahden aitan ja maakellarin muodostama rakennusryhmä. Pääosa rakennuksista on peräisin 1800-luvun lopulta.

Wares on mukana RKY2009-kohteiden luettelossa ja se sai vuonna 2003 Pohjois-Pohjanmaan Viisikanta-rakennussuojelupalkinnon.

historia:

Varesen tila asutettiin todennäköisesti jo 1600-luvun puoliväliin mennessä, ja 1800-luvun loppuun mennessä Varesta oli tullut yksi Rantsilan ja koko Siikajokilaakson vauraimmista taloista. Vares oli kuului Rantsilan suurimpiin karjatiloihin ja tilalla oli oma Wareksen & Kumpp. Woimeijeri nykyisen tallirakennuksen päädyssä.

Tilan pihapiirissä tai sen lähistöllä oli 1800-luvun puolivälissä 21 eri rakennusta, kaikille toiminnoille oli omat tilansa. Molemmat asuinrakennukset on mainittu jo vuoden 1847 katselmuspöytäkirjassa. Lisäksi pihassa on tuolloin ollut kolmas asuinrakennus nykyisen sauna- ja varastorakennuksen paikalla. Miespihan neljäntenä rakennuksena kolmen asuinrakennuksen lisäksi oli läpiajettava luhti.

Varesen talosta olivat lähtöisin Oulun läänin maaherran, valtioneuvos Eero Yrjö Pehkosen (s. 1882) esi-isät. Juho Wares-Pehkonen (s. 1799) rakennutti Ala-Temmeksellä sijaitsevan Pehkosen suuren, tiilisen päärakennuksen. Wareksen tila siirtyi Haapaveden Karhukankaalta tulleen Aapeli Koskelan omistukseen vuonna 1844.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2.
Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaava-
liitto, julkaisu A:116, Oulu 1993.

Suullinen tieto Kaisu ja Paavo Junno.

Viisikanta -Hyvää rakennussuojelua, Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta. Rakennustieto Oy, Helsinki

kohteen nimi: **Aliheikkilä/Marttila**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-431-1-51

kylä/k.osa: Kerälä

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Aliheikkilä/nyk. Marttila/asuinrakennus; Aliheikkilä/nyk. Marttila/jyväaitta; Aliheikkilä/nyk. Marttila/maakellari; Aliheikkilä/nyk. Marttila/tyhjillään (navetta); Aliheikkilä/nyk. Marttila/varasto; Aliheikkilä/nyk. Marttila/puoji;

kuvaus:

Marttilan pihapiiriin johtaa Jylhänrannantieltä lähtevä lyhyt kuja, jonka varrella on hirsilatoja. Ympäriällä avautuu viljelysmaisemaa ja lehmien laidunalue, jossa on joitakin hirsirakennuksia. Lähistöllä sijaitsevat Heikkilän kalliit vanhoine riikineen sekä Yli-Heikkilän pihapiiri ja sen vanha aitta. Tila edustaa perinteistä maaseudun rakennuskantaa, jonka ulkoasu 1900-luvun alkupuolelta ja on osa Siikajokivarren maisemakokonaisuutta.

Tilan nykyinen asuinrakennus on 1860-luvulta ja maakellari 1850-luvulta. Muuta vanhaa rakennuskantaa ovat entinen jyväaitta ja kaksi puojia sekä alempana niityllä vanha riikhi. Tilalle johtavan kujan varrella ollut navetta vuodelta 1914 on purettu.

historia:

Heikkilän tila on ollut jo 1600-luvulla olemassa. Vuonna 1811 tila jaettiin Ali-Heikkilään ja Yli-Heikkilään. Pihapiiri on siirtynyt vuosien saatossa useita kertoja.

Tilan tuulimylly on siirretty Söderbergin ulkomuseolle 1960-luvun alussa, ja on nykyään Ganander-talon vieressä.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Pohjois-pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2.
Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

Suullinen tieto Teuvo Heikkilä 17.6.1999.

kohteen nimi: **Kerälän koulu**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-431-8-39
kylä/k.osa: Kerälä
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: rakennettu 1936-1938
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Maisemallisesti näkyvällä paikalla Keräläntien varrella, Siikajoen rantatörmällä sijaitseva 1930-luvun lopulta oleva koulurakennus on rakennettu samaa pohjapiirustusta käyttäen kuin Koskenrannan koulu. Koulurakennus on joitakin ikkunamuutoksia lukuun ottamatta säilynyt melko alkuperäisessä asussaan niin ulkoa kuin sisätiloiltaankin. Saunan ja varastorakennuksen käsittävä piharakennus on hyvin alkuperäisen näköinen.

historia:

Kerälän koulun rakentaminen alkoi vuonna 1936 ja se otettiin käyttöön vuonna 1938. Koulu oli toiminnassa 1990-luvun puoliväliin asti, jonka jälkeen se oli pitkään tyhjillään.

Merkittävimpiä julkisivumuutoksia ovat alkuperäisen maalaamattoman pystyrimalaudoituksen vaihtaminen vaakalaudoitukseen 1960-luvulla sekä ikkunoiden vaihtaminen 1950-luvun paikkeilla. Alkuperäiset ikkunat ovat Kerälänkylän seurantalossa, Veikkolassa.

1960-luvulla rakennus oli maalattuna vaalean vihreäksi, 1990-luvulla rakennus maalattiin vaaleanpunaiseksi. Vuonna 2015 rakennus on maalattu valkoiseksi. Rakennuksen alkuperäinen peltikate on maalattu 1960-luvulla. Rakennus on sähköistetty ja sisätiloissa tehty pintaremonttia 1960-luvulla. Alkuperäiset pönttöuunit on kuitenkin säilytetty ja huonejako pidetty pääosin ennallaan. 1960-luvun remontissa asennetut lastulevyt on poistettu 2000-luvulla ja rakennusta saneerattu asuinkäyttöön.

arviointi:

MRKY: R, S, M

lähteet:

suulliset tiedot: omistaja/asukkaat 8/2015

kohteen nimi: **Kerälänkylän seurantalo, Veikkola**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-431-8-54

kylä/k.osa: Kerälä

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Kerälänkylän seurantalo (Veikkola)/seurantalo;

kuvaus:

Maisemallisesti näkyvällä paikalla Siikajoen itärannalla, Keräläntien varrella sijaitseva nuorisoseurantalo Veikkola on tärkeä kylän sosiaaliseen toimintaan liittyvä rakennus.

Veikkola on entinen raittiusseuran talo, joka on siirretty nykyiselle paikalleen Siikajoen rantaan v. 1907. Rakennus on myöhemmin peruskorjattu ja siipiosa on rakennettu uudelleen. 1950-luvulla Veikkolan saliin laitettiin Kerälän koulun vanhat 9-ruutuiset ikkunat

historia:

Kerälän seurantalo Veikkola on ollut alun perin Rantsilan raittiusseurantalo, joka rakennettiin vuonna 1904 Yli-Tuokkolan maalle. Koska kirkonkylässä toimi tuolloin jo nuorisoseura ja raittiusseuran toiminta jäi Porkanrannan ja Kerälän nuorten varaan, siirrettiin talo vuonna 1907 talkootyönä Siikajoen rantaan Kerälään, Alitalon maalle. Rakennusta on peruskorjattu, ja siipiosa rakennettu uudelleen.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Kuipers Maria 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Venäläissaari**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus:
kylä/k.osa: Kerälä
tyyppi: tapahtuma-, muisto- ja uskomuspaikat
ajoitus: 1722-1808
ajoituselite: 1808 kaatuneiden venäläisten hautapaikka
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Suon keskellä oleva pieni kangas, jossa on Suomen sodan aikaisessa Porkanrannan kahakassa marraskuun lopulla 1808 kaatuneiden venäläisten hautapaikka.

historia:

"Suomen sodan taisteluita käytiin Rantsilassakin. Porkanrannan kahinassa kaatuneet venäläiset haudattiin Rahvaannevan Venäläissaareen. Erään perimätiedon mukaan myös suomalaiset olisi haudattu samaan nevasaareen. Toinen perimätieto taas väittää, että suomalaiset on haudattu läheiseen Suomalaissaareen, mutta nimi voi olla vain vastakohtanimikin."

(Kirjastovirma: tietoja kuva-arkistosta: Venäläissaari)

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

(lähde: Kirjastovirma: tietoja kuva-arkistosta: Venäläissaari: <http://arkisto.kirjastovirma.fi/items/show/12858>, haettu 8.6.2015)

kohteen nimi: **Yli-Heikkilän/Hirvelän aitta**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-431-1-85

kylä/k.osa: Kerälä

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1722-1808

ajoitusselite: aitta vuodelta 1785

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Hirvelä/Yli-Heikkilä/asuinrakennus; Hirvelä/Yli-Heikkilä/tyhjiillään; Hirvelä/Yli-Heikkilä/tyhjiillään; Hirvelä/Yli-Heikkilä/tyhjiillään; Hirvelä/Yli-Heikkilä/tyhjiillään; Hirvelä/Yli-Heikkilä/tyhjiillään; Hirvelä/Yli-Heikkilä/tyhjiillään;

kuvaus:

Siikajoen törmällä Keräläntien ja joen välissä sijaitsevassa Yli-Heikkilän pihapiirissä on pieni aitta vuodelta 1785.

historia:

Aitta on perimätiedon mukaan rakennettu Rantsilan kirkon valmistusmisvuonna 1785.

Pihapiirin muut rakennukset ovat noin vuodelta 1910.

arviointi:

MRKY 2015: R, S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ali-Keränen**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-401-4-117
kylä/k.osa: Kestilä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-luvun lopulta oleva pihapiiri
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1800-luvun lopulta olevaan pihapiiriin kuuluu vuonna 1983 korjattu asuinrakennus; kaksikerroksinen, kolmiosainen aitta, jonka ovissa on puuleikkauksia; riihi; jauhoaitta ja vuonna 1936 rakennettu vaja.

Rakennukset edustavat vanhaa maaseudun rakennusperinnettä.

arviointi:

MRKY 2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Alipihkalan luhti**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-401-3-102
kylä/k.osa: Kestilä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Alipihkalan maaseutukartanon pihapiiriissä sijatseva majoituskäytössä oleva luhtiaitta on vuodelta 1795. Luhtiin kiinni on rakennettu rankorakenteinen laajennusosa 1900-luvun loppupuolella. Rakennusta on hyvin säilynyt ja se on pääosin alkuperäisessä asussaan.

arviointi:

MRKY 2015: R, S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

kohteen nimi: **Hyvölä koulu**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-402-3-34
 kylä/k. osa: Kestilä
 tyyppi: opetus ja koulutus
 ajoitus: 1918-1944
 ajoituselie: 1930
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 Hyvölä koulu; 2 varasto (varasto, käymälät ja vaja);

kuvaus:

Hyvölänrannalla keskeisellä paikalla kylää sijatseva näyttävä koulurakennus vuodelta 1930.

Koulua on remontoitu ainakin 1980- ja 2010-luvuilla, mutta rakennus on pääosin säilyttänyt alkuperäisen ilmeensä. Koulurakennusta vastapäätä pihan puolella on pitkä kansakoulupihoille tyypillinen talousrakennus.

historia:

"Hyvölänrannan kouluhanketta kuntakokous käsitteli ensi kerran keväällä 1914. Seuraavana vuonna asia otettiin uudelleen esille. Kouluun tulijoita todettiin olevan 39, ja kylä halusi aloittaa koulun jo syksyllä 1915. Kunnan rahatilanne esti hankkeen toteutumisen niin pian. -- Hyvölä ja Lampelan yhteinen alakoulu aloitti syksyllä 1926. Koulua pidettiin vuoroin Lampelan koululla ja vuoroin Vanhatalolla vuokratiloissa. Vuodesta 1926 koulujen toiminta eriytyi. -- Hyvölä piiriin oma koulu valmistui syksyksi 1930, ja käyttöön se vihittiin 26.11. Koulun rakennustoimikuntaan kuuluivat Eemeli Karppinen, Ilmari Keihäskoski ja Eetu Pellikka. Nurinaa herätti kylällä se, että urakka annettiin vieraspaikkakuntalaisille; kiivaita keskusteluja asiasta käytiin aina valtuustossa saakka. -- Ennen toista maailmansotaa rakennetuista kouluista on kaikki muut paitsi Hyvölänrannan koulu jouduttu rakentamaan uudelleen."

(Kirjastovirma: Kestilän kunnan 125-vuotishistoriikki: Aluksi kansakoulua vastustettiin, lopulta jo kiirehdyttiin)

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.2.Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993. (sivu 82)

(Kirjastovirma: Kestilän kunnan 125-vuotishistoriikki: Aluksi kansakoulua vastustettiin, lopulta jo kiirehdyttiin <http://www.kirjastovirma.fi/kestila/historiikki/007> haettu 21.9.2015)

kohteen nimi: **Kilkakallio**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-432-2-45
kylä/k.osa: Kestilä
tyyppi: tapahtuma-, muisto- ja uskomuspaikat
ajoitus: ei määritelty
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kilkakallio on erikoinen Siikajokivarressa sijaitseva jylhä kalliomuodostelma, jonka kivien joukossa sanotaan olevan Pähkinäsaaren rauhan rajakiven.

historia:

"Kerrotaan että kallion koloihin ja halkeamiin olisi kätkeyty vastasyntyneenä sumattuja lapsia ja että kallioilla asuisi piru, joka on kummitellut siellä ja lähialueilla. Kilka on tarkoittanut vanhaan aikaan karhua, myöhemmin pirua."

(Tietoa Siikalatvan kylistä - Siikalatvan kunta: Siikalatvan kyläesite 7.1.2014)

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Tietoa Siikalatvan kylistä - Siikalatvan kunta: Siikalatvan kyläesite 7.1.2014

kohteen nimi: **Martti**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-401-2-58
kylä/k.osa: Kestilä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus (asuinrakennus); 2 varasto/puoji (puoji); 3 kuivaamo (meijeripuoli); 4 tyhjä rakennus (naavetta); 5 aitta (aitta); 6 vilja-aitta (vilja-aitta); 7 aitta (aitta); 8 aitta (aitta); 9 varasto (sauna);

kuvaus:

Martin (kutsuttu myös nimellä Martintalo) rakennukset muodostavat selkeästi rajautuvan pihapiirin, jota ympäröi tasainen viljelysmaisema. Pihaa rajaavat pohjois- ja itäpuolella koivut ja pihlajat, länsipuolella on toinen pihapiiri. Navetan ja puojin välissä on vanha teräsrakenteinen tuulimylly. Rakennukset ja niiden rajaama suljettu pihapiiri edustavat maaseudun rakennusperinnettä. Pihapiiristä ei ole purettu rakennuksia. Tila on toiseksi vanhin Väyrylän saarella.

Pihapiiriin kuuluu kaksi asuinrakennusta: pieni punaiseksi maalattu hirsirakennus 1800-luvulta ja päärakennus: vaaleaksi maalattu vuorattu hirsirakennus, jossa on vuosiluku 1901 (luultavasti korjausvuosi). Päärakennuksen pirtinpuoli on luultavasti 1700-luvun savupirtti ja kamaripuoli on rakennettu vuonna 1834. Talouskeskuksessa on lisäksi talli- ja puojirakennus, kolmen aitan ryhmä, navetta ja sen sivurakennuksena lato, josta osa on rakennettu v. 1799.

historia:

Martti on perimätiedon mukaan Väyrylänsaaren toiseksi vanhin tila. Päärakennuksen pirtinpuoli on luultavasti savupirtti 1700-luvulta ja kamaripuoli on rakennettu vuonna 1834.

Rakennuksessa on ollut pärekatto, hirsipintaiset ja punamullatut seinät, multapenkkiperustus, ja yksiläiset T-karmi-ikkunat. Sisätiloissa on alkuperäiset, hirsipintaiset seinät ja lankkulattia sekä kolmilappeinen laipio, jonka päällä eristeenä on savea ja sammalta.

Vuonna 1921 uunin muurasi Samppa Mattila, jonka oppipoikana oli Matti Väyrynen. Multapenkkiperustus muutettiin täyepohjaksi 1930-luvulla ja vanhat lattialankut laitettiin takaisin paikoilleen. Vuonna 1951 pärekaton päälle laitettiin huopa ja 80-luvulla katteeksi valittiin pelti. Ikkunoita on vaihdettu sota-aikana ja 1980-luvun alussa. Vuonna 1998 rakennettiin kuisti ja sauna.

Pihapiiristä ei ole tietävästi purettu rakennuksia. Punainen, 1800-luvulla rakennettu asuinrakennus on siirretty pihapiiriin sota-aikana. Vuonna 1977 riihi siirrettiin pajaksi ja sen jälkeen kesämökiksi. Osa navetan sivurakennuksena olevaa latoa on rakennettu vuonna 1799.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.2.Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.
(sivu 81)

Suullisia tietoja:

Martta Koskela, Pulkkilantie 667, 92700 Kestilä

kohteen nimi: **Myllylän navetta ja aitat**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-401-88-8

kylä/k.osa: Kestilä

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1809-1863

ajoitusselite: aitasta löytynyt vuosiluku 1811, navetta vuodelta 1892

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 2 asuinrakennus; 3 navetta; 4 aitta; 5 varastoaitta (aitta); 6 aitta; 7 aitta; 8 aitta; 9 leikkimökki;

kuvaus:

Myllylän talouskeskus sijaitsee Siikajoen eteläpuolella kulkevan hiekkatien varressa n.3-4 km päässä Kestilän keskustasta. Rakennusryhmää ympäröi loivasti kumpuileva viljelysmaisema. Peltojen takana kiemurtelee jokuoma. Pienen kosken partaalla on yhä tallella vanha vesimyllyn ratas.

Tilan vanhaa maaseudun rakennusperinnettä edustavia rakennuksia pihapiirissä ovat vuonna 1892 rakennettu poikkeuksellisen hyvin säilynyt luonnonkiviperustainen hirsinavetta sekä ryhmä aittoja, joista yhdestä on löytynyt vuosiluku 1811.

historia:

Myllylän tilan entinen nimi oli Myllykoski ja tilan alueella, Siikajoen kosken partaalla onkin ollut vesimylly. Mylly on purettu Uljuan tekoaltaan rakentamisen jälkeen, mutta siitä on jäänyt jäljelle osia perustuksista ja vesimyllyn ratas.

1890-luvulla tilan omistaneen Storstrangin aikana tilan koko ja tuottavuus kasvoivat rajusti. Tilalle rakennettiin mm. kuuluisa suuri navetta, jonka kyljessä oli sikala. Sikala paloi 1800- ja 1900-luvun vaihteessa. Tilalla oli myös vesimylly ja pieni meijeri. 1970-luvulla siirrettiin savusauna pois joen törmältä.

Suuri pärekattoinen navetta katettiin pellillä 1970- (tai 1980-luvulla). 1980-luvulla navettaan rakennettiin hakelämpökeskus, josta edelleen lämmitetään kaikki pihapiiriin kuuluvat rakennukset. Samoihin aikoihin navettaan valettiin betonilattia. Navetassa ollut karjakeittiö on purettu. Pihapiirin reunalla olevaan aittaryhmään on kuulunut kaksi suurta ja kaksi pientä aittaa, joista toinen on purettu 2000-luvulla. Yhdestä aitoista on löydetty vuosiluku 1811.

1946 tilalta paloi kaksi asuinrakennusta. Tilalle rakennettiin kaksi asuinrakennusta, joista toisen pirtin puoli rakennettiin palossa säästyneistä hirsistä. Kamaripuoli tehtiin rankorakenteisena käyttäen palossa säästyneitä lautoja. Toisen päärakennuksen hirsikehikko tuotiin Karhunkankaalta ja rakennus rakennettiin loppuun 1960-luvulla. Pihapiiri on muuttunut 2000-luvulla paljon: pihapiirissä on kaksi asuinrakennusta entisillä paikoillaan, mutta niiden ulkoasu on nykyaikainen. Yksi aitta on purettu ja kaksiosaista puojia madallettu.

arviointi:

MRKY 2015: R, S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.2.Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

suullisia tietoja antaneet:

Kerttu Alasalmi
Myllylän tie 379
92700 Kestilä

kohteen nimi: **Mäläskä**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-401-6-120
 kylä/k.osa: Kestilä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 ajoitusluokka: asuinrakennus 1890-luvulta
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 2 navetta ja lato (navetta); 3 varasto (talli); 4 puoji; 5 vilja aitta;

kuvaus:

Mäläskän Pihapiiri sijaitsee Vaalaan johtavan tien varrella noin 6 km Kestilän keskustasta. Pihaa ympäröi peltomaisema. Pihan takana kiemurtelee Neittävänjoki. Pihapiiriä rajaavat vanha asuinrakennus, kaksi puojia, ja hirsinavetta. Pihaan johtavan tien varressa on vanha riipi sekä uusi saunarakennus. Vanhojen rakennusten rajaama suljettu pihapiiri edustaa maaseudun rakennusperinnettä ja on näkyvä osa Mäläskän viljelysalueita.

historia:

Mäläskän suuren tilan maita sijaitsee Neittävänjoen molemmin puolin. Taipaleenmäen suku on tullut paikalle todennäköisesti 1800-luvun loppupuolella ja tila on yhä saman suvun hallussa.

Tilan entisessä asuinrakennuksessa on ollut savupirtti ja se on sijainnut nykyisen tallirakennuksen paikalla. Nykyisen päärakennuksen rakennutti Ilkka Taipaleenmäki 1890-luvulla. Pirtissä on jäljellä vanhan savupirtin laipio. Rakennus oli hirsipintainen, pärekattoinen ja siinä oli multapenkkiperustus. Sisällä oli hirsiseinät ja lankkulattiat. Huonejako on pitkälti alkuperäisen kaltainen. Pirtin vanhan kiviunin muurarin nimi ei ole tiedossa, mutta uusimman uunin muurasi vuonna 1985 Tauno Väyrynen. Vuonna 1958 rakennuksen ulkoseinät laudoitettiin ja pärekaton päälle laitettiin huopa. Vuonna 1962 tehtiin päärakennuksen pätyyn pieni laajennusosa ja 1969 asennettiin vesikeskuslämmitys. Rakennuksen peruskorjauksessa vuonna 1990 kamaripuoli kengitettiin, rakennuksessa ollut kellari poistettiin, ikkunat uusittiin edelleen perinteisen näköisiksi puuikkunoiksi (osa vanhoista on säilytetty), rakennettiin sisä-WC, kylpyhuone ja sauna. Kaksi vanhaa kuistia purettiin ja tilalle rakennettiin yksi iso, perinteisestä poikkeava kuisti.

Pihapiirissä on joukko 1800-luvulla rakennettuja rakennuksia, joihin kuuluvat puoji, talli, vilja-aitta ja riipi, joka nykyään toimii halkoliiterinä. Pärekattoisiin rakennuksiin laitettiin 60 luvulla (huopakate). Vuonna 1980 konehallirakennuksen tieltä purettiin liiteteitä ja vanha rantasauna siirrettiin kesämökiksi vuonna 1987. Nykyinen navetta rakennettiin 1930 ja 60-luvulla sen sisäseiniin kiinnitettiin Trojax-lastulevy ja seinät rapattiin. Rakennukseen laitettiin samoihin aikoihin myös huopakate. Vuonna 1999 navetta katettiin pellillä, koska kesäiset raesateet olivat rikkoneet huovan.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.2.Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993. (sivu 81)

Suullisia tietoja: Ari Taipaleenmäki, Vaalantie 571, 92700 Kestilä

kohteen nimi: **Nivalan vilja-aitta**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-401-4-90
kylä/k.osa: Kestilä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: aitta vuodelta 1756
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 2 tyhjä rakennus (navetta ja lato); 3 aitta; 4 savusauna;

kuvaus:

Siikajoen rannalla peltomaiseman keskellä sijaitsevassa Nivalan pihapiiriissä on hyvin säilynyt aitta vuodelta 1756. Muuta vanhaa rakennuskantaa ovat navetta, puoji ja vanha asuinrakennus. Lisäksi pihapiiriissä on traktoritali sekä uusi vapaa-ajan asunto.

arviointi:

MRKY 2015: R, S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.2.Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.
(sivu 80 /Nivalan vilja-aitta)

kohteen nimi: **Rinne**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-401-7-148
 kylä/k.osa: Kestilä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1722-1808
 ajoituselitte: päärakennus 1700-1800-luvun vaihteesta
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 tyhjä rakennus (asuinrakennus); 2 vilja-aitta ja puoji; 3 talli; 3 tyhjä rakennus (asuinrakennus);

kuvaus:

Perinteistä rakennuskantaa sisältävä Rinteen talouskeskus sijaitsee näkyvällä paikalla viljelysmaisemasta kohoavalla mäellä Vaalantien varrella. Ympäriällä avautuu kulttuurihistoriallisesti merkittävä Mäläskän Neittävänjokivarren viljelysmaisema.

Rinteen vanha asuinrakennus on mahdollisesti 1700-1800-luvun vaihteesta ja se on siirretty nykyiselle paikalleen alemmasta pihasta noin vuonna 1870. Siirron yhteydessä rakennus perustettiin porakiville. Pihapiirin vanhaa rakennuskantaa edustaa myös komea hyvin säilynyt 1800-luvun puoji.

historia:

Vanha päärakennus on siirretty rinteelle v.1870 suurin piirtein nykyisen päärakennuksen paikalta. Rinteellä oli aikaisemmin ollut tuulimylly, joka on purettu. Vanha päärakennus on jäänyt asumattomaksi v.1976. Pihapiirin tallirakennus on purettu 1960-70-luvun vaihteessa. Sen hirsistä on löytynyt vuosiluku 1700-luvulta. Aittarakennus on rakennettu 1800-luvulla pyörremyrskyn kaatamista puista. Päärakennuksen katto on uusittu vuonna 1996.

Päärakennuksen pirtin kovalevyllattian alla on alkuperäinen lattia ja seinien halltex-levyjen alla hirsiseinät.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Dahlbacka Carol , Ahola Kirsi. Kotiseutumme Kestilä-Piippola-Pulkila-Pyhäntä-Rantsila-Ruukki-Siikajoki 2001-2002. Oy Botnia-Foto Ab, Oy Arkmedia Ab, Vaasa, 2002.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.2.Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

suullisia tietoja: Heikki ja Tuula Kurkinen, Vaalantie 498, 92700 Siikalatva

kohteen nimi: **Rivinperän kansakoulu**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-402-32-5

kylä/k.osa: Kestilä

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1932

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rivinperällä, Vuolijoentien varressa peltoauekan reunalla sijaitseva vanha koulurakennus 1920-1930-luvulta. Koulukäytössä koulu oli vuoteen 1964 saakka, jolloin oppilaat siirtyivät Kestilän kirkonkylälle. Rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan.

historia:

Kunnanvaltuusto hyväksyi Rivinperän omaksi koulupiirikseen jo 29.11.1921. Koulun toiminta aloitettiin supistettuna kouluna 25.8.1932.

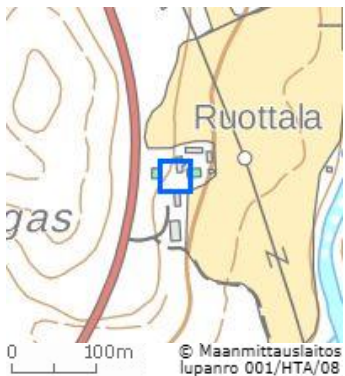
Rivin koulu lakkautettiin syyslukukauden alusta 1964. Oppilaat siirtyivät tuolloin kirkonkylän kouluun.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S

lähteet:

Kirjastovirma: Kestilän kunnan 125-vuotishistoriikki: Aluksi kansakoulua vastustettiin, lopulta jo kiirehdttiin (<http://www.kirjastovirma.fi/kestila/historiikki/025>
https://www.kulttuuriymparisto.fi/netsovellus/pp/pp_default.aspx
haettu 4.9.2015)

kohteen nimi: **Ruottala**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-402-8-33
 kylä/k.osa: Kestilä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituslute: asuinrakennukset 1800-luvulta ja 1910-luvulta, tallipuoji 1822
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 vanha asuinrakennus; 2 asuinrakennus; 3 puoji/ talli ja lato; 4 tyhjä rakennus (navetta ja lato); 5 maitohone eli meijeri; 6 tyhjä rakennus (vaja);

kuvaus:

Ruottalan rakennusten selkeästi rajaama tiivis pihapiiri sijaitsee joelle viettävässä rinteessä Pyhännälle johtavan tien varrella. Pihapiiriä ympäröi kumpuileva Siikajokivarren viljelysmaisema. Pihapiirin ja tien välissä on uudempi puurakenteinen asuinrakennus. Navetan takana on vanha maakellari. Rakennukset sekä niiden muodostama tiivis pihapiiri edustavat maaseudun rakennusperinnettä.

Asuinrakennuksista vanhempi on 1800-luvulta, uudempi vuodelta 1912. Talli- ja puojirakennuksen hirsiosa on rakennettu vuonna 1822. Talo on ollut ruotutalona, mistä johtuu sen nimi "Ruottala".

arviointi:

MRKY 2015: R, S

lähteet:

Pikkarainen Anneli, Kestilän kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Inventointiraportti. Harjoitustyö Oulun yliopiston arkkitehtuurin osastolla, arkkitehtuurin historian laboratoriolle. (lähdeä ei tark.)

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.2.Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993. (sivu 83)

kohteen nimi: **Selkälän koulu**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-401-14-50
kylä/k.osa: Kestilä
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1938
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kestiläntien varressa, Siikajoen rantatörmällä sijaitseva vuonna 1938 valmistunut koulurakennus, joka on toiminut Siikalatvan seurakunnan leirikeskuksena vuodesta 1975, koulun lakattua. Rakennus näyttää säilyneen hyvin alkuperäisessä asussaan.

Pihapiiriin kuuluvat myös vanha maakellari, sauna ja ulkorakennus. Tien toisella puolen on vaikuttava hyväkuntoinen navetta-puojirakennus.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Tietoa Siikalatvan kylästä - Siikalatvan kunta
(http://www.siikalatva.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/siikalatva/embeds/siikalatvawwwstructure/15093_Siikalatvan_kylaesite_7.1.2014.pdf.)
haettu 27.8.2015

Kirjastovirma: Kestilän kunnan 125-vuotishistoriikki (https://www.kulttuuriymparisto.fi/netsovellus/pp/pp_default.aspx) haettu 4.9.2015

kohteen nimi: **Säkkinen**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-401-42-3
kylä/k.osa: Kestilä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: asuinrakennus 1874
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kestiläntieltä risteävän pitkän hiekkatien päässä sijaitseva Säkkinen (käytetty myös nimeä Koivula) on entinen metsänvartijan tila, joka on säilyttänyt hyvin alkuperäisen ilmeensä. Pihapiiriin kuuluu asuinrakennus vuodelta 1874, puoji, maakellari ja pihaan johtavan tien varrella oleva aitta. Tilan läheisyydessä on lehtikuusimetsikkö.

Rakennusryhmä on edustava esimerkki metsän keskelle rakennetusta pientilasta.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Tolppa**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-402-3-2
 kylä/k.osa: Kestilä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituslomite: vanhempia asuinrakennus sotilastorppa 1800-luvulta
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 2 asuinrakennus; 3 tyhjä rakennus /varasto (navetta talli ja lato); 4 puoji; 5 autotalli (aitta); 6 varasto (lammasnavetta); 7 savusauna;

kuvaus:

Tolpan selkeästi rajautuva tiivis pihapiiri sijaitsee keskeisellä paikalla viljelysmaisemassa Hyvölännrannalla, Pyhännäntien varressa. Rantaniittyjen takana kiemurtelee pusikoiden reunustama jokiuoma. Asuinrakennusten, lammasnavetan ja puojin rajaaman pihan vierelle rajautuu talousrakennusten ympäröimä talouspiha.

Tolpan vanhempi asuinrakennus on rakennettu alun perin sotilastorppaksi, mahdollisesti 1800 ja 1900 lukujen taitteessa. Rakennus on hyvin alkuperäisen näköinen. Toinen asuinrakennus on jälleenrakennuskaudelta ja säilynyt alkuperäisessä asussaan.

Rakennukset ja niiden rajaama tiivis pihamiljö ovat edustava esimerkki maaseudun rakennusperinteestä. Pihapiirissä on myös historiallista kerrostumaa.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.2.Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.
 (sivu 82, Hyvölännranta)

kohteen nimi: **Kangas-Kestilä ja Kesti**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-401-5-234

kylä/k.osa: Kestilä keskusta

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1809-1863

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kangas-Kestilä ja Kesti muodostavat yhtenäisen rakennusryhmän Koskitien varteen näkyvälle paikalle. 1800-luvun loppupuolella toisistaan erotettujen tilojen rakennukset muodostavat kaksi pihaa, joista perinteisempi on mäen päällä sijaitseva Kangas-Kestilän piha, jota myös Kestin päärakennus rajaa. Keskellä pihaa on entinen neljän tien risteyskohta.

Asuinrakennuksista vanhemmassa, Kestin päärakennuksessa, on ollut savupiiritti. Rakennusta on remontoitu 1970- ja 1980-luvuilla voimakkaasti. Kestin pihapiirissä alarinteen puolella on 1990-luvulla ja sen jälkeen rakennettuja piharakennuksia sekä pihatien varrella kaksi vanhaa aittaa.

Kangas-Kestilän 1800-luvulta olevan päärakennuksen suurin julkisivumuutos on ikkunoiden vaihto vuoden 1958 peruskorjauksen yhteydessä. Vanhan puojin, hirsinavetan ja aitan lisäksi tilalla on jälleenrakennuskauden navetta ja talousrakennuksia. Tilaa ympäröivät pellot on vuokrattu ulkopuolisille.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Dahlbacka Carol , Ahola Kirsi. Kotiseutumme Kestilä-Piippola-Pulkila-Pyhäntä-Rantsila-Ruukki-Siikajoki 2001-2002. Oy Botnia-Foto Ab, Oy Arkmedia Ab, Vaasa, 2002.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.2.Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

kohteen nimi: **Lahti**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-401-86-12
kylä/k.osa: Kestilä keskusta
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hassilankoskessa olevan leventymän kohdalla joen rannalla sijaitseva perinteinen päärakennuksen, kahden talousrakennuksen ja maakellarin muodostama talouskeskus. Asuinrakennus on tehty kahdessa osassa, vanhempi osa on luultavasti 1800-luvun lopulta. Hirsipuoji on 1900-luvun alkupuolelta, rankorakenteinen talousrakennus 1940-luvulta. Talon takana sijaitsevaan maakellariin on tehty 2000-luvulla uudet maanpäälliset rakenteet.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

suullisia tietoja omistajalta 8/2015

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Toivo-meijeri**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-401-5-187
 kylä/k.osa: Kestilä keskusta
 tyyppi: teollisuus
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituselie: rakennettu vuonna 1908
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Siikajokirannassa Osuuskunta Itämaiden uudempien rakennusten vieressä sijaitseva Toivo-meijeri edustaa säilyneiltä osiltaan 1900-luvun alun meijerirakentamista. Rakennuksen 1908 valmistunut osa on useista eri käyttötarkoitusten muutoksista huolimatta säilyttänyt hyvin alkuperäisen ulkoasunsa.

Rakennus liittyy Kestilän meijerteollisuuden ja koulutukselliseen historiaan.

historia:

Toivo-meijeri perustettiin vuonna 1895. Meijerilaitteet ostettiin kauppias Mennanderin (myöhemmin Mannermä) höyrymeijeriltä. Luonnonkiviharkoista rakennettu meijeri valmistui vuonna 1908. Kivet ajettiin paikalle talkoilla kylittäin. Meijerin valmistumisvuonna alkoi Kestilässä myös karjanhoito- ja meijerikoulu.

Osuustoiminnan alettua alun perin yksityinen meijeri muuttui osuusmeijeriksi. Osuusmeijereiden perustamisen teki mahdolliseksi vuonna 1901 annettu osakeyhtiölaki. Nyt maidontuottajat pääsivät päättämään tuotantonsa käsittelystä ja markkinoinnista. Rakennus toimi yksityisenä meijerinä 1950-luvun lopulle saakka, jolloin se liittyi Kainuun osuusmeijeriin.

Toivo-meijerin toiminta loppui 1970-luvun alussa. Vuonna 1980 rakennuksessa aloitti toimintansa Kestilän Maamieskouluna tunnettu Ruukin maatalousoppilaitoksen Kestilän sivupiste ja vanhan meijerin tilat saneerattiin koulukäyttöön. Vuonna 1984 perustettiin Kestilän maatalousoppilaitos, jolle rakennettiin uudet toimitilat, ja koulutoiminta meijerirakennuksessa päättyi.

Koulua varten meijerin tiloihin on rakennettu mm. 50 hengen auditorio ja vanhaan jäävarastoon metallityöpaja, joka on toiminut kansalaisopiston kudontatilana. Rakennuksen yläkerrassa on asunto.

arviointi:

MRKY: R, H, S

lähteet:

Mäkinen Kaisa 2002. Kestilän kirkonkylä ja raitti –miljööön erityispiirteitä tukeva kehittämissuunnitelma. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Tolppa**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-401-5-225
kylä/k.osa: Kestilä keskusta
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: sotilastorppa 1800-luvun loppupuolelta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tolpan pihapiiri sijaitsee Siikajokirannassa Hallintokadun varrelle rakennetun entisen terveyskeskuksen takana. Pihaan johtaa kapea koivukuja. Pihapiiriä ympäröi tiheä kasvillisuus, Toivo-meijeri rajaa pihaa itäpuolella.

Rakennukset ja niiden rajaama tiivis pihamiljöö ovat edustava esimerkki aivan ydinkeskustassa säilyneistä pienten maatilojen talousrakennusten rajaamista pihapiireistä. Poikkeuksellisen kauniisti detaljoidussa asuinrakennuksessa on uusrenesanssin tyylipiirteitä. Talousrakennukset edustavat talonpoikaista rakennusperinnettä.

historia:

Tolpan asuinrakennus rakennettiin alunperin sotilastorppaksi 1800-luvulla. Tämän jälkeen tila oli Kestilän kauppiassuvun Mannerman omistuksessa. Tila on ollut 1900-luvun alusta 2000-luvulle saakka Tolpan vaariksi kutsutun Henrik Mennanderin suvulla. 2000-luvun taitteessa omistajan vaihduttua pihapiirin rakennukset on kunnostettu perinteitä ylläpitäen.

Pääosin alkuperäisen asunsa säilyttäneessä asuinrakennuksessa on tehty ainoastaan pintaremontteja sekä pieni, matala laajennusosa 2010-luvulla.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, T

lähteet:

Mäkinen Kaisa 2002. Kestilän kirkonkylä ja raitti –miljöön erityispiirteitä tukeva kehittämissuunnitelma. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Riskola**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 603-401-2-18
kylä/k.osa: Lamu
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: asuinrakennus mahd. 1700 ja 1800-lukujen vaihteesta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 2 varasto (puoji / talli, päässä luhtiaitta); 3 varasto (navetta ja lato); 4 varasto (vilja-aitta); 5 varasto (sauna);

kuvaus:

Metsän ympäröimän peltomaiseman keskellä sijaitsevan Ristolan rakennuskanta on erittäin vanhaa ja Lamun paikallisen historian kannalta merkittävää.

Pihapiiriä rajaa 1700- ja 1800-luvun vaihteessa valmistunut asuinrakennus, moniosainen puoji sekä navettarakennus. Asuinrakennuksen takana on vanha siivetön ja varpaaton myllyaitta. Aitan takana on hirsirakenteinen maakellari.

historia:

Riskolan (tai Ristolan) päärakennuksen arvellaan olevan 1700- ja 1800-luvun vaihteessa valmistunut. Sitä on myöhemmin lyhennetty noin viisi metriä. Vuonna 1950 rakennuksen ulkoseinät laudoitettiin. Ikkunat on uusittu myöhemmin. Pihapiirissä oleva tallipuojiarakennus on rakennettu vaiheittain vuonna 1819 ja 1871. Rakennuksen päässä on luhdillinen aitta. Pihapiirissä on myös navettarakennus sekä kaksi aittaa, joista toisessa on vuosiluku 1909. Toisen aitan seinässä on pärevuoraus.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutu-kunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

kohteen nimi: **Erkkilän aitta**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-420-25-13
kylä/k.osa: Launola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Lepolan tilan pihapiiristä lähtevän kapean peltotien varrella oleva vilja-aitta vuodelta 1761. Aitta on siirretty Uljuan tekojärven alle jääneeltä Nikun tilalta 1960-luvulla.

arviointi:

MRKY 2015: R, S

lähteet:

Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

kohteen nimi: **Isojunno**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-420-11-15

kylä/k.osa: Launola

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: Nykyinen asuinrakennus on tehty kahdessa vaiheessa (1875 ja 1920). Talousrakennuksia 1700-luvulta.

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 2 (puoji); 3 navetta; 4 lato;

kuvaus:

Isojunnon perinteistä rakennuskantaa edustava vanha talouskeskus sijaitsee pienellä mäellä peltomaiseman keskellä kapean ja mutkittelevan hiekkatien varrella. Lähistöllä on eri-ikäistä rakennuskantaa, mm. kylän vanhin tila Yrjänä, jossa vanhasta rakennuskannasta on jäljellä komea vanha puojirakennus.

Isojunnon pihapiiri on kolmelta sivulta suljettu: pihaa rajaa hirsinavetta, viisiosainen puoji ja kookas asuinrakennus. Auki olevalta sivulta avautuu lehmien laidun, jonka takana on vanha ulkorakennusryhmä, jossa on kaksi riittä, vanha navetta ja osin säilynyt vanha savupirtti 1750-luvulta. Navetan vieressä on pienempi vanha talousrakennus. Pihapiiristä sivussa on myös kaksi pientä talousrakennusta ("maito- ja soopahuone").

Yhä käytössä oleva hirsinavetta on vuodelta 1904, ennen läpiajettavan puojin hirsiosa vuodelta 1778, asuinrakennuksen vanhempi osa vuodelta 1875 ja uudempi osa vuodelta 1920. Ikkunat on vaihdettu vuonna 1971.

Isojunnon tila edustaa Junnonoja-Laakkolan seudun vanhinta asutusta ja hyvin säilynyttä maaseudun rakennusperinnettä. Lisäksi tila sijaitsee maisemallisesti keskeisellä paikalla kylämiljöössä.

historia:

Isojunno on Junnonojan alueen vanha ja suuri kantatila. Vuonna 1725 syntyneet Matti Junnon tiedetään jo asuneen tällä paikalla. Junnon, myöhemmin Isojunnon suku on asunut tilaa siitä lähtien.

Päärakennuksen pirtinpuoli on vanhempi ja sen rakennusaika ajoittuu noin 1870-luvulle. Kamaripuoli on rakennettu 1900-luvun alussa. Rakennuksessa oli maalaamattomat hirsiseinät, pärekatto, rossinpohja ja kuusiruutuiset ikkunat. Pirtissä oli hirsiseinät, haljaspuolikkaista tehty lattia ja valtava, 24 leivän särkykiviuni. Uunin muurarin nimi ei ole tiedossa, mutta 1970-luvun uuden kiviunin muurasi Olavi Mämmi. 1930-luvulla ulkoseinät laudoitettiin ja rakennus maalattiin harmaaksi. 50-luvulla kytkettiin sähköt ja vuonna 1960 rakennus katettiin huovalla. 70-luvun alussa tehtiin laaja peruskorjaus, jonka yhteydessä rakennus kengitettiin, kivijalka muutettiin betoniseksi (rossipohja jätettiin ja lattiapintaa nostettiin) ja kamaripäätyyn valettiin betonilaatta, laipioita laskettiin noin metri, pirttiin muurattiin uusi uuni, rakennettiin sisä-WC, kylpyhuone ja sauna, asennettiin vesikeskuslämmitys, seinät levytettiin ja lämpöeristettiin, ulkovuoraus korjattiin ja maalattiin keltaiseksi, ikkunat muutettiin ajan hengen mukaiseksi ja vanhat hävitettiin. Kaksi kuistia purettiin ja pääjulkisivun keskelle rakennettiin yksi edellisiä isompi kuisti.

Noin sadan metrin päässä rakennuksesta, pellon takana on rakennusryhmä, jossa on mm. osin säilynyt vanha savupirtti 1750-luvulta. Vanhaa rakennuskantaa edustavat lisäksi mm. puoji (1778), joka on alun perin ollut läpiajettava, navetta (1904), johon on 30-luvulla valetut betoniset sisäseinät ja vuonna 1980 asennettu peltikate, riihi sekä aittaryhmä. Vanha savusauna on purettu 70-luvulla.

Tilan alkuperäinen 1700-luvun päärakennus sijaitsi nykyistä vastapäätä, paikalla, jossa nyt kasvaa jo korkeita puita. Nykyistä omistajaa edeltävä sukupolvi muisti vielä rakennuksen olemassaolon.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta.
Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

Suullisia tietoja: Elisa Isoviita ja Tuomo Yliklaavu, Junnolankuja 20, 92650 Laakkola.

Omistajien haastattelu 8/2015.

kohteen nimi: **Laakkolan koulu**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-420-12-73
 kylä/k.osa: Launola
 tyyppi: opetus ja koulutus
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituslitem: Koulu on rakennettu v. 1908.
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 koulu;

kuvaus:

Vuonna 1908 rakennettu Laakkolan koulu sijaitsee maisemallisesti näyttävällä korkealla paikalla Haapavedentien varrella peltoaukean ja metsän rajassa. Rakennuksen ympärillä kohoaa komea männikkö. Latvantien toisella puolella sijaitsee Laakkolan rukoushuone.

Koulu edustaa 1900-luvun alun maaseutukoulun rakennustyyppiä ja on alueen historian kannalta merkittävä rakennus.

historia:

Laakkolan koulu valmistui vuonna 1908 ja toimi koulukäytössä aina vuoteen 2007, jonka jälkeen koulu on ollut aktiivisessa käytössä Laakkolan kylätalona. Kyläseura on remontoanut taloa 2010-luvulla. Edellinen peruskorjaus tehtiin vuonna 1985.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

Kalevan verkkolehti 4.5.2006: Etusivu: Pohjois-Suomi: Pulkila keskittää perusopetusta (<http://www.kaleva.fi/uutiset/pohjois-suomi/pulkila-keskittaa-perusopetusta/80412/>) haettu 25.8.2015

kohteen nimi: **Laakkolan rukoushuone**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-420-12-4

kylä/k.osa: Launola

tyyppi: uskonnon harjoittaminen

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1922

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Näkyvällä paikalla mäntymetsikössä kahden kylätien risteyksessä sijaitseva Laakkolan rukoushuone on osa alueen uskonnollista ja yhteisöllistä historiaa. Latvantien toisella puolen sijaitsee Laakkolan koulu. Lisäksi ympäristössä on kyläraitin varrella uudempia omakotitaloja ja rivitalo. Lähistöllä, peltoaukean takana sijaitsee Lamujoki ja Junnonojan vanha silta.

Rukoushuone liittyy 1920-luvun herännäisyyteen. Rakennus on edustava esimerkki hyvin säilyneestä rukoushuonerakennuksesta, joka on edelleen alkuperäisessä käytössään. Rakennuksen restaurointi on toteutettu alkuperäisillä menetelmillä ja materiaaleilla vuonna 2004-2006.

historia:

Laakkolan kylällä oli 1900-luvulla aktiivista herätys- ja seuratoimintaa (evankelinen herätysliike). Alkuun herätyskokouksia pidettiin mm. Aholan ja Klaavun tiloilla sekä myöhemmin evankeliumijuhlia Laakkolan koululla. Herännäiset halusivat oman kokoustilan. Kokoustilaa varten kyläläiset lahjoittivat puita ja taloa rakennettiin talkoovoimin.

Päärakentajat olivat Aukusti ja Matti Leskinen Leskelästä ja Eero Koski, joka suoritti myös muuraustyön. Penkit valmisti Aappo Hankonen. Rukoushuone valmistui vuonna 1922. Kunnan rekisterin mukaan valmistumispäivä on 1.1.1927.

Rukoushuone oli aktiivisessa käytössä ja siellä vietettiin evankeliumijuhlia kolme kertaa vuodessa. Lisäksi se toimi kokoontumistilana ompelu- ja nuorisoseuroille sekä hengellisten tilaisuuksien pitopaikkana. Ruokoushuoneella ei ollut alunperin soitinta, mutta sinne hankittiin harmooni lahjoitusvaroin.

Aktiivinen käyttö väheni ja rukoushuoneen täyttyessä 60 vuotta, se oli rappeutunut. Taloa kunnostettiin 1980-luvulla lahjoitusvaroin ja talkoilla: uusittiin katto sekä sisä- ja ulkomaalaukset. Päätyseinään puhujakorokkeen taakse lisättiin Martti Ahon valmistama puuristi.

Pulkkilan seurakunta avustaa rukoushuonetta. Vuosina 2004-2006 restaurointikisälli Pekka Hietanen on kunnostanut rakennusta: katon kolmiorimahuopakate on uusittu, alkuperäiset ikkunat ja ovet kunnostettu sekä seinien tippalistat ja niiden alapuolella olevat verhouslaudat on vaihdettu. Vuonna 2007 Pulkkilan seurakunnan jumalanpalvelukset on pidetty rukoushuoneessa kirkon ollessa remontissa.

Myös pääsisäänkäynnin portaat ja katos on uusittu.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, Y, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto julkaisu A:116. Oulu 1993.

Pulkkilan seurakunta 100 vuotta. Pulkkilan seurakunnan historiakirjatoimikunta. Siikalatvan seurakunta. Painotalo Suomenmaa Oulu 2006.

Pekka Hietanen, suullinen tiedonanto. 28.09.2007. Laitakankaantie, Laakkola.

kohteen nimi: **Mäntyoja**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-420-25-30
kylä/k.osa: Launola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: päärakennuksen vanhin osa n.1850
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 asuinrakennus; 02 maakellari; 03 varasto (2 puojia); 04 halkovarasto; 05 pihatto; 06 entinen navetta ja karjakeittiö; 07 Talli; 08 puuvaja; 09 ruumenhuone; 10 varasto (heinälato); 11 varasto (kärlyliiteri); 12 sauna; 13 varasto (vilja-aitta); 14 Riihi;

kuvaus:

Mäntyojan perinteikästä pihapiiriä rajaa päärakennus ja L:n muotoinen useasta toisiinsa kiinni rakennetuista rakennuksista koostuva talousrakennus. Hieman sivummalla sijaitsee aittaryhmä. Pihatien risteyskohdassa on myös vanha riihi, joka kuuluu nykyään eri kiinteistöön.

Rakennukset edustavat 1920–30 luvun maaseudun rakennusperinnettä, tilan historiallinen kerrostuma ulottuu kuitenkin aina 1850-luvulle asti.

Pihapiirin 2000-luvulla kunnostettu yhtenäinen rakennuskanta on hyvä esimerkki perinteitä ylläpitävästä kunnostuksesta.

historia:

Mäntyojan tila on perustettu n.1850 rakentamalla savupirtti niittypirtin ympäristöön. Päärakennusta on laajennettu kahdella kamarilla vuosisadan alussa ja edelleen kahdella kamarilla 1930-l. Lattiaa on nostettu metrillä 1940-luvulla. Katto on ollut aluksi jyrkkä kirkkomainen harjakatto, joka on loivennettu samalla 1:2 kun 1970-luvulla on tehty energiankorjausremontti. 1970-luvulla tehdyt lisäykset on purettu rakennuksen entistämisen yhteydessä. Interiööri on palautettu alkuperäisen tyylin mukaiseksi.

Pihapiirin navetta on 1920-luvulta. Rakennukseen liittyy heinälato, talli, halkovarasto sekä kaksi puojia. Lantasäiliö on muutettu pihatoksi 1980-luvulla. Muita erillisiä yksittäisiä rakennuksia ovat kärlyliiteri, vilja-aitta, ruumenlato, heinälato, maakellari ja savusauna.

Mäntyoja on saanut Pohjois-Pohjanmaan Viisikanta-rakennussuojelupalkinnon vuonna 2006.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, T

lähteet:

suullisia tietoja antaneet: Junno Seija, Kaskenperäntie 285, 92650 Siikalatva

kohteen nimi: **Paakkilan luhti**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-420-3-3
kylä/k.osa: Launola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoituselitte: Luhtirakennus on vuodelta 1789.
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 luhtiaitta;

kuvaus:

Latvantien varrella sijaitsevan Paakkilan pihapiirin vanhinta rakennuskantaa edustaa vuodelta 1789 oleva luhti. Tilan ympärillä on eri-ikäistä rakennuskantaa ja niittyä, luhdin takana avautuu laaja peltomaisema.

Pihapiiriä rajaa luhdin lisäksi hirsirakenteinen asuinrakennus, jonka ulkoasu on nykyaikaistettu ja pitkä talusrakennus, joka koostuu vajasta, ladosta ja navetasta, jonka päässä on karjakeittiö.

Luhdillinen puojirakennus on läpiajettavaa mallia, tosin taakse on myöhemmin tehty rankorakenteinen liiterijatkos. Puoji edustaa vanha maaseudun rakennusperinnettä ja on ikänsä vuoksi poikkeuksellisen arvokas.

historia:

Paakin (tai Paakkilan) tila on alueen vanha kantatila, jonka rakennutti Pulkkilan apteekkari Eberhardt tai hänen poikansa 1900-luvun alussa. Tila on myöhemmin lohkottu ja osa sen maista on myyty. Tilan omistaja on sen Ebenhardtin jälkeen vaihtunut useasti.

Päärakennuksessa oli alunperin maalaamattomat hirsiseinät, pärekatto, rossipohja ja todennäköisesti kuusiruutuiset ikkunat. Pirtissä oli hirsipintaiset seinät, lankkulattia ja –katto ja kivi-uuni, jonka muurarin nimi ei ole tiedossa. 1940- tai 50-luvulla uuden uunin muurasi Arvi Murtomäki ja vuonna 1995 muurarina oli Arola. 50-luvulla rakennuksen ulkoseinät laudoitettiin, 60-luvulla laitettiin huopakate ja 70-luvulla rakennettiin nykyinen keittiö ja lämminvesivaraaja. 70-luvun lopulla rakennus peruskorjattiin. Tuolloin ikkunat vaihdettiin moderneiksi yksiruutuisiksi, sisäseinät levytettiin, lattiat uusittiin (rossipohja purettiin, rakennettiin betonisokkeli, maata vasten asetettiin muovi, jonka päälle laitettiin kutteripurua ja karhuntaajaa. Ilmaraottoman rakenteen päälle asennettiin vanhat lattialankut ja laudoitus). 90-luvulla rakennettiin sisä-WC, kylpyhuone ja sauna vanhaan eteiseen. Vuonna 1999 huopakate uusittiin.

Pihapiirissä oleva vanha, läpiajettava puoji on siirretty pihan vastakkaiselta puolelta nykyiselle paikalleen. Päärakennusta vastapäätä on navetta, jossa on karjakeittiö, sauna ja lato. Tien toisella puolella ollut jyväaitta on myyty ja nykyisen ladon päähän on rakennettu uusi. Tilalla on ollut myös riihi, joka on purettu,

arviointi:

MRKY 2015: R, S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

Suullisia tietoja antaneet vuonna 2005: Risto Hyytinen, Latvantie 64, 92650 Laakkola

kohteen nimi: **Pulkka**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-420-2-101
 kylä/k.osa: Launola
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 2 puoji; 3 paja; 4 vilja-aitta (rehuvarasto); 5 sauna;

kuvaus:

Pulkan pihapiiri sijaitsee Viitastien varressa peltojen ja laidunmaiden keskellä. Pihaa rajaavat vanhan asuinrakennuksen lisäksi uudemmat maatalousrakennukset (mm. navetta, korkea rehuvarasto ja konehalli) sekä uusi punatiilinen, perinteestä poikkeava asuinrakennus. Vanhat talousrakennukset sijoittuvat pihapiirin reunamille.

Tilan vanhaa rakennuskantaa ovat 1800-luvun lopulta oleva entinen päärakennus, kahdessa osassa rakennettu hirsinen puoji, paja, pieni kammiaitta, sekä 1940-luvulla rakennettu pieni sauna. Tila sijaitsee maisemallisesti keskeisellä paikalla Viitastentien varrella. Rakennukset edustavat maaseudun rakennusperinnettä.

historia:

Pulkan tilan on omistanut sama suku useiden sukupolvien ajan. Tilan paja oli käytössä aina 1950-luvulle asti, jolloin toiminta siirtyi kirkonkylälle. Pajan seinässä olevat reiät ovat syntyneet kun luodikkoja on testattu siihen ja arvokas lyijy on kaivettu seinästä talteen. Pajassa on edelleen jäljellä vanhat pajarakenteet.

Tilan isäntä on purkanut pihapiiristä vanhan savupirtin "sotaväkeen lähtiessään" polttopuiden saannin varmistamiseksi.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

Suullisia tietoja: Onni Renkomäki, Viitastentie 618, Siikalatva 8/2015

kohteen nimi: **Antintalon puoji**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-411-1-20
kylä/k.osa: Leskelä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: osa puojia mahdollisesti 1700-luvulta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 varasto (puoji);

kuvaus:

Antintalo on perimätiedon mukaan Leskelän kantatila, jonka asukkaiden, Leskisten, mukaan Leskelän kylä on saanut nimensä. Tilaa on yhä samalla suvulla jo 17:nnessä polvessa.

Vanhasta rakennuskannasta on jäljellä enää vanha puoji, jonka vanhimmat osat ovat mahdollisesti 1700-luvulta peräisin. Puoji on toiminut myös asuinrakennuksena vuosien 1922 ja 1952 välisenä aikana, jolloin siihen on tehty mm. ikkunamuutoksia. Silloinen kuisti on purettu. Antintalosta on siirretty muualle kaksi asuinrakennusta, sekä tien toisella puolen Erkinmäessä oleva puoji.

Antintalon paikka on osa Leskelän kylän syntyhistoriaa.

Vanha puoji on jäljellä muistuttamassa merkittäväällä paikalla olleesta vanhasta kantatilasta ja se edustaa Lamujoen alueen vanhaa maaseudun rakennuskantaa.

historia:

Antintalo on vanha tila, jossa on toiminut kauppa ja Leskelän puhelinkeskus. Tilalle on perimätiedon mukaan tullut ensimmäinen asukas jo 1600-luvun alkupuolella ja siinä on asunut Leskisiä, joiden mukaan Leskelän kylä on tiettävästi saanut nimensä. Tila on yhä Leskisen suvulla.

Pihapiiristä on siirretty pois kaksi isoa asuinrakennusta, joista toinen siirrettiin osuuskaupan myymäläksi. Vanhaa rakennuskantaa edustaa mahdollisesti 1700-luvulta peräisin oleva puojirakennus, joka on toiminut myös asuinrakennuksena vuosien 1922 ja 1952 välisenä aikana. Silloinen kuisti on purettu. Puoji on kengitetty 2000-luvun alussa. Eteläpuolelle rakennusta on asennettu peltikate. Pohjoispuolen kate on tarkoitus uusia lähiaikoina.

Naapuritalon puoji on niinkään peräisin Antintalon pihapiiristä. Puoji on mahdollisesti venäläisten rakentama ja siinä on ollut tuohi- tai pärekate.

Nykyinen päärakennus on rakennettu vuonna 1952 ja navetta 1960-luvulla.

arviointi:

MRKY: R, H, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.2.Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

suullisia tietoja vuonna 2005: Niilo Leskinen, 92640 Leskelä

suullisia tietoja vuonna 2015: Eero Leskinen, Jyväskylältä 960, Leskelä

kohteen nimi: **Hätämaa**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-411-35-00
kylä/k.osa: Leskelä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 2 varasto (navetta); 3 varasto (varasto ja sauna);

kuvaus:

Hätämaan tietäjän eli Juho Aaponpoika Luomajoen (1843–1914) kotitila Haapavedelle johtavan Leskeläntien läheisyydessä. Hätämaan tietäjä esiintyy usein kirjailija Pentti Haanpään teoksissa, joissa myös Hätämaan tilaa kuvataan.

Pihapiirissä on kaksi asuinrakennusta, joista nykyinen päärakennus on osa Hätämaan tietäjän kotitaloa, joka oli aikanaan pitkä hirsipintainen rakennus. Pihapiirissä on myös pieniä talousrakennuksia 1900-luvun eri vuosikymmeniltä.

Arkkitehtonisilta ansioiltaan vaatimaton pihapiiri on merkittävä Hätämaan tietäjään liittyvän historiansa takia.

historia:

Hätämaan tietäjä eli Juho Aaponpoika Luomajoki (11. joulukuuta 1843 – 15. tammikuuta 1914) oli Piippolan Leskelässä elänyt tunnettu kansanparantaja ja tietäjä. Sokea Luomajoki oli myös menestyvä maanviljelijä.

Juho Luomajoki oli syntynyt Haapavedellä mutta hän asui suurimman osan elämästään Leskelän kylästä vuonna 1869 ostamassaan Hätämaan talossa. Hän menetti näkönsä hieman yli 30-vuotiaana hoidettuaan tulehtuneita silmiään apteekista saamallaan lääkkeellä joka osoittautui vääräksi. Huhun mukaan haapavetinen lääkäri olisi kateuksissaan antanut Luomajoelle väärää lääketta.

Hätämaan tietäjän luokse tuli potilaita kaikista yhteiskuntaluokista sekä kotimaasta että ulkomailta ja hänen talossaan oleskeli välillä kymmeniä potilaita samanaikaisesti hoitoa saamassa. Hätämaan tietäjä auttoi ihmisiä sekä sairauksien hoidossa että myös esimerkiksi varkauksien selvittämisessä ja hän oli erikoistunut varsinkin mielisairaiden hoitamiseen. Hän käytti parannuskeinoina kansanomaisia apteekkilääkkeitä, itse luonnonkasveista valmistamia lääkkeitä sekä erilaisia hauteita ja saunaa. Tietäjä tehosti lääkitystä vielä loitsuilla ja taikatempuilla.

Kuuluissa suurhihtäjä Aappo Luomajoki oli hänen veljensä. Monet uskoivatkin silloin, että Aappo Luomajoki olisi saavuttanut voittonsa Hätämaan tietäjän valmistaman taikasuksivoiteen avulla.

Hätämaan tietäjä esiintyy usein myös samassa Leskelän kylässä eläneen kirjailija Pentti Haanpään teoksissa. Kirjassa Hota-Leenan poika hän esiintyy Synmaan tietäjän nimellä ja sokea tietäjä on päähenkilönä myös Haanpään Mitta-kokoelman novellissa Taikuus (1936) ja Kierros-kokoelman novellissa Nuorimies perehtyy maanviljelyyn ja karjanhoitoon. Pentti Haanpään isä Mikko Haanpää puolestaan julkaisi Hätämaan tietäjän muistiinpanojen perusteella Hätämaan Jussin unikirja -nimisen teoksen ja kirjoitti kaksiosaisen näytelmän nimeltä Tietäjän talossa.

arviointi:

MRKY 2015: R, H

lähteet:

http://fi.wikipedia.org/wiki/H%C3%A4t%C3%A4maan_tiet%C3%A4j%C3%A4

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.2.Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

kohteen nimi: **Leskelän nuorisoseurantalo**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-411-4-42

kylä/k.osa: Leskelä

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: rakennettu 1920-luvulla

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Leskelän nuorisoseurantalo on 1920-luvulla rakennettu punamullattu hirsirakennus Leskeläntien varressa maisemallisesti keskeisellä paikalla peltomaiseman reunalla.

Rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan ja on alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Rantala**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-411-2-78
 kylä/k. osa: Leskelä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1809-1863
 ajoituselitte: päärakennus 1800-luvun alkupuolelta
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 varasto (asuinrakennus); 2 varasto (puoji); 3 tyhjä rakennus (navetta); 4 aitta; 5 sauna;

kuvaus:

Rantala edustaa Lamujoen varteen keskittynyttä yhtenäistä nauhakyläasutusta ja lisäksi tällä vanhalla kantatilalla on jäljellä arvokasta maaseudun perinteistä rakennuskantaa. Tilan yli 1800-luvulla rakennettu päärakennus on vaikuttavan suuri.

Pihapiirissä on päärakennuksen lisäksi puoji. Varsinaisen pihapiirin ulkopuolella ovat mm. saunarakennus, maakellari sekä uusi asuinrakennus. Tilan pihalle johtavan koivukujan varrella on aitta 1800-luvun lopulta.

historia:

Vanha päärakennus on rakennettu 1800-luvun lopulla. 1900-luvun alussa rakennuksessa oli maalaamattomat hirsipintaiset seinät (edelleen), pärekatto, täyepohja ja T-karmiset ikkunat. Pirtinpuolen päätyseinässä on kuusiruutuinen ikkuna. Pirtissä olevan kiviunin muurarin nimeä ei tiedetä, mutta toisen maailmansodan uuden uunin muurasi Matti Leskinen. 1920-luvulla rakennukseen laitettiin uusi pärekatto ja seinät maalattiin punamullalla. Huopakate asennettiin 1950-luvulla pärekaton päälle.

Pihapiirissä on päärakennuksen lisäksi puoji, jonka päässä oli talli sekä navetta, jossa oli myös kanoja. Päärakennusta vastapäätä sijainnut vanha navettarakennus, jossa oli sikopahna, vasikka- ja lammasnavetta sekä "kesänavetta" purettiin 1960-luvulla.

Pihan neljännellä sivulla on ollut mahdollisesti tallirakennus, mutta sen paikalla on jo pitkään ollut puita ja muuta kasvillisuutta. Varsinaisen pihapiirin ulkopuolella ovat mm. saunarakennus, maakellari sekä noin 1970-luvulta oleva asuinrakennus.

Tilan pihalle johtavan koivukujan varrella on ollut kaksi aittaa, joista enää yksi on jäljellä. Toinen pienempi aitta on vietty niittypirtiksi Ristisenojan varteen. Kujan vierestä on lisäksi purettu halkoliiteri ja uusi on rakennettu kylkiäisenä puojiin taakse.

arviointi:

MRKY 2015: R, Y

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.2.Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

suullisia tietoja vuonna 2005t: Maikki Tinkala, Alipääntie 37, 92640 Leskelä

kohteen nimi: **Tiitto**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-411-29-14
kylä/k.osa: Leskelä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 varasto, kesäasunto (asuinrakennus); 2 varasto (puoji); 3 aitta;

kuvaus:

Tiiton tila sijaitsee maisemallisesti tärkeällä paikalla peltomaiseman keskellä Leskelän tien ja Lamujoen välissä. Tila edustaa Lamujoen varteen keskittynyttä yhtenäistä nauhakyläasutusta ja vanhaa rakennusperinnettä.

Pihapiirin vanhaa hyvin säilynyttä rakennuskantaa ovat hirsipintainen päärakennus, aitta ja kolmiosainen puoji. Pihapiirin yhtä sivua rajaa uudempi perinteestä poikkeava asuinrakennus.

historia:

Vanhan 1800-luvulta peräisin olevan päärakennuksen hirsikehä on perimätiedon mukaan vaihdettu Salvosahon tilan päärakennuksen hirsikehään. Rakennuksessa oli maalaamattomat hirsiseinät, pärekatto ja täytepohja. Pirtinpuolessa oli kuusi- ja yhdeksänruutuiset ikkunat. Pirtissä on edelleen hirsipintaiset seinät, lankkulattia ja korkea laipio. Rakennuksessa on toiminut yleinen kirjasto ja puhelinkeskus. 50-luvun alussa vaihdettiin lattiat ja kamareiden seinät tapetoitiin. Samoihin aikoihin rakennukseen tuli sähköt. 60-luvulla pärekaton päälle laitettiin huopa.

Pihapiirissä on päärakennuksen lisäksi puoji, maakellari, aitta ja uusi, perinteisestä tyylistä poikkeava asuinrakennus. Uudisrakennuksen paikalta on purettu 60-luvulla navetta, jonka katolla oli tuulimylly. Navetassa oli perimätiedon mukaan kylän ainoa sonni. 60-luvulla purettiin myös tilan pajarakenus.

Pihapiirin rakennuskantaan on lisäksi kuulunut mm.savusauna, ruumenhuone, latoja, elosuoja, pitkä liiteri ja maakellari, joka sijaitsi vanhan asuinrakennuksen ja aitan välissä.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M, Y

lähteet:

suullisia tietoja: Maire Kauppinen 6/2005, 9/2015

kohteen nimi: **Laurila**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-432-80-0
kylä/k.osa: Mankila
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: päärakennus ollut jo 1854 pitäjänkatselmuksessa
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Laurila/puoji, varasto; Laurila/vanha asuinrakennus; Laurila/varasto;

kuvaus:

Laurilan (entinen Linna) tila sijaitsee Linnankankaalla kylätien varrella. Ympäriällä on mäntykangasta ja peltomaisemaa. Pihapiirissä on vanha päärakennus 1800-luvun alusta sekä 1800-luvun aitta sekä puoji, joka on siirretty tien toiselta puolelta. Tien toisella puolella on vanha kaksoisriihi.

Pihapiirin uudempaa rakennuskantaa ovat 1960-luvulla rakennettu asuinrakennus, navetta vuodelta 1959 sekä lato vuodelta 1982.

Tila edustaa Mankilan kylän vanhinta asutusta sekä maaseudun vanhaa rakennusperinnettä. Tilan sijainti peltomaiseman keskellä kylätien varrella on myös maisemallisesti näyttävä.

historia:

Laurilan tila on 1940-luvun rekisterikartassa vielä nimellä Linna. Tila on ollut Linnan suvun hallussa vuodesta 1760. Tilan omistaa nyt viides sukupolvi. Linnan talon pellosta on löytynyt 1636-luvun raha. Linna-nimi mainitaan paikallisten nimien luettelossa, jotka viittaavat "ankariin aikoihin ja vihollisuuksiin".

Sekä nykyinen vanha asuinrakennus että uudempi (1960-luvulla purettu) ovat olleet pihassa vuoden 1854 katselmuksessa. Omistajan isä Lauri Linna on syntynyt uudempaan asuinrakennukseen, jossa oli talli toisessa päässä. Rakennuksen asuinpää on siirretty läheiselle Linnan tilalle. Nykyisestä vanhasta asuinrakennuksesta on toinen pää siirretty Kotimäen päärakennukseksi 1930-luvulla. Kaakkoispäähän on rakennettu pirtti 1940-luvulla. Alkuperäisessä pirtissä eli salissa on käsinmaalatut kattolistat, profiloidut lattialistat sekä ovensuun kaareva kynnysskoroke. Kuisti on vuodelta 1954. Ikkunat on uusittu 1940-luvulla, ullakon ikkuna on vanhempi. Rakennuksessa on Suomen sodan aikana majoitettu sotilaita.

Pihapiirin muuta rakennuskantaa ovat uusi asuinrakennus vuodelta 1965 tai -66 ja navetta vuodelta 1959 sekä lato vuodelta 1982. Puojin kylkiäisenä on takasivulla puuliiteri. Kauempana pihapiiristä on konesuoja sekä kuivaamo. Tien takana on vanha, hyvin säilynyt kaksoisriihi.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto
Linnan suvun historia-kirja
Kotiseutuni Pohjois-Pohjanmaa 1970
Siikajokilaakson historia 1984
Rantsila kotiseutumme I 1958 ja II 1980
Suullisia tietoja vuonna 2005: Juha Linna, isäntä

kohteen nimi: **Limon luhti**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-432-8-23
kylä/k.osa: Mankila
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: ei määritelty
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Limo/asuinrakennus; Limo/varasto;

kuvaus:

Harvinaislaatuinen kolmiosainen koristeellinen rintaluhti, jossa suora-aukkoiset luhtikäytävät solan ja et. päädyn kohdalla. Pihapiirissä 1900-luvun alkupuolen vanha asuinrakennus sekä lato/konesuoja.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, T

kohteen nimi: **Mankila**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-432-10-43, -432-32-0
 kylä/k. osa: Mankila
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituslaji: asuinrakennus 1800-luvun alkupuoli, luhtiaitta 1910
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät

rakennukset: Mankila/asuinrakennus; Mankila/kuivaamo; Mankila/luhtiaitta; Mankila/savusauna;

kuvaus:

Kumpareella joen rannalla sijaiseva Mankilan tila on ollut Rantsilan suurin. Siellä on toiminut aikoinaan myös kestikievari. Asuinrakennus on tietyvästi 1800-luvun alkupuolelta ja ristikkokaiteinen luhtiaitta vuodelta 1910. Pihapiiriin liittyy myös savusauna ja kuivaamo sekä 1980-luvun navetta. Pihapiirissä on ollut suuri 120 lehmän kivenavetta joka paloi vuonna 1922, kivirauniot ovat yhä jäljellä vesakossa.

Mankilan tila on jaettu kahteen edellisen omistajan kuollessa. Uudemmassa pihapiirissä on jälleenrakennuskauden asuinrakennus, kaksi navettaa: hirs- ja kivenavetta sekä pienempiä talousrakennuksia. Kauempana pellolla on konesuoja ja lato.

Mankilan tilan paikka edustaa Rantsilan vanhinta asutusta ja sen kahden pihapiirin rakennukset kerroksellista maaseudun rakennusperintöä. Tilan sijainti historiallisen kylätien varressa keskellä viljelysmaisemaa on myös maiseman kannalta merkittävä.

historia:

Mankila oli Mankilankylän ensimmäinen tila 1500-luvulta. Talosta kasvoi Rantsilan suurin talo. Talossa on toiminut aikoinaan kestikievari. Ensimmäinen isäntä 1543 veroluettelon mukaan Niilo Manki tai 1548 Antti Manki. Vuodesta 1936 tila on kuulunut Huttusen suvulle.

Vanhemamssa pihassa on luhtia vastapäätä kasvillisuuden seassa yhä jäljellä osa kivirunkoa vuonna 1921 rakennetusta suuresta kivenavetasta, joka tuhoutui tulipalossa. Suureen 20 X 50m kokoiseen navettaan mahtui 120 lehmää. Navetan rakennutti Paavolasta kotoisin ollut Pekka Pulli (myöhemmin Mankila), ja kerrotaan että työtä oli johtamassa Kivi-Matti Raahesta. Rakentamisessa kesti kolme vuotta, kivet lohkottiin suurimmaksi osaksi Onkarinkankaalta. Tilan viljelysmaat olivat laajat, piikoja ja renkejä monta ja työtahti kova. Tila on myöhemmin jaettu moneen osaan.

Tilan vanha asuinrakennus on peruskorjattu vuonna 1989 arkkitehtitoimisto Jäntin suunnitelmien mukaan. Peruskorjauksessa vaihdettu ikkunat ja ulkoverhous sekä rakennettu uusi kuisti.

Vanhon rakennusten lisäksi pihassa on myös uusi navetta ja rehuvarasto.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

Rantsila kotiseutumme I 1958 ja Rantsila kotiseutumme II 1980 ja Kotiseutumme Pohjois-Pohjanmaa 1970.

Suullisia tietoja vuonna 2005: Raimo Huttunen ja Jukka Huttunen.

kohteen nimi: **Mankilan Osuusmeijeri**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-432-5-14

kylä/k.osa: Mankila

tyyppi: teollisuus

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: rakennettu 1930-luvulla

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Entinen Mankilan Osuusmeijeri/meijeri;

kuvaus:

Keskeisellä paikalla kylämiljöössä, lähellä Mankilan rukoushuonetta sijatseva Mankilan osuusmeijeri edustaa 1930-luvun hirsirakenteista meijerityyppiä, joka on mahdollisesti rakennettu mallipiirustusten perusteella. Lähes alkuperäisessä asussaan säilynyt rakennus on merkittävä kylämaiseman ja -historian kannalta.

historia:

Mankilan Osuusmeijeri Tarmo perustettiin 1913. Hirsirakenteinen meijerirakennus rakennettiin 1930-luvun alkupuolella edellisen tultua huonokuntoiseksi. Meijeritoiminta lakkasi sodan jälkeen.

Rakennus on todennäköisesti rakennettu mallipiirroksia noudattaen tai mukaillen. Korkella betonikivijalalla varustettu hirsinen rakennus käsittää maidon vastaanottohuoneen, jossa olivat kerma- ja kurrisäiliöt; meijerisalin, jossa olivat kimut sekä konehuoneen aputiloineen; meijerisalin nurkassa sijatsevan 1/2 kerrosta korkeammalla olevan huoneen, joka on luultavasti toiminut hapatushuoneena; sen alapuolelisen kellarin sekä rakennuksen päässä olevan jäähuoneen, jonka eristeenä on sahanpurua.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Suullisia tietoja vuonna 2005: Kaarlo Linna

kohteen nimi: **Mankilan rukoushuone**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-432-6-19
 kylä/k.osa: Mankila
 tyyppi: uskonnon harjoittaminen
 ajoitus: 1918-1944
 ajoituslause: Rakentaminen ajoittuu vuosien 1925-1930 väliin.
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Mankilan rukoushuone on jugendvaikutteinen rakennus Mankilan kylätien varrella. Sen rakentaminen alkoi vuonna 1925 ja talo vihittiin käyttöön 3.8.1930. Taloa on kunnostettu säännöllisesti mm. 1940-luvulla, 1971, 1986-87 ja 1990. Rakennus on säilynyt melko alkuperäisessä asussaan.

historia:

Hirsien veiston ja kehälle eli harjaan rakentamisen suorittivat Saarelan isäntä Antti Saarela ja Lahnasen isäntä Antti Paakkola. Jatkorakentamisen teki Juho Halonen eli Halos-Jussi apunaan Juuso ja Martti Halonen sekä timpuri Antti Hätälä. Valmiiksi rakennus tuli vuosien mittaan: rakennuksen nurkkien riivaaminen, alttrin, penkkien ja lattian maalaaminen ja ulkomaalaus tehtiin talkoilla. Antti Mällinen urakoi ulkorakennuksen.

Ensimmäiset jumalanpalvelukset järjestettiin vuonna 1926 keskeneräisessä talossa ja 1930-luvulta lähtien rukoushuoneella oli lähes joka kuukausi maakirkko. Vuonna 1939 rakennus annettiin työseura Suomen Suojan käyttöön ja sota aikana sen keittiössä asui kaksi perhettä. 1940-luvulla rakennus uudelleenkäytettiin talkoovoimin lahjoituspäreillä ja peltikatto tehtiin talkoilla 1971. Vuosina 1986-87 muun muassa portaat korjattiin, tehtiin ulkoportaat ja kuisti takaosalle, muurattiin uusi uuni betoniperustalle, lattia ja välikatto oikaistiin, keittiökalusteet asennettiin, välikatto lämpöeristettiin, rakennus sähköistettiin, lattiat maalattiin ja rakennukset ulkomaalattiin. 1990-luvulla seinät riivattiin vanhoista säikeistä itse tehdyillä riiveillä ja rakennettiin aita tontin ympärille.

"Mankilan rukoushuone. Rukoushuone valmistui vuonna 1926 - lopulliseen kuntoonsa rakennus "valmistui" vasta vuosien mittaan, sillä varsinainen rakennustyö oli niellyt rahoja luultua enemmän eikä heti ollut varaa viimeistelytyöhön. Mankilankyläläiset halusivat oman rukoushuoneensa, koska kirkkoon oli pitkä matka ja hankala tie. Toiminta on ollut monipuolista ja vireydeltään vaihtelevaa: jumalanpalveluksia, seuroja, kinkereitä, kyläpäiviä, kesäjuhlia... Sota-aikana rukoushuone annettiin Suomen Suojan käyttöön. Mankilalaiset ovat laittaneet talkoilla talonsa kuntoon ja sisustaneet sitä yhteisvoimin."

(lähde Kirjastovirma: Tietoja kuva-arkistosta: Mankilan rukoushuone)

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

Kirjastovirma: Tietoja kuva-arkistosta: Mankilan rukoushuone: <http://arkisto.kirjastovirma.fi/items/show/12230>, haettu 5.6.2015

kohteen nimi: **Mankisenmaa**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-432-85-0
kylä/k.osa: Mankila
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Mankisenmaa/loma-asunto; Mankisenmaa/puuri; Mankisenmaa/sauna; Mankisenmaa/varasto;

kuvaus:

Mankisenkankaan hirsirakennuksista koostuva tiivis pihapiiri sijaitsee metsän ja peltomaiseman rajalla hieman sivussa Mankisenkankaantiestä. Maalaamattomat hirsirakennukset ovat säilyneet lähes alkuperäisessä asussaan.

Asuinrakennus on vuodelta 1874 ja se on ollut alunperin yksittäistupa, jota on myöhemmin laajennettu keittiöllä, eteisellä ja kahdella kamarilla. Talossa ollut kolmenkymmenen leivän uuni purettiin 1950-luvulla. Pihan tallipuoji on 1900-luvun alusta ja savusaunan hirsiiin on kaiverrettu vuosi 1914. Pihapiiriissä on lisäksi hirsirakenteinen käymälä, jonka oven yläpuolella on puumerkki ja vuosiluku 1887. Pihasta on purettu elosuoja, vastapäätä rakennusta ollut navetta.

historia:

Päärakennus on alun perin ollut yksittäistupa, jota on myöhemmin laajennettu keittiöllä, eteisellä ja kahdella kamarilla. Talossa ollut 30:n leivän uuni on purettu 1950-luvulla ja tilalle on muurattu uusi, samalla taloon on laitettu lisäeristys ja hallitexit seinään ja kattoon. Pirtin sisäkatto on alunperin ollut kolmilapainen. Vuoraus on peräisin 1940-luvulta.

Pihassa on myös aittoja sekä vanha kärrysuoja (nykyisin liiteri), joka on mahdollisesti ollut eläinsuoja. Päärakennusta vastapäätä sijainnut navetta on poltettu ja purettu, samoin elosuoja. Hirsirakenteisessa käymälässä on puumerkki ja vuosiluku M 1887. Pihasta on siirretty 1990-luvun alussa rakennettu aitta naapuripihaan. Kaikki rakennukset ovat olleet maalaamattomia.

arviointi:

MRKY 2015: R, S

lähteet:

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

Rantsila, kotiseutumme I 1958.

Suullinen tieto Antti Mankisenmaa

kohteen nimi: **Seppä ja Vainio**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-432-6-52 ja 50-0
kylä/k.osa: Mankila
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Koskelankankaan raitin loppupäässä sijaitsevat Sepän ja Vainion pihapiirit ovat edustava esimerkki 1800- ja 1900-luvun taitteen talonpoikaisarkkitehtuurista. Rakennukset ovat säilyttäneet lähes alkuperäisen ilmeensä ja ovat hyvin hoidettuja. Entisestä Ylitalon kantatilasta muodostetut pihapiirit sijaitsevat vieretysten Koskelankankaan raitin varrella.

Ympärillä on laajoja peltoaukeita ja Koskelankankaan harjanteen päälle syntynyttä kerroksellista kyläympäristöä.

Sepän pihapiiriin kuuluu asuinrakennus vuodelta 1895 sekä hirsinen navetta, kaksi vanhaa vilja-aittaa sekä kiilakivikattoinen kivikellari 1800-luvulta. Aitat on tehty tilan 1930-luvulla puretusta tuulimyllystä. Toisen seinässä on vuosiluku 1737 ja sisällä viljalaarit. Päärakennuksen takana on iso "haltijahonka". Pihapiirissä ollut puoji ja toinen asuinrakennus on 1940-luvun lopussa siirretty muualle.

Vainio (ent. Ylitalo) on kantatila. Tilan päärakennus ja puoji ovat vuodelta 1888 ja vielä 1900-luvun alkupuolella asuinrakennus oli savupirtti. Pihapiirissä on kaksi kellaria: vanhempi luonnokivistä holvattu kellari 1900-luvun alusta sekä uudempi kellari mahdollisesti 1980-luvulta. Ali-Heikkilän ja Vainion yhteinen porakivinavetta on 1800-luvun lopulta, ja siinä on kaksinkertaiset kiviseinät. Navetan uudempi osa on 1960-luvulta ja on muurattu "formu"-sementtivalutekniikalla kerros kerrokselta. Sekä Vainion että viereisen Sepän talossa on samantyylliset viistekulmaiset kuistit. Navetan toiselle puolen muodostuu talouspiha, jota raitille päin rajaa liiteri, jossa on 1940-luvulle tyypillisiä klassistisia vaikutteita.

historia:

Sepän tilan historiaa

Ent. nimi Sepäntalo, 1923 Ylitalon jaosta. Halmeentaukset ovat muuttaneet Sepän tilalle vuonna 1947, jolloin päärakennuksen vesikattoon uusittiin päreet. Navettaa korjattiin 1948. Piha on vielä 1947 ollut 4 suunnalta suljettu, pihapiirissä olleet puoji ja toinen asuinrakennus on heti 40-luvun lopussa siirretty muualle. Puuliiterion 50-luvulla siirretty karjakeittiön päästä nykyiselle paikalleen. Kiilakivikattoinen kivikellari on Vainion tilan isännän Johannes Saarelan isän isän tekemä. 1964 päärakennukseen tehtiin huopakatto, uusi ulkovuoraus ja pirtin puolen kattoa korotettiin n. 20cm. 1967 korjattiin sisätiloja, uudet lattiat ja laipiot, muuri purettiin ja tilalle tehtiin kosteat tilat ja pannuhuone. 1980 uusittiin ikkunat. Päärakennuksen takana on iso "haltija" honka. Pihasauna on rakennettu 60-luvulla, lato ja autotalli 70-luvulla. Kattokannatus "sakseilla" ja vuoliaisilla. Kuistin malli vrt. naapuri Vainio.

Vainion tilan historiaa

Entinen nimi Ylitalo. Vanha emäntä Hanna Pitkänen tuli perheineen evakkona Kuusamosta 1940-luvulla Vainion tilalle, joka oli vielä silloin pärekattoinen savupirtti. Aluksi pirtissä asui 30 henkilöä. Savupirtin pienet ikkunat vaihdettiin uusiin, isompiin, T-mallisiin ikkunoihin 50-luvulla. 60-luvulla tehtiin iso remontti, jossa laitettiin mm. huopakatto. Päärakennus maalattu 1988. Uudet ikkunat 1995. Uusi palahuopakatto 1997. Uusi Johannes Saarelan tekemä maakellari 1993. Pirtin muuri alkuperäinen. Navetan yläosa pun. pystyrima. Vainion kantatila - entiseltä nimeltään Ylitalo - on jaettu neljään osaan. Ennen nykyisiä omistajia pirtissä on pidetty koulua. Tila on ollut myös Raahen kaupungin omistuksessa. Päärakennukseen tampuurin paikalle tehty sauna ja pannuhuone.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Suullinen tieto Pitkänen Hanna, Saarela Sinikka ja Johannes (2005)
Suullinen tieto Viktor Halmeentaus (2005)

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Uusi-Ikkalan puoji**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-432-44-999, -15-111

kylä/k.osa: Mankila

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Uusi-Ikkalan puoji/talli, varasto, vilja-aitta;

kuvaus:

Uusi-Ikkalan ajallisesti kerroksellista pihapiiriä tien vieressä rajaa hyvin säilynyt kookas neliosainen puoji, joka on tehty ennen vuotta 1871. Kurkihirrestä on löytynyt vuosiluku ja raha. Puojista on purettu kaksi osaa pois sodan jälkeen, luultavasti 1950-luvulla. Puojissa on ollut talli, vilja-aitta, traktoritali 1950-luvun lopulta.

Toisella puolen tietä on vanha yhtenäinen pihapiiri, jossa talousrakennukset ovat säilyneet melko alkuperäisinä. Päärakennusta on uudistettu, sauna on selvästi uudempaa rakennuskantaa, mutta sopeutuu pihapiiriin. Paikallisesti arvokas pihapiiri muodostaa kokonaisuuden Uusi-Ikkalan puojin kanssa.

arviointi:

MRKY 2015: R, S

lähteet:

Suullinen tieto Martti Manninen.

kohteen nimi: **Vanha tykkitie**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus:
kylä/k.osa: Mankila
tyyppi: puolustus- ja sotalaitos
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: Suomen sota 1808-9
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Venäläisten Suomen sodan (1808-1809) aikoina rakentama vanha tykkitie kutakuinkin Kätöniemen seutuvilla. Itse Kätön kerrotaan olleen suomalaissotilaiden majapaikka.

Kätöntie erkanee Kiljontiestä Järvikylän kohdalla.

lähteet:

Tarinoita Mankilasta: Kätöntie. (<http://lentavasika.fi/Mankilantarinat3.2.html> haettu 22.9.2015)

kohteen nimi: **Yliviita ja Isoviiidan aitta**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-432-83-0, -432-19-13

kylä/k.osa: Mankila

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät

rakennukset: Yliviita/asuinrakennus; Yliviita/asuinrakennus; Yliviita/navetta; Yliviita/puoji; Yliviita/puuliiteri; Yliviita/riihi; Yliviita/savusauna;

kuvaus:

Yliviita on punamullattujen rakennusten muodostama yhtenäinen tiehen rajautuva pihapiiri, joka on ollut Isoviiidan suvun omistuksessa 1930-luvulle saakka. Piharakennukset ovat luultavasti 1800- ja 1900-luvun vaihteesta: pihaa ympäröivät puoji ja hirsinen navetta, jonka takana on riihi ja tien toisella puolella sijaitsevat savusauna ja liiteri.

Isoviiidan otsa-aitta on luultavasti peräisin 1850-luvulta. Muita vanhoja rakennuksia ovat Isoviiidan vanha asuinrakennus 1930-luvulta ja navetan hirsinen osa 1940-luvun puolivälistä. Pihapiirissä on myös kaksikerroksinen uudisrakennus.

historia:

Yliviidan päärakennus on luultavasti ollut alunperin savupirtti. Pirtin katto on maalattu valkoiseksi liitujauhemaalilla. Päärakennukseen on tehty iso remontti 80-luvulla; ikkunat uusittu, seinät pahvitettu, pirtin lattiaan laitettu muovimatto, vanha savella muurattu uuni purettu ja uusi tiilimuuri rakennettu tilalle. Piharakennukset ovat luultavasti 1800-1900-luvun vaihteesta.

arviointi:

MRKY: R, S, M

lähteet:

Suullinen tieto Esko Poikola.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Alatalo**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-402-2-47
kylä/k.osa: Mulkua
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 10 aitta; 11 (aitta); 2 asuinrakennus; 3 naveta, maitohuone ja lato (navetta); 4 puoji (puoji /luhtipuoja ja talli); 5 rehuvarasto (puoji); 6 aitta; 7 aitta; 8 aitta; 9 aitta;

kuvaus:

Siikajoen varrella peltomaiseman keskellä sijaitsevalla Alatalon tilalla on säilynyt perinteistä maaseudun rakennuskantaa. Rakennukset sijaitsevat Pyhännälle johtavan tien varrella, n. 15-16 km Kestilän keskustasta. Asuin- ja talousrakennusten rajaaman pihapiirin tuntumassa sijaitsee 5 aittaa ja maakellari sekä nykyaikaisen maatilan hyötyrakennuksia, mm. konehalleja ja vajoja.

historia:

Tila siirtyi Aapo Kyröltä Nissisen suvun omistukseen vuonna 1912, josta hallussa tila on ollut siitä lähtien.

Vanhempi asuinrakennus on salvottu nykyiselle paikalleen luultavasti 1800-luvun loppupuolella. Nykyinen päärakennus on koottu usean rakennuksen hirsikehistä ja siirretty nykyiselle paikalleen 1900-luvun alussa mahdollisesti Pyhännän Leiviskästä. Rakennuksessa on todennäköisesti Kyrön aikana laitettu saunapeltikate. Ikkunat ovat edelleen alkuperäiset. Alun perin koko rakennus oli hirsipintainen ja täytepohjainen, pohjan täyteenä lähinnä sammalta ja ruumenia. Pirtin kiviuunin muurarin nimi ei ole tiedossa. 50-luvulla ulkoseinät laudoitettiin ja sisällä pirtin laipiota laskettiin n. 50 cm. Viimeisin uuni on muurattu 1960-luvulla. Puulla ja sähköllä toimiva vesikeskuslämmitys asennettiin 70-luvun alussa. Kamareiden uunit ovat edelleen alkuperäiset. 70-luvulla pirtin lattia uusittiin, täytepohja muutettiin maanvaraiseksi betonilattiaksi ja lautalattian tilalle tuli muovimatto. Kamarissa täytepohja säilytettiin. Vuonna 1992 rakennettiin sauna ja kylpyhuone sekä wc rakennuksen sisälle. Avokuisti muutettiin umpikuistiksi vuonna 1995,

Suuri navetta on tiettävästi vuodelta 1907 ja sitä on lyhennetty vuonna 1935. Pärekaton päälle laitettiin huopa 1970-luvulla.

Pihapiirissä on pitkä puojirakennus, joka on koottu usean aitan hirsikehistä. Nykyisen päärakennuksen takana on viisi aittaa, joista perimätiedon mukaan ainakin yksi on siirretty Pyhännän Leiviskästä. Pihapiiristä on purettu halkoliiteri vuonna 1998 ja paja vuonna 1999.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Pikkarainen Anneli, Kestilän kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Inventointiraportti. Harjoitustyö Oulun yliopiston arkkitehtuurin osastolla, arkkitehtuurin historian laboratoriolle.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993. (sivu 82)

kohteen nimi: **Saari**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-402-44-2
kylä/k.osa: Mulkua
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: rakennuksia 1870-luvulta 1960-luvulle
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 10 vasikkakömmö; 11 navetta; 12 masiinahuone; 2 vanhapuoli (asuinrakennus, vanha pirtti); 3 kuivaamo (vanha navetta); 4 tallipuoji; 5 puoji; 6 aitta; 7 nukkuma-aitta; 8 savusauna; 9 riihi;

kuvaus:

Saaren tiivis pihapiiri sijaitsee metsän keskellä Saarentien päässä. Pihaa ympäröivät metsän rajaamat niityt. Rakennukset edustavat maaseudun rakennusperinnettä. Tilalla on säilynyt poikkeuksellisen paljon vanhoja maatalon pihapiiriin kuuluvia rakennuksia 1800- ja 1900-luvun eri vuosikymmeniltä. Pihapiiriin 1890-luvulla siirretty torppa voi olla jopa 1700-luvulta peräisin. Saaren tilan erikoisuus on 1950-luvulla rakennettu pölkkynavetta, jollainen on myös läheisellä Koivulan tilalla.

historia:

Juho Rahikainen muutti perheineen Halkosaaren torppaan vuonna 1873. Torppa itsenäistyi tilaksi 1930-luvulla, jolloin tilan nimeksi otettiin Saari. Tila on yhä saman suvun hallussa.

Torpan päärakennus (nyk. masiinahuone) rakennettiin oletettavasti 1870-luvulla nykyiselle Vanhalankankaalle noin 250 metrin päähän etäisyydelle nykyisestä pihapiiristä pohjoisluoteeseen. Nykyisen vanhanpuolen perusosa on ollut tuona aikana nykypaikallaan riihenä.

Torppa siirrettiin 1890-luvulla nykyiseen pihapiiriin. Entistä riiheä, nykyistä vanhaapuolta, laajennettiin ja siitä tehtiin savupirtti. Ensimmäinen päärakennus (nyk. masiinahuone) tuotiin nykyisen asuinrakennuksen verannan edustan kohdalle varastoksi. Pihapiiriin ulkopuolelle rakennettiin savusauna (n. 1890-luku) uusi riihi (1893) ja pihapiiriin mm. navetta (1894), tallipuoji (1902), aitta (1927) ja jyv- ja vaatepuoji (1929).

Nykyisen päärakennuksen tieltä siirrettiin ensimmäinen päärakennus (tuolloinen varasto) masiinahuoneeksi nykyiselle paikalleen riihen viereen 1920–30-luvun vaihteessa. Tämän jälkeen Rahikaisen veljekset salvoivat nykyisen päärakennuksen hirsikehän suuren metsäpalon osittain polttamista puista vuoden 1930 tienoilla. Pirtin laipiossa on edelleen palon sävyttämä lomalaudoitus. Rakennus oli alun perin maalaamaton, hirsiseinäinen, pärekattoinen ja täytepohjainen. Alkuvuosina nykyistä päärakennusta käytettiin jyvavarastona, ja siihen siirryttiin asumaan nykyiseltä vanhaltapuolelta 1930-luvun keskivaiheilla. Myöhemmin vanhapuoli on ollut vuosina 1960–80 kanalana ja 1980-luvulla autotallina.

Päärakennuksen pirtissä on lankkulattia ja iso hakkukiviuni, jonka kivet Johannes Rahikainen hakkasi noin 20 vuoden ikäisenä. Pirtin seinät ovat edelleen piiluhirsipintaiset. 1950-luvulla ulkoseinät laudoitettiin ja maalattiin valkoisiksi. Pärekaton päälle laitettiin huopa 1960-luvun loppupuolella.

Vuonna 1966 kamarien seiniin asennettiin haltex-levyt ja tapetit. Samana vuonna keittiön seiniin laitettiin kovalevyt ja rakennus maalattiin vaaleankeltaiseksi. Veranta, joka oli tuona aikana aumakattoinen, remontoitiin vuonna 1968. Vuosina 1969–70 nykyiseen päärakennukseen rakennettiin betonipohjainen matala laajennusosa, jossa ovat WC, kylpyhuone, sauna ja liiteri ja pannuhuone. Samassa yhteydessä keittiön puuliesi purettiin ja seiniin laitettiin Leijona-kovalevyt. Vuonna 1978 ikkunoihin asennettiin kolmannet, keskimmäiset, lasit. 1980-luvun lopussa rakennus maalattiin keltaiseksi. Vuonna 1998 rakennus katettiin pellillä, laajennusosan katto korotettiin ja verannan aumakatto muutettiin harjakatoksi.

Vanhaan rakennuskantaan kuuluvat lisäksi pölkkynavetta (1956), joka on 1960-luvulla yhdistetty katoksella vanhaan navettaan, 2 vasikkakömmöä (joista toinen on siirretty 1960-luvulla nukkuamakamiksi aitan taakse), kalustovaja (noin 1956), kaksi perunakuoppaa, kellari (1963), liiteri ja 10 latoa. Vanhoista rakennuksista on purettu lantala (1980-luvulla), savusaunan vieressä sijainnut paja (1980-luvulla) ja latoja.

arviointi:

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.2.Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.
(sivu 30)

Suullista tietoa antanut Sointu Rahikainen, Saarentie 100, 92700 KESTILÄ (vuonna 2000)
Täydennykset ja korjaukset: Juhani Marttila ja Aino Marttila (12.10.2007)

kohteen nimi: **Ahola**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-412-1-20
kylä/k.osa: Piippola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: päärakennus 1800-luvun loppupuolelta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 2 varasto (puoji); 3 aitta;

kuvaus:

Maisemallisesti tärkeällä paikalla Leskeläntien ja Lamujoen välisen viljelysalueen keskellä sijaitseva Aholan tila kuuluu Lamujokivarren vanhoihin talouskeskuksiin.

Pihapiiriä rajaa asuinrakennus ja puoji, jonka takana on liiteri ja varastokatos, pihalla on myös uusi huvimaja. Vanha vilja-aitta/kuivaamo sijaitsee pellon laidalla koivukujan varressa.

Hyvin säilyneet vanhat rakennukset edustavat talonpoikaista rakennusperinnettä. Varsinkin puoji on harvinaisen edustava rakennuksen päissä olevine luhteineen.

historia:

Aholan tilalla on ollut kaksi päärakennusta, joista toinen on siirretty Ruukin kuntaan, Heikkilän tilalle Paavolaan 1980-luvulla.

Aholan nykyinen päärakennus on rakennettu 1800-luvun puolivälin jälkeen. Hirsistä on löytynyt vuosiluku 1869. Rakennus on ollut hirsi-pintainen, pärekattoinen ja rossipohjainen. Pirtissä oli lankkulattia. 1980-luvun alussa rakennus peruskorjattiin, vanhat T-karmi-ikkunat vietiin Kelloon kasvihuoneen ikkunoiksi ja pirtin seinät laudoitettiin leveällä, hirttä muistuttavalla laudoituksella. Lattialankkujen päälle tehtiin uusi laudoitus. Vanhan uunin paikalle tuli keittiö, pukuhuone ja pesutilat saunoineen. Samalla pirttiin tehtiin uusi, pienempi tiiliuuni, jonka muurasivat Reino Piippo. Keittiöstä tehtiin olohuone ja wc rakennettiin eteiseen. Peruskorjauksen yhteydessä rakennus viemäröitiin ja lämmitystavaksi otettiin suora sähkölämmitys.

Pihassa on kaunis vanha puojirakennus, jonka päissä on ristikkokaiteilla varustetut luhdit. Puojiin laitettiin huopakate 1960-luvulla. Vanhaa rakennuskantaa edustaa myös koivukujan varrella oleva aitta- ja kuivaamorakennus.

Aholan vanha tiilinavetta purettiin vuonna 1998 pihan perältä. Riihi vietiin tietävästi kesämökiksi Lamujärven rantaan 1980-luvulla, jolloin hallirakennus valmistui. Tilan vanhaan rakennuskantaan ovat kuuluneet myös paja ja savusauna, jotka on purettu tai ne ovat palaneet.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutu-kunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

suullisia tietoja vuonna 2005: Airi Ahola, Leskeläntie 205, 92620 Piippola

kohteen nimi: **Hankosen karjamaja**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-412-102-35
kylä/k.osa: Piippola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kiliseväntiestä hieman sivussa metsikön takana sijaitsevaan perinteiseen pihapiiriin kuuluu pieni kaksihuoneinen asuinrakennus, sauna, puoji ja tallirakennus. Osa rakennuksista on katettu 1930-luvun tyylisellä peltikatteella. Asuinrakennus on vanha Hankosen karjamaja.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S

kohteen nimi: **Hassila**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-412-111-0
kylä/k.osa: Piippola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: asuinrakennus 1800-luvun puolivälistä
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 2 talli, varasto (luhtiaitta, puoji); 3 Navetta; 4 Aitta; 5 aitta; 6 Riihi; 7 Paja; 8 aitta; 9 Maakellari;

kuvaus:

Hassila on Peltoperän alueen vanha talouskeskus, jossa on jäljellä vanhaa maaseudun rakennusperinnettä edustavaa rakennuskantaa. Tila sijaitsee maisemallisesti tärkeällä paikalla Peltoperäntien varressa.

Hassilan vanhaan rakennuskantaan kuuluu mahdollisesti 1700-luvun lopulla rakennettu talli- ja luhtiaitta-rakennus; päärakennus, jonka pirtinpuoli on rakennettu tiettävästi 1800-luvun puolivälissä, mutta jota on muutettu myöhemmissä korjauksissa; maakellari; aittaryhmä sekä tien toisella puolen sijaitsevat paja ja riihi.

Vanhojen rakennusten läheisyyteen ryhmittyy uudempia maatalousrakennuksia sekä vanha navetta ja vanhoja aittoja. Pihapiiriin on rakennettu uusi navetta, jonka paikalta on Peltoperäntien toiselle puolelle siirretty tilan riihi.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutu-kunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993

kohteen nimi: **Marttila**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-412-14-63
kylä/k.osa: Piippola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: päärakennus on vuodelta 1886
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 2 tyhjä rakennus (posti); 3 puoji; 4 (navetta); 5 puoji, liiteri; 6 aitta;

kuvaus:

Marttila sijaitsee maisemallisesti näkyvällä ja tärkeällä paikalla Iisalmentien varressa. Yhtenäinen pihapiiri koostuu hyvin säilyneistä talousrakennuksista ja kahdesta asuinrakennuksesta, jotka edustavat 1800- ja 1900-lukujen maaseuturakennusperinnettä.

Vanhempi asuinrakennus on korjattu nykyaikaiseksi, vanhasta rakennusperinteestä kertoo laudoituksen päällä näkyvät följari-hirret, perinnettä mukaileva ikkunajako sekä pirtin tukevat kattohirret. Pienempi asuinrakennus 1900-luvun alusta on säilynyt alkuperäisen näköisenä. Talo on rakennettu alun perin Postin käyttöön.

historia:

Marttila oli iso sukutila 1800-luvulla ja 1900-luvun alkupuoliskolla. Talo on toiminut kestikievarina. Sitten se on vaihtanut omistajaa ja pellot on suurimmalta osin metsitetty. Pihapiirissä oli postirakennus, jonka toiminta lakkautettiin 1953. Päärakennus peruskorjattiin v.1980 ja tällöin rakennettiin uusi kuisti. Samassa korjauksessa isällä uusittiin laipio, purettiin pönttöuunit ja rakennukseen laitettiin keskuslämmitys. 1981 pirtin seinät paneloitiin, koska lämmitys kuivatti ne. Pirtin uusi leivinuuni on rakennettu 1971.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.2.Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

suullisia tietoja vuonna 2005: Vesa Kyllönen, Iisalmentie 48, 92620 Piippola

kohteen nimi: **Peltolan paja**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-412-22-21
 kylä/k.osa: Piippola
 tyyppi: käsi- ja pienteollisuus
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituselike: paja mahd. 1800-1900-lukujen vaihteesta
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Peltolan pajarakennus sijaitsee peltoperäntien varressa Peltolan (nykyisin Ukonpelto) pihapiiristä hieman sivussa. Pajan on arvioitu olevan 1800- ja 1900-luvun vaihteesta.

Pajan alkuperäinen katto on todennäköisesti palanut, sillä ylimmissä hirsikerroissa on hiiltymää. Rakennuksen on jakanut joskus väliseinä. Nykyiset todennäköisesti 1800-luvun lopulta peräisin olevat ikkunat on laitettu pajaan luultavasti 1950-luvulla, jolloin päärakennukseen uusittiin ikkunat. Paja on restauroitu vuonna 2013 restaurointikisällin lopputyönä.

arviointi:

MRKY 2015: R, S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Sakari Hankonen, 2013, Restaurointikisällin ammattitutkinto, Peltolan Paja

kohteen nimi: **Piippolan nuorisoseurantalo**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-412-31-7

kylä/k.osa: Piippola

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 nuorisoseura;

kuvaus:

Piippolan Nuorisoseurantalo on noin vuonna 1900 rakennettu punaiseksi maalattu hirsirakennus, jossa on havaittavissa klassisistisia piirteitä. Nuorisoseurantalo on alun perin ollut suorakaide ja 1930-luvun laajennuksen jälkeen L-kirjaimen muotoinen. Rakennusta laajennettiin 1930 kahvio-osalla ja 1960-luvulla näyttämön lämpiöosalla. 1980-luvulla rakennusta on laajennettu edelleen L-muodon keskelle aula-, eteis-, terassi-, vaatesäilytys- ja wc-osalla.

Rakennus sijaitsee tien vierellä, ympärillä on metsikköön rajautuvaa niittyä. Pihalla on ollut pesäpallokenttä, joka nykyisin toimii osin lähinnä pysäköintialueena. "Kolmospesän" takainen alue on nykyisin metsää. Pihan perällä metsän rajassa on kaksi ulkohuonerakennusta.

Piippolan Nuorisoseurantalo edustaa alueellista 1900-luvun yhteisöllisten rakennusten tyyppiä. Se on tärkeä Piippolan paikallishistorian ja -kulttuurin osatekijä.

historia:

Piippolan nuorisoseuralla on ollut erittäin aktiivista toimintaa perustamisestaan alkaen. Rakennuksen seinillä on kymmeniä kunniakirjoja ja kiertopalkintotauluja osoituksena 1930-1950- lukujen aktiivisesta toiminnasta.

1960-luvulla ullakon huoneessa vielä asuttiin. Nykyisin rakennusta käyetään kesäisin kirjailija Pentti Haanpään päivien teatteriesitysten pitopaikkana. Tanssit järjestetään talossa noin 4-5 kertaa vuodessa. Teatteriesitykset ovat yhdistyksen tärkein varainhankintamuoto.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutu-kunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993

kohteen nimi: **Sandelsin sotatie**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus:
kylä/k.osa: Piippola
tyyppi: liikenne
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: Suomen sota 1808-1809
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kangaskylältä Pulkilaan päin Piippolan harjun reunaa kulkeva vanha maantie, jota Sandelsin joukkojen sanotaan käyttäneen Suomen sodan aikana (1808-1809). Tien varrelle sijoittuvat mm. Kokon vanhat rakennukset ja entinen Kangaskylän koulu vuodelta 1929. Nykyään tien nimi on Suolatie.

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **TVH:n varikko**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-412-24-27
kylä/k.osa: Piippola
tyyppi: liikenne
ajoitus: 1945-1974
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

TVH:n vanha varikkorakennus sijaitsee näkyvällä paikalla lisalmentien varressa, vastapäätä Viitainahon museoaluetta.

1950-luvun rapattu tiilirakennus on suurelta osin säilynyt alkuperäisessä asussaan ja on tyypillinen esimerkki tielaitoksen varikkorakennuksista.

arviointi:

MRKY 2015: R, S

kohteen nimi: **Viitainahon kotiseutumuseo**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-412-24-37

kylä/k.osa: Piippola

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1809-1863

ajoitusselite: rakennukset 1777-1900-luvun alku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Asuinrakennus; 02 Luhti (Jaakolan); 03 Aitta (Kokon); 04 Asuinrakennus (Rantala, leskentalo); 05 Makasiini; 06 Kellari; 07 Aitta (Viitainahon); 08 Kalustovaja (Väärän); 09 Savusauna (Tuomisen); 10 Tuulimylly (Savelan); 11 Paja (Ikolan); 12 Käymälä;

kuvaus:

Viitainahon museoalue sijaitsee maantien varressa Piippolan kirkonkylän laidalla. Pihan reunoilla on sekametsäsaarekkeita ja peltoa. Pihapiiriin on siirretty paikkakunnan elämästä kertovaa maaseudun rakennuskantaa, joka muodostaa ehjän kokonaisuuden. Paikka on Piippolan vanha pappila, jonka alkuperäisestä rakennuskannasta on säilynyt asuinrakennus vuodelta 1777, suuri kellari ja vilja-aitta.

Museoalueen päärakennuksena on entinen Viitainahon kappalaispuustelli, jonka pohjaratkaisu noudattelee vanhan virkatalon mallia: keskellä sali, molemmissa päissä kaksi huonetta (ns. karoliininen pohjaratkaisu). Rakennus on vuodelta 1777 ja sen on suunnitellut pastori Gerhard Snellman, jonka kotina ja virkatalona se toimi vuoteen 1797. Pihapiiriin kuuluu alkuperäisten rakennusten lisäksi museoalueelle siirretyt entinen viljamakasiini, luhti, aitta, Lesken elatusmökki, tuulimylly, paja, savusauna, kalustovaja ja käymälä.

Museo esittelee kirjailija Pentti Haanpään työhuoneen ja historiantkirjoittaja J.F. Cajanin huoneen, käsityökokoelmia, työkaluja ja maatalouteen, metsästyksen ja kalastukseen liittyvää esineistöä sekä koululuokan.

historia:

Viitainaho on Suomen vanhimpia säilyneitä pappiloita. Museoalue on vanha Viitainahon pappilan pihapiiri, joka toimi pappilana ja maalaistalona vuoteen 1971, jolloin kunta osti tilan. Viimeiset asukkaat halusivat myydä tilan museokäyttöön. Vuosina 1975-76 tila kunnostettiin museoksi, joka avattiin 1977. 1975-85 museoalueelle siirrettiin muut rakennukset, paitsi kalustovaja on tuotu vasta 2000. Sen valmistuttua pihan keskeltä purettiin 1975 rakennettu lato-tyyppinen kalustovaja.

Piippolan kotiseutumuseo on toiminut vuodesta 1954 lähtien, jolloin kunta perusti museotoimikunnan. Aluksi museo toimi entisessä lainajyvämakasiinissa kirkon vieressä, mutta kunnan ostettua Viitainahon museokäyttöön siirrettiin makasiinikin Viitainahoon. Presidentti Urho Kekkonen vieraili vasta-avatussa Viitainahon kotiseutumuseossa lokakuussa 1977.

Museoalueen alkuperäistä rakennuskantaa ovat asuinrakennus vuodelta 1777, suuri kellari ja vilja-aitta. Pihapiiriin kuuluu lisäksi kotiseutumuseona toiminut entinen manttaalikunnan viljamakasiini vuodelta 1870, Jaakolasta tuotu luhti vuodelta 1819, 1700-luvun aitta Kangaskylän Kokosta, Leskelän Hautalasta siirretty savusauna, tuulimylly, kalustovaja, paja ja käymälä sekä vahtimestarin asunnoksi kunnostettu 1800-luvun hirsirakennus, jossa tiettävästi on toiminut mm. panimo ja virvoitusjuomatehdas. Rakennusta on kutsuttu myös Lesken elatusmökiksi.

Museon kokoelmiin kuuluneet kirkolliset esineet on 2005 siirretty uuteen kirkkomuseoon Piippolan kirkon tapuliin.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, H, Ht, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 1-3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993

Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16. Museovirasto, Ympäristöministeriö 1993

Risto Vilmusenaho: Siikajokilaakson historia II. 1984.

Piippolan kirja II, toimituskunta Kalle Hankonen, Vilho Huikari, Yrjö Tinkala, Lempi Kallio, Aino Hankonen.
Johannes Partasen muistorahasto, Oulu 1979

Pohjois-Pohjanmaan museot, toim. Terttu Pellikka, Pohjois-Pohjanmaan museo 1987

Museoita Pohjois-Pohjanmaalla, toim. Päivi Haapasaari, Pohjois-Pohjanmaan museo 2002

Suullista tietoa antanut Seija Hankonen 6.9.2005.

kohteen nimi: **Hellinnurkka**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-421-21-26
 kylä/k. osa: Pulkkilä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1809-1863
 ajoituseläite: asuinrakennus 1850-luku
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Uljuan tekojärven rannalla sijaitsevaan Hellinnurkkaan (ent. Nurkka, Nevannurkka) pihapiiriin kuuluu joukko hyvin alkuperäisessä asussaan säilyneitä maalamattomia hirsirakennuksia. Ympäristö on soista ja metsäistä, lähistöllä on muutama uudempi kesäpaikka.

Rakennukset ja niiden rajaama idyllinen pihapiiri ovat edustava esimerkki 1800-luvun puolivälin aikaisesta maaseudun rakennusperinteestä. Noin vuonna 1850 valmistunut asuinrakennus edustaa pohjakaavaltaan paritupatyyppiä: toisessa päässä on tupa uneineen, toisessa suuri kamari, keskellä olevan eteisen perällä on pieni kamari.

historia:

Tila on perimätiedon mukaan ollut lukkarin puustellin torppa. Torpparina oli Antti Pitkääho, jonka tiedetään olleen erittäin "nuuka" ja tarkka mies. Tila ja sen rakennukset on tehty sen mukaisesti, tarkasti ja jäämäkästi. Entinen Nurkka (tai Nevannurkka) ristittiin Hellinnurkaksi vuonna 1999 omistajavaihdoksen yhteydessä. Päärakennus on valmistunut noin vuonna 1850 ja sen on rakentanut Antti Pitkääho. Rakennuksessa oli maalaamattomat hirsiseinät, pärekatto ja multapenkkiperustus. Pirtissä oli lankkulattia (edelleen alkuperäinen) ja lankuista tehty kolmilappeinen laipio. Yläpohjan eristeenä käytettiin turvetta. Nykyinen uuni on tehty vuonna 1920, mutta muurarin nimi ei ole tiedossa. Rakennuksen multapenkkiperustus on muutettu rossipohjaiseksi ja 1990-luvun alussa asennettiin pärekaton päälle pelti ja muurattiin uusi uuni. Seiniä suoristettiin följareillä ja rakennettiin avokuisti. Pihapiirissä olevassa puojitallissa on kaksi vuosilukua, 1846 ja 1859. Puojin hirsiseinät ovat päärakennuksen tapaan maalaamattomat. Katteena päreen päällä on vihreä muovipinnoitettu poimulevy, kuten pihapiirin kaikissa rakennuksissa. Ainoan poikkeuksen tekee aitan takana oleva lato, jossa on osittain sortunut kaksinkertainen lautakatto. Tilan rakennuskantaan kuulunut luhtiaitta on siirretty omakotitaloksi ja navetta on joka purettu tai palanut.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S

lähteet:

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Suullisia tietoja antaneet: Heili Räisänen ja Pasi Marttila, Tyrnävä.

kohteen nimi: **Lautaoja-Ojaniemi**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-421-19-13 ja 94-0
kylä/k.osa: Pulkkilä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Lautaojan ja Ojaniemen tilat sijaitsevat Lautaojan molemmin puolin Lamujoen länsirannalla, maisemallisesti näyttävällä paikalla keskellä metsän rajaamaa viljelysmaisemaa. Tilat muodostavat yhdessä kokonaisuuden, joka edustaa vauraiden maatalojen pihapiirin kehitystä 1800-luvulta 2000-luvulle. Ojaniemeen kuljetaan joen yli kapeaa puusiltaa pitkin Lautaojan aittojen ja maakellarin vierestä.

Lautaojan pihapiirissä vanhaa säilynyttä rakennuskantaa edustavat pärekatteinen maakellari, kaksi aittaa, hirsinen sauna, kookas viisiosainen puoji sekä pieni 1800-luvun asuinrakennus. Ympäröivillä pelloilla on pärekattoisia latoja. Pihapiirissä on lisäksi 1960-luvun asuinrakennus vanhan asuinrakennuksen vieressä, sekä yhtä sivua rajaava sortunut navetta., pihapiirin laitamilla ja Lautaojantien varressa on uudempiä maatalousrakennuksia.

Ojaniemen pihapiirissä vanhaa säilynyttä rakennuskantaa edustavat hirsirakenteiset asuinrakennus, puoji, talli ja aitta sekä rankorakenteinen maalamaton lato pellon reunassa pihapiirin eteläpuolella. Pihapiirissä on myös uusia rakennuksia; asuinrakennus vuodelta 2007 sekä pyöröhirsisauna, grillikota ja huussi.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

kohteen nimi: **Lusikkala**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-421-91-0
 kylä/k.osa: Pulkila
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1918-1944
 ajoituselike: päärakennus 1920-luvun lopulta
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 tyhjä rakennus (asuinrakennus); 2 tyhjä rakennus (navetta); 3 tyhjä rakennus (puoji);

kuvaus:

Peltojen keskeltä kohoavalla mäellä sijaitseva näyttävä talouskeskus, joka on Lusikkaperän kantatila.

Lusikkalan pihapiirissä on suuri 1900-luvun puolivälissä tehty navetta, kookas hirsinen puoji sekä vanha asuinrakennus. Pihapiiriä rajaa yhdeltä sivulta uudempi punatiilinen asuinrakennus. Vanhat rakennukset ovat hyvin alkuperäisen asunsa säilyttäneitä.

Tien toisella puolella on myös toinen suuri 1900-luvun puolivälin tienoilla rakennettu navettarakennus, joka on myös alkuperäisen näköinen.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Dahlbacka Carol , Ahola Kirsi. Kotiseutumme Kestilä-Piippola-Pulkila-Pyhäntä-Rantsila-Ruukki-Siikajoki 2001-2002. Oy Botnia-Foto Ab, Oy Arkmedia Ab, Vaasa, 2002.

suullisia tietoja vuonna 2005: Jussi Tahvola

kohteen nimi: **Turula**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-421-3-47
 kylä/k.osa: Pulkkilä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1809-1863
 ajoitusselite: kamariosasta löytynyt vuosiluku 1816
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Turula sijaitsee näkyvällä paikalla urheilukentän vieressä, Pulkkilan taajamassa.

Asuinrakennus on säilyttänyt sisätiloiltaan alkuperäisen asunsa. Kamariosasta on löytynyt vuosiluku 1816, pirttipuoli on oletettavasti tätä vanhempi. Rakennuksessa on toiminut sotilassairaala Suomen sodan aikana. Tila on ollut samalla suvulla vuodesta 1598.

Verstas/liiteri on tehty puretun navetan hirsistä.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Mahosenaho, Taimi. Matka kylämaisemaan. Internetsivut; <http://www.opaste.net/siikajokilaakso>

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.2.Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

kohteen nimi: **Viio**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-421-10-30
 kylä/k.osa: Pulkkilä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Asuinrakennus (vanha); Lato kiinteistön peltoalueilla; Lato pihapiirin eteläosassa; Lato pihapiirin länsinurkassa; Latopari pihan länsiosassa; Luhtiaitta; Pitkä aitta; Talli; Vaja (mahdollisesti osa entistä navettaa); Vaja/aitta; Vaja/aitta/liiteri; Vilja-aitta;

kuvaus:

Viion pihapiiri sijaitsee Ojantakasentien varressa, Lamujoen itäpuolella, keskellä peltomaisemaa. Vanhaa rakennuskantaa ovat punamullatun asuinrakennuksen lisäksi talli, viljasilo ja luhtiaitta, jonka läpikulkuaukko on myöhemmin suljettu ja jonka katolla on vellikello. Näiden lisäksi lähistöllä on myös aittoja, vajoja, liitereitä sekä pelloilla harmaita hirsilatoja. Uudempaa rakennuskantaa ovat 1970-luvulla rakennettu punatiilinen asuinrakennus, sen vieressä sijaitseva autotalli sekä peltipintaiset vilja-aitta ja konesusoja. Viion vanhin asuinrakennus on siirretty Kotiseutumuseolle. Rakennus sijaitsi kulmittain hirsirakenteiseen asuinrakennukseen nähden, luhtiaitan jäädessä sen taakse.

Pihapiirin vanhat rakennukset edustavat maaseudun rakennusperinnettä. Useat pihapiirin rakennukset ovat poikkeuksellisen hyvin säilyneitä.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kytölä**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 617-402-8-45
kylä/k.osa: Pulkkilä kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: asuinrakennus vuodelta 1916
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kytölän vaaleaksi maalattu, kaksikuistinen asuinrakennus vuodelta 1916 sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla Kytölänmäellä. Paikalla on ollut myös Pulkkilan ensimmäinen Pappila. Lisäksi pihapiiriin kuuluvat kolmiosainen luhti, joka on siirretty nykyiselle paikalleen 1900-luvun puolella sekä vanha vilja-aitta pihan perällä.

Rakennukset edustavat maaseudun rakennusperintöä ja sijaitsevat keskeisellä paikalla maisemassa.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

kohteen nimi: **Laukka**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-421-70-31
kylä/k.osa: Pulkila kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: toisen asuinrakennuksen pirttipuoli ollut savupirtti
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Taloukskeskus joka sisältää kaksi perinteistä 1800-luvun asuinrakennusta. Toinen on kunnostettu asuinkäyttöön. Tiensuuntaisen rakennuksen pirtti on entinen savupirtti, kamarit on tehty myöhemmin. Talo liittyy Suomen sodan historiaan.

arviointi:

MRKY 2015: R, H

lähteet:

Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

kohteen nimi: Ojantakanen
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-421-102-1 (ja -102-7)
kylä/k.osa: Pulkkila kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: päärakennus 1938
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät

rakennukset: Asuinrakennus; Navetta; Päärakennus/asuinrakennus; Talli; Talousrakennus; Vaja/aitta;

kuvaus:

Kirkonkylän taajaman pohjoispuolella olevalla mäellä sijaitsee Ojantakasen talouskeskus, jolta avautuu näkymä Lamujokivarren viljelymaisemaan. Rakennus sijaitsee näkyvällä paikalla maisemassa ja sillä on myös historiallista merkitystä.

Pihapiiriin kuuluu kaksi asuinrakennusta, tiilinavetta ja -talli sekä joitakin talousrakennuksia. Vuodelta 1938 olevassa päärakennuksessa toimi vanhainkoti 1980-luvulle saakka, nykyisin tila on perhekotikäytössä. Pienemmän asuinrakennuksen pohjoispääty on myös 1900-luvun alkupuolelta, laajennusosa noin 1950-luvulta. Kiinteistöön on todennäköisesti kuulunut alunperin myös Ojantakasentien toisella puolen oleva entinen talli, joka nykyisin kuuluu toiseen kiinteistöön.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

kohteen nimi: Pulkkilan kotiseutumuseo
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-421-11-34
kylä/k.osa: Pulkkila kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: Viion tilan asuinrakennus vuodelta 1826
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Viisi rakennusta käsittävä museoalue valtateiden risteyksessä lähellä Pulkkilan keskustaa. Alueelle on 1986 siirretty Viion tilan vuodelta 1826 oleva asuinrakennus, johon on sisustettu pirtti ja kamari 1920- ja 30-luvun tyyliin. Alueella on myös kolme aittaa, kaksi kärryliiteriä ja vuonna 1875 rakennettu lainamakasiini. Aitat ovat 1800-luvulta.

Lainamakasiinissa on toiminut esinemuseo vuodesta 1983, jolloin rakennus myös kunnostettiin. Esillä on metsästykseen, maatalouteen ja tervanpolttoon liittyvää esineistöä, valjaskaluja, suutarin- ja puusepäntyökaluja, valaisimia, kotitalous- ja käsityövälineitä, maidon käsittelyssä tarvittavia esineitä, luokkahuone sekä kirkollista esineistöä. Kokoelmien määrä on n. 2200 esinettä.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, Ht, S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

kohteen nimi: **Isokiljo**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-27-11
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituslaji: nuorempi asuinrakennus vuodelta 1890, piharakennukset 1800-l lopulta
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Isokiljo/asuinrakennus; Isokiljo/asuinrakennus; Isokiljo/varasto;

kuvaus:

Rakennukset muodostavat selkeästi rajautuvan pihapiirin, jota rajaa metsä. Pienet talousrakennukset ryhmittyvät metsän reunaan soratien varrella.
 Pihapiiriin kuuluu kaksi asuinrakennusta; vanhemmassa on ollut savupiirtti, nuorempi on rakennettu vuonna 1890. Lisäksi vanhaa rakennuskantaa on entinen tuulimylly 1800-luvun lopulta sekä aittoja, riihiä ja kärryvaja. Yhtenäinen pihapiiri edustaa 1800-luvun lopun maatalousrakentamista.

historia:

Kiljonkankaan tilan nimi muutettiin Isokiljoksi sen jälkeen, kun Kiljon suku muutti tilalta pois. Tila siirtyi Kurikan suvun haltuun vuonna 1916, jolloin uusi päärekennus oli vasta hirsikehikkona. Isokiljolla on ollut ainakin yksi torppa, jonka vanha savupiirtti on siirretty tilan alueelle ja se toimii varastona.
 Päärakennus koottiin osittain vanhasta savupiirtistä tai riihestä ja loppuosa rakennettiin myöhemmin. Rakennuksessa oli hirsipintaiset seinät ja pärekatto. Ikkunat ovat edelleen vanhassa asussaan. Ulkoseinät laudoitettiin vuonna 1935. Pirtin katto on edelleen vuonna 1948 pidettyihin hautajaisiin maalatussa asussaan. Siinä on musta liitujauhomaalattu ja valkoisin jäniksenkypäläpainsuon kuvioitu pinta. Pirtin uuni loppui 1935 ja sen paikalle on myöhemmin rakennettu pesu- ja wc-tilat. Uusi uuni muurattiin 1985 eri paikkaan. Vuonna 2005 rakennukseen on asennettu uusi peltikate, kuisti on uusittu ja vanha kuisti on viety puojin päähän. Nykyinen navettarakennus valmistui 1950 ja seuraavana vuonna vanha navetta purettiin. Tilan tuulimyllystä on poistettu siivet ja se on muutettu aitaksi. Toinen riihistä sijaitsee pihapiirin ulkopuolella ja toinen jätettiin uuden hallirakennuksen suojaan vuoden 1990 tienoilla. Hallirakennuksen paikalla on ollut riiheen liittyneenä hevoskiertoinen puimakone. Isokiljossa vanhaa rakennuskantaa edustavat myös kaksi aittaa, joista toinen on luhdillinen. Vanha saunarakenus on edelleen käytössä.

arviointi:

MRKY 2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2.
 Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta.
 Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu 1993.

Suullinen tieto Kaisu Kurikka.

kohteen nimi: **Leskisen luhti ja aitat**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-12-29
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1722-1808
 ajoituselie: luhtiaitta 1764, aitat 1829 ja 1868, päärakennus ennen 1920
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät

rakennukset: Leskinen/asuinrakennus; Leskinen/varasto; Leskinen/varasto; Leskinen/varasto;

kuvaus:

Leskisen pihapiirissä on noin vuonna 1764 rakennettu läpiajettava luhtiaitta, vuosilta 1829 ja 1868 olevat aitat sekä ennen vuotta 1920 valmistunut päärakennus, jota on muutettu 1900-luvun loppupuolella. Leskisen luhtin kerrotaan toimineen sairastupana 1800-luvun nälkävuosina.

Maisemallisesti tärkeällä paikalla sijaitsevan pihapiirin vanhat talousrakennukset edustavat maaseudun rakennusperinnettä. Pihapiirin luhtiaitta on erityisen arvokas ikänsä ja historiansa vuoksi.

historia:

Leskinen on kantatila ja mahdollisesti Männistön vanhin tila. Läpiajettava luhtiaitta on noin vuodelta 1764, ja sen seinässä on Talonpoikauskulttuurisäätiön kunniakilpi. Isompi entinen pappilan aitta on vuodelta 1868. Pienemmän aitan seinässä on Leskisen tilan puumerkki ja vuosiluku 1829. Leskisen pirtissä oli perimätiedon mukaan Suomen sodan loppuvaiheessa noin 200 venäläistä sotilasta. Talon väki joutui väistymään heidän tieltään, ja Juho Leskinen on kertonut että hänen isänsä kätkeyneen oli nostettu lammaskarsinaan. Tilalla on ollut 1860-luvun katovuosina toiminut meijeri nälkäänäkeviä varten.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2.

Suullinen tieto Inkeri ja Heikki Similä 11.6.1999.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Mortin aitta**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-433-13-43
kylä/k.osa: Rantsila
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: aitta vuodelta 1785
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät

rakennukset: Mortti/asuinrakennus; Mortti/piharakennus,sauna; Mortti/puuliiteri; Mortti/varasto;

kuvaus:

Mortin otsa-aitta sijaitsee Jylhänrannan tien varressa Männistönkankaalla. Aitta on vuodelta 1785.

Mortin pihapiirissä toisella puolen tietä on hirsirakenteinen talli-puoji sekä monessa osassa rakennettu päärakennus, jonka vanhimmat osat ovat mahdollisesti vuodelta 1867 pihakivestä löytyneen vuosiluvun perusteella. Pihaa ympäröi vuonna 1965 ladottu kiviaita.

Mortin vanha aitta edustaa Männistönkankaan vanhaa rakennusperintöä näkyvällä paikalla peltoaukean reunalla.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Suullinen tieto Vesa Lammi ja Anna Emilia Lammi 6/1999.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Rahko**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-18-262
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1809-1863
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Rahko/asuinrakennus;

kuvaus:

Rahko on Rantsilan viimeinen toiminnassa ollut kestikievari. Talo on raitin kautta kulkeneen vanhan nelostien varressa. Talousrakennukset muodostavat asuinrakennuksen kanssa suljetun pihapiirin. Ympäristön rakennukset ovat 1-kerroksisia asuinpienaloja.

Maaseutukirkonkylän rakennusperinnettä edustava rakennus liittyy Rantsilan elinkeinohistoriaan.

historia:

Rantsilan viimeinen toiminnassa ollut kestikievari. Asuinrakennus on kievaritoiminnan aikaisessa asussa. Talon vierestä kulkeva tie on ollut nelostietä ja raitin jatko. Alkuperäinen Rahkon eli Rahkolan kantatila on jaettu ensin 1840-luvulla kahteen osaan, myöhemmin neljään osaan.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Rantsilan Raikas**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-433-17-69
 kylä/k.osa: Rantsila
 tyyppi: urheilu ja liikunta
 ajoitus: 1945-1974
 ajoituselie: valmistunut 1962
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Rantsilan Raikkaan toimitalo;

kuvaus:

Insinööritoimisto Matti Ojalan suunnittelema urheiluseurantalo, joka on rakennettu ja jota on kunnostettu pääosin talkoovoimin.

Rakennus sijaitsee nelostien varressa, valtatie 4:n ja Paavolantien risteyksen eteläpuolella. Tontin vieressä on Rantsilan urheilukenttä. Pihapiirissä on kaksi veistosta; pohjoisreunalla Hirvi-patsas (Matti Väänänen 1993 ja eteläreunalla Suomi-neito, juokse, juokse –patsas, joka valmistui Rantsilan Raikkaan 60-vuotisjuhliin (Matti Väänänen 1995).

historia:

Rantsilalaislähtöisen Matti Ojalan laatimat rakennuspiirustukset ovat vuodelta 1959. Vuonna 1960 päätettiin talon rakentamisesta ja pidettiin puunkeräystalkoot. Ensimmäisenä rakennustoimikunnan puheenjohtajana toimi Väinö Porkka. Rakennus valmistui 1962. Vihkiäisissä 1963 piti juhlapuheen Heikki Hasu.

Rakennuksen pohjoispäädyssä oli ensimmäisessä kerroksessa baari/ravintola keittiöineen ja kabinetteineen, eteistila ja eteläpäässä juhlasali, jonka päädyssä näyttämö ja kulissihuoneet. Toisessa kerroksessa oli kaksi asuinhuoneistoa ja elokuvakone-huone. Kellarissa oli kattilahuone, wc- ja pesutilat, talouskellari, varastoja ja putka.

Takasivulta on sisäänkäynti portaikkoon, josta päästään ravintolan keittiöön ja toisessa kerroksessa olevaan talonmiehen asuntoon sekä kellarissa oleviin varasto- ja huoltotiloihin.

Rakennusta on laajennettu 1970-luvulla ottamalla terassiosa lämpimäksi kahviotilaksi. Laajennuksen ikkunat on siirretty vanhan seinän paikalta ja ovat alkuperäiset kuten muutkin ikkunat. Toinen yläkerran asunnoista on muutettu kerhohuoneiksi.

Ulko-ovien yläpuolelle on tehty harjakattoiset katokset. Eteläpäätyyn rakennettiin 1970-80 –lukujen vaihteessa seuran hankkimaa linja-autoa varten autotalli, joka on nykyisin hakevarastona. Muutoin rakennus on lähellä alkuperäisten piirustusten mukaista asua.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Piirustukset:

Rantsilan kunnan teknisen toimiston arkisto:

- Rakennuslupapiirustukset 10.10.1959, insinööritoimisto Matti Ojala
- Muutospiirustukset 5.8.1974, ark.yo Vesa Lammi
- Muutospiirustukset 25.10.1979, ark.yo Vesa Lammi

Suullisia tietoja 9/2008:

Heikki Autio, Auvo Mankinen, Vesa Lammi ja Väinö Porkka

kohteen nimi: **Vanhan kirkon paikka ja hautausmaa**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-433-90-1

kylä/k.osa: Rantsila

tyyppi: uskonnon harjoittaminen

ajoitus: 1618-1721

ajoitusselite: vanha kirkko valmistui 1658-1664 välisenä aikana

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Puustoa kasvavalla joentöyräällä on jäänteitä hautausmaasta sekä v. 1935 pystytetty luonnonkivistä muurattu muistomerkki.

Vanhan kirkon lattian alla on ollut kolme luonnonkivistä ladottua hautaholvia, joiden jäänteet ovat edelleen nähtävissä. Entisessä kirkkotarhassa on lisäksi kuusi suurta luonnonkiviseinäistä muurattua kirkkohautaa. Vanha kirkkokunnas on aidattu ja sen vierestä kulkee Sandelsintie puukujana.

historia:

Paikalla ollut vanha kappelikirkko valmistui Johannes Terseruksen piispankaudella 1658-1664. Kirkkoherra Tenan paikalla suorittamista tutkimuksista ja asiakirjatiedoista voidaan päätellä että kirkko oli tyypillinen pohjalaismallinen länsitornillinen pitkäkirkko, pituudeltaan 23-24 metriä ja leveydeltään 10-11 metriä. Muistomerkki on vanhan kuorin ja alttarin paikalla.

Jokitöyräällä ollut tapuli on purettu ja uudelleenrakennettu vuonna 1785 nykyisen kirkon viereen. Kirkon eteläpuolella, noin 25 metrin päässä sijainnut asehuone on siirretty uudelle kirkolle, jossa se toimii ruumishuoneena.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Harju**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-434-10-22
 kylä/k.osa: Savaloja
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Harju/aitta; Harju/aitta 2; Harju/asuinrakennus I; Harju/asuinrakennus II; Harju/puoji,talli; Harju/sauna;

kuvaus:

1800-1900-lukujen vaihteen tyyppillistä rakennuskantaa edustava Harjun pihapiiri sijaitsee metsän keskellä hieman sivussa Karhukankaantiestä.

Pihapiiriin nykyistä päärakennusta, 1840-luvun asuinrakennusta on kunnostettu 2000-luvulla. Rakennus on vuorattu ja eteen on tehty terassi. Kuisti on muutettu vanhan mallin mukaiseksi (kuva toimenpideohjelmassa). Toisessa, hieman uudemmassa asuinrakennuksessa on toiminut kyläkauppa ja mattokutomo, jonka vuoksi päädyssä on isot pariovet. Pihapiirissä on myös tallipuoji, kaksi aittaa ja sauna.

historia:

Harjun tila (myös Tienpäänä tunnettu) on erotettu Anttilan tilasta. Pihapiiriin nykyistä päärakennusta, 1840-luvun asuinrakennusta on kunnostettu 2000-luvulla. Rakennus on vuorattu ja eteen on tehty terassi. Kuisti on muutettu vanhan mallin mukaiseksi (kuva toimenpideohjelmassa). Talossa on toiminut puhelinkeskus aina 1960-luvun vaihteeseen saakka.

Uudemmassa asuinrakennuksessa on toiminut kyläkauppa ja mattokutomo, jonka vuoksi päädyssä on isot pariovet. Pihapiirissä on myös tallipuoji, kaksi aittaa ja sauna. Talousrakennusten kattoja on uusittu säännöllisesti. Vanhempi asuinrakennus on mahdollisesti Hatulan rakennuttama, häntä seuraava omistaja on ollut Saarela. Aitta ja puoji ovat tämän talon aikaisia. Uudemman asuinrakennuksen on rakentanut Makkonen. Talossa on toiminut kyläkauppa ja mattokutomo, joka vuoksi päädyssä on suuret pariovet.

arviointi:

MRKY 2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

Suullinen tieto Erkki Anttila.

kohteen nimi: **Hautapellon aitta**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-434-1-17
kylä/k.osa: Savaloja
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: Kammiaitan seinässä vuosiluku 1735
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Hautapellon aitta/vilja-aitta?;

kuvaus:

Lamminperän vanhaa rakennuskantaa edustava kammiaitta, jonka seinässä on vuosiluku 1735. Aitta on siirretty Savilampi-nimisestä talosta vuonna 1957. Siirron yhteydessä hirret on käännetty. Aitassa on sisäänpäin aukeava, kolmesta pystylaudasta tehty ovi, jossa on vanhat saranat; pihtipielet.

arviointi:

MRKY 2015: R, S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

PPL 92

Suullinen tieto Juhani Näsänen

kohteen nimi: **Näsälä**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-434-2-39
kylä/k.osa: Savaloja
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: Vanha asuinrakennus 1700- ja 1800-lukujen vaihteesta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Näsälä/asuinrakennus; Näsälä/jyväaitta; Näsälä/jyväaitta 2.; Näsälä/sauna; Näsälä/savusauna; Näsälä/talli,puoji (nyk. autotalli);

kuvaus:

Näsälän vanha asuinrakennus rakennettu mahdollisesti 1700-1800-luvun vaihteessa. Muuta vanhaa rakennuskantaa ovat sauna 1800-luvulta, kaksi otsallista jyväaittaa, joista kaksikerroksisessa on hirressä vuosiluku 1805 ja vuonna 1929 rakennettu hirsirakenteinen tallipuoji, joka on toiminut autotallina. Kauempana pellolla on maitohuoneen hirsirakenteinen savusauna.

Pihapiirin uudempaa rakennuskantaa ovat tyypillinen 1970-luvun matala asuinrakennus sekä kaksi pihapiirin reunoille sijoittuvaa maatalousrakennusta.

Näsälän tilan vanaht rakennukset edustavat vanhaa talonpoikaista rakennusperinnettä. Tila on osa maisemakokonaisuutta ja liittyy alueen taloushistoriaan.

historia:

Näsälän tila on perustettu jo 1600-luvulla, ja se on edelleen saman suvun hallussa.

Asuinrakennus rakennettu mahdollisesti 1700-1800-luvun vaihteessa. Talossa on toiminut kauppa noin 1910-luvulla Efraim Näsäsen ollessa isäntänä. Vuosina 1955-57 tilalla toimi Näsälän koulu. Savalojan kansakoulu toimi Näsälässä 1907-1910 ja vuosina 1955-57 tilalla oli Näsälän koulu.

1952 valettiin valemurteen, talo vuorattiin vaakaponttilaudoituksella (tätä ennen pystyvuorattu) sisälle laitettiin haltex-levyt, kovalevyä ja tapetoinnit, uusi leivinuuni muurattiin keittiöön. Talo maalattiin ulkoa vaaleaksi. Vesijohto vedettiin 1964, uusi kuisti alkuperäisen mallin mukaan 1960-luvulla. 1973/74 keittiön lattiaan valettiin laatta, muutoin rossipohjalla. Eteisen toiseen päähän rakennettiin saunatilat ja wc. Talon eristeenä käytetty sahamuhaa ja ihmevaahtoa.

Pihassa on ollut 1800-luvun lopulla rakennettu hirsipintainen suuri kaksikuistinen ja kaksi pirttinen asuinrakennus, joka on siirretty Rantsilan kirkonkylälle Aarnipirtiksi (muutettu näyttely- ja myymälätiloiksi).

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

Suullinen tieto Olli ja Liisa Näsänen.

kohteen nimi: **Onnela**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-434-16-24
kylä/k.osa: Savaloja
tyyppi: kulttuuri
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Onnela/raittiusseurantalo;

kuvaus:

Rantsilan vanhimpiin seurantaloihin kuuluva Raittiusyhdistys Onnelan talo on rakennettu 1920-luvun alussa. Hirsirunkoisen L-muotoisen talon toisen siiven harja on toista korkeampi. Rakennuksen erityispiirre on myös taitekattoinen nurkkakuisti.

Melko alkuperäisenä säilynyt rakennus sijaitsee näkyvällä paikalla Karhukankaantien varressa lähellä Wilppolanseudun talouskeskuksia. Rakennus liittyy alueen sivistyshistoriaan.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Pelkoperän koulu**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-434-6-42
kylä/k.osa: Savaloja
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1910
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Pelkoperän koulu/koulurakennus;

kuvaus:

Karhukankaantien varressa peltoaukean raunalla sijaitseva Pelkoperän koulu vuodelta 1910 on säilynyt tyyllisiltä tekijöiltään ja pohjaratkaisuiltaan lähes alkuperäisessä muodossaan. Ainoa julkisivumuutos on kuistin muuttaminen kaksiosaiseksi 1960-luvun alussa.

Rakennuksen takana sijaitsee vuonna 1962 rakennettu koulurakennus.

1900-luvun alun kansakoulurakentamista edustava rakennus sijaitsee näkyvällä paikalla maisemassa ja on osa alueen sivistyshistoriaa.

historia:

Pelkoperän koulu valmistui vuonna 1910 ja sen nimi oli Savalojan koulu vuoteen 1928, jolloin nimi muutettiin Pelkolan kouluksi. Pelkolan koululla oli myös jatkokoulu 1938-1958. Viereinen pelkoperän uusi koulu valmistui 1962, johon yläluokat muuttivat, alaluokat toimivat vanhalla puolella. Pelkolan ala-aste lakkautettiin vuonna 1994, jolloin Maamiesseura osti vanhan puolen. Rakennus on toiminut siitä lähtien Pelkolan kylätalona ja sitä on käytetty seuran kokouksiin ja kyläkokouksiin. 1960-luvun koulurakennus on nykyisin yksityisasuntona.

Eeva-Liisa Kylmäsen kertoman mukaan hirsisessä koulurakennuksessa oli koulun puolella alunperin kaksi uunia ja veistosaliissa puuhella, jotka kaikki purettiin 1962. 1960-luvulla muutettiin myös kuisti kaksiosaiseksi (ennen ollut korkea portaikko) rakennukseen tehtiin myös wc-tilat. Sähköt vedettiin 1952-53 ja taloon laitettiin vesikeskuslämmitys. Maamiesseura muutatti kouluun 1990-luvulla sähkölämmityksen. Lämmityskustannukset ovat kuitenkin liian korkeat eikä rakennus ole juuri käytössä lukuunottamatta maamiesseuran kokouksia tai kyläkokouksia.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

Suullinen tieto Eeva-Liisa Kylmänen.

Kirjastovirma: tietoja kuva-arkistosta: Pelkolan koulu: <http://arkisto.kirjastovirma.fi/items/show/12517> (haettu 30.6.2015)

kohteen nimi: **Perukka**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-433-18-242
kylä/k.osa: Savaloja
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: ei määritelty
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät

rakennukset: Perukka/aitta; Perukka/asuinrakennus; Perukka/navetta,lato; Perukka/savusauna; Perukka/talli;

kuvaus:

Pienikokoisista hirsirakennuksista koostuva yhtenäinen pihapiiri metsän keskellä hieman sivussa Ruukintiestä. Pihapiiriin kuuluu asuinrakennus, navetta ja aitta-varastorakennus. Pihan ulkopuolella savusauna ja maakellari.

arviointi:

MRKY 2015: R

lähteet:

Suullinen tieto Erkki Savaloja ja Kerttu Paaso.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Rauhalan puojit**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-434-1-17

kylä/k.osa: Savaloja

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1722-1808

ajoitusselite: aittaa siirrettäessä löytyi raha, jossa vuosiluku 1726

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Rauhalan puojit/ puoji II; Rauhalan puojit/luhti I (nukkumaluhti ym.);

kuvaus:

Rauhalan pihapiirin yksiaukkoinen luhti on siirretty nykyiselle paikalleen Savilammen tilalta 1960-luvulla. Siirrettäessä kurkikirren alta löytyi raha, jossa oli vuosiluku 1726. Pihan toinen vanha talousrakennus, puojin osa, on myös 1700-luvulta. Puojin toisen pään on arvioitu olevan 1800-luvun lopulta. Pihapiirissä on myös asuinrakennukset 1930-luvulta ja 1990-luvulta sekä eri-ikäisiä maatalousrakennuksia.

arviointi:

MRKY 2015: R

lähteet:

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

PPL 92

Suullinen tieto Paula Näsänen

kohteen nimi: **Savalojan maakellarit**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-434-17-42

kylä/k.osa: Savaloja

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajointus: ei määritelty

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Savalojan maakellari/maakellari I; Savalojan maakellari/maakellari II; Savalojan maakellari/maakellari III; Savalojan maakellari/maakellari IV; Savalojan maakellari/maakellari V; Savalojan maakellari/maakellari VI;

kuvaus:

Savalojan maakellarit ovat kahdeksan harjakattoisen maakuoppakellarin ryhmä Paavolantien, Karhukankaantien ja koulualueen rajaamalla kolmion muotoisella kankaalla Hovin koulun vieressä, Pirakan kankaalla. Kellareiden pärekattoiset harjakatteet on uusittu/kunnostettu 2000-luvulla.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Wilppola**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-434-11-19
kylä/k.osa: Savaloja
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät

rakennukset: Wilppola/asuinrakennus; Wilppola/elosuoja; Wilppola/savupirtti+talli; Wilppola/matkailuasuinrakennus;

kuvaus:

Komealla paikalla peltoaukeiden keskellä kapean joen rannalla sijatsevaan Wilppolan pihapiiriin komeasti kahden puojin muodostaman solan kautta. Toinen puoji kuuluu viereiseen Anttilan kiinteistöön. Pihapiiri muodostuu kahdesta asuinrakennuksesta ja tallipuojista. Pihapiiristä kauempana on vilja-aitta ja elosuoja. Niityllä on vanhoja heinälatoja. Pihapiirissä on myös uudempia maatalousrakennuksia.

Wilppola edustaa Isokylän vanhoja talouskeskuksia. Wilppolan vanhat rakennukset muodostavat yhdessä Anttilan puojin kanssa näyttävän 1800- ja 1900-lukujen taitteen talonpoikaista rakennusperinnettä edustavan kokonaisuuden.

historia:

Keltainen asuinrakennus on vuodelta 1880 ja se on peruskorjattu vuonna 1937. Punainen asuinrakennus on 1800- ja 1900-lukujen vaihteesta. Rakennus on kunnostettu majoitusrakennukseksi vuonna 1990 sekä sen jälkeen asuinkäyttöön. Puretusta kakluunista löytyi vuosiluku 1905. Pihapiirin reunalla

Puojji koostuu vanhasta savupirtistä, josta on löytynyt vuosiluku 1751 ja muualta siirretystä talliosasta. Vilja-aitta ja elosuoja ovat 1800-1900-lukujen vaihteesta.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Omistajalla on peruskorjausuunnitelmat tilan vanhoista rakennuksista PPL/93.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

Suullinen tieto Seppo Juntunen.

kohteen nimi: **Hyttikosken silta**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus:
kylä/k.osa: Sipola
tyyppi: liikenne
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vanha englantilaista alkuperää oleva teräsrakenteinen silta, joka johtaa Siikajoen yli. Silta on siirretty 1980-luvun alkupuolella Limingasta Temmesjoelta, jossa se alun perin oli rautatiesiltana, myöhemmin maantiesiltana. (C)

historia:

Entinen Pohjanmaan radan silta, joka on kolmannessa sijoituspaikassaan. Viimeisen kerran junat kulkivat sillan yli vuonna 1950, jolloin Temmesjoen ylitse rakennettiin nykyinen ristikkosilta, ja tämä siirrettiin pari sataa metriä lännemmäksi Tupoksentien jokisillaksi. Kolme vuosikymmentä myöhemmin liikennemäärien kasvu pakotti Oulun tiepiirin rakentamaan uuden, leveämmän maantiesillan ja Temmesjoen ristikkosilta siirrettiin Hyttikoskelle yksityistiesillaksi.

arviointi:

MRKY 2015: R, H, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

kohteen nimi: **Karhu**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-435-13-22
kylä/k.osa: Sipola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: vanhin aitta 1700-luvulta, vanhempi asuinrakennus 1800-luvun loppupuoli
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Karhu/asuinrakennus 1. tyhjä; Karhu/asuinrakennus 2. varasto; Karhu/tyhjä; Karhu/tyhjä; Karhu/tyhjä;

kuvaus:

Hyvin alkuperäisessä asussaan säilynyt Karhun talouskeskus edustaa Siikajokivarren perinteistä rakennuskantaa. Tila on osa Siikajokivarren Sipola-Rantsila osuuden maisemakokonaisuutta.

Joessa on tilan kohdalla lohipadoiksi oletettujen vanhojen patojen jäänteitä. Talolle johtaa kuja, jonka molemmin puolin aukeaa viljelysmaisemaa.

Pihapiiriin kuuluu kaksi asuinrakennusta: Karhun vanhempi rakennus on 1800-luvun loppupuolelta, ja siinä on koristeellinen sveitsiläistyylinen kuisti. Pienempi rakennus on 1930-luvulta ja sen klassistisia piirteitä ovat harkotetut pilasterit ja pyöröikkuna päätykoristeaiheena. Pihapiirissä on lisäksi sementtitiilinavetta vuodelta 1918 ja kaksi aittaa, joista vanhemman sanotaan olevan isovihaa 1714-1721 edeltävältä ajalta.

historia:

Nykyisen Karhun pihapiirin kohdalla ei ole pitäjäkartassa vuodelta 1846 merkintää rakennuksista. Karhun vanhempi vaalea rakennus on 1800-luvun loppupuolelta, punainen rakennus 1930-luvulta. Pihapiirissä on lisäksi sementtitiilinavetta vuodelta 1918 ja kaksi aittaa, joista vanhemman sanotaan olevan isovihaa 1714-1721 edeltävältä ajalta.

Karhun pirtissä on järjestetty 1800- ja 1900-lukujen taitteessa ns. nurkkatansseja. Niissä perittiin oviraha 25-30 penniä, jotka käytettiin pirtin vuokraan ja pelimannien palkkoihin.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Kivelä**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-435-18-32
 kylä/k.osa: Sipola
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1722-1808
 ajoituselitte: puojissa ja ladossa vuosiluku 1758
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät

rakennukset: Kivelä/aitat; Kivelä/asuinrakennus; Kivelä/lato; Kivelä/puoji; Kivelä/tyhjillään, varasto;

kuvaus:

Kivelä on Sipolan kylällä oleva vanha talouskeskus, jossa on säilynyt erittäin vanhaa ja arvokasta rakennuskantaa 1700-luvulta lähtien.

Piha on metsän ympäröimä, hieman erillään sitä sivuavasta hiekkatiestä. Rakennuksia ympäröivät korkeat kuuset. Pihapiiriin kuuluu vanha hirsinen päärakennus, kaksikerroksinen puoji ja massiivinen latorakennus vuodelta 1758. Pihasta jokea kohti vievän polun varrella on kaksi aittaa. Aittojen takaa on purettu 2000-luvulla uudempi, tasakattoinen matala asuinrakennus. Pihapiiristä on purettu vanha navetta.

historia:

Kivelän mailla on ollut asutusta jo kivikaudella. Sen mailta on tehty useita paikantamattomia esinelöytöjä, mm. kivikives ja tuura.

Tilan entinen nimi on Kivikangas, jolla se on merkitty pitäjänkarttaan 1798. Paavali Kivikangas aloitti torpan rakentamisen paikalle 1720-luvun lopulla. 1739 suoritetun tarkastuksen mukaan peltoa oli raivattu siinä määrin, että torpalle voitiin antaa uudistilan valtakirja. 1776 oli Kivikankaan tila Siikajoen suurimpia, peltoa oli 20 tynnyrialaa eli n. 10 ha.

1800-luvun alkupuolella tilaa asuivat Juho Kivikangas (k.1830), vaimo Hedwig Maria Kustaava Adolfintytär Montgomery (k.1841).

Kivelän vanha kantatila sai nykyisen nimensä tiettävästi 1876, kun Kivelän perhe muutti paikalle. Tilan ohi kulki hevostie Sipolankylään ja Kivelän maat ulottuivat Hyttikoskelta Kerälänkylään saakka. Tilalla on ollut useita torppia. Kivelän ja Siitalan tilan alueella on ollut myös sotilastorppa. Kivelästä lähtivät viimeiset vakituiset asukkaat 1971, mihin asti se toimi tuottavana maatilana.

Kivelän tilan umpipiikan kulmien solat olivat aikanaan samankokoiset. Yksi pihan sivuista on nykyisin avoin. Sillä kohdalla oli navettarakennus, jonka takana oli pienempiä tilan rakennuksia. Nykyisin pihan vanhaa rakennuskantaa edustavat asuinrakennuksen lisäksi komea, joskin hieman ajan kuluttama puoji ja vaikuttavan kokoinen latorakennus, jonka seinässä on vuosiluku 1758. Puoji on ollut läpiajettava, mutta osa siitä on siirretty Tynmävälle, ilmeisesti Keräsen tilalle.

Pihapiirin ulkopuolella on liiteri ja kaksi aittaa, jotka on tuotu muualta nykyiselle paikalleen. Muut tilalle kuuluneet vanhat aitat, ladot, riihi ja savusauna eivät ole säilyneet.

arviointi:

MRKY 2015: R, S

lähteet:

Hiltunen, Mauno, "Siikajokilaakso keskiajalta vuoteen 1860"; Siikajokilaakson historia I, Oulu 1996

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

Sarkkinen Mika ja Torvinen Markku, Pohjois-Pohjanmaan kiinteät muinaisjäännökset, osa 3. Pohjois-Pohjanmaan liitto, Oulu 2000

kohteen nimi: **Kortekangas**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-435-11-42
kylä/k.osa: Sipola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Kortekangas/asuinrakennus; Kortekangas/varasto; Kortekangas/varasto;

kuvaus:

Kortekankaantietä rajaavat puut ja vanhat rakennukset. Raitinpätkä on vanhaa nelostietä ja uuden ja vanhan tien välissä on kookkaita puita kasvava männikkö. Kortekankaan tila on ollut kantatila ja kestikievaritalo. Päärakennus on 1700-luvulta, ja sen pirtti on ollut alunperin savupirtti. Vanhasta pihapiiristä on myös jäljellä erikoinen hirsinavetta ja tallipuoli 1900-luvun alusta.

Pihapiiri edustaa kerroksellista maaseudun rakennuskantaa aina 1700-luvulta 1900-luvun alkuun.

historia:

Perimätiedon mukaan tilalla on ollut tilaisuus, jossa puhujana on ollut Otto Karhi, ja ukonilman yllättäessä tilaisuus on täytynyt järjestää navetassa. Kun kirkonkylän ja Sipolan välistä tietä rakennettiin vuonna 1860-luvun lopulla, sen suunta otettiin kirkon tornista Kortekankaan tuulimyllyn lakanaan. Pohjanmaan radan valmistuttua 1886, Kortekangas oli myös postinjättöpaikka. Tilan puojijat tuhoutuivat vuoden 1974 tulipalossa.

arviointi:

MRKY 2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

Suullinen tieto Simo Kortekangas 6/1999.

kohteen nimi: **Koskenrannan koulu**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-435-18-27

kylä/k.osa: Sipola

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: rakennettu 1937-38

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Entinen Koskenrannan koulu/asuinrakennus; Entinen Koskenrannan koulu/piharakennus;

kuvaus:

Koskenrannan koulu sijaitsee Siikajoen pohjoisrannalla mäntymetsikössä. Avaraa pihapiiriä rajaavat myös koulun pitkänomainen piharakennus ja leikkimökki.

Poikkipäätyinen hirsirakenteinen kansakoulurakennus on säilynyt melko alkuperäisessä asussaan. Muutaman kilometrin päässä sijaitseva Kerälän koulu on rakennettu saman pohjapiirroksen mukaan. Entinen kansakoulu liittyy paikkakunnan sivistyshistoriaan.

historia:

Koskenrannan kansakoulu on rakennettu 1937-38. Silloin siinä oli 2 luokkahuonetta. Parhaina aikoina koulussa oli n. 50 oppilasta. Koulukäytön loputtua 1977 talo oli Rautaruukin henkilöstön lasten leiripaikkana. Koulu remontoitiin asuinkäyttöön vuonna 1984. Rakennuksen julkisivu on ollut aiemmin vaaleanruskea ja tehostevärinä tummempi ruskea. Pihapiirissä on myös koulun piharakennus.

arviointi:

MRKy 2015: R, H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistorialliset kohteet 2.
Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Kotiseutuni-Pohjois-Pohjanmaa 1970.

Suullista tietoa on antanut Jouko Aho 13.10.2006.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Ojala**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-435-48-15
kylä/k.osa: Sipola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Ojala/asuinrakennus; Ojala/lato; Ojala/lato 2; Ojala/tyhjä; Ojala/tyhjä; Ojala/tyhjä; Ojala/tyhjä;

kuvaus:

Ojalan tila edustaa 1800-luvun lopun talonpoikaista rakennusperinnettä. Pihapiiriin kuuluu nurkittain sijaitsevat asuinrakennus ja puoji. Kaksi aittaa sijaitsee metsän rajassa pihapiiristä hieman sivussa. Pihapiiriin lähetyillä on lisäksi vanhoja latoja. Tila sijaitsee lähellä nelostietä, välissä on metsikköä.

historia:

Tila on lohkaistu Rahikaisen (entinen Mämmi) tilasta, ja talo on merkitty vuonna 1892 tehtyyn pitäjäkartan korjaukseen. Tilan talousrakennukset ovat edelleen alkuperäisessä asussaan, mutta asuinrakennukseen on vuosikymmenten kuluessa tehty muutoksia: viimeisimpänä uusi kuisti vuonna 2006.

arviointi:

MRKY 2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Punkerinkankaan kirkonpaikka**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-435-7-20

kylä/k.osa: Sipola

tyyppi: tapahtuma-, muisto- ja uskomuspaikat

ajotus: 1524-1617

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Aivan nelostien vieressä olevalla mäntykankaalla sijaitseva muistokivi. Paikalla on sijainnut Rantsilan oletettavasti vanhin kirkko ja hautausmaa.

historia:

Punkerinkankaalla sijainnut Sipolan kappeli oli Siikajokilaakson vanhin saarnahuone. Sen olemassaolosta on säilynyt muutama kirjallinen tieto. Muhoksen kappalaisen Abraham Bongin valitukseen vuonna 1647 liittyi ilmoitus, jonka mukaan Salon pitäjän yläosan asukkaat olivat rakentaneet uuden kirkon ja pyhättö oli lähes valmis: vain katto puuttui. Toinen dokumentti on vuoden 1653 Salon talvikäräjiltä, ja siinä viranomaiset ehdottivat kappelin rakentamista entiseen tai uuteen paikkaan, mihin yläpitäjäläiset suostuivat. Saarnahuone oli ilmeisesti jo huonokuntoinen. Rantsilaan pystytetyn uuden kirkon myötä saarnahuone jäi vähäiseksi kyläkirkoksi ja vähitellen rapistui. Suomen kirjallisuuden seuran arkistossa on Jaakko Länkelän 1800-luvulla keräämissä haastatteluissa maininta, että kirkon olisivat lopullisesti hävittäneet venäläiset isovihan aikana.

Vuonna 1935 kirkkoherra Veikko Tena suoritutti paikalla kaivauksia ja maastuneista perustuksen jäännöksistä pystytettiin päättelemään saarnatuvan sijainti ja pohjapiirros. Toisen kerran perustukset paljastettiin 1946 ja Oskari Niemi laati niistä tarkan piirustuksen. Rakennus oli noin 14 metriä pitkä ja noin 10 metriä leveä. Näinollen se oli pitkäkirkkotyyliä, vaikkakin hieman poikkeavain mittasuhtein. Perimätieto on kertonut kolmihaarisesta "kuusisaarnatuolistista" ja kaivauksien aikana paljastui, että kuusi sijaitti saarnahuoneen länsipäädyssä oven pielessä. Kymmenen metrin päässä saarnahuoneesta oli kooltaan noin 5,3 x 5,3 metriä olleen rakennuksen kivijalan jäännökset. Se on saattanut olla tapuli. Vanhan kertomuksen mukaan kappelin kello tai kellot upotettiin Helkkolan saaren päähän.

Punkerin mäellä oli myös hautausmaa, ja muistiinpano Siikajoen kirkonarkistossa kertoo kuinka kankaalla oli vielä vuonna 1803 hautaristi, jossa oli vuosiluku 1666. Vanhan tarinan mukaan myös Helkkolan saari on ollut hautausmaa. Vuonna 1785 valmistunut Iisalmen-Oulun tie kiersi vanhaa kirkkotarhaa, mutta 1950- ja 60-luvuilla valtatie oikaistiin ja kirkkomaan kangasta madallettiin. Saarnahuoneen paikalle tuotiin vuonna 1957 suuri luonnonkivi, johon on kiinnitetty risti ja muistolaatta, jossa lukee: "Tällä paikalla oli Siikasavon erämaa-asukkaiden saarnahuone -Punkerin kirkko- 1500- ja 1600-luvuilla."

arviointi:

MRKY: R, H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Sipolan aitta ja luhti**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-435-6-40

kylä/k.osa: Sipola

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1722-1808

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Sipola/aitta 1. matkailuun; Sipola/aitta 2. matkailuun; Sipola/aitta matkailuun; Sipola/asuinrakennus; Sipola/luhtiaitta matkailuun; Sipola/tyhjä; Sipola/varasto;

kuvaus:

Sipolan tilalla on rakennuksia usealta eri vuosisadalta.

Maakunnallisesti merkittäviä ovat 1700-luvun aitta ja pihan perällä sijaitseva Pulkkilasta siirretty luhtiaitta vuodelta 1805.

Pihapiirin muuta rakennuskantaa ovat Piippolan pappilan pihapiiristä siirretty hirsirakenteinen asuinrakennus, jonka hirret ovat 1700- tai 1800-luvulta; kaksi muuta aittaa, jotka ovat 1800- ja 1900-luvulta; 1950-luvun asuinrakennus ja navetta; kaksi muuta asuinrakennusta vähän sivummalla pihapiiristä sekä nykyaikaisia maatalousrakennuksia pienen metsikön takana.

arviointi:

MRKY 2015: R

lähteet:

suullisia tietoja Heikki Rosenberg 8/2015

kohteen nimi: **Sipolan koulurakennukset**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-435-9-127/128/66

kylä/k.osa: Sipola

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Sipolan koulu/asuinrakennus; Sipolan koulu/koulu; Sipolan koulu/piharakennus;

kuvaus:

Sipolan vanhempi koulu on valmistunut vuonna 1894, laajennusosa 1913. Rakennuksessa on ollut luokkahuoneiden lisäksi pieni keittola sekä opettajan asunto, joka käsitti 2 huonetta ja keittiön. Rakennus on kunnostettu 1990-luvulla asuinkäyttöön, julkisivua on remontoitu 2000-luvulla. Pihaan on tehty 1990-luvun ja 2000-luvun vaihteessa kahden auton talli.

Sipolan uudempi koulurakennus valmistui vuonna 1954. Rakennus on säilyt hyvin alkuperäisessä asussaan. Koulu toimi ala-asteena vuoteen 2007 saakka.

historia:

Sipolan vuonna 1894 valmistunut koulu oli kyläläisten omin luvun rakentama ja ylläpitämä. Vuonna 1910 kunta pakko-otti koulun muun kunnan koulutoimeen ja samana vuonna rakennukseen tehtiin laajennus, joka toimi aluksi veistoluokkana. Kyläläiset möivät koulun vuonna 1913 kunnalle. Vanhassa Sipolan koulussa on ollut pieni keittola sekä opettajan asunto, joka käsitti 2 huonetta ja keittiön. Rakennus on kunnostettu 1990-luvun alussa asuinkäyttöön. Sotien jälkeen vuonna 1947 valmistui luokka- ja pirttihuoneen käsittävä nk. pikapirtti, jota ei kuitenkaan voitu käyttää kouluhuoneistona. Pikapirtin hirsistä siirrettiin rakennusmestari Esko Pajusen piirtämään uuteen kouluun, joka valmistui vanhan koulun viereen vuonna 1954.

arviointi:

MRKY: R, H, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

kohteen nimi: **Sipolan meijeri**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-435-6-18
 kylä/k.osa: Sipola
 tyyppi: teollisuus
 ajoitus: 1918-1944
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Sipolan meijeri;

kuvaus:

Betonirunkoinen ja valkoiseksi rapattu meijerirakennus sijaitsee näkyvällä paikalla Jyväskylätien vieressä peltomaiseman reunalla. Rakennuksen takana virtaa Siikajoki. Meijerin vieressä on 1900-luvun loppupuolella rakennettu matala yksikerroksinen talo sekä rannassa tynnyrisauna.

Paljon alkuperäisiä piirteitään säilyttänyt rakennus edustaa 1920-luvun meijeriteollisuusrakentamista. Rakennus liittyy alueen elinkeinohistoriaan.

historia:

Sipolan osuusmeijeri perustettiin vuonna 1925, ja nelostien vieressä sijaitseva betonirunkoinen ja valkoiseksi rapattu meijerirakennus rakennettiin sen käyttöön. Osuuskunnan aikana lähes kaikki paikalliset tilat toivat maitonsa meijeriin, jossa oli muunmuassa kermahuoneet ja rakennuksen sivussa hirsirakenteinen jääkellari. Osuuskunta lopetettiin vuonna 1940-luvun lopulla ja meijeri huutokaupattiin vuonna 1957. Tulipalo tuhosi 1950-luvulla meijerin yläkerran, jossa oli konttori, laboratorio ja asuntoja. Rakennuksessa on toiminut tilapäinen autokorjaamo. Navettana, heinävarastona ja konesuojana se oli aina 1970-luvun puoleen väliin, minkä jälkeen se on toiminut varastona. Rakennuksen kattomuotoa muutettiin 1950-luvulla.

arviointi:

MRKY: R, H, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Kuipers Marja 2007. Frantsilasta Rantsilaan. Diplomityö. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto

Suullinen tieto Laura Koskela 17.6.1999.

kohteen nimi: **Tenhu**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-435-14-14
kylä/k.osa: Sipola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Keskitenhu/aitta; Keskitenhu/aitta 2.; Keskitenhu/aitta 3.; Keskitenhu/asuinrakennus;

kuvaus:

Keskitenhun 1800-luvun asuinrakennus sijaitsee nykyisten Tenhun ja Keskitenhun rajalla. Rakennuksessa on alkuperäiset ikkunat ja sen sivulle on lisätty pulpettikattoinen kuisti mahdollisesti 1970-luvulla. Pihapiirin vanhaa rakennuskantaa ovat lisäksi kolme aittaa, joista yksi on otsallinen. Kokonaisuuteen kuuluu viereisen Tenhun pihapiirin vanha aitta.

historia:

Vuoden 1846 pitäjänkartassa tilan nimi on Tenhula.

arviointi:

MRKY 2015: R

kohteen nimi: **Hyväoja**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-422-9-40
 kylä/k.osa: Vorna
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituselitte: Nykyinen päärakennus on 1900-luvun alusta.
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 2 puoji (vilja-aitta); 3 asuntoaitta; 4 navetta;

kuvaus:

Hyväojan pihapiiri sijaitsee näkyvällä paikalla Kestiläntien varressa. Pihapiirin muodostavat Päärakennus, kaksi puojia ja suuri kokoinen navetta. Asuinrakennuksen takana virtaa puro.

Hyvin alkuperäisenä säilynyt pihapiiri edustaa maaseudun vanhaa rakennusperinnettä. Kookas jälleenrakennuskauden navetta on edustava esimerkki oman aikakautensa maatalousrakentamisesta.

historia:

Hyväojan (entinen Pahaoja) päärakennus on 1900-luvun alusta. Se oli hirsipintainen ja punamullattu, siinä oli pärekatto ja rossipohja sekä T-karmi-ikkunat. Rakennus käsitti pirtin ja kaksi peräkkäistä kamaria. Pirtissä oli todennäköisesti puolipaneeliseinät, rapattu tiiliuuni ja pinkopahvilaipio. Kamareiden katot oli laudoitettu. Pirtin uunin muuraria ei tiedetä, mutta 1960-luvulla uuden uunin muurasi Tauno Väyrynen. Vuonna 1949 rakennusta laajennettiin pihalle päin. Sisäseinä verhoiltiin pahvilla (alaosa sileä, yläosa aalto) ja maalattiin turkoosiksi (nykyään vaaleansiniset), laitettiin pärekatto, rakennettiin kellari pirtin alle (kellarin ja lattian väliin jätettiin ilmapäli ja pirtin lattiaa kannattavat tolpat), rakennuksen ulkoseinät laudoitettiin ja maalattiin maalarinvalkoisiksi. 50-luvulla saatiin sähköt ja ulkorakennusten pärekattojen päälle laitettiin huopa. Samaan aikaan savusauna siirrettiin rantaan ja muutettiin uloslämpölämmitykseksi. Vuonna 1994 tehtiin lattiaremontti, jossa rossipohja säilytettiin. Puuhella purettiin tuolloin.

Hyväojan suuri navetta tehtiin sukulaispojan agrologiopinnäytetyönä tekemien piirustusten pohjalta 50-luvun lopulla. Navetassa ovat nähtävillä sen aikaiset viimeisimmät maatalousrakentamisen virtaukset. Navetan rakentamiseen tarvittiin 24 000 käsintehtyä tiiltä. Valumuotti on yhä navetan vintillä. Vanha navetta purettiin pihapiiristä heti uuden valmistuttua. Uudessa navetassakin oli pärekatto 80-luvun lopulle saakka, jolloin siihen laitettiin peltikate.

1950-luvulla savusauna siirrettiin rantaan ja muutettiin uloslämpölämmitykseksi. Puojirakennusta on siirretty sijansa verran taaksepäin. Vanhoja rakennuksia on myös palanut tai purettu. Nykyisen aitan paikalta on palanut navetta. Riihi ja halkoliiteri on purettu nykyisen Kestiläntien alta pois, Lokomo-mylly (höyrykone) on purettu ja tilalle on rakennettu viljankuivaamo.

2010-luvun kunnostustöitä ovat kamareiden lattialautojen uusiminen (vanhoja lankkuja käytetty aitan kesähuoneen lattiaan) sekä navetan peltikaton kiinnittäminen ruuveilla.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

Suullisia tietoja antaneet: Elna Stjerna, Oulu

kohteen nimi: **Makkonen ja Viitanen**
 kunta: Siikalatva
 kiinteistötunnus: 791-422-3-31 ja 3-33
 kylä/k.osa: Vorna
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituselitte: asuinrakennukset 1800-luvulta
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vierekkäiset Makkosen ja Viitanen pihapiirit sijaitsevat Viitastjärven rannassa kulkevan tien varrella maisemallisesti tärkeällä paikalla. Pihojen takana on metsän rajaamaa niittymaisemaa. Tilojen rakennukset ovat edustava esimerkki perinteisestä maaseudun rakentamisesta ja ne sijaitsevat maisemallisesti arvokkaalla Viitastjärven maisema-alueella.

Viitanen pihapiiriä rajaa 1800-luvun asuinrakennus, jonka pirttipuoli on ollut savupirtti, kolmiosainen puoji sekä paja. Pihaan johtavan tien varrella on vanha aitta. Pihapiiristä on purettu joitakin talousrakennuksia.

Makkosen väljää pihapiiriä rajaavat Viitanen puoji, 1800-luvun päärakennus, jota vastapäätä on pitkä puojirakennus; sivummalla on aitta ja kaksi muuta pienikokoista talousrakennusta; pihatien ja Viitastentien risteyksessä on 1900-luvun puolivälin jälkeen rakennettu saunarakennus. Makkosessa on ollut myös navettarakennus.

arviointi:

MRKY 2015: R, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Navettakangas**
kunta: Siikalatva
kiinteistötunnus: 791-422-4-20
kylä/k.osa: Vorna
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 2 puoji (päässä talli); 3 sauna; 4 vilja-aitta;

kuvaus:

Navettakankaan pihapiiri sijaitsee peltojen halki johtavan kujan päässä. Pihapiiriä rajaa vanha taitekattoinen päärakennus, kolmiosainen puoji, maakellari ja sauna. Päärakennusta vastapäätä, maakellarin vierestä on 1900-2000-lukujen taitteessa purettu vanha navetta. Viereisen ohrapellon pientareella on talousrakennusten jäänteitä. Rakennukset ja niiden muodostama pihapiiri edustavat maaseudun rakennusperinnettä. Päärakennuksessa on alueelle epätypillinen mansardikatto.

historia:

Navettakangas on Jylhänrannan vanha talouskeskus, jonka pihapiirissä on kahdessa osassa tehty asuinrakennus, 1800-luvun loppupuolella valmistunut puoji, maakellari sekä navettarakennuksen rauniot. Pihapiirin ulkopuolella on vanha aitta ja saunarakennus. Päärakennus on kengitetty ja siitä on korjattu katto tietyvästi vuonna 1932.

arviointi:

MRKY 2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

kohteen nimi: **Vanhatalo**

kunta: Siikalatva

kiinteistötunnus: 791-422-27-3

kylä/k.osa: Vorna

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1722-1808

ajoitusselite: Asuinrakennuksista vanhempi on 1800-luvulta. Talousrakennukset 1700-, 1800- ja 1900-luvuilta.

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 asuinrakennus; 2 asuinrakennus; 3 puoji (varasto); 4 navetta ja lato; 5 vilja-aitta;

kuvaus:

Viitastensjärventielle lähellä rantaa sijaitseva Vanhatalo on rakennusten neljältä sivulta ympäröimä pihapiiri, jonka vieressä on 1700-luvulla tehtyksi arveltu vilja-aitta. Pihapiirissä on kaksi asuinrakennusta, joista vanhempi on 1800-luvulta. Rankorakenteinen kuisti on nuorempi. Rakennus on osittain vuorilaudoitettu. Uudempi asuinrakennus on tehty vanhoista hirsistä perinteisen tyylin mukaisesti.

Pihapiirissä oleva kolmeosainen puoji on luultavasti 1700-luvulta ja navetta on 1900-luvun alusta. Viljelysten keskellä on muualta siirretty, ilmeisesti 1800-luvun loppupuolella rakennettu "harakkamylly", josta on jäljellä jalka.

Vanhatalo on nimensä mukaisesti Viitasen alueen vanha talouskeskus (ehkä jopa vanhin), jonka rakennuskanta on monimuotoinen ja vaikuttava. Tila sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla tien vieressä Viitastensjärven rannalla.

arviointi:

MRKY 2015: R, S, M

lähteet:

Pikkarainen, Anneli. Pulkkilan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Inventointiraportti. Harjoitustyö Oulun yliopiston arkkitehtuurin osastolla arkkitehtuurin historian laitoksella.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. 2. Lakeus, Siikalatva, Raahen seutukunta. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.